

❖ فصل اول: درسنامه زبان و ادبیات فارسی و آئین نگارش به همراه سوالات

خودآزمایی تالیف

تعریف ادبیات

ادبیات به مجموعه ای از آثار نوشتاری و گفتاری اطلاق می شود که ابزاری برای بیان احساسات، آرمان‌ها و مشکلات انسان‌ها می پردازد. این آثار می توانند شامل شعر، نثر، داستان، نمایشنامه و سایر قالب های ادبی باشند. ادبیات فارسی یکی از کهن ترین و غنی ترین سنت های ادبی در جهان است که شامل آثاری از دوران باستان تا دوره معاصر ادامه دارد و نقش مهمی در انتقال فرهنگ، تاریخ، فلسفه و هویت ملی ایران ایفا کرده است.

◀ بخش اول: قرابت معنایی

قرابت معنایی به معنای نزدیکی یا هم مفهوم بودن دو بیت یا دو متن است. یعنی پیام یا مفهومی که منتقل می شود، در هر دو بیت مشابه است، حتی اگر واژه ها یا قالب های بیانی متفاوت باشند. به زبان ساده اگر دو بیت یا جمله در پیام کلی و نتیجه یکسان باشند، دارای قرابت معنایی هستند.

در آزمون های ادبیات فارسی، یکی از مهم ترین مهارت ها در قرابت معنایی، توانایی مقایسه بین ابیات مختلف و تشخیص بیت هایی است که بیشترین نزدیکی معنایی را دارند.

در این نوع سوالات، چند بیت ارائه می شود و شما باید مشخص کنید کدام دو بیت مفهوم یکسان یا نزدیکی دارند.
مثال:

۱- به می سجاده رنگین کن گرت پیر مغان گوید / که سالک بی خبر نبود ز راه و رسم منزل‌ها
در این بیت، «می» نه تنها به معنای نوشیدنی است، بلکه به عنوان نماد رهایی از دنیای مادی و ورود به عرفان قرار می گیرد. این نشان دهنده یک قرابت معنایی است که در آن می با مفهوم سیر و سلوک عرفانی پیوند می یابد.

۲- آتش عشق

در این ترکیب، «آتش» به عنوان یک نماد برای شدت احساسات عاشقانه و شور و حرارت قلبی عمل می کند. این نوع قرابت معنایی در حالی که «آتش» معمولاً به معنای سوختن و نابودی است، در کنار «عشق» معنای متفاوتی از شور و جوش احساسات پیدا می کند.

* راه های تشخیص قرابت معنایی

۱- بررسی مفهوم کلی بیت (پیام نهایی): برای تشخیص قرابت معنایی، ابتدا باید پیام کلی بیت را مشخص کند و پیام کلی بیت را با زبان ساده و خلاصه بنویسید. اگر دو بیت از نظر پیام و نتیجه گیری کلی یکی باشند، قرابت معنایی دارند.

مثال:

- ما را به سخت جانی خود این گمان نبود/ گر بر سر نفس خود امیری، مردی مفهوم بیت استقامت و پایداری در برابر مشکلات را بیان می کنند.
 - هر که در این بزم مقرب تر است / جام بلا بیشترش می دهند
 - مفهوم بیت بندگان خاص خدا بیشتر در معرض امتحان و سختی قرار می گیرند.
 - در طریقت هر که او پیش تر است / جام بلا بیشترش می دهند
 - مفهوم بیت کسی که در راه عرفان جلوتر باشد، رنج بیشتری می برد.
- ۲- بررسی واژگان کلیدی و نمادهای مشترک:** بسیاری از مفاهیم در شعر فارسی به صورت نمادین بیان می شوند. اگر در دو بیت از واژگان هم معنا یا نمادهای مشابه استفاده شده باشد، احتمال قرابت معنایی وجود دارد.

مثال:

- به می سجاده رنگین کن گرت پیر مغان گوید/ بیا ساقی آن می که حال آورد
 - در هر دو مصرع از "می" به عنوان نماد رهایی از قید دنیا و سیر معنوی استفاده کرده اند.
 - آتشی در دل افکندی که گر گیرد/ خانه های دو عالم خاکستر شود
 - آتش در دل = عشق سوزان ← شدت عشق چنان زیاد است که می تواند همه چیز را بسوزاند.
 - آتش عشق تو در جان خوشتر است
 - آتش عشق = عشق عمیق و سوزان ← عشق سوزان لذت بخش است و عاشق آن را می پذیرد.
- ۳- توجه به تضادها و تقابل های معنایی:** گاهی اوقات، دو بیت به ظاهر متضاد هستند، اما نتیجه و پیام کلی آن ها یکسان است. تضاد در فرم نباید باعث شود که تشخیص قرابت معنایی را اشتباه بگیریم.

مثال:

- دل بی دوست در این بادیه راهی نبرد / بی دوست نباشد دمی این جان خراب
- در این بیت هرچند هر مصرع یکی در قالب سلبی و دیگری در قالب اثباتی بیان شده، اما هر دو بر اهمیت وجود دوست و همراه تأکید دارند.

- ۴- تحلیل نوع جمله و ساختار دستوری:** قرابت معنایی ممکن است با تفاوت در نوع جمله (خبری، امری، نهی و...) همراه باشد.

مثال:

- تا توانی به جهان، خدمت محتاجان کن / بنی آدم اعضای یکدیگرند
- هر دو مصرع بر ارزش خدمت به دیگران و نوع دوستی تأکید دارند

۵- بررسی مفهوم بیت در سطح استعاره و تمثیلی: بسیاری از مفاهیم شعری با استعاره، تمثیل و تشبیه بیان می‌شوند. باید درک کنیم که آیا استعاره‌ها در دو بیت مفهومی مشابه را القا می‌کنند یا خیر.

مثال:

- آتشی در دل افکندی که گر گیرد / خانه‌های دو عالم خاکستر شود

- آتش عشق تو در جان خوشتر است.

در هر دو بیت، "آتش" نماد عشق سوزان است

شباهت معنایی

شباهت معنایی به معنای مشابهت سطحی یا ظاهری میان دو یا چند واژه یا عبارت است که ممکن است از نظر معنی نزدیک به هم باشند، اما این نزدیکی یا مشابهت معمولاً در سطح اولیه یا ظاهری است و نه از عمق مفهومی. در شباهت معنایی، ارتباطات واژگان اغلب در سطح عمومی‌تر و ساده‌تری از اشکال زبانی قرار دارند.

مثال:

۱- گلی در دشت، دل در گرو

در این عبارت، «گل» و «دشت» از نظر معنایی به‌طور سطحی به طبیعت اشاره دارند و ممکن است شباهت‌هایی در مفاهیم سطحی‌شان پیدا کنید، اما عملاً این شباهت‌ها با درک عمیق‌تر و فلسفی‌تر در شعر ارتباط ندارند.

۲- شادی و سرو

این دو واژه به‌طور ظاهری شباهت معنایی دارند چون هر دو به احساسات مثبت اشاره دارند، اما در واقع در شعر می‌توانند در زمینه‌های مختلفی با معانی متفاوت ظاهر شوند. برای مثال، شادی ممکن است در برابر غم و سرور ممکن است در موقعیت‌های اجتماعی و فردی متفاوت از هم استفاده شوند.

■ راه‌های تشخیص شباهت معنایی

۱- بررسی سطحی بودن ارتباط معنایی: در شباهت معنایی، ارتباط میان دو بیت یا عبارت، سطحی و ظاهری است و عمق معنایی ندارد. دو کلمه یا عبارت ممکن است هم‌معنی باشند، اما لزوماً پیام یکسانی را منتقل نکنند.

مثال:

- خانه‌ام آتش گرفت/ آتش زدند باغ را ⇨ این دو عبارت شباهت معنایی دارند، زیرا هر دو از واژه آتش استفاده کرده‌اند، اما ارتباط عمیق معنایی ندارند.

۲- بررسی تطابق مستقیم بین دو عبارت: شباهت معنایی زمانی اتفاق می‌افتد که دو عبارت دقیقاً یک مفهوم را با واژه‌های مختلف بیان کنند. که این تطابق به معنای عمیق‌تر شدن معنا نیست.

مثال:

- حیات انسان وابسته به اکسیژن است / زندگی بدون هوا ممکن نیست ⇨ شباهت معنایی دارند، چون هر دو جمله یک پیام مشخص و سطحی را منتقل می‌کنند.

۳- تفاوت در نتیجه‌گیری معنایی: در شباهت معنایی، نتیجه‌گیری از دو عبارت دقیقاً یکسان است. اما در قرابت معنایی، ممکن است پیام اصلی یکی باشد، اما مسیر بیان آن‌ها متفاوت باشد.

مثال:

- باران آمد و زمین خیس شد / باران باعث رطوبت زمین شد ⇨ این دو عبارت شباهت معنایی دارند، زیرا نتیجه‌گیری آن‌ها کاملاً یکسان است.

۴- مقایسه سطح زبان و سبک نگارش: در شباهت معنایی، دو عبارت ممکن است به شکل‌های مختلف اما با همان مفهوم بیان شوند. اما در قرابت معنایی، تفاوت‌های سبک و استعاره‌ها اهمیت بیشتری دارند.

مثال:

- او زخم زبان می‌زند / او با سخنانش مرا آزار می‌دهد ⇨ این دو عبارت شباهت معنایی دارند، اما استعاره و تصویرسازی در عبارت اول باعث تفاوت ظاهری شده است.

نکته نهایی: اگر دو بیت پیام کلی یکسانی داشته باشند اما از واژه‌های متفاوت استفاده کنند، دارای قرابت معنایی هستند. اگر دو بیت فقط واژه‌های مشترک داشته باشند، اما پیام یکسانی نداشته باشند، دارای شباهت معنایی هستند.

تفاوت‌های کلیدی میان قرابت معنایی و شباهت معنایی:

ویژگی	قرابت معنایی	شباهت معنایی
عمق معنایی	مفهوم‌ها به صورت عمیق و نمادین به هم پیوسته‌اند	مشابهت سطحی و ظاهری
نحوه ارتباط	ارتباط معنایی پیچیده و گاهی استعاری	ارتباط معنایی ساده و بیشتر عمومی
نوع واژه‌ها	واژه‌ها و عبارات به صورت نمادین و معنایی خاص ترکیب می‌شوند	واژه‌ها به طور ظاهری مشابه یکدیگر هستند
استفاده در شعر	ایجاد ارتباط معنایی و پیچیدگی‌های بیشتر در متن شعر	استفاده از معانی سطحی‌تر و عمومی‌تر

◀ تناسب مفهومی

تناسب مفهومی به معنای ارتباط معنایی و تداعی مفاهیم مشترک میان کلمات، عبارات یا جملات است. این ارتباط می‌تواند از طریق تداعی مفاهیم مشابه، متضاد، علت و معلولی، یا حتی از طریق مفاهیم استعاری و نمادین شکل بگیرد تناسب مفهومی باعث افزایش زیبایی و انسجام در متن یا شعر می‌شود.

▪ انواع تناسب مفهومی در ادبیات

(۱) تناسب‌های سببی (علت و معلولی)

در این نوع تناسب، یک مفهوم علت و دیگری نتیجه یا پیامد آن است.

مثال:

- باران ↔ طراوت (باران علت طراوت و سرسبزی است)

- آتش ↔ دود / اشک ↔ غم / آفتاب ↔ گرما / باد ↔ طوفان

- باران که در لطافت طبعش خلاف نیست / در باغ لاله روید و در شوره زار، خس (باران علت رشد گیاهان است)

- ابر آمد و باز بر سر سبزه گریست / بی باده گلرنگ نمی باید زیست (ابر و باران علت رویش سبزه هستند)

- چو خشم آید، ز عقل انسان جدا گردد / شود دل کور و جان بی مایه بیچاره (خشم علت از بین رفتن عقل و تدبیر است)

۲) تناسب تضاد (متضاد یا مقابله ای)

تناسب تضاد میان دو مفهوم متضاد یا دو چیزی که مقابل هم قرار می گیرند، به عبار دیگر دو مفهوم که در معنای خود متضاد هستند.

مثال:

- شادی ↔ غم / نور ↔ تاریکی / مرگ ↔ زندگی / شادی ↔ غم / آرامش ↔ آشوب / دوست ↔ دشمن

- سایه ام بر سر خورشید فکند از پر و بال / چون گند باز مرا نوبت پرواز به چرخ؟

- هر دم از این باغ بری می رسد / تازه تر از تازه تری می رسد (باغ به عنوان منبع رویش در تضاد با زوال و نیستی است)

- شب تاریک و بیم موج و گردابی چنین هایل / کجا دانند حال ما سبکباران ساحل ها (شب تاریک (ظلمت) و سبکباری (آرامش) در تضاد هستند)

- مرا به کار جهان هرگز التفات نبود / رخ تو در نظر من چنین خوش آمد و بس» (دنیا و معشوق در تقابل قرار گرفته اند؛ دنیا بی ارزش، اما معشوق ارزشمند است)

۳) تناسب مکانی (مکان و موجود در مکان)

این نوع تناسب میان مکانی و چیزی که به آن مکان تعلق دارد برقرار می شود.

مثال:

- باغ ↔ گل (گل در باغ رشد می کند) / آسمان ↔ ستاره / دریا ↔ ماهی / جنگل ↔ درخت

- برخیز و بیا بتا برای دل ما / حل کن به جمال خویشتن مشکل ما» (بت (معشوق) به مکان مقدس یا جایی برای پرستش اشاره دارد)

- ای باغبان به بوی گل و نغمه بلبل / در باغ ما خزان ز چه روی است برقرار (باغ و گل به عنوان مکان و موجود در آن مرتبط هستند)

۴) تناسب جزء و کل

در این تناسب، یکی از کلمات بخشی از کل دیگر است.

مثال:

- دریا ↔ موج (موج بخشی از دریاست) / درخت ↔ برگ / بدن ↔ دست / کتاب ↔ صفحه
- هر ورقش دفتری است معرفت کردگار (کتاب و ورق، رابطه جزء و کل دارند)
- دریا دلان به منزل آرام می رسند / آن موج های سرکش بی گمان به ساحل اند (موج به عنوان جزء و دریا به عنوان کل)
- ای آب حیات، بر لب دریا مانده / یک جرعه ز وصل تو مرا کم مانده (دریا و جرعه آب به عنوان کل و جزء)

۵) تناسب ابزار و عمل

در این تناسب با ابزار عملی انجام می شود.

مثال:

- قلم ↔ نوشتن (قلم ابزار نوشتن است) / شمشیر ↔ جنگیدن / چکش ↔ کوبیدن / کمان ↔ تیراندازی
- بی رنج، گنج میسر نشود مزد آن گرفت جان برادر که کار کرد (رنج ابزار رسیدن به گنج است)
- قلم را چو تو در دست داری یقین / که حکمی روان است بر لوح دین (قلم به عنوان ابزار نوشتن)
- تا قلم در کف من کار کند، دست دگر / دل به دریا زند و خط به افلاک کشد (قلم و عمل نوشتن).

۶) تناسب صفات و موصوف

رابطه بین یک ویژگی و کسی یا چیزی که به آن ویژگی متصف می گویند.

مثال:

- پادشاه ↔ قدرت / عالم ↔ دانایی / آب ↔ زلالی / گل ↔ عطر / قلب ↔ مهربانی
- دل هر ذره را که بشکافی / آفتابیش در میان بینی (دل به عنوان موصوفی که آفتاب و نور دارد)
- سینه خواهم شرحه شرحه از فراق / تا بگویم شرح درد اشتیاق (سینه به عنوان موصوف و شرحه شرحه (توصیف احساسات) به آن مرتبط است)
- جلوه ای کرد رخس دید ملک عشق نداشت / عین آتش شد از این غیرت و بر آدم زد» (غیرت به عنوان صفت مرتبط با عشق)

۷) تناسب نمادین و استعاری

بر اساس این نوع تناسب، کلمات ممکن است از طریق نمادها یا استعاره ها به هم مرتبط شوند.

مثال:

- شمع ↔ عشق (شمع نماد عشق و فداکاری است) / بلبل ↔ عاشق (نماد دلدادگی) / می ↔ رهایی از قید مادیات / شب ↔ غم و اندوه / گل ↔ زیبایی و معشوق
- من نگویم که کنون با که نشین و چه بنوش / که تو خود دانی اگر زیرک و عاقل باشی (نشستن و نوشیدن نماد تجربه حال معنوی یا مستی عرفانی)
- بلبل به باغ و سبزه ز شادی نغمه می خواند / گل با نسیم صبح به رقص و پایکوبی است (گل به نموان نماد معشوق)

- آتشی در دل افکندی که گر گیرد / خانه های دو عالم خاکستر شود (آتش به عنوان نماد عشق)

۸) تناسب موضوعی (مراعات نظیر)

در این نوع تناسب، مجموعه ای از کلمات در یک حوزه یا موضوع خاص قرار می گیرند.

مثال:

- آب، رودخانه، باران، دریا (حوزه طبیعت) / گل، بلبل، خار، بهار (حوزه باغ و گلستان) / شب، ماه، ستاره، خواب (حوزه شب

و آسمان) / شمشیر، کمان، تیر، سپر (حوزه جنگ و نبرد)

- ابر و باد و مه و خورشید و فلک در کارند / تا تو نانی به کف آری و به غفلت نخوری (ابر و باد و مه و خورشید و فلک در حوزه

طبیعت)

- گل در بر و می در کف و معشوق به کام است / سلطان جهانم به چنین روز غلام است (گل، معشوق و می در حوزه عاشقانه)

- خاک کوی تو بهشت است و نسیم باد صبا / بوی جوی مولیان دارد و می نوشد به کام (بوی گل، باد صبا و نسیم در حوزه

بهار و طبیعت)

▪ مهم ترین دسته بندی های ادبیات فارسی شامل:

۱- بر اساس نوع نگارش (نثر و نظم)

۲- بر اساس محتوا و موضوع (ادبیات عرفانی، حماسی، تعلیمی، غنایی، اجتماعی و...)

۳- بر اساس دوره تاریخی (باستان، کلاسیک، مشروطه، معاصر)

۴- بر اساس سبک ادبی (خراسانی، عراقی، هندی، بازگشت ادبی، سبک نو)

▪ تقسیم بندی ادبیات فارسی بر اساس نوع نگارش

ادبیات فارسی را می توان به دو دسته کلی تقسیم کرد:

• شعر فارسی: شامل قالب هایی مانند غزل، مثنوی، قصیده، رباعی و دو بیتی است

• نثر فارسی: شامل نثر علمی، نثر ادبی و نثر تاریخی می شود.

◀ نظم و نثر

نظم (شعر)

نظم به نوعی سخن گفته می شود که در آن از وزن، قافیه یا دیگر عناصر موسیقایی استفاده می شود. به عبارتی، هر نوع

شعر یا متنی که به صورت موزون و مقفی باشد، نظم نامیده می شود.

نظم شامل غزل - قصیده - رباعی و ... می شود

نثر (متن غیر موزون)

نثر به هر نوع متن غیرموزون و غیرمقفی گفته می‌شود. برخلاف نظم، نثر دارای قافیه و وزن خاصی نیست و معمولاً زبانی ساده و روان برای بیان مقصود به کار می‌رود

مقایسه نظم و نثر:

ویژگی	نظم	نثر
ساختار	دارای وزن و قافیه	بدون وزن و قافیه
آهنگ کلام	موزون و آهنگین	معمولاً بدون آهنگ خاص
انعطاف‌پذیری	محدود به قواعد وزنی و قافیه	انعطاف‌پذیری بالا
کاربرد	بیشتر در ادبیات و هنر	در همه حوزه‌ها (ادبی، علمی، تاریخی)

▪ مهمترین انواع نثر فارسی

۱- **نثر مرسل یا ساده:** نثری است ساده و روان، نزدیک به زبان محاوره، آزاد و خالی از قید سجع هستند.

مثال:

- سفرنامه (ناصر خسرو) / سیاستنامه (خواجه نظام الملک) / قابوسنامه (عنصرالمعالی کیکاوس) / کیمیای سعادت (امام محمد غزالی) / تذکره الاولیا (عطار نیشابوری)

۲- **نثر مسجع:** به نثری اطلاق می‌شود که در آن جملات دارای آهنگ و هماهنگی صوتی هستند و گاهی از قافیه نیز بهره می‌گیرند. سجع نویسی در ادبیات فارسی به معنی اخص کلمه و به طور رسمی از خواجه عبدالله انصاری شروع شد.

از میان سجع پردازان بسیار در تاریخ ادب فارسی مطلوب ترین، طبیعی ترین و هنرمندانه ترین نثر مسجع، از سعدی در شاهکار بی نظیر او «گلستان» است.

مثال:

مناجات نامه (خواجه عبدالله انصاری) / کلیله و دمنه (ترجمه ی ابوالمعالی نصرالله منشی) / بهارستان (جامی) / پریشان (قائمی) / چهار مقاله (نظامی)

▪ انواع نثر مسجع:

الف) نثر مسجع ساده (روان و قابل فهم): در این نوع نثر، سجع‌ها کوتاه و طبیعی هستند و متن حالت موزون دارد، اما فهم آن آسان است.

- مثال از گلستان سعدی - منت خدای را عز و جل که طاعتش موجب قربت است و به شکر اندرش مزید نعمت (سجع: قربت و نعمت)

- مثال از مناجات‌نامه خواجه عبدالله انصاری - الهی، تو مَلِکی و من مملوک، تو جَبَّاری و من ضعیف، تو بینیازی و من فقیر (سجع: مملوک - ضعیف - فقیر)

ب) **نثر مسجع متکلف (پراز صنایع ادبی):** این نوع نثر پراز سجع‌های پیچیده، جناس، تشبیه و استعاره است و خواندن آن سخت‌تر است.

- مثال از کلیله و دمنه - روزگار دراز در آن چمن و گلزار می‌رفت و به دیدار آن یار مهربان مشغول می‌شد. (سجع: چمن - گلزار)

- مثال از مقامات حمیدی - ای دل! ز دیده عبرت بگیر و زین خواب گران برخیز، که عمر کوتاه است و جهان فانی. (سجع: برخیز - فانی)

۳- **نثر مصنوع یا متکلف:** این سبک آمیزه‌ای از دو سبک مرسل و مسجع و همراه با انبوه لغات، ترکیبات، امثال و اشعار عربی، احادیث نبوی و آیات قرآنی می‌باشد. در این نوع نثر نویسنده به‌جای نگارش ساده و روان، از تکنیک‌ها و آرایه‌های ادبی مانند سجع، جناس، تشبیه، استعاره، و دیگر عناصر هنری استفاده می‌کند به گونه‌ای که خواننده برای فهم و مفهوم آن دچار مشکل شود. دشوارترین نثر مصنوع کتاب «دره نادره» است.

مثال:

- مقامات حمیدی / مرزبان نامه سعدالدین وراوینی / منشات خاقانی / تاریخ جهان گشای جوینی

تفاوت نثر مسجع، مرسل و مصنوع

ویژگی	نثر مسجع	نثر مرسل (ساده)	نثر مصنوع (متکلف)
ساختار جمله	آهنگین و موزون	ساده و روان	پیچیده و متکلف
آرایه‌های ادبی	استفاده از سجع و موسیقی درونی	کم و محدود	پراز صنایع بدیعی و استعاره
هدف اصلی	زیبایی لفظی و تأثیرگذاری	انتقال ساده و مستقیم پیام	نمایش توانایی زبانی نویسنده
نمونه آثار	گلستان سعدی، مناجات‌نامه خواجه عبدالله انصاری	تاریخ بیهقی، قابوس‌نامه	مقامات حمیدی، مرزبان‌نامه

تفاوت نثر مصنوع با نثر ساده

ویژگی	نثر مصنوع	نثر ساده
زبان و واژگان	سنگین، ادبی و پراز آرایه‌های هنری	ساده، روان و بدون پیچیدگی
ساختار جملات	پیچیده و دارای هماهنگی موسیقایی	کوتاه و مستقیم
هدف	تأثیرگذاری هنری و زیبایی‌شناختی	انتقال مستقیم پیام یا مفهوم
مثال	گلستان سعدی، مقامات حمیدی	متون علمی، مکاتبات رسمی

۴- **نثر علمی و فلسفی:** نثر علمی و فلسفی شاخه‌ای از نثر فارسی است که برای بیان مفاهیم علمی، فلسفی، پزشکی، ریاضی، نجوم، کلام و حکمت نظری به کار می‌رود. این نوع نثر معمولاً بدون آرایه‌های ادبی، ساده، شفاف و دقیق نوشته می‌شود تا مفاهیم علمی را به روشنی بیان کند. نثر فلسفی به بررسی و تحلیل مسائل هستی، خدا، جهان، حقیقت و معرفت می‌پردازد. زبان روشن و دقیق برای بیان مطالب علمی، کمتر بودن آرایه‌های ادبی نسبت به نثر ادبی، پرداختن به مفاهیم نظری، استدلالی و استنتاجی، استفاده از اصطلاحات علمی و فلسفی، نظم منطقی در بیان مطالب از ویژگی‌های نثر علمی و فلسفی می‌باشد.

مثال نثر علمی:

- قانون - ابن‌سینا

- زیج ایلخانی - خواجه نصیرالدین طوسی (نجوم)

- التفهیم لاوائل الصناعه - ابوریحان بیرونی (ریاضی و نجوم)

مثال نثر فلسفی:

- شفا - ابن‌سینا

- سیاست‌نامه - خواجه نظام‌الملک (فلسفه سیاسی)

- جامع‌الحکمتین - ناصر خسرو

- تجریدالاعتقاد - خواجه نصیرالدین طوسی

مقایسه نثر علمی و نثر فلسفی:

ویژگی	نثر علمی	نثر فلسفی
موضوع	علوم طبیعی و تجربی (پزشکی، ریاضی، نجوم)	مباحث عقلی، متافیزیکی و هستی‌شناسی
هدف	ارائه دانش و مفاهیم علمی دقیق	تفکر و تحلیل درباره حقیقت و وجود
سبک نگارش	ساده، روشن، کمترین آرایه‌های ادبی	استدلالی، نظری، گاهی با اصطلاحات پیچیده
نمونه آثار	قانون (ابن‌سینا)، جامع‌الحکمتین (ناصر خسرو)	شفای ابن‌سینا، تجریدالاعتقاد خواجه نصیر طوسی

۵- **نثر داستانی و روایی:** نثر داستانی و نثر روایی دو گونه از نثر فارسی هستند که به بازگویی ماجراها و روایت‌های واقعی یا خیالی می‌پردازند. این دو نوع نثر، پایه و اساس ادبیات داستانی، افسانه‌ها، روایت‌های تاریخی و قصه‌های عامیانه را تشکیل می‌دهند.

نثر داستانی نوعی نثر است که بر اساس روایت، شخصیت‌پردازی، کشمکش و تخیل شکل می‌گیرد در این نثر، نویسندگان عناصر طرح، شخصیت، گفت‌وگو، صحنه‌پردازی، اوج و نتیجه‌گیری برای ایجاد یک داستان استفاده می‌کنند که می‌تواند افسانه، قصه، حکایت یا رمان باشد.

داستان‌محور بودن (وجود طرح و کشمکش)، شخصیت‌پردازی قوی و ایجاد شخصیت‌های تخیلی یا واقعی، توصیف صحنه‌ها و فضا برای جلب توجه خواننده، دیالوگ و گفت‌وگو بین شخصیت‌ها و دارای آغاز، میانه و پایان مشخص ویژگی‌های نثر داستانی می‌باشد.

مثال:

- هزار و یک شب (داستان‌های عامیانه فارسی-عربی) نثر داستانی پر از تخیل و افسانه‌های جذاب.
 - سمک عیار (قصه‌های عامیانه و ماجراجویی) نثری داستانی با ماجراهای پهلوانی و عیاری.
 - داستان‌های کلپه و دمنه (نثر داستانی تعلیمی) نثر داستانی با پیام‌های اخلاقی.
 - رمان‌های معاصر (بوف کور - صادق هدایت) نثر داستانی با فضاسازی تاریک و فلسفی.
- نثر روایی نوعی نثر است که به بازگویی یک ماجرا یا رخداد می‌پردازد و ممکن است واقعی یا خیالی باشد. این نوع نثر معمولاً ساده‌تر از نثر داستانی است و بیشتر بر نقل رویدادها، اتفاقات تاریخی و روایت‌های مستند یا تخیلی تمرکز دارد. نقل مستقیم و غیرمستقیم یک ماجرا، دارای توصیف جزئیات، اما کمتر از نثر داستانی دارای شخصیت‌پردازی و دیالوگ، توجه بیشتر به شرح وقایع و توصیف محیط، بر اساس واقعیت (مثل تاریخ بیهقی) یا تخیل (مثل حکایات کلپه و دمنه) از ویژگی‌های نثر روایی می‌باشد.

مثال:

- تاریخ بیهقی (اثر ابوالفضل بیهقی - روایت تاریخی)
- سیاست‌نامه (خواجه نظام‌الملک - روایت سیاسی و اجتماعی)
- سفرنامه ناصر خسرو (گزارش سفر و مشاهدات واقعی)
- قصص الانبیا (داستان‌های مذهبی و تاریخی)

تفاوت بین نثر داستانی و نثر روایی

ویژگی	نثر داستانی	نثر روایی
تعریف	روایت یک داستان با تخیل و شخصیت‌پردازی	نقل یک واقعه یا ماجرا بدون لزوماً تخیل زیاد
هدف	سرگرمی، آموزش، انتقال پیام	ثبت و توصیف رویدادها و حوادث تاریخی یا اجتماعی
وجود شخصیت‌ها	دارای شخصیت‌های مشخص و دیالوگ	ممکن است شخصیت‌ها داشته باشد، اما تمرکز بر روایت وقایع است
وجود تخیل	غالباً تخیلی، گاهی واقعی	معمولاً بر اساس واقعیت، کمتر تخیلی است
مثال	هزار و یک شب، کلپه و دمنه، سمک عیار، بوف کور	تاریخ بیهقی، سفرنامه ناصر خسرو، سیاست‌نامه

◀ قالب های شعری

در ادبیات فارسی، **قالب های شعری** به اشکال مشخصی از چینش بیت ها و قافیه ها گفته می شود که هر کدام ویژگی های خاص خود را دارند. مانند:

الف) غزل:

غزل یکی از رایج ترین قالب های شعری فارسی است که موضوع اصلی آن عشق، عرفان، مدح و گاهی حکمت است. که بین **تا ۱۵ بیت** دارد و گاهی بیشتر، از نظر قافیه مصرع اول و تمام مصرع های زوج هم قافیه است. موضوعات غزل: عاشقانه، عارفانه، اجتماعی، پند آمیز. و معمولاً در بیت آخر، شاعر نام خود (تخلص) را می آورد. شاعران بزرگی مانند حافظ، سعدی، مولانا، بیدل، صائب تبریزی و شهریار در این قالب شاهکارهای ادبی خلق کرده اند.

تفاوت قصیده و غزل:

قالب قصیده از نظر قافیه و ردیف شبیه غزل است، البته قصیده تعداد ابیات بیشتری دارد. اما تفاوت مهم تری از تعداد ابیات وجود دارد و آن **تفاوت غزل و قصیده** در محتوا و کاربرد و حال و هوای کلی آن ها است. قصیده را برای موضوعی خاص می سروده اند و به عنوان منبری برای بیان مقاصدی از قبیل مدح، تهنیت، بزرگداشت، فخر، حماسه، حمد و شکایت، مرثیه، تعزیت و مسائل اخلاقی و اجتماعی و دینی و عرفانی بوده است. اما غزل بیشتر شعری است که در خلوت با انسان گره خورده و مضامینی عاشقانه دارد. به همین دلیل است که زبان قصیده اغلب خشن تر است و فنی تر، اما غزل زبانی نرم تر و ساده تر دارد. تخلص دو بار در قالب قصیده و یکبار در غزل مطرح است.

نمونه غزل:

- اگر آن ترک شیرازی به دست آرد دل ما را	به خال هندویش بخشم سمرقند و بخارا را
بده ساقی می باقی که در جنت نخواهی یافت	کنار آب رکن آباد و گلگشت مصلا را
- چون سرو قد و ناز تو دیدم به خواب خوش	بیدار گشتم از طرب آن لحظه ناب خوش
دل برده ای به عشوه و لبخند دلنشین	هر شب خیال دوست مرا در شراب خوش (غزل عاشقانه)
- دل از خاک رهش برداشتم، جان یافت راهی	که تا افلاک عشق او، رهیدم از تباهی
نشان دوست جُستم در سکوتِ شام هستی	دمی در خویش بنگر، راز او دارد گواهی (غزل عارفانه)
- غلام همت آنم که زیر چرخ کبود	ز هر چه رنگ تعلق پذیرد آزاد است
حافظ! می کن و دل خوش دار	که سلطان را نصیحت گفتن، درویش را نشاید (غزل تخلص دار)

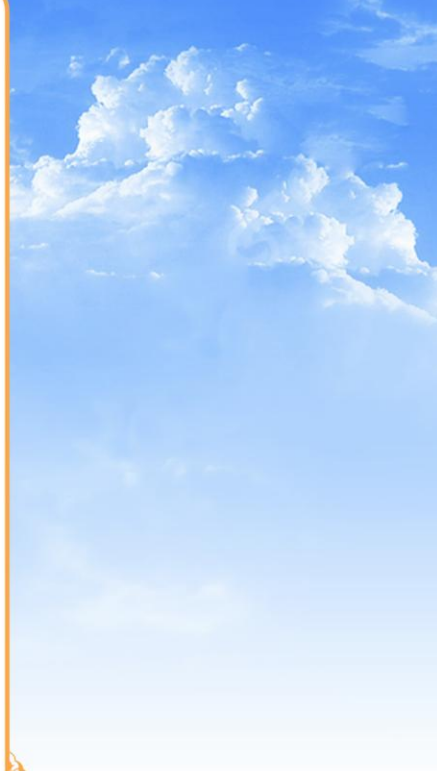
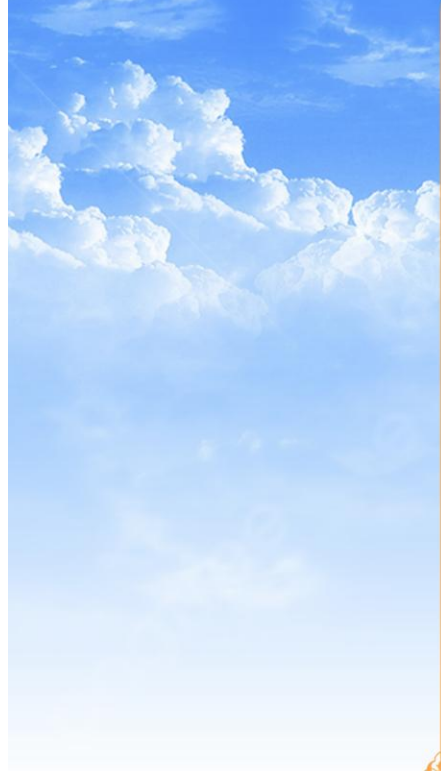
×	_____	×	_____
×	_____		_____
×	_____		_____

دقایقے باقرآن

منبع جدید حیطه عمومی آزمون
استخدامی ویژه کلیه رشته ها

www.BetaFile.ir

درسنامه ۱

❖ صله ی رحم

الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ .

فاسقان کسانی هستند که پیمان خدا را پس از آنکه محکم بستند می شکنند و پیوندهایی را که خدا دستور داده برقرار سازند قطع می نمایند و در زمین فساد می کنند، قطعاً آنان زیانکارانند.

آیه بیانگر اهمیت صله رحم می باشد. ➤

عبارت «و یقطعون ما امر الله به ان یوصل» اشاره به صله رحم و ارتباط با خویشاوندان دارد. صله رحم باعث طولانی شدن عمر، توسعه رزق، دور شدن فقر، آسان شدن مرگ و حساب روز قیامت، تزکیه عمل و رشد اموال و.... می باشد.

امام صادق علیه السلام می فرماید: «پدرم سفارش کرد با افرادی که با فامیل خود رابطه ندارد دوست مشو»

آثار و برکات روزه ➤

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ .
ای کسانی که ایمان آورده اید روزه بر شما مقرر گردید همانگونه که بر کسانی که پیش از شما بودند مقرر شده بود، باشد که پرهیزگار شوید.

مهمترین اثر روزه تقوا و خدا ترسی در ظاهر و باطن است. ☒

روزه یگانه عبادت مخفی است و باعث تقویت اراده انسان و تقویت عاطفه می شود.
رسول خدا(ص) فرمودند: «روزه نیمی از صبر است».

روزه مردمان عادی، خودداری از نان و آب و امور شهوانی، روزه خواص علاوه بر اجتناب از مفطرات، اجتناب از گناهان نیز هست و روزه ی خاص الخاص، علاوه بر اجتناب از مفطرات و پرهیز از گناهان، خالی کردن دل از غیر خدا است.

❖ تشبیه همسر به لباس

أَحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ وَ...

در شبِ روزهایی که روزه دار هستید، آمیزش با زنانتان برای شما حلال شد. آنان برای شما لباسند و شما برای آنان لباسید. خدا می‌دانست که شما [پیش از حلال شدن این کار] به خود خیانت می‌کردید، پس توبه شما را پذیرفت و از شما در گذشت....

➤ این آیه همسر را به منزله لباس برای انسان، از جهت هم کفو بودن و متناسب با فکر و شخصیت فرد بودن دانسته است.

علت حرمت شراب

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلِ الْعَفْوَ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ .

از تو درباره شراب و قمار می‌پرسند بگو در آن دو گناهی بزرگ است و منافع نیز برای مردم دارد ولی گناه آن دو از سود آن بزرگتر است. از تو می‌پرسند که چه انفاق کنند؟ بگو: افزون (بر نیاز خود را) ؛ خداوند این چنین آیات را برای شما روشن می‌سازد تا شاید اندیشه کنید.

✋ خمر به معنای پوشش است.

پارچه‌ای که زنان با آن حجاب خود را مراعات می‌کنند خمار می‌گویند. از آنجا که شراب قدرت تشخیص را از عقل گرفته و آن را می‌پوشاند به آن خمر می‌گویند.

میسر از یسر به معنی آسان است.

گویا در قمار هر یک از دو طرف می‌خواهند مال همدیگر را بدون زحمت و به آسانی ببرایند.

سوال اول مردم درباره حکم خمر و میسر است. ➡

قمار در شکوفایی اقتصادی نقش تخریبی دارد و نشاط کار مفید را از بین می‌برد. ⑨

توحید و مالکیت حقیقی

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ

خدای یکتا که جز او هیچ معبودی نیست، زنده و قائم به ذات است، هیچ گاه خواب سبک و سنگین او را فرا نمی گیرد، آنچه در آسمان ها و آنچه در زمین است از آن اوست. کیست آنکه جز به اذن او در پیشگاهش شفاعت کند؟....

➤ آیه بیانگر این است که مالک حقیقی همه چیز خداوند است و مالکیت انسان عاریتی بیش نیست و از طرف خداوند تعیین می شود.

از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمودند: «اولین درجه تقوا و بندگی خدا آن است که انسان خودش را مالک نداند».

❖ موافقان و مخالفان ولایت خدا

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أُولِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُم مِّنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ

خدا سرپرست و یار کسانی است که ایمان آورده اند؛ آنان را از تاریکی به سوی نور بیرون می برد. و کسانی که کافر شدند، سرپرستان آنان طغیان گراند که آنان را از نور به سوی تاریکی ها بیرون می برند.

آیه بیانگر سیمایی از موافقان و مخالفان ولایت خداوند است. ➤
کسی که ولایت خدا را بپذیرد کارهایش رنگ خدایی پیدا می کند (صبغه الله) ✨
برای خود رهبری الهی برمی گزیند و راهش روشن و آینده اش معلوم است.

❖ ماجرای مباحله

فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ .

پس هر که با تو بعد از علم و دانشی که به تو رسیده است درباره او به ستیز برخیزد بگو بیایید پسرانمان و پسرانتان و زنانمان و زنانتان و خودمان را و خودتان را بخوانیم سپس مباحله و زاری کنیم و لعنت خدا را بر دروغگویان قرار دهیم.

➤ این آیه به آیه مباهله معروف است.

مباهله یعنی توجه و تضرع دو گروه مخالف یکدیگر به درگاه خداوند و تقاضای لعنت و هلاکت برای طرف مقابل که از نظر او اهل باطل است.

واژه "نبتهل" از ریشه "إبتهال" به معنای باز کردن دست‌ها و آرنج به سوی آسمان برای دعا است.

➤ بهترین امت

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ مِنْهُمْ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ.

شما بهترین امتی هستید که برای مردم برگزیده شده‌اید. به خوبی‌ها فرمان دهید و از بدی‌ها نهی کنید و به خدا ایمان دارید و اگر اهل کتاب ایمان آورده بودند قطعاً برایشان بهتر بود. برخی از آنان مومند ولی بیشترشان فاسقند.

➤ آیه به مرحله عمومی امر به معروف و نهی از منکر اشاره دارد.

بهترین امت بودن؛ با شعار نیست با ایمان و امر به معروف و نهی از منکر است.

امر به معروف و نهی از منکر به قدری مهم است که انجام آن معیار امتیاز امت‌ها است.

امر به معروف و نهی از منکر در صورتی محقق می‌شود که مسلمانان به شکل یک امت باشند یعنی حاکمیت داشته باشند.

☒ مسلمانان مسئول اصلاح تمام جوامع بشری هستند

مسلمانان باید از موضع قدرت امر و نهی کنند نه از ضعف و التماس.

امر به معروف مقدم بر نهی از منکر است.

امر و نهی می‌تواند موثر باشد که از ایمان گرفته شده باشد.

سفارش به خوبی‌ها بدون مبارزه با فساد کم نتیجه است.

❖ دادگاه خانواده

وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا .

و اگر از جدایی میان آن دو بیم داشتید پس داوری از خانواده شوهر و داوری از خانواده زن برگزینند. اگر این دو بنای صلاح داشته باشند خداوند میان آن دو را به توافق می‌رساند زیرا خداوند با خبر و آگاه است. آیه برای رفع اختلاف میان زن و شوهر و پیشگیری از وقوع طلاق، یک دادگاه خانوادگی را مطرح می‌کند. منظور از کلمه "شقاق" ناسترگاری و طلاق است.

➤ آیه اشاره دارد به جمله: علاج واقعه قبل از وقوع باید کرد.

❖ اطاعت از اولوالامر

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ

ای کسانی که ایمان آورده اید خدا را اطاعت کنید و از رسول و اولی الامر خود اطاعت کنید. پس اگر درباره چیزی نزاع کردید آن را به حکم خدا و پیامبر ارجاع دهید

➤ آیه به وظیفه مردم در برابر خدا و پیامبر (ص) اشاره دارد.

☑ آمدن این سه مرجع برای اطاعت، با توحید قرآنی منافات ندارد. چون اطاعت از پیامبر و اولی الامر شعاعی از اطاعت خداوند و در طول آن است نه در عرض آن؛ و به فرمان خداوند اطاعت از این دو لازم است. تکرار فرمان "اطیعوا" رمز تنوع دستورهاست. پیامبر گاهی بیان احکام الهی می‌کرد؛ گاهی دستور حکومتی می‌داد و دو منصب "رسالت" و "حکومت" داشت.

در آیه اطاعت از اولی الامر مطرح شده ولی به هنگام نزاع مراجعه به آنان مطرح نشده، بلکه تنها مرجع حل نزاع، خدا و رسول معرفی شده اند.

این نشانه آن است که اگر در شناخت اولی الامر و مصداق آن نیز نزاع شد به خدا و سول مراجعه کنید. (روایات نبوی)

❖ ضرورت تدبر در قرآن

أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا
چرا در معانی قرآن تدبر نمیکنید؟ در حالی که اگر این قرآن از طرف غیر خدا بود قطعاً اختلاف های بسیاری در آن می یافتید.

آیه در پاسخ تهمت هایی است که به پیامبر می زدند که قرآن را شخص دیگری به ایشان داده است. ➤
تدبر در قرآن داروی شفا بخش نفاق است.
راه گرایش به اسلام و قرآن اندیشه و تدبر است نه تقلید.
پندار وجود اختلاف در قرآن نتیجه ی نگرش سطحی و عدم تدبر و دقت است.

❖ امانت و انواع آن

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا.
همانا خداوند فرمانتان می دهد که امانت ها را به صاحبشان بدهید و هرگاه میان مردم داوری کردید به عدل حکم کنید. چه نیک است آنچه که خداوند شما را بدان پند می دهد.

آیه بیانگر امانتداری و رفتار عادلانه و دور از تبعیض که از نشانه های مهم ایمان است می باشد. ➤

➤ خیانت به امانت علامت نفاق است.

در حدیث است که به رکوع و سجود طولانی افراد نگاه نکنید بلکه به راستگویی و امانتداری آنها بنگرید.
کلید خوشبختی جامعه بر سر کار بودن افراد لایق و رفتار عادلانه است و منشأ نابسامانی های اجتماعی ریاست ناهلان و قضاوت های ظالمانه است.

📦 امانت سه گونه است:

الف) میان انسان و خدا (وظایف و واجباتی که بر انسان تعیین شده)

ب) میان انسان و دیگران

ج) میان انسان و خودش (مثل علم، عمر و قدرت انسان)

نکته: آیه « وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلْتَقُمْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا... » به چگونگی خواندن نماز در جنگ اشاره دارد. (نماز خوف)

نماز حتی در صحنه جنگ تعطیل نمی‌شود و در هنگام پیش آمدن دو وظیفه جهاد و نماز، نباید یکی فدای دیگری شود.

آیه بیانگر اهمیت نماز جماعت حتی در جبهه جنگ است که با یک رکعت هم برپا می‌شود. ➤

رهبر محور وحدت و عبادت است. ➤

❖ آخرین رسالت پیامبر اسلام

يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ

ای پیامبر آنچه را از سوی پروردگارت به تو نازل شده است (در مورد ولایت و جانشینی حضرت علی) اعلام کن و اگر چنین نکنی، رسالت الهی را نرسانده‌ای و خداوند تو را از مردم حفظ می‌کند همانا خداوند گروه کافران را هدایت نمی‌کند.

➤ آیه مربوط به جانشینی حضرت علی(ع) و نصب او به ولایت در غدیر خم به هنگام برگشت پیامبر از سفر حج در سال دهم هجری است.

در تمام قرآن تنها در این آیه است که پیامبر اکرم(ص) نسبت به کتمان پیام تهدید شده که اگر نگوئی تمام آنچه را که در ۲۳ سال رسالت گفته‌ای هدر می‌رود.

پیامی که در آیه است به لحاظ اهمیت با همه پیام‌های دوران نبوت و رسالت برابر است. ➤

۱- بر طبق آیه « الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ... » چه امری مورد تاکید و سفارش قرآن قرار گرفته است؟

- (۱) جهاد در راه خدا
(۲) صله ی رحم
(۳) تبعیت از رهبر جامعه
(۴) امر به معروف و نهی از منکر

۲- مهمترین اثر روزه می باشد و خالی کردن دل از غیر خدا از اوصاف کدام دسته از روزه داران است؟

- (۱) توکل - مردم عادی
(۲) تقوا - خواص
(۳) خدا ترسی - خاص الخاص
(۴) صبر - با تقوایان

۳- بر اساس آیه « يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ ۖ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ... » چرا به شراب، خمر گفته شده است؟

- (۱) دارای عامل مست کنندگی است.
(۲) در کنار ضرر، منفعتی نیز در آن وجود دارد.
(۳) عقل را از مضرات شراب آگاه می کند.
(۴) قدرت تشخیص را از عقل می گیرد.

۴- بر اساس حدیث امام صادق (ع) اولین درجه تقوا و بندگی خداوند چیست؟

- (۱) امر به معروف و نهی از منکر
(۲) مالکیت برای خود قائل نشدن
(۳) صله ی رحم
(۴) انجام واجبات و ترک محرمات

۵- عبارت «توجه و تضرع دو گروه مخالف به درگاه خداوند و تقاضای لعنت و هلاکت برای طرف مقابل» بیاگر چه مفهومی است؟

- (۱) توکل
(۲) نفاق
(۳) نزاع
(۴) مباحله

۶- کدام یک از آیات زیر به عبارت " علاج واقعه قبل از وقوع باید کرد " اشاره دارد؟

- (۱) أَجَلٌ لَكُمْ لَيْلَةُ الصَّيَامِ الرَّقْتُ إِلَى نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لِهِنَّ
(۲) اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ
(۳) وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِّنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِّنْ أَهْلِهَا
(۴) إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَى أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ

۷- آیه تدبیر در قرآن در پاسخ به چه ادعا و تهمتی نازل شد؟

- (۱) تقاضای مباحله
(۲) امی و بی سواد بودن پیامبر (ص)
(۳) ولایت و جانشینی بعد از پیامبر (ص)
(۴) از جانب غیر خدا بودن قرآن

۸- تدبیر در قرآن داروی شفا بخش است و کلید خوشبختی جامعه در می باشد.

- (۱) نفاق - رفتار عادلانه
(۲) حسد - دوری از تبعیض
(۳) ایمان - ولایت و حاکمیت الهی
(۴) کفر - امر به معروف و نهی از منکر

۹- کدام یک از آیات زیر بیانگر یک تهدید برای پیامبر (ص) است؟

- (۱) وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا
(۲) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِيَ الْأَمْرِ مِنْكُمْ ۖ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ
(۳) وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلْتَقُمْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكَ
(۴) يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ ۚ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ

۱۰- بر اساس آیه قرآن معیار امتیاز امت ها چیست؟

- (۱) صله ی رحم
(۲) جهاد در راه خدا
(۳) امر به معروف و نهی از منکر
(۴) شهید و شهادت

پاسخنامه درسنامه اول									
سوال	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
پاسخ	۲	۳	۴	۲	۴	۳	۴	۱	۴

درسنامه ۲

غدير در قرآن

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالْدَّمُ وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ وَمَا أَهْلَ لَغَيْرِ اللَّهِ بِهِ..... الْيَوْمَ يَنْسُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا .

بر شما خوردن گوشت مردار خون گوشت خوک و حیوانی که به نام غیر خدا ذبح شود حرام است..... امروز کافران از دین شما مایوس شدند پس از آنها نترسید و از من بترسید امروز دینتان را برای شما کامل کردم و نعمت خود را برای شما تمام نمودم و اسلام را به عنوان دین برایتان برگزیدم.

طبق روایات شیعه و سنی این قسمت از آیه «الיום اکملت...» پس از نصب علی بن ابیطالب به امامت در غدیر خم نازل شده است.

غدیر خم روزی است که خداوند فرمان نصب حضرت علی(ع) را به جانشینی پیامبر(ص) صادر کرد. تنها آن روز است که چهار عنوان ذکر شده در آیه « اکملت، اتممت، رضیت، یئس الذین کفروا » با آن منطبق است.

چون علی بن ابیطالب جانشین پیامبر(ص) ر و رهبر امت اسلام خواهد بود اینجا بود که همه کفار مأیوس شدند. اکمال دین به خاطر آن است که اگر مقررات و قوانین کامل وضع شود ولی برای امت و جامعه رهبری معصوم و کامل تعیین نشود مقررات ناقص خواهد ماند.

اتمام نعمت به خاطر آن است که قرآن بزرگترین نعمت را نعمت رهبری و هدایت معرفی کرده است، اگر پیامبر اکرم از دنیا برود و مردم را بی سرپرست بگذارد کاری کرده که یک چوپان نسبت به گله نمی کند چگونه بدون تعیین رهبری الهی نعمت تمام می شود.

رضایت خدا برای آن است که هرگاه قانون کامل و مجری عادل به هم گره بخورد رضایت پروردگار حاصل می شود.

آیه ولایت

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ.

ولی و سرپرست شما، تنها خداوند و پیامبرش و مومنانی هستند که نماز را بر پا می دارند و در حال رکوع زکات می دهند. پیامبر اکرم(ص) در غدیر خم برای بیان مقام علی(ع) این آیه را تلاوت فرمود.

کلمه ولی در این آیه به معنای دوست و یاور نیست چون دوستی و یاری مربوط به همه مسلمانان است نه آنان که در حال رکوع اتفاق می کنند.

شعور حیوانات

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَائِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أُمَمٌ أَمْثَالُكُمْ ۚ مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ.

و هیچ جنبنده ای در زمین و هیچ پرنده ای که با دو بال خود پرواز می کند نیست مگر اینکه آنها هم امت هایی چون شمايند ما در این کتاب هیچ چیز را فروگذار نکردیم سپس همه نزد پروردگارشان گرد می آیند.

فصل 19 - ارتقای نظام آموزشی

قانون فوق مشتمل بر یکصد و بیست ماده در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ ۱/۳/۱۴۰۳ مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۲/۴/۱۴۰۳ از سوی مجمع تشخیص مصلحت نظام با تأیید بند «الف» ماده (۱۱) و اصلاح بند «پ» و تبصره (۲) بند «ج» ماده (۸)، بند «ت» ماده (۱۰) و تبصره (۱) بند «ت» ماده (۱۰۲) موافق با مصلحت نظام تشخیص داده شد.

ماده ۸۷ - در اجرای بند (۲۰) سیاست‌های کلی برنامه پنجساله هفتم و به‌منظور تحقق اهداف کمتی زیر مطابق با احکام این فصل اقدام می‌شود:

جدول شماره (۲۰) - اهداف کمتی سنجه‌های عملکردی ارتقای نظام آموزشی «جهت مشاهده جدول به سایت روزنامه رسمی مراجعه نمایید».

وزارت آموزش و پرورش مکلف است گزارش عملکرد سنجه‌های عملکردی ارتقای نظام آموزشی را سالانه به مجلس ارسال نماید. احکام این فصل با رعایت موازین شرعی و مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی قابل اجرا می‌باشد. سرمایه انسانی ماده ۸۸ - به‌منظور ارتقای کیفیت نیروی انسانی آموزش و پرورش به‌عنوان محور تحول در نظام تعلیم و تربیت کشور، اقدامات ذیل انجام می‌گیرد: الف - وزارت آموزش و پرورش مکلف است بر اساس اسناد بالادستی از جمله «سیاست‌های کلی ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش کشور» ابلاغی مقام معظم رهبری و «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی و قانون گزینش معلمان و کارکنان آموزش و پرورش مصوب ۶۴/۱/۱۳۷۶، «سند جامع سرمایه انسانی آموزش و پرورش شامل جذب، گزینش، تربیت، استخدام، نگهداشت، ارتقاء، بازنگشتگی و خروج از خدمت» را ظرف سه‌ماه از لازم‌الاجرا شدن این قانون تهیه نموده و ترتیبات قانونی لازم را جهت تصویب و اجرائی نمودن آن اعمال نماید. ب - سازمان اداری و استخدامی کشور و سازمان مکلفند در طول اجرای برنامه، تا زمان تصویب و اجرای سند موضوع بند «الف» این ماده، ردیفهای استخدامی و تأمین اعتبار مورد نیاز آموزش و پرورش و ظرفیت جذب دانشجو در دانشگاههای فرهنگیان و تربیت دبیر شهید رجایی برای جذب دانشجومعلمان را در اختیار وزارت آموزش و پرورش قرار دهند. جذب و تربیت نیروهای مورد نیاز در مشاغل آموزشی و پرورشی منحصرأ از طریق دانشگاههای فرهنگیان و تربیت دبیر شهید رجایی با تقویت زیرساخت‌ها و ظرفیت‌ها و توسعه کمتی و کیفی آنها و با موافقت و همکاری مراکز مدیریت حوزه‌های علمیه، بر اساس دستورالعملی که توسط مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه قم با مشارکت مراکز مدیریت حوزه‌های علمیه خراسان و اصفهان تهیه می‌شود (برای تربیت و توانمندسازی معلمان گروه معارف اسلامی، قرآن و مربی امور پرورشی) و سایر دانشگاههای دولتی و غیردولتی صورت می‌گیرد. وزارت آموزش و پرورش مجاز است در صورت عدم تأمین معلمان مورد نیاز از طریق دانشگاههای فوق‌الذکر، نسبت به تأمین نیروی مورد نیاز خود از بین دانشجویان مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد واجد صلاحیت‌های عمومی و تخصصی سایر دانشگاههای دولتی و غیردولتی یا حوزه‌های علمیه با گذراندن دوره مهارت‌آموزی و یا دانشجومعلمی در دانشگاههای فرهنگیان و تربیت دبیر شهید رجایی، همزمان با تحصیل در دانشگاه دولتی و غیردولتی یا حوزه‌های علمیه با امکان دریافت کمک‌هزینه به میزان پنجاه درصد (۵۰٪) حداقل حقوق از زمان تحصیل در دانشگاههای فرهنگیان و تربیت دبیر شهید رجایی اقدام نماید. آیین‌نامه نحوه جذب این دانشجویان ظرف سه‌ماه از لازم‌الاجرا شدن این قانون، توسط وزارت آموزش و پرورش تهیه می‌شود و با کسب نظر از شورای عالی آموزش و پرورش به‌تصویب هیأت وزیران می‌رسد. دانشجویان دانشگاههای فرهنگیان و تربیت دبیر شهید رجایی در طول

مدت تحصیل به صورت سالانه مورد ارزشیابی قرار گرفته و در صورت عدم صلاحیت ناشی از کشف فقدان شرایط قانونی یا از دست دادن شرایط قانونی، ارتباط استخدامی آنان قطع خواهد شد. سازمان اداری و استخدامی کشور و وزارت آموزش و پرورش مکلفند گزارش اقدامات به عمل آمده را به کمیسیون آموزش، تحقیقات و فناوری مجلس سالانه ارسال نمایند. تبصره - وزارت آموزش و پرورش با هماهنگی سازمان امور اداری و استخدامی کشور و سازمان به منظور عدالت در پرداخت تا پایان سال دوم برنامه در خصوص فوق العاده مربوط به خدمتگزاران و خدمتگزاران سرایدار متناسب با سایر کارکنان اقدام قانونی به عمل آورد. پ - وزارت آموزش و پرورش مکلف است با رعایت مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی اقدام قانونی لازم را نسبت به ایجاد نظام انضباطی خاص معلمان به عمل آورد. احراز صلاحیت های عمومی، حرفه ای و تخصصی معلمان علاوه بر گزینش بدو خدمت، در طول سنوات خدمتی در قالب اعطای گواهینامه صلاحیت حرفه معلمی و نظام ارزیابی مشارکتی (ارزیابی به وسیله خانواده های دانش آموزان و مدیران مدرسه) بر اساس نظام انضباطی مذکور که متناسب با نظام رتبه بندی معلمان است خواهد بود. ت - هرگونه بکارگیری نیروی جدید از طریق خرید خدمات آموزشی، حق التدریس آزاد و آموزشیار نهضت سوادآموزی بجز افرادی که تحت این عناوین در پنج سال گذشته حداقل یک سال تحصیلی به صورت ۲۴ ساعت در هفته شاغل در آموزش و پرورش بوده اند در مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی دولتی، ممنوع است. مقررات این حکم مانع از مشارکت افتخاری نخبگان بدون ایجاد هرگونه تعهد استخدامی برای دولت نیست. ث - کارکنان وزارت آموزش و پرورش می توانند به اختیار خود عضو حساب پس انداز کارکنان دولت شوند. برای آن دسته از کارکنان وزارت آموزش و پرورش که عضو سایر صندوق ها بوده اند، با تغییر عضویت صندوق صرفاً برای یکبار و جوه پس انداز آنها به تفکیک سهم دولت، سهم مستخدم و سود حاصل از سرمایه گذاری به محل عضویت جدید انتقال می یابد. کارکنان وزارت آموزش و پرورش که عضویت هر یک از صندوق ها یا حساب پس انداز کارکنان را پذیرفته اند و یا خواهند پذیرفت، باید ماهانه تا پنج درصد (۵٪) از حقوق و مزایای خود را به حساب آنان (حسب مورد در صندوق یا حساب پس انداز کارکنان) واریز کنند و دولت نیز مکلف است هم ساله معادل سهم واریزی فرهنگیان را به هر یک از صندوق ها یا حساب پس انداز کارکنان دولت که عضویت آن را پذیرفته اند، به طور کامل در ردیف اعتباری خاصی در بودجه سنواتی منظور و پرداخت نماید. تبصره - وزارت آموزش و پرورش مکلف است، حداکثر ظرف سه ماه از لازم الاجرا شدن این قانون، نسبت به تصویب اساسنامه صندوق ذخیره فرهنگیان با هدف تعیین وضعیت حقوقی و در راستای تقویت بنیه مالی فرهنگیان، رفع مشکلات معیشتی آنان، نقش پذیری فرهنگیان در هیأت امناء و مدیریت صندوق، ایجاد شفافیت مالی و محاسباتی و رفع تعارض منافع اقدام قانونی نماید. پس از تصویب و لازم الاجرا شدن اساسنامه صندوق ذخیره فرهنگیان، این صندوق مکلف است سهام مدیریتی خود را از طریق بهابازار (بورس) عرضه نموده و مجاز به بنگاهداری نیست. وزارت آموزش و پرورش مکلف است گزارش عملکرد این بند را سالانه به کمیسیون

آموزش، تحقیقات و فناوری و معاونت نظارت مجلس ارسال نماید. همچنین دولت نسبت به تأدیه دیون قانونی حسابرسی شده خود اقدام قانونی به عمل آورد. ج - دولت مجاز است در صورت تأمین اعتبار در قوانین بودجه سنواتی، پاداش بازنشستگی معلمان در رتبه‌های استادیار معلم و بالاتر را در پایان سنوات مورد نیاز قانونی برای بازنشستگی هر فرد بدون اعمال فرایند بازنشستگی، پرداخت و با استمرار خدمت آنان با رعایت سقف قانونی الزام بازنشستگی موافقت نماید. چ - وزارت آموزش و پرورش مکلف است حداقل معادل تعداد معلمانی که به طرق مختلف از جمله بازنشستگی، بازخریدی، استعفاء، اخراج و سایر موارد از خدمت در آموزش و پرورش خارج می‌شوند، با رعایت اساسنامه دانشگاه فرهنگیان صرفاً از طریق این دانشگاه و دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، استخدام نماید. سازمان و سازمان اداری و استخدامی کشور مکلفند مجوز و شناسه (کد) استخدامی مورد نیاز را صادر نمایند. کیفیت و عدالت تربیتی ماده ۸۹ - به منظور برخورداری نوآموزان (کودکان زیر هفت سال) و دانش‌آموزان از فرصت‌های تعلیم و تربیت با کیفیت و تأمین و بسط عدالت تربیتی و تعلیم ارزشهای اسلامی و انقلاب اسلامی، وزارت آموزش و پرورش مکلف است با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط تا پایان سال اول برنامه، نسبت به موارد زیر اقدام نماید: الف - معیارها و ضوابط اداره کیفی کودکانها (با رعایت ماهیت غیردولتی آنها)، مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی در زمینه‌های آموزشی، پرورشی، تجهیزاتی و اداری را طراحی و ضمن ابلاغ به مدیران واحدهای مرتبط، تعهدات لازم برای اجرای صحیح قواعد اعلام شده را از آنها اخذ کند. ب - اعتبار و سرانه دانش‌آموزی متناسب با نیازها، سطح محرومیت و کیفیت آموزشی و تربیتی را تعیین و به هر مدرسه ابلاغ نماید. پ - عملکرد مدارس را بر مبنای شاخصهای سنجش‌پذیر در بخشهای آموزشی و تربیتی و بر اساس میزان اجرای تعهدات موضوع این ماده مبتنی بر اهداف محقق شده ارزیابی نماید. ت - نسبت به ایجاد «بانک جامع سوابق فرهنگی، تحصیلی، آموزشی، ورزشی و مهارتی» برای دانش‌آموزان در قالب «پرونده الکترونیکی آموزشی - رشدی - تربیتی» با همکاری دستگاههای مرتبط از جمله سازمان ثبت احوال کشور، وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و ارتباطات و فناوری اطلاعات و سازمان اداری و استخدامی کشور با رعایت قانون مدیریت داده‌ها و اطلاعات ملی اقدام نماید. ث - رشته‌های آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی و کارودانش در دوره متوسطه دوم مبتنی بر آمایش و آینده‌پژوهی و توسعه زیرساخت‌های کمی و کیفی هنرستان‌ها را بر اساس بسته‌های حمایتی مصوب دولت با مشارکت سازمان‌ها، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی، شهرک‌های صنعتی، صاحبان صنایع و مشاغل اتحادیه‌های حرفه‌ای اصناف و بنگاههای اقتصادی برای راه‌اندازی هنرستان‌های جوار کارخانه، شهرک‌های صنعتی و پارک‌های علم و فناوری و هنرستان‌های وابسته به دستگاهها بازطراحی نموده و توسعه دهد. آیین‌نامه اجرایی این بند با پیشنهاد وزارت آموزش و پرورش حداکثر ظرف سه‌ماه از لازم‌الاجرا شدن این قانون تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد. ج - به منظور غنی‌سازی برنامه‌های قرآنی، فرهنگی، هنری و ورزشی در مدارس و تأمین سلامت روحی و جسمی دانش‌آموزان و پیشگیری یا مقابله بهنگام و مؤثر با آسیبها و مخاطرات اجتماعی دانش‌آموزان با بهره‌گیری از انواع روشهای تربیتی و با استفاده از ظرفیت دستگاههای اجرائی، مساجد، آستان‌های مقدس و حوزه‌های علمیه گروههای جهادی، سازمان‌های بسیج مستضعفین، بسیج دانش‌آموزی و بسیج فرهنگیان و سازمان دانش‌آموزی جمهوری اسلامی ایران، اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانش‌آموزان، اردوگاههای وزارت آموزش و پرورش، کانون پرورش

بیانیه گام دوم انقلاب

حیطه عمومی آزمون های استخدامی آموزش و پرورش

شناسنامه

نام کتاب: بیانیه گام دوم انقلاب
درس: دانش سیاسی
ویژه حیطه عمومی آزمون استخدامی آموزش و پرورش
همراه با ایستگاه‌های تستی، تدریس و آزمون آنلاین

فهرست

معرفی بیانیه گام دوم انقلاب	۷
مقدمه	۸
درسنامه ۱	۹
ورود انقلاب اسلامی به دومین مرحله	۱۱
آغازگر عصر جدید عالم	۱۱
شعارهای همیشه زنده‌ی انقلاب اسلامی	۱۲
دفاع ابدی از نظریه‌ی نظام انقلابی	۱۲
جمهوری اسلامی و فاصله‌ی میان باید‌ها و واقعیت‌ها	۱۳
انقلاب اسلامی؛ مایه‌ی سربلندی ایران و ایرانی	۱۳
آغاز انقلاب و نظام اسلامی از نقطه‌ی صفر	۱۴
تقابل دوگانه‌ی جدید «اسلام و استکبار»	۱۴
اعتقاد به اصل «ما میتوانیم»	۱۶
چکیده درسنامه ۱	۱۷
ایستگاه تست	۱۸
درسنامه ۲	۲۲
برکات بزرگ انقلاب اسلامی	۲۴
ثبات و امنیت و حفظ تمامیت ارضی ایران	۲۴
موتور پیشران کشور اقتصادی و عمرانی	۲۴
به اوج رسانیدن مسابقه‌ی خدمت رسانی	۲۵
ارتقاء شگفت‌آور بینش سیاسی آحاد مردم	۲۵

فهرست

۲۶.....	سنگین کردن کفهی عدالت.....
۲۷.....	افزایش چشم‌گیر معنویت و اخلاق در جامعه.....
۲۸.....	ایستادگی روزافزون در برابر مستکبران جهان.....
۳۰.....	چکیده درسنامه ۲.....
۳۱.....	ایستگاه تست.....
۳۴.....	درسنامه ۳.....
۳۶.....	انقلاب چهل‌ساله و گام بزرگ دوم.....
۳۶.....	اقتدار انقلاب اسلامی و شکست مستکبران.....
۳۷.....	جوانان؛ محور تحقق نظام پیشرفته‌ی اسلامی.....
۳۸.....	نیروی انسانی مهم‌ترین ظرفیت امیدبخش کشور.....
۳۸.....	فهرست طولانی فرصت‌های مادی کشور.....
۳۹.....	گام دوم و سرفصل‌ها و توصیه‌های اساسی.....
۴۱.....	چکیده درسنامه ۳ در یک نگاه.....
۴۲.....	ایستگاه تست.....
۴۴.....	درسنامه ۴.....
۴۶.....	اما توصیه‌ها.....
۴۶.....	علم و پژوهش.....
۴۷.....	معنویت و اخلاق.....
۴۸.....	اقتصاد.....
۵۰.....	عدالت و مبارزه با فساد.....
۵۲.....	استقلال و آزادی.....

فهرست

- ۵۳.....عزت ملی، مرزبندی با دشمن
۵۴.....چکیده درسنامه ۴ در یک نگاه
۵۵.....ایستگاه تست

حیطه عمومی

دانش سیاسی

• بخش اول: بیانیه گام دوم انقلاب

• بخش دوم: قانون اساسی

• بخش سوم: وصیتنامه امام

معرفی بیانیه گام دوم انقلاب

«گام دوم انقلاب» بیانیه‌ای است که توسط رهبر جمهوری اسلامی، سید علی خامنه‌ای، به مناسبت چهلمین سالگرد انقلاب ۱۳۵۷ ایران، در تاریخ ۲۲ بهمن ۱۳۹۷ صادر شد و در آن به «استمرار راه انقلاب ۵۷» در طی دستاوردهای چهل سال گذشته می‌پردازد. ایشان در این بیانیه با هدف «جهاد بزرگ برای ساختن ایران اسلامی» راهنمایی‌هایی می‌کند. آیت الله خامنه‌ای طی این بیانیه ابتدائاً درباره انقلاب اسلامی و نحوه ادامه یافتن آن صحبت‌های کوتاهی را داشتند و به دنبال آن با خطاب قرار دادن جوانان و ملت ایران و بیان سرمایه‌هایی داخلی، از جوانان می‌خواهند که با استفاده از این سرمایه‌ها کشور را به سمت موفقیت کامل سوق دهند. گام دوم یکی از سه منبع مربوط به درس دانش سیاسی در آزمون استخدامی آموزش و پرورش می‌باشد.

مقدمه

انقلاب کبیر اسلامی ایران در حالی چهلیمین سالگرد پیروزی خود را پشت سر گذاشت و قدم به دهه‌ی پنجم حیات خود نهاد که اگرچه دشمنان مستکبرش گمان‌های باطلی در سر داشتند اما دوستانش در سراسر جهان، امیدوارانه آن را در گذر از چالش‌ها و به دست آوردن پیشرفت‌های خیره‌کننده، همواره سربلند دیده‌اند. در چنین نقطه‌ی عطفی، رهبر حکیم انقلاب اسلامی با صدور «بیانیه‌ی گام دوم انقلاب» و برای ادامه‌ی این راه روشن، به تبیین دستاوردهای شگرف چهار دهه‌ی گذشته پرداخته و توصیه‌هایی اساسی به منظور «جهاد بزرگ برای ساختن ایران اسلامی بزرگ» ارائه فرموده‌اند. بیانیه‌ی «گام دوم انقلاب» تجدید مطلعی است خطاب به ملت ایران و به ویژه جوانان که به مثابه منشوری برای «دومین مرحله‌ی خودسازی، جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی» خواهد بود و «فصل جدید زندگی جمهوری اسلامی» را رقم خواهد زد. این گام دوم، انقلاب را «به آرمان بزرگش که ایجاد تمدن نوین اسلامی و آمادگی برای طلوع خورشید ولایت عظمی (ارواح‌ناده) هست» نزدیک خواهد کرد.

میانہ کام دوم انقلاب

متن کامل این بیانیه به شرح زیر است.

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين و الصلاة و السلام على سيدنا محمد و آله الطاهرين

و صحبه المنتجبين و من تبعهم باحسان الى يوم الدين.

❖ ورود انقلاب اسلامی به دومین مرحله‌ی خودسازی، جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی

از میان همه‌ی ملت‌های زیر ستم، کمتر ملتی به انقلاب همت می‌گمارد؛ و در میان ملت‌هایی که به پاخاسته و انقلاب کرده‌اند، کمتر دیده شده که توانسته باشند کار را به نهایت رسانده و به جز تغییر حکومت‌ها، آرمان‌های انقلابی را حفظ کرده باشند.

اما انقلاب پُرشکوه ملت ایران که بزرگ‌ترین و مردمی‌ترین انقلاب عصر جدید است، تنها انقلابی است که یک چله‌ی پُرافتخار را بدون خیانت به آرمان‌هایش پشت سر نهاده و در برابر همه‌ی وسوسه‌هایی که غیر قابل مقاومت به نظر می‌رسیدند، از کرامت خود و اصالت شعارهایش صیانت کرده و اینک وارد دومین مرحله‌ی خودسازی و جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی شده است.

درودی از اعماق دل بر این ملت؛ بر نسلی که آغاز کرد و ادامه داد و بر نسلی که اینک وارد فرایند بزرگ و جهانیِ چهل سال دوم می‌شود.

❖ پیروزی انقلاب اسلامی؛ آغازگر عصر جدید عالم

آن روز که جهان میان شرق و غرب مادی تقسیم شده بود و کسی گمان یک نهضت بزرگ دینی را نمی‌برد، انقلاب اسلامی ایران، با قدرت و شکوه پا به میدان نهاد؛ چهارچوب‌ها را شکست؛ کهنه‌گی

کلیشه‌ها را به رخ دنیا کشید؛ دین و دنیا را در کنار هم مطرح کرد و آغاز عصر جدیدی را اعلام نمود

طبیعی بود که سردمداران گمراهی و ستم واکنش نشان دهند، اما این واکنش ناکام ماند. چپ و راستِ مدرنیته، از تظاهر به نشنیدن این صدای جدید و متفاوت، تا تلاش گسترده و گوناگون برای خفه کردن آن، هرچه کردند به اجل محتوم خود نزدیک‌تر شدند.

اکنون با گذشت چهل جشن سالانه‌ی انقلاب و چهل دهه‌ی فجر، یکی از آن دو کانون دشمنی نابود شده و دیگری با مشکلاتی که خبر از نزدیکی احتضار می‌دهند، دست و پنجه نرم می‌کند؛ و انقلاب اسلامی با حفظ و پایبندی به شعارهای خود همچنان به پیش می‌رود.

❖ شعارهای جهانی، فطری، درخشان و همیشه زنده‌ی انقلاب اسلامی

برای همه چیز می‌توان طول عمر مفید و تاریخ مصرف فرض کرد، اما شعارهای جهانی این انقلاب دینی از این قاعده مستثنا است؛ آنها هرگز بی‌مصرف و بی‌فایده نخواهند شد، زیرا فطرت بشر در همه‌ی عصرها با آن سرشته است

آزادی، اخلاق، معنویت، عدالت، استقلال، عزت، عقلانیت، برادری، هیچ یک به یک نسل و یک جامعه مربوط نیست تا در دوره‌ای بدرخشد و در دوره‌ای دیگر افول کند. هرگز نمی‌توان مردمی را تصور کرد که از این چشم‌اندازهای مبارک دل‌زده شوند. هرگاه دل‌زدگی پیش آمده، از روی گردانی مسئولان از این ارزش‌های دینی بوده است و نه از پایبندی به آنها و کوشش برای تحقق آنها.

❖ دفاع ابدی از نظریه‌ی نظام انقلابی

انقلاب اسلامی همچون پدیده‌ای زنده و با اراده، همواره دارای انعطاف و آماده‌ی تصحیح خطاهای خویش است، اما تجدیدنظرپذیر و اهل انفعال نیست

به نقدها حساسیت مثبت نشان می‌دهد و آن را نعمت خدا و هشدار به صاحبان حرفه‌ای بی‌عمل می‌شمارد، اما به هیچ بهانه‌ای از ارزش‌هایش که بحمدالله با ایمان دینی مردم آمیخته است، فاصله نمی‌گیرد

انقلاب اسلامی پس از نظام‌سازی، به رکود و خموشی دچار نشده و نمی‌شود و میان جوشش انقلابی و نظم سیاسی و اجتماعی تضاد و ناسازگاری نمی‌بیند، بلکه از نظریه‌ی نظام انقلابی تا ابد دفاع می‌کند

❖ جمهوری اسلامی و فاصله‌ی میان باید‌ها و واقعیت‌ها

جمهوری اسلامی، متحجر و در برابر پدیده‌ها و موقعیت‌های نو به نو، فاقد احساس و ادراک نیست، اما به اصول خود بشدت پای‌بند و به مرزبندی‌های خود با رقیبان و دشمنان بشدت حساس است. با خطوط اصلی خود هرگز بی‌مبالاتی نمی‌کند و برایش مهم است که چرا بماند و چگونه بماند.

بی‌شک فاصله‌ی میان باید‌ها و واقعیت‌ها، همواره وجدان‌های آرمان‌خواه را عذاب داده و می‌دهد، اما این، فاصله‌ای طی شدنی است و در چهل سال گذشته در مواردی بارها طی شده است و بی‌شک در آینده، با حضور نسل جوان مؤمن و دانا و پرانگیزه، به قدرت بیش‌تر طی خواهد شد

❖ انقلاب اسلامی؛ مایه‌ی سربلندی ایران و ایرانی

انقلاب اسلامی ملت ایران، قدرتمند اما مهربان و باگذشت و حتی مظلوم بوده است. مرتکب افراط‌ها و چپ‌روی‌هایی که مایه‌ی ننگ بسیاری از قیام‌ها و جنبش‌ها است، نشده است. در هیچ معرکه‌ای حتی با آمریکا و صدام، گلوله‌ی اول را شلیک نکرده و در همه‌ی موارد، پس از حمله‌ی دشمن از خود دفاع کرده و البته ضربت متقابل را محکم فرود آورده است.

دستاوردهاے صعود

چهل ساله ایران

دستاوردهای صعود

چهل ساله ایران

تاریخ فرهنگ و تمدن

✓ مروری بر دستاوردهای چهل ساله انقلاب اسلامی ایران

✓ توسعه و مبانی تمدن غرب

حیطه عمومی

www.BetaFile.ir

مقدمه:

* چه ضرورتی دارد که با استفاده از منابع آماری پذیرفته شده در نزد جامعه بین الملل کارنامه ۴۰ ساله انقلاب اسلامی را با کارنامه رژیم گذشته و کارنامه توسعه یافته مقایسه کنیم؟ برای مقابله با این چالش فکری یعنی تصویری که رسانه‌های بین‌المللی در جنگ روانی علیه انقلاب اسلامی ایران ساخته است، آشکار شود چرا که طبق بیانات رهبری امام خامنه‌ای (دام ظلّه) مهم‌ترین و اصلی‌ترین برنامه دشمن تصویرسازی غلط از وضعیت ایران و جهان در افکار عمومی است و ایجاد یک تصویر سیاه و ناامید کننده از وضعیت جمهوری اسلامی و در مقابل ساختن یک تصویری سفید و روشن و آرمانی از وضعیت کشورهای توسعه یافته خصوصاً ایالات متحده آمریکاست.

* نتیجه تصویرسازی غلط از سمت دشمن برای مردم کشورمان چیست؟ خروج مردم از وضعیت نابسامان خود و حرکت به سمت توسعه یافتگی به سبک کشورهای غربی و به دلیل نبود ثروت و تکنولوژی لازم برای توسعه یافتگی مجبور شوند به یکی از مراکز قدرت و ثروت مخصوصاً ایالات متحده آمریکا وابسته شوند.

* روش قرآن کریم برای اثبات حقانیت پیامبر اکرم (ص) در بحث با اهل کتاب چه بوده است؟ استناد به کتب تحریف شده آنان. ارتباطی میان روش قرآن کریم برای اثبات حقانیت پیامبر (ص) با کتاب صعود ۴۰ ساله وجود دارد و آن ارتباط مبنایی است یعنی مبنای قرآن برای اثبات پیامبر رجوع به کتب تحریف شده اهل کتاب بود که (البته این بدان معنا نیست که قرآن همه مطالب این کتاب‌های تحریف شده را قبول داشته و آنها را تماماً صحیح بداند) بر این اساس رجوع به شاخصه‌های بین‌الملل در ارزیابی پیشرفت جمهوری اسلامی به هیچ عنوان تایید کننده شاخص‌های توسعه جهانی برای ارزیابی میزان توسعه یافتگی کشورها نیست.

نکات مهم:

(WDI) شاخص توسعه جهانی

(GDP): تولید ناخالص داخلی

(GNI) درآمد ناخالص ملی

(HDI): شاخص توسعه انسانی

* شاخصه‌های توسعه جهانی کشورهای دنیا را بر پایه چه چیزی ارزیابی کرده است؟ بر پایه مفاهیم

اقتصادی

* محور توسعه یافتگی کشورها را بر اساس چه مبنایی قرار می‌دهد؟ افزایش تولید ناخالص داخلی و

افزایش درآمد ناخالص ملی

* یعنی اگر تمام بخش‌های یک کشور اعم از آموزش، فرهنگ، سیاست خارجی، قدرت نظامی؛ سیاست داخلی و.... در خدمت افزایش تولید ناخالص ملی قرار بگیرد آن کشور در مسیر توسعه یافتگی قرار گرفته است.

* شاخص توسعه انسانی توسط سازمان ملل برای ارزیابی چه چیزی در نظر گرفته می‌شود؟

رفاه جوامع

یعنی فقط سرانه درآمد ناخالص ملی بدون توجه به نحوه توزیع آن و تعداد سال‌های تحصیلی و امید به زندگی را تعیین کننده رفاه افراد تلقی می‌کند.

* تنظیم روابط گوناگون فرهنگی و سیاسی و امنیتی کشور بر چه اساسی با آرمان‌های انقلاب اسلامی تطابق ندارد؟

محوریت اقتصاد و توجه نکردن به مسائل مهمی چون عدالت، خانواده، اخلاق و معنویت در ارزیابی رفاه جوامع اما در مقابل، جمهوری اسلامی با آرمان‌های الهی و انسانی نه فقط در پی رفع فاصله طبقاتی و گسترش رفاه برای مردم است، بلکه به دنبال احیای کرامت ذاتی انسان‌هاست.

* نکات پایانی مقدمه: پیشرفت‌ها و دستاوردهای ایران اسلامی در چهار دهه گذشته بنابر آمارهای بین‌المللی نشانگر موفقیت‌های جمهوری اسلامی علیرغم همه مشکلات و کمبودهاست. جهت آشنایی بیشتر با دستاوردهای غرور آفرین ملت مسلمان ایران، کتابی تحت عنوان «صعود چهل ساله»، که ثمره تلاش نزدیک به ۷۰ نفر از نخبگان حوزوی و دانشگاهی و مطالعه بیش از ۱۷ هزار ساعت است، از سوی انتشارات آستان قدس رضوی منتشر و در دسترس علاقه مندان قرار گرفته است. ارجاعات این کتاب به معتبرترین منابع بین‌المللی نظیر داده‌های اطلاعاتی سازمان ملل، بانک جهانی و.... مستند شده است و اینکه دستاوردهای انقلاب بدین معنا نیست که جمهوری اسلامی خالی از اشکال بوده بلکه به این معناست که در مسیر پیشرفت قرار داشته و به آرمان‌های خود نزدیک‌تر شده است.

میزان دستیابی جمهوری اسلامی ایران به آرمان‌هایی از قبیل عدالت، استقلال، معنویت، آزادی، کرامت زن، مردم‌سالاری دینی، گسترش رفاه عمومی و... را با استفاده از نزدیکترین و متناسب‌ترین شاخصه‌های بین‌المللی به آرمان‌های انقلاب اسلامی مورد بررسی قرار گرفته است. نکته منحصر به فرد درباره کتاب مذکور این است که ارجاعات آن به معتبرترین منابع بین‌المللی نظیر داده‌های اطلاعاتی سازمان ملل، بانک جهانی، سازمان جهانی غذا و کشاورزی، سازمان جهانی سلامت، دفتر برنامه توسعه ملل متحد و دیگر مراجع آماری جهانی مستند شده است.

درسنامه ۱

فصل اول: استقلال

از وابستگی دوران پهلوی تا استقلال ایران اسلامی:

* بارزترین صفات حکومت پهلوی وابستگی به دولت‌های بیگانه به‌ویژه آمریکا بود و این در حالی است که از اصول مهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران استقلال حاکمیت و تمامیت ارضی کشور است.

* پس از پیروزی انقلاب **اصل استقلال** همراه **اصل آزادی** در کنار اسلام به عنوان اصلی تفکیک‌ناپذیر به قانون اساسی جمهوری اسلامی وارد شده است.

* نظر بنیانگذار جمهوری اسلام حضرت امام(ره) نسبت به مقوله استقلال ← یکی از شاخصه‌های مهم و جزو آرمان‌های اصلی انقلاب به شمار می‌رود و اینکه استقلال دو بعد سلبی و ایجابی دارد.

استقلال سلبی مساوی استعمار زدایی:

* همان استعمار زدایی که زمینه ساز تحقق حکومت نه شرقی نه غربی محسوب می‌شود.

استقلال سلبی از نگاه امام خمینی(ره):

- (۱) قطع دست اجانب از مملکت اسلامی
- (۲) قطع ریشه‌های وابستگی
- (۳) رفع سلطه ضعف سستی و زبونی در مقابل استعمار
- (۴) جلوگیری از استثمار و استعمار گران
- (۵) قطع منافع و مطامع استعمارگران
- (۶) خارج شدن از مدار کشورهای امپریالیست و مقابله با ایدئولوژی منطقه امپریالیسم به ویژه صهیونیسم

استقلال ایجابی

* هدف انقلاب اسلامی تامین استقلال مملکت در ابعاد سیاسی نظامی فرهنگی اقتصادی و فکری است.

❖ پیش شرط‌های لازم برای تحقق استقلال از نظر امام خمینی(ره):

- (۱) سپردن کار به کاردanan وطن خواه امین
- (۲) خودکفایی
- (۳) اختصاص مخازن و منابع کشور به مردم
- (۴) استقلال فکری مراکز آموزشی

* نکته: حضرت امام (ره) استقلال با وابستگی جمع نمی شود اول باید استقلال اقتصادی رادرست کرد تا بتوانیم اسم خودمان را یک مملکت بگذاریم.

✂ استقلال سیاسی

* انتخاب و انتصاب مسئولین ابتدایی ترین حق یک کشور محسوب می شود وابستگی در دوران پهلوی به حدی بود که انتخاب نخست وزیر و سایر مسئولین باید با نظر مستقیم غرب انجام می شد.

* بهترین سند برای وجود وابستگی در سران پهلوی افشای واقعیت **از زبان عناصر دربار** است.

* علت حضور دولت های خارجی از این بابت بود که خیال آنها از حسن انجام امور در ایران راحت باشد. طبق تحقیقات سنای ایالات متحده تعداد مستشاران آمریکایی در ایران که در سال ۱۹۷۲، ۱۶ هزار نفر بود به ۲۴ هزار نفر افزایش یافته بود که طبق گزارش سنا تا سال ۱۹۸۰ باید به واسطه خرید بیشتر اسلحه از آمریکا تعداد آمریکایی ها در ایران به ۶۰ هزار نفر برسد. امروزه ایران را اثرگذارترین کشور منطقه و بعضاً دنیا می دانند طبق گزارش امریکن اینترست در سال ۲۰۱۷ ایران هفتمین قدرت در دنیا شد.

✂ استقلال نظامی

* قوای نظامی هر کشور ستون اقتدار هر کشور تلقی می شود. شاهان پهلوی انواع تسلیحات نظامی را از کشورهای غربی تهیه می کردند تا قدرت کشور را تقویت کنند که در واقعیت ایران منبع درآمدی برای کشورهای غربی بود و به دنبال تاراج آن بودند. انواع سلاح را چند برابر قیمت به ایران می فروختند. (مثلاً هواپیمای ۱۵ میلیون دلاری را ۱۸ میلیون دلار به ایران فروختند از خاطرات اسدالله اعلم)

❖ هدف غربی ها از فروش انواع تسلیحات به شاهان ایران

- (۱) چند برابر قیمت می فروختند و قصد به تاراج بردن ذخایر این ملت را داشتند.
 - (۲) آنها ایران را انباری از مهمات کرده بودند و در مواقع مختلف بدون اجازه ایران از آنها استفاده می کردند.
 - (۳) کل بنزین هواپیماها و سوخت کشتی هایشان را از ایران می بردند.
- * نکته مهم در این بحث ایران به عنوان طلایه دار جبهه مقاومت در منطقه توانسته است در طول جنگ تحمیلی ۸ ساله، جنگ ۳۳ روزه حزب الله، جنگ ۲۲ روزه فتنه داعش، در مقابل کشورهای بزرگ استعماری قدرت نظامی و سیاسی خود را نشان دهد و امروزه همگان به رشد روزافزون این کشور در منطقه اعتراف می کنند.

استقلال اقتصادی:

❖ مصادیق وابستگی دوره پهلوی

* ژنرال ویلیامسون رئیس مستشاران نظامی آمریکا در پایان مأموریت خودش می‌گوید این دو سال (۱۹۷۳/۱۹۷۱) به نظرم ۲۰۰ سال طول کشید در مورد ۷۰۰ قرارداد به ارزش ۴ میلیارد دلار مذاکره کردم. ایران مرکز معامله خوبی بود. این کشور **بوفه بازرگانان** نام گرفته بود این بوفه بسیار بسیار خوب بود و منافع تجاری در آن فوق العاده بود.

* **مایکل لدین نوشته:** در برابر هر دلاری که ایالات متحده برای خرید نفت ایران خرج می‌کرد ایرانی‌ها دو دلار برای خرید تجهیزات نظامی و سایر کالاها به ایالات متحده برمی‌گرداندند. حکومت پهلوی مخارج خود و کشور را از راه فروش نفت خام تامین می‌کرد از این رو به قیمت نفت و افت و خیز بازارهای جهانی به شدت وابسته بود.

* در سال ۱۳۵۵ شمسی نزدیک به **۹۳ درصد** از صادرات ایران سهم نفت خام بوده است

* در سال ۱۳۹۵ شمسی این سهم به حدود **۶۳ درصد** کاهش یافت.

* از مشکلات کشورهای نفت خیز وابستگی بیش از حد به قیمت نفت است از این رو کشورهای تولید کننده نفت همواره سعی در کاهش وابستگی به نفت جهانی دارند.

❖ استقلال فرهنگی

* استحاله فرهنگ غنی مردم مسلمان ایران در راس تمام فعالیت‌های فرهنگی دوران پهلوی قرار داشت در این دوران غرب توسط پهلوی‌ها و درباریان به عنوان الگوی بی‌بدیل برای تبعیت مردم معرفی می‌شد.

* میرزا ملکم خان پدر روشنفکر و پایه‌گذار لژهای فراماسونری در ایران است (نگاه ملکم خان این بود که ما توان اختراعی از خود نداریم در همه حال باید علم و تجربه را از فرنگستان الگوی خود قرار دهیم).

* کمیسیون مبادلات فرهنگی و آموزشی ایران و آمریکا در سال ۱۳۰۴ به ریاست محمدعلی فروغی تاسیس شد.

❖ مصادیق استحاله فرهنگی

(۱) معرفی آمریکا به عنوان ملتی قوی و دموکراتیک و پویا

(۲) معرفی ارزش‌ها و شیوه زندگی آمریکایی به عنوان الگوی آرمانی ایرانیان

(۳) فسادهای بی‌شمار درباریان در اکثر نقاط کشور

(۴) جشن هنر شیراز و ازدواج همجنس بازان از مصادیق ابتذال و بی‌بندوباری افسارگسیخته پهلوی است.

(۵) ازدواج ۲ پسر (دو ژنرال سرشناس) در سال ۱۹۶۸

* اما انقلاب اسلامی در نخستین روزهای تاسیس، اسلامی کردن امور را اصلی مهم در فعالیت‌های فرهنگی قرار داد از جمله تاسیس شورای عالی انقلاب فرهنگی به جهت پاکسازی دانشگاه، تالیف کتب متناسب با فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

* از جمله انتقال اقدامات فرهنگی در کشور و اضمحلال فرهنگ اصیل اسلامی ایرانی می‌تواند سند (۲۰۳۰) را نام برد که جمهوری اسلامی با شناخت دقیق این سند با تصویب آن در کشور مخالفت کرد تا مانع رسوخ فرهنگی بیگانگان در کشور شود.

❖ استقلال در کشورهای دنیا

بررسی نتیجه وابستگی در کشور مکزیک ← وابسته اقتصادی آمریکا

کشورهای آسیای شرقی ← وابسته به تجارت خارجی

کشور ژاپن ← وابسته نظامی به آمریکا

وابستگی اقتصادی مکزیک:

آمار اقتصادی کشور مکزیک:

(۱) رشد چشمگیر تولید ناخالص داخلی مکزیک

(۲) کشور مکزیک با افزایش صادرات خود توانسته است شاخص تولید ناخالص داخلی خود را به خوبی افزایش دهد.

(۳) آمریکا مقصد ۷۴ درصد از صادرات مکزیک خودرو و محصولات الکترونیک (مکزیک با توجه به وجود مرز زمینی مشترک با کشور آمریکا توانسته است بیش از ۷۴٪ از صادرات خود را به کشور آمریکا ارسال کند. کشورهای توسعه یافته کاندانا، چین؛ آلمان جزء مهم‌ترین شرکای تجاری مکزیک هستند).

(۴) خودرو و محصولات الکترونیک (لوازم دیجیتالی و هوشمند) بیشترین صادرات مکزیک

(۵) نفت خام فقط ۴ درصد از سهم صادراتی این کشور را به خود اختصاص داده است.

(۶) کارگران مکزیک نیروی کار بسیار ارزان نسبت به نیروی کار کشور همسایه خود (آمریکا) یک کارگر در مکزیک تقریباً یک دهم یک کارگر آمریکایی دستمزد می‌گیرد.

(۷) شرکت‌های معروف آمریکایی و بین‌المللی دارای خط تولید در مکزیک

* اختلاف قیمت در هزینه نیروی کار در مکزیک و نزدیکی به بازار بسیار بزرگ آمریکا باعث شده است که شرکت‌های بزرگ جهانی اقدام به تاسیس خطوط تولید محصولات خود در این کشور کنند.

(۸) روند افزایشی و نرخ ۴۶ درصدی جمعیت زیر خط فقر مکزیک در سال ۲۰۱۸

* کشور مکزیک بنا بر افزایش تولید ناخالص ملی و نیز توسعه صادرات خود می‌بایست مردمی ثروتمند داشته باشد.

* اما نکته مهم سوء استفاده شرکت‌های بزرگ از مردم این کشور به عنوان نیروی کار بسیار ارزان است این شرکت‌ها توانستند با قیمت تمام شده‌ای بسیار کمتر نسبت به کشورهای دیگر کالای خود را در مکزیک تولید کرده و به بازار آمریکا صادر کنند اما در این بین مردم مکزیک کمترین سود را از این صادرات دریافت می‌کنند به حدی که علی‌رغم روند افزایشی تولید ناخالص داخلی در این کشور جمعیت فقیر آن نه فقط کاهش نیافته بلکه افزایش نیز یافته است.

کشورهای شرق آسیا:

* وابسته‌ترین کشورهای دنیا به تجارت خارجی (روند روبه رشد این شاخص و عدد نجومی آن در کشورهای شرقی که بعضاً به ۴۰۰ درصد می‌رسد)

* بحران قرض و ذخایر آمریکا، بحران ارزش پول ملی مکزیک، بحران بدهی آمریکای لاتین و بحران سیستم پولی اروپا به وجود آورنده بحران بزرگ مالی کشورهای شرق.

* بحران‌های اقتصادی پیش روی کشور کره جنوبی به شدت تحت تاثیر وضعیت اقتصادی شرکای تجاری خود به خصوص بزرگترین آنها یعنی چین و آمریکا است.

بلای وابستگی نظامی کشورها:

(۱) پرداخت سالانه ۵/۵ میلیون دلار هزینه‌های نظامی حضور آمریکایی‌ها در خاک ژاپن توسط دولت ژاپن
(۲) ممنوع شدن مصرف الکل برای سربازان آمریکایی در خاک ژاپن پس از تجاوزات گسترده به زنان ژاپنی و قتل آنها

(۳) اعتراض مردم اوکیناوا به تجاوز و قتل توسط نیروی دریایی ارتش آمریکا

(۴) تقاضای دولت ژاپن از آمریکا برای پایان دادن به مرگ‌های در اثر تجاوز سربازان آمریکایی به دختران و زنان ژاپنی

مرور مطالب مهم

* یکی از مهم‌ترین اهداف هر انقلاب ← رسیدن به استقلال و وابسته نبودن ملت به کشورهای استعماری و استکباری

* یکی از بارزترین صفات حکومت پهلوی ← وابستگی به دولت‌های بیگانه به ویژه آمریکا بود.

* یکی از اصول مهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ← استقلال حاکمیت و تمامیت ارضی کشور است.

* استقلال یکی از شاخصه‌های مهم و جز آرمان‌های اصلی انقلاب ← از نظر بنیانگذار جمهوری اسلامی سلبی: همان استعمار زدایی

استقلال:

ایجابی: هدف انقلاب اسلامی تامین استقلال مملکت در ابعاد سیاسی، نظامی، فرهنگی اقتصادی و فکری است.

استقلال نظامی:

* اقتدار هر کشور ← قوای نظامی آن کشور

استقلال اقتصادی:

* ایران بوفه بازرگانان نام گرفته بود و منافع تجاری در آن فوق العاده بود.

* یکی از مشکلات کشورهای نفت خیز وابستگی بیش از حد به قیمت نفت است. از این رو کشورهای تولیدکننده نفت، همواره سعی در کاهش وابستگی به قیمت جهانی نفت دارند.

استقلال فرهنگی:

* استحاله فرهنگ غنی مردم مسلمان ایران در راس تمام فعالیت‌های فرهنگی دوران پهلوی قرار داشت.

* در این دوران غرب از سوی پهلوی‌ها و درباریان، به عنوان الگویی بی بدیل برای تبعیت، به مردم معرفی میشد.

* هم و غم پهلوی از بین بردن اسلام در ایران بود. ابتذال و بی بندوباری افسار گسیخته پهلوی حتی از کشورهای اروپایی نیز بیشتر بوده است که از مصادیق آن میتوان به جشن هنر شیراز و ازدواج هم جنس بازان اشاره کرد.

استقلال سیاسی:

- * ابتدایی ترین حق مردم یک کشور < انتخاب و انتصاب مسئولین
- * در دوران پهلوی انتخاب نخست وزیر و سایر مسئولان باید با نظر مستقیم غرب انجام می شد.
- * با ظهور انقلاب اسلامی وابستگی سیاسی و اداری ایران از تمام کشورهای جهان قطع شد و شعار راهبردی ایران یعنی «نه شرقی نه غربی جمهوری اسلامی» به گوش تمام کشورهای جهان رسید.

ایستگاه تثبیت

۱- پس از پیروزی انقلاب اسلامی، کدام اصل ها در کنار اسلام به عنوان اصل تفکیک ناپذیر به قانون اساسی جمهوری اسلامی معرفی شد؟

۲- از نظر امام استقلال سلبی چیست؟

۳- استقلال ایجابی، تامین استقلال مملکت را در چند بعد مورد بررسی قرار می دهد؟

۴- وابستگی اقتصادی در کشور مکزیک، ژاپن و کشورهای آسیای شرقی به چه صورت است؟

۵- از مصادیق استحاله فرهنگی در دوران پهلوی، ۳ مورد را نام ببرید.

ایستگاه تست درسنامه ۱

۱- چه مقوله‌ای از نظر بنیانگذار انقلاب اسلامی از شاخصه های مهم و آرمان‌های اصلی انقلاب به شمار می رود؟

الف) توسعه نظامی ب) توسعه اقتصادی ج) استقلال د) قدرت سیاسی

۲- در کلام امام خمینی (ره) منظور از «استقلال سلبی» چیست؟

الف) استقلال اقتصادی و خودکفایی از وابستگی اقتصادی به کشورهای خارجی

ب) کوتاه کردن دست استعمارگران و کشورهای خارجی از کشور

ج) خودکفایی و اختصاص منابع کشور به مردم

د) استقلال نظامی و تامین نیازهای نظامی با تکیه بر استعداد و توان داخلی

۳- کدام مورد جزء استقلال سلبی از نظر امام خمینی نیست؟

الف) قطع دست اجانب ب) رفع سلطه گری

ج) خارج شدن از امپریالیست د) کمرنگ کردن ریشه های وابستگی

۴- کدام مورد همان استقلال سلبی است؟

الف) استعمار زدایی ب) سپردن کار به کاردانان

ج) تامین استقلال کشور در ابعاد گوناگون د) خودکفایی

۵- از نظر امام خمینی (ره) استقلال در حکومت اسلامی زمینه ساز حکومت نه شرقی نه غربی محسوب می شود.

الف) ایجابی ب) سلبی ج) مالی د) دینی

۶- کدام یک از موارد ذیل در دیدگاه امام خمینی (ره) از پیش شرطی های لازم برای تحقق استقلال نمی باشد.

الف) سپردن کار به کاردانان وطن خواه و امین ب) خودکفایی

ج) استقلال فکری مراکز آموزشی د) کاهش فاصله طبقاتی

۷- کشور از نظر نظامی و کشور از نظر اقتصادی وابسته به آمریکا است.

الف) ژاپن - مکزیک ب) مکزیک - ژاپن ج) اوکراین - اندونزی د) اندونزی - اوکراین

بخش سوم: نکات آموزشی مربوط به زبان انگلیسی

ضمایر موصولی

نکته شماره ۱

۱. Who: از تکرار اسم مشخص (اسم انسان) در فاعل جمله وصفی جلوگیری می کند. بعد از آن فعل می آید.

1- The writerhas written this interesting story is very famous.

- a) whose
- b) whom
- c) which
- d) who *

2- The mechanicis repairing the car is his friend.

- a) whose
- b) whom
- c) who *
- d) which

3- I don't like people lose their tempers easily.

- a) whom
- b) who *
- c) whose
- d) which

4- The mantelephoned you lives in this house.

- a) whose
- b) whom
- c) who *
- d) which

۲. Whom: از تکرار اسم مشخص (اسم انسان) در مفعول جمله وصفی جلوگیری می کند. بعد از آن فاعل می آید.

1- The lady I expected hasn't come in yet.

- a) whose
- b) which
- c) whom *
- d) what

2- The man They employed has blue eyes.

- a) whose
- b) which
- c) where
- d) whom *

۳. Which: از تکرار اسم غیرمشخص (اشیا یا حیوانات) در فاعل جمله وصفی جلوگیری می کند. قبل از آن اسم غیر انسان می آید و بعد از آن ممکن است اسم و یا فعل بیاید.

1- The carwas talking us to the airport broke down.

- a) which *
- b) who
- c) whose
- d) whom

2- The ladder on I was standing began to slip.

- a) whose
- b) where
- c) which *
- d) that

3- The carswere fixed yesterday are over there.

- a) which *
- b) who
- c) where
- d) whom

4- The letter he has written is in his room.

- a) who
- b) whom
- c) which *
- d) whose

۵. Where: از تکرار اسم مکان در جمله وصفی جلوگیری می کند.

نکته: باید دانست که وقتی که از where استفاده می شود نیاز به حرف اضافه مکان نیست.

۶. When: از تکرار اسم زمان در جمله وصفی جلوگیری می کند.

۷. Whose: از تکرار صفت ملکی در جمله جلوگیری کند.

نکته: البته اگر قبل whose اسم غیرمشخص وجود داشته باشد می توان به جای whose از of which استفاده کرد. بدین ترتیب که اسم بعد از whose را به قبل از whose منتقل می کنیم و به جای whose از of which استفاده می کنیم.

...The dog whose name was Top
 the dog the name of which was top of.
 The room whose door...
 The room the door of which...

نکته: اگر در جمله وصفی عدد قبل از صفت ملکی وجود داشته باشد آن عدد به قبل از whose منتقل می شود.

1. The children painting prize were given ten pounds each.

- a) who
- b) that
- c) what
- d) whose ***

2. The writer.....works are always admired by people all over the world is William Shakespeare.

- a) whose ***
- b) whom
- c) which
- d) who

3. Amin..... father works in this department store is in our class.

- a) that
- b) which
- c) whose ***
- d) whom

4. The man over there..... name I don't remember is an artist.

- a) who
- b) whose ***
- c) whom
- d) that

۸. در صورتی که قبل از which عبارت the thing وجود داشته باشد به جای ترکیب the thing which از what استفاده می شود.

The thing which you need is fresh air.

What you need is fresh air.

۹. Why: از تکرار اسم دلیل و علت در جمله وصفی جلوگیری می کند.

نکته: باید دانست که وقتی جمله هایی که The reason why در آنها بکار رفته ادامه پیدا می کند از کلمه ربط that استفاده می شود نه because.

می توان در قسمت اسم، قبل از "که موصولی" ضمیر بکار برد و با "که موصولی (who)" همه ضمیرها به کار می روند به غیر از they که به جای آن از those استفاده می شود.

I who work hard. we who work hard.
 You who work hard. you who work hard.
 It who works hard.
 She who works hard. Those who work hard.
 He who works hard.

موارد جایگزینی ضمائر موصولی:

از بین " که های موصولی " سه مورد which و whom و who (فاعلی و مفعولی) قابل جایگزین شدن با that هستند.

The man who (that) works here is my uncle.
 The man whom (that) you saw yesterday is my uncle.
 The house which (that) is on the corner is mine.
 The house which (that) you bought is too expensive.

موارد حذف " که های موصولی ":

از بین ضمائر موصولی حتی می توان which و whom (مفعولی) حذف کرد.

The man which you saw yesterday is my uncle.----- The man you saw yesterday is my uncle
 The house which you bought is too expensive.----- The house you bought is too expensive.

نکته: اگر بعد از ضمیر موصولی who, which, that یک فعل to be قرار گرفت، در صورت حذف ضمیر موصولی باید فعل to be بعد از آن هم حذف شود.

Who are playing = playing.
 Who was injured = injured

1- The boysfootball are my friends.

- a) play
- b) playing ***
- c) plays
- d) are playing

2- The manin the accident was taken to hospital.

- a) who injured
- b) injured ***
- c) whom injured
- d) that injured

3- The picture yesterday is over day.

- a) was drawing
- b) were drawn
- c) which was drawing
- d) drawn *

حرف اضافه

نکته شماره ۲

از حروف اضافه (prepositions) که در زبان انگلیسی بسیار رایج هستند برای بیان رابطه بین دو کلمه استفاده می شود.

An actor **from** Berlin

بازیگری از برلین

در این مثال حرف اضافه from رابطه بین actor و Berlin را نشان می دهد.

A book **about** life

کتابی درباره زندگی

در مثال بالا about رابطه بین book و life را نشان می دهد.

A bird **in** the sky

پرنده ای در آسمان

در این مثال حرف اضافه in رابطه بین bird و sky را نشان می دهد.

در جدول زیر لیستی از رایج ترین حروف اضافه ی زبان انگلیسی به همراه معنی قرار داده شده است:

preposition حرف اضافه	Meaning معنی	preposition حرف اضافه	Meaning معنی
before	قبل از	above	بالای
after	بعد از	against	در مقابل
behind	پشت، در پشت، پشت سر	beside	(در کنار، پیش
besides	به غیر از، به جز	down	پایین
during	در، در طول	except	به جز

for	برای	from	از
in	در، درون، داخل	off	دور از (محلی)، در مرخصی
on	روی	opposite	روبروی، مقابل
out	بیرون	outside	بیرون، خارج
till	تا، تا این که	to	به، تا، تا این که، به طرف
toward	به سوی، نسبت به	under	زیر
underneath	در زیر، زیر	until	تا، تا این که
via	از طریق	with	با
within	در، درون	without	بدون

حرف اضافه *in* می‌تواند با ماه، فصل و یا سال بکار برود.

The conference will be held **in summer**.

کنفرانس در تابستان برگزار خواهد شد.

It's very hard to travel **in winter** because of cold weather.

در زمستان به دلیل سردی هوا مسافرت کردن خیلی سخت است.

Ali is going to the United States **in June**.

علی در (ماه) ژوئن به ایالات متحده می‌رود.

نکته: اصطلاحات ثابتی هم وجود دارند که *in* در آنها بکار می‌رود.

In the morning, In the afternoon, In the evening

I go to school **in the morning**.

من صبح به مدرسه می‌روم.

I saw one of your best friends **in the afternoon**.

بعدازظهر یکی از بهترین دوستان رو دیدم.

حرف اضافه *on* می‌تواند با تاریخ یا روزهای هفته استفاده شود.

The soccer match is **on September 18**.

مسابقه فوتبال روز هجدهم سپتامبر است.

I 'm going to visit a friend of mine **on Friday**, do you want to come with me?

من قصد دارم جمعه به دیدن یکی از دوستانم بروم، میخوای با من بیای؟

We met a new member in the group **on Monday morning**.

ما در گروه یک عضو جدید را دوشنبه صبح ملاقات کردیم.

Mike graduated from university **on March 24, 2014**.

مایک در ۲۴ مارس ۲۰۱۵ از دانشگاه فارالتحصیل شد.

نکته: هنگامی که ما فقط اسم ماه را در جمله استفاده می کنیم دیگر نباید از **on** استفاده کرد بلکه باید از **in** استفاده کرد. ولی وقتی که به همراه اسم ماه، ما تاریخ را هم داریم آن وقت باید از حرف اضافه **on** استفاده کرد.

حرف اضافه **at** می تواند با ساعت یا کلمات **night, noon, midnight** بکار برود.

The movie is **at 3 pm**.

فیلم ساعت ۳ بعدازظهره.

Bats come out **at night**.

خفاش ها شب بیرون می آیند.

Sometimes I eat lunch **at noon**.

بعضی اوقات من ظهر نهار می خورم.

کاربرد حرف اضافه at

هنگام صحبت در مورد فعالیت های گروهی مثل مهمانی، جلسه، نمایش، کنسرت و غیره از **at** استفاده می شود.

at a party, at a meeting, at a play, at a concert, etc

I will see you **at the party**.

در مهمونی می بینمت.

Jack is now **at a concert**.

جک الان در یک کنسرت.

A: Where is Maria?

B: She is **at a meeting** now.

ماریا کجاست؟ او الان در یک جلسه است.

تفاوت حروف اضافه at و in در خصوص مکان

به طور کلی از **in** موقعی استفاده می شود که ما به یک قسمت به خصوصی از یک ساختمان (بانک، اداره...) اشاره می کنیم. ولی از **at** موقعی استفاده می کنیم که به یک ساختمان به طور کلی اشاره می کنیم که کمی نامشخص است.

where are you?

I'm **in** the office.

کجا هستی؟

در اتاقم هستم (اتاقی که در اداره است).

where are you?

I'm **at** the office.

کجا هستی؟

اداره هستم (در اینجا منظور اداره به صورت یک کل است و این دقیقاً مشخص نیست که این شخص در چه قسمتی از اداره است)

تفاوت دیگر **in** و **at** در مورد مکان وقتی است که ما از فعل **arrive** (رسیدن، وارد شدن) قبل از این دو استفاده می کنیم. به طور کلی برای مکان های بزرگ باید از **حرف اضافه in** استفاده کرد ولی برای مکان های کوچک از **at** استفاده می شود. مثلاً وقتی که می خواهیم از یکی از این دو برای یک کشور استفاده کنیم باید از **in** استفاده می کنیم ولی برای فرودگاه از **at** استفاده می کنیم. به چند مثال در این خصوص توجه کنید:

Yesterday, I arrived **in the Netherlands** to meet my co-workers.

دیروز من برای ملاقات همکارانم وارد هلند شدم.

It is expected that the air plane arrives **at the airport** within 45 minutes.

انتظار می رود که هواپیما در ظرف ۴۵ دقیقه وارد فرودگاه شود.

We will arrive **at the restaurant** in the evening.

ما عصر وارد رستوران می شویم.

نکته: از حرف اضافه **to** بعد از **arrive** استفاده نمی شود.

~~I normally arrive to college about an hour before my class starts.~~

در مثال بالا **at** باید جایگزین **to** شود.

کاربرد حروف اضافه **on** و **in** برای موقعیت

حرف اضافه **on** اغلب برای موقعیت چیزی روی یک سطح بکار می رود، و **in** وقتی بکار می رود که چیزی درون چیزی یا مکانی دیگر باشد.

I have only a cell phone **in** my pocket.

من فقط یک گوشی در جیبم دارم.

There is a pen **on** the desk.

یک خودکار روی میز است.

Do you see that parrot **in** the cage?

اون طوطی رو توی قفس می بینی؟

Jimmy has a tattoo **on** his hand.

جیمی یک خالکوبی روی دستش دارد.

چند اشتباه رایج در استفاده از این حروف

با افعالی مثل enter و resemble, discuss, lack, meet, approach, marry (وارد (جایی) شدن) از حروف اضافه استفاده نمی شود.

Henry and I discussed (**about**) the problem.

من و هنری در مورد مشکل گفت و گو کردیم.

He is going to marry (**with**) one of his classmates by the name of Rose.

او قصد دارد با یکی از همکلاسی هایش به اسم رز ازدواج کند.

We are approaching (**to**) the stadium.

ما داریم به استادیوم نزدیک می شویم.

I met (**with**) one of your old friends.

من با یکی از دوستان قدیمی ات ملاقات کردم.

از حروف اضافه برای برخی از اصطلاحات رایج مربوط به زمان که با next, last, this, و one شروع می شوند استفاده نمی کنیم.

Let's see each other (**on**) next Saturday.

بیا همدیگره رو شنبه بعد ببینیم.

Meeting him (**in**) that morning is the worst memory I have.

ملاقات کردن او بدترین خاطره ایست که دارم.

از to قبل از کلمه home استفاده نمی شود:

I'm going (**to**) home.

دارم میرم خونه.

بعد از without, after, before, against, at, by, on, of, about, instead of برای افعال استفاده می شود.

~~I like to watch movies instead of read boring books.~~

I like to watch movies instead of reading boring books.

به جای خواندن کتاب های کسل کننده دوست دارم فیلم تماشا کنم.

~~He went out without say anything.~~

He went out without saying anything.

او بدون گفتن چیزی بیرون رفت.

نکته شماره ۳

اسامی قابل شمارش و غیر قابل شمارش

در انگلیسی برای بیان مقدار و یا تعداد مشخص از هر چیزی از یک قاعده و قانون خاصی استفاده می کنند. این قوانین در موضوعی با عنوان اسامی قابل شمارش و غیر قابل شمارش بیان می شود. در این درس با اینگونه جملات و کلمات پرسشی مرتبط با آن آشنا می شوید. اول از همه باید بدانیم که اسم قابل شمارش و یا غیر قابل شمارش یعنی چه؟

به هر اسمی که بتوان آنرا با عدد شمارش کرد اسم قابل شمارش می گویند. این اسمها را هم می توان مفرد بیان کرد و هم بصورت جمع. همچنین در صورت مفرد بودن قبل از آنها از a یا an استفاده می شود. مانند:

....یک کتاب دو کتاب و one books two books=

....یک خانه دو خانه و one house two houses =

....یک ماشین دو ماشین سه ماشین و one car two cars three cars =

یک سیب یک پرتقال = an apple an orange

یک مرد سه مرد = a man three men

اسامی غیر قابل شمارش

به هر اسمی که نتوان با عدد آنرا شمارش کرد و باید مقدار برای آن بیان کرد اسم غیر قابل شمارش می گویند.

مانند:

انواع مایعات مثل: قهوه چای آب میوه

محصولات لبنی مثل: کره پنیر ماست

غلات مثل: گندم جو آرد نخود لوبیا

در بیان اسامی قابل شمارش و غیر قابل شمارش در جملات معمولاً از کلمات کمیت هم استفاده می شود که در زیر آمده است:

برای قابل شمارش داریم:

a few = به چند تا

some = تعدادی / بعضی

many = خیلی

a lot of = (تعداد زیاد) از هر چیز

too many = خیلی زیاد

و برای غیر قابل شمارش:

a little = کمی

some = مقداری

much = زیاد

too much = مقدار خیلی زیاد

a lot of = (مقدار زیاد) از هر چیز

حالا به مثالهای زیر توجه کنید:

I need two apples = من دو تا سیب نیاز دارم

she has to eat an orange = او باید یک پرتقال بخورد

some men had two cell phones = بعضی از مردها دو تا موبایل داشتند

I saw three lions at the zoo = من دو تا شیر را در باغ وحش دیدم

I want to buy a few books = من میخواهم به چند تا کتاب بخرم

She doesn't have many pens = او خیلی خودکار ندارد

Do you have a lot of plates? = آیا خیلی بشقاب دارید؟

She'd like to buy two new books = او تمایل دارد دو تا کتاب نو بخرد

Many people like to stay here = خیلی مردم دوست دارند اینجا بمانند

It is 33 Kilometers from here to London = از اینجا تا لندن ۳۳ کیلومتر است

و مثالهایی برای غیر قابل شمارش:

Do you need some water? = آیا مقداری آب احتیاج دارید؟

I took a little soil for our house = من مقدار کمی خاک برای خانه مان بردم

He bought a lot of milk for his family = او برای خانواده اش مقدار زیادی شیر خرید

Let's have some cool drink = بیا مقداری نوشابه خنک بخوریم

Would you like some coffee? = آیا مقداری قهوه میل دارید؟

I ate a little bread with some butter for breakfast = من برای صبحانه مقدار کمی نان با مقداری کره خوردم

I need two kilos of milk = من دو کیلو شیر می خواهم

نکات:

۱. همانطوریکه می بینید اسامی قابل شمارش در صورت بیشتر از یک عدد بودن بصورت جمع بیان می شوند در حالیکه اسامی غیر قابل شمارش همیشه مفرد بیان می شوند.

۲. اسامی غیر قابل شمارش می توانند همراه با یک واحد شمارش و یا یک وسیله بصورت شمارشی بیان شوند. در این صورت این واحدهای شمارش هستند که جمع بسته می شوند.

مانند:

I need two kilos of milk = من دو کیلو شیر می خواهم
they want a glass of water = آنها یک لیوان آب می خواهند

۳. اسامی بی قاعده هم جزو اسامی قابل شمارش محسوب می شوند. اسامی بی قاعده: به اسامی گفته می شود که S یا es جمع بسته نمی شوند.

مانند: man woman police mouse child

نکته: البته همیشه استثناعاتی هم وجود دارد. بعضی اسامی غیر قابل شمارش را نیز می توان بصورت قابل شمارش بیان کرد: مانند زیر:

International waters = آبهای بین المللی

please give me a beer = (لطفاً یک آبجو به من بده. (یک لیوان آبجو به من بده

I'd like a coffee, please = (من یک قهوه میل دارم، لطفاً (یک فنجان قهوه میل دارم

May I have a white wine = (ممکنه یک شراب سفید داشته باشم؟ (اجازه می دهید یک شراب سفید بخورم؟

نحوه استفاده از Some, no, any در جملات

از جمله کلماتی که در ساخت جملات سؤالی و غیر سؤالی بکار می رود این سه کلمه می باشد. اگر بخواهیم جمله پرسشی همراه با there are و is بسازیم معمولاً از any و some استفاده می کنیم و اگر بخواهیم جمله غیر پرسشی منفی بسازیم از some, any و no استفاده می کنیم و اگر بخواهیم جمله غیر پرسشی مثبت بسازیم از some استفاده می کنیم. بنابراین در جملات پرسشی، مثبت و منفی از some؛ در جملات پرسشی و منفی از any؛ و در جملات منفی از no؛ در جمله ای که فعل منفی شود any استفاده می شود و در جملات مثبت با معنی منفی از no استفاده می شود.

جمله ای که با some سؤالی می شود در صورت دادن جواب منفی با any یا no بیان می شود. مثالهای زیر را ببینید:

فرض کنید ۵ عدد سیب روی میز باشد:

there are five apples on the table.
Is there any apple on the table?
yes, there are some apples on it
No, there isn't any apple on the table
No, there is no apple on the table

بخش سوم: نکات آموزشی مربوط به اطلاعات عمومی و دانش اجتماعی

توجه: اعداد داخل پرانتز حاکی از شماره ماده قانون اساسی است.

کلیات قانون اساسی

نکته شماره ۱

۱۷۷ اصل دارد و از طریق همه‌پرسی در سال ۱۳۵۸ تصویب شد. ۹۸/۲٪ (۱۰ و ۱۱ فروردین ۱۳۵۸)

۱۲ فروردین: روز جمهوری اسلامی ایران.

پایه‌های نظام اقتصادی کشور: بخش دولتی (نه عمومی) - تعاونی - خصوصی.

اقلیت‌های دینی به رسمیت شناخته شده: زرتشتی - کلیمی - مسیحی.

فوت یکی از نامزدهای انتخاباتی ریاست جمهوری ۱۰ روز قبل از انتخابات (رأی‌گیری): ۲ هفته تأخیر در رأی‌گیری.

انتخاب ریاست جمهوری جدید: یک ماه قبل از اتمام کار رئیس جمهور فعلی.

اداره‌ی امور کشور از طریق آراء عمومی و از طریق انتخابات و یا همه‌پرسی. (۶)

(۷) ارکان تصمیم‌گیری و اداره‌ی امور کشور: شوراها، مجلس شورای اسلامی، شورای استان، شهرستان و ...

اختیارات رهبری

نکته شماره ۲

مربوط به رئیس جمهور: عزل رئیس جمهور، پس از حکم

دیوان عالی کشور یا رأی مجلس.

مربوط به اختلافات و معضلات:

۱. حل اختلاف بین قوا و تنظیم روابط بین آنها.

۲. حل معضلات غیر عادی نظام: با کمک مجمع تشخیص

مصلحت نظام.

۳. عفو محکومین: پس از پیشنهاد قوه قضائیه.

فرمان دادن‌ها:

۱. فرماندهی کل نیروهای مسلح.

۲. اعلام جنگ و صلح و بسیج نیروها.

۳. فرمان همه‌پرسی (نه نظارت): نظارت: شورای نگهبان.

مربوط به عزل و نصب و قبول استعفا:

۱. فقهای شورای نگهبان.

۲. عالی‌ترین مقام قوه قضائیه.

۳. رئیس سازمان صدا و سیما.

۴. رئیس سازمان ستاد مشترک.

۵. فرماندهی کل سپاه.

۶. فرماندهی عالی نیروهای انتظامی و نظامی.

۷. تعیین رئیس ستاد کل نیروهای مسلح.

۸. رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام.

تعیین کردن‌ها:

۱. امام جمعه‌ی استانی.

۲. انتخاب فقهای شورای نگهبان.

۳. تعیین اعضای ثابت و متغیر تشخیص مصلحت نظام.

تأیید کردن‌ها:

۱. تأیید مصوبات شورای عالی امنیت ملی به منظور اجرا.

۲. تأیید مقررات مربوط به مجمع تشخیص مصلحت نظام.

شرایط و صفات رهبری:

طبق اصل ۹۱:

۱. صلاحیت علمی لازم در فقه، ۲. عدالت و تقوای لازم، ۳. بینش

سیاسی و اجتماعی و ...

نظارت‌ها:

از طریق رئیس قوه قضائیه بر دادگستری نظارت دارد. سیاست‌های

کلی نظام با کمک مجمع تشخیص مصلحت توسط رهبر اتخاذ

می‌گردد.

نکته شماره ۳

قوه قضائیه

انتخاب‌ها: ۶ نفر حقوقدان شورای نگهبان و معرفی به مجلس شورای اسلامی

رئیس قوه قضائیه: به مدت ۵ سال، معرفی ۶ نفر حقوقدان شورای نگهبان به مجلس. لوایح قضائی را تهیه می‌کند و قضات عادل و شایسته را انتخاب می‌کند.

مربوط به نظارت‌ها:

۱. نظارت بر سازمان بازرسی کل کشور، ۲. نظارت بر حسن اجرای قوانین، ۳. نظارت بر دادگستری، ۴. نظارت بر دیوان عدالت اداری، ۵. نظارت بر آزادی‌های مشروع، ۶. نظارت بر پیشگیری از وقوع جرم.

رسیدگی به: دارایی‌های رهبر، رئیس جمهور، معاونان رئیس جمهور، وزیران و همسران و فرزندان آنها قبل و بعد از خدمت.

وزارت دادگستری: توسط رئیس قوه قضائیه انتخاب می‌شود و به رئیس جمهور پیشنهاد می‌شود و رئیس جمهور انتخاب نهایی را انجام می‌دهد.

وظیفه‌ی وزارت دادگستری: تنظیم روابط قوه قضائیه با آن دو قوای دیگر.

شرایط انتخاب رئیس قوه قضائیه: (۱۵۷) ۱. مجتهد عادل، ۲. آگاه به امور قضائی، ۳. مدیر و مدبر

نکته شماره ۴

مجلس خبرگان

ویژگی‌ها: برای مدت ۸ سال توسط رأی مستقیم و محض مردم انتخاب می‌شوند.

وظایف:

۱. وظیفه‌ی اصلی: (۱۱۱) عزل رهبر و نصب رهبر

۲. تدوین قانون اساسی ایران از طریق فراندوم

۳. نظارت بر رهبری توسط فقیه واجد شرایط مجلس خبرگان. (۱۰۷)

۴. انتخاب رهبری: دو سوم نمایندگان مجلس خبرگان، برای زمان نامحدود.

رؤسا: دوره اول تا چهارم: علی مشکینی، دوره چهارم: رفسنجانی، مهدوی کنی، یزدی، دوره پنجم: جنتی

نکته شماره ۵

مجمع تشخیص مصلحت نظام

۱. حل اختلاف بین مجلس و شورای نگهبان (ارکان قوه مقننه).

۲. تشخیص مصلحت در مواردی که مصوبه مجلس مغایر با موازین شرع است.

۳. نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام.

۴. مشاور رهبری در موارد اصلاح قانون اساسی.

۵. عضویت ثابت در شورای بازنگری قانون اساسی.

۶. انتخاب یکی از اعضای شورای نگهبان برای عضویت در شورای موقت رهبری.

۷. تصویب برخی از وظایف رهبری برای اجرا توسط شورای موقت رهبری.

۸. انتخاب جایگزین هر یک از اعضای شورای موقت رهبری در صورت عدم توانایی انجام وظایف.

نکته شماره ۶

قوه مجریه

مسئولیت‌های رئیس جمهور:

۱. مهمترین وظیفه‌ی رئیس جمهور: اجرای قوانین اساسی.

۲. مسئولیت امور برنامه و بودجه که مسئولیت تهیه و تدوین بودجه کل کشور بر عهده‌ی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور است.

۳. امور اداری و استخدامی کشور.

۴. اعطای نشان‌های دولتی.

۵. ریاست شورای عالی امنیت کشور.

۶. ریاست هیئت وزراء و نظارت بر آن‌ها.

۷. شرکت در اجلاس‌های بین‌المللی.

۸. تأیید استوارنامه‌ی سفیران. سفیر توسط وزیر امور خارجه پیشنهاد و رئیس جمهور تصویب می‌کند.

۹. ریاست شورای عالی انقلاب فرهنگی.

ارکان قوه مجریه: هیئت وزراء + رئیس جمهور + معاونان رئیس جمهور

* رئیس جمهور برای وزارت‌خانه‌هایی که وزیر ندارد، برای سه ماه می‌تواند سرپرست تعیین کند.

* اداره‌ی هیئت وزراء: توسط معاون اول ریاست جمهوری.

نکته شماره ۷ قوه مقننه

ارکان آن: مجلس شورای اسلامی + شورای نگهبان

ویژگی‌های آن: به ازای افزایش ۱۵۰۰۰۰ نفر، یک نفر به نمایندگان اضافه می‌شود. طرح از طریق نمایندگان مجلس به مجلس پیشنهاد می‌شود. لایحه از طرف هیئت وزراء تصویب می‌شود که قبلاً دولت به مجلس پیشنهاد داده بود. ۶ نفر حقوقدان بوسیله‌ی قوه قضائیه به مجلس معرفی می‌شوند و مجلس به انتخاب نهایی آنها می‌پردازد. ریاست آن به مدت ۴ سال توسط نمایندگان مجلس انتخاب می‌شود.

وظایف آن: شرح و تفسیر قوانین عادی - تصویب بودجه‌ی سالانه‌ی کشور - تصویب طرح‌های قانونی که هیئت وزراء به مجلس پیشنهاد می‌کند - کنترل مصوبات وزراء برای عدم مغایرت آن‌ها با قوانین عادی به عهده‌ی رئیس مجلس است.

نظارت‌ها: نظارت بر دیوان محاسبات کشور - استیضاح وزراء - ناظر بر اجرای بودجه - حق تحقیق و تفحص در تمام امور کشور (۷۶) - کمیسیون‌های مجلس وظیفه‌ی بررسی طرح‌ها و لایحه‌ها قبل از مطرح شدن در مجلس را دارند.

رسمیت یافتن‌ها:

پس از برگزاری انتخابات: دو سوم نمایندگان. استیضاح: برای وزراء امضای حداقل ۱۰ نفر از نمایندگان و مهلت حاضر شدن ۱۰ روز است. استیضاح رئیس جمهور: یک سوم و یک ماه فرصت برای حاضر شدن در مجلس. استخدام کارشناسان خارجی (۸۲): ممنوع ولی در مواقع ضرورت سه چهارم نمایندگان. طرح‌های قانونی: پیشنهاد حداقل ۱۵ نماینده. درخواست مراجعه به آراء عمومی: دو سوم تصویب کنند (۵۹). سؤال از رئیس جمهور: یک چهارم. تصویب مصوبات مجلس غیر علنی: سه چهارم. رسمیت یافتن جلسات: دو سوم. تصویب آیین‌نامه داخلی مجلس: دو سوم حاضرین.

نکته شماره ۸ شورای نگهبان

به منظور پاسداری از احکام اسلامی و قانون اساسی از نظر عدم مغایرت مصوبات مجلس شورای اسلامی با آن‌ها، شورای نگهبان تشکیل می‌شود.

تعهد نفرات شورای نگهبان:

۶ نفر فقیه توسط رهبر + ۶ نفر حقوقدان با معرفی قوه قضائیه و انتخاب نهایی مجلس به مدت ۶ سال (پس از ۳ سال اول به قید قرعه اعضا تغییر می‌کنند).

ویژگی‌ها:

۱. تشخیص عدم مغایرت مصوبات مجلس با احکام اسلامی توسط اکثریت فقهای شورای نگهبان.

۲. عدم تعارض مصوبات مجلس با قانون اساسی توسط همه‌ی اعضای شورای نگهبان.

۳. ارگان کنترلی است.

۴. مجلس شورای اسلامی، بدون شورای نگهبان اعتبار قانونی ندارد. استثناء: تصویب نمایندگان و انتخاب ۶ نفر حقوقدان اعضای شورای نگهبان.

زمان برای انطباق موارد ۱ و ۲: ۱۰ روز است و اگر وقت اضافه بخواهند ۱۰ روز دیگر با ذکر دلیل.

وظایف:

۱. تغییر قانون اساسی با شرط سه چهارم آنها
۲. (۹۹) نظارت بر انتخابات ریاست جمهوری.
۳. نظارت بر مجلس خبرگان رهبری.
۴. نظارت بر مجلس شورای اسلامی.
۵. نظارت بر مراجعه به آرای عمومی.
۶. نظارت بر همه پرسی (فرمان همه پرسی توسط رهبری).
۷. تصویب نهایی قوانین کشور.

بازرسی ها:

- امر حسابرسی و بازرسی در قوه قضائیه: سازمان بازرسی کل کشور.
- امر حسابرسی و بازرسی در قوه مجریه: سازمان حسابرسی جمهوری اسلامی ایران.
- امر حسابرسی و بازرسی در قوه مقننه: دیوان محاسبات کشور.

شورای عالی انقلاب فرهنگی

نکته شماره ۹

به ریاست رئیس جمهور و نوعی نهاد حکومتی است.

با هدف گسترش نفوذ فرهنگ اسلامی در شئون جامعه و تقویت انقلاب فرهنگی و اعتلای فرهنگ عمومی و تزکیه محیط های علمی و فرهنگی از افکار مادی و نفی مظاهر و آثار غرب زدگی. به فرمان امام خمینی (ره)

دیوان عالی کشور

نکته شماره ۱۰

به مدت ۵ سال توسط قوه قضائیه با مشورت قضات دیوان عالی کشور.

وظایف:

۱. رسیدگی به تخلفات رئیس جمهور، ۲. ایجاد وحدت رویه قضائی، ۳. ناظر بر اجرای صحیح قوانین در محاکم.

دیوان عدالت اداری

نکته شماره ۱۱

تنها مرجع عمومی اداری است؛ برای بررسی شکایات در مورد مأموران دولتی بکار می رود. مثلاً اگر شهرداری از صدور پروانه ساختمان خودداری کند. زیر نظر رئیس قوه قضائیه است.

دیوان محاسبات کشور

نکته شماره ۱۲

نظارت بر بعد از خرج بودجه و زیر نظر مجلس شورای اسلامی است.

وزارت بازرگانی

نکته شماره ۱۳

بازرسی و نظارت بر قیمت و توزیع کالا و خدمات.

دادگاه عمومی دادگستری

نکته شماره ۱۴

۱. رسیدگی به اتهام رئیس جمهور و معاونان او و وزیران در مورد جرائم عادی با اطلاع مجلس شورای اسلامی.
۲. رسیدگی به جرائم سیاسی و مطبوعاتی علنی با حضور هیئت منصفه.

صدا و سیما

نکته شماره ۱۵

شورای نظارت بر صدا و سیما:

نمایندگان رئیس جمهور (۲ نفر)

نظارت روی آن با کمک

نمایندگان رئیس قوه قضائیه (۲ نفر) نمایندگان مجلس شورای اسلامی (۲ نفر)

نکته شماره ۱۶ شورای امنیت ملی

مشکل از: رؤسای سه قوه + وزیر امور خارجه، وزیر اطلاعات و عالی ترین مقام ارتش و سپاه + رئیس ستاد فرماندهی کل نیروهای مسلح + مسئول امور برنامه و بودجه + دو نماینده به انتخاب مقام معظم رهبری.

وظایف: به منظور تأمین منافع ملی و پاسداری از انقلاب اسلامی و تمامیت ارضی و حاکمیت ملی:

۱. تعیین سیاست های دفاعی - امنیتی کشور.
۲. هماهنگی فعالیت های سیاسی، اطلاعاتی، فرهنگی و ... با تدابیر کلی دفاعی.
۳. بهره گیری از امکانات مادی و معنوی کشور برای مقابله با تهدیدهای داخلی و خارجی.

نکته شماره ۱۷ قوانین و اصول متفرقه

(۹۰) هر کسی شکایتی از طرز کار مجلس یا قوه قضائیه داشته باشد، می تواند شکایت خود را کتباً به مجلس شورای اسلامی عرضه کند.

این ها باید مجتهد باشند: رئیس قوه قضائیه - رئیس دیوان عالی کشور - دادستان کشور.

تعداد نمایندگان مجلس: پس از هر ۱۰ سال به ازای هر ۱۵۰۰۰۰ نفر، یک نفر اضافه می شود.

نکته شماره ۱۸ مختصری از انقلاب اسلامی

آرمان های فرهنگی و اجتماعی انقلاب: ایجاد محیط مساعد برای رشد فضایل اخلاقی بر اساس ایمان و تقوا.

میشل فوکو معتقد بود که انقلاب اسلامی نمی تواند با انگیزه های اقتصادی و مادی صورت گرفته باشد. او دلیل انقلاب اسلامی ایران را معنویت گرایی سیاسی می داند.

۲۸ مرداد ۱۳۳۲: کودتا علیه مصدق به دلیل محدود کردن امتیازات شاه، شاه ترسید و فرار کرد. به دلیل محدود شدن دست انگلستان و آمریکا.

۱۶ آذر ۱۳۳۲: حرکت سیاسی و دانشجویی برای ورود ریچارد نیکسون.

۲ فروردین ۱۳۴۲: حمله به مدرسه ی فیضیه قم به دلیل اعتراض روحانیون به مطرح شدن لوایح شاه.

۱۵ خرداد ۱۳۴۲: صحبت تند امام علیه شاه و آمریکا و زندانی شدن او (برای طرح انجمن ایالتی و ولایتی).

۴ آبان ۱۳۴۳: اعتراض امام به طرح کاپیتولاسیون.

۱۳ آبان ۱۳۴۳: تبعید امام به ترکیه، عراق و سپس فرانسه تا **۱۳ مهر ۱۳۵۷**.

۱۹ دی ۱۳۵۶: قیام علیه رژیم به علت درج مقاله ی توهین آمیز نسبت به امام خمینی (ره) در روزنامه اطلاعات، که به شهادت بسیاری از طلاب در قم انجامید.

۲۹ بهمن ۱۳۵۶: چهارم (اربعین) شهدای قیام **۱۹ دی ۱۳۵۶** در تبریز.

۹ و ۱۰ فروردین ۱۳۵۷: مردم یزد خواستار آزادی زندانیان سیاسی و امام شدند.

۱۱ خرداد ۱۳۵۷: تعطیلی و اعتصاب.

۵ شهریور ۱۳۵۷: سقوط دولت جمشید آموزگار و تشکیل دولت شریف امامی.

۱۷ شهریور ۱۳۵۷: جمعه سیاه (اعتراضات مردم در میدان ژاله تهران).

۱۳ آبان ۱۳۵۷: اعتراضات دانش آموزان در مقابل دانشگاه تهران و به خشونت کشیدن آن ها.

۲۳ دی ۱۳۵۷: تأسیس شورای انقلاب توسط امام (ره).

۲۶ دی ۱۳۵۷: فرار شاه.

۴ و ۵ بهمن ۱۳۵۷: بسته شدن فرودگاه‌ها توسط دولت بختیار.

۹ بهمن ۱۳۵۷: باز شدن فرودگاه‌ها.

۱۲ بهمن ۱۳۵۷: (ساعت ۹:۲۷:۳۰) ورود امام پس از ۱۵ سال تبعید.

۱۷ بهمن ۱۳۵۷: تشکیل دولت موقت توسط امام به ریاست مهندس مهدی بازرگان.

۲۱ بهمن ۱۳۵۷: بیرون ریختن مردم برای شکستن حکومت نظامی.

۱۹ اسفند ۱۳۵۷: تشکیل بنیاد مستضعفین انقلاب اسلامی و داده شدن تمام اموال پهلوی به بنیاد.

۱۴ اسفند ۱۳۵۸: تشکیل کمیته امداد امام خمینی (ره)

نکته شماره ۱۹ آشنایی با تشکیلات جمهوری اسلامی ایران

سازمان خصوصی: به وسیله‌ی مردم تشکیل می‌شود و هدفش به کار انداختن سرمایه برای تحصیل سود است.

شهرداری: مستقل و با هدف رفاه و آسایش اهالی تأسیس می‌شود. دارای استقلال مالی است و درآمدش از طریق عوارض شهرداری کسب می‌شود.

شورای اسلامی: برای پیشبرد سریع برنامه‌های اجتماعی، اقتصادی، عمرانی، بهداشتی، فرهنگی و ... از طریق همکاری مردم و نظارت بر اداره‌ی هر روستا، شهرستان، بخش، شهر و استان تشکیل می‌گردد.

وظیفه‌ی اصلی و اساسی شورای شهر، اتخاذ تصمیم درباره‌ی اداره‌ی شهر می‌باشد.

اجرای تصمیمات شورای شهر به وسیله‌ی شهردار و دستگاه‌های اداری شهرداری انجام می‌پذیرد.

نهادهای انقلابی: بنا به نیاز دوران بعد از انقلاب اسلامی ایران با تصویب مراجع قانون‌گذاری بوجود آمده است. مانند جهاد سازندگی و ریاست جمهوری.

مؤسسه: به سازمان‌های مطالعاتی - تحقیقاتی و علمی گویند.

بنیاد: سازمانی با هدف انجام کارهای خیریه و عام‌المنفعه از طریق کمک‌های دولتی و مردمی است.

صندوق: شکل سازمانی مستقلی است که به موجب قانون ایجاد شده و مستلزم وجوهی از گروه یا محل خاصی در جهت تحقق اهداف مالی، اعتباری، بازرگانی، کارگشایی و ... به صورت سازمان وابسته به یک وزارتخانه یا سازمان دولتی به صورت شرکت اداره می‌شود.

شرکت دولتی: به موجب قانون تشکیل می‌شود و ۵۰٪ از سهام آن توسط دولت تأمین می‌گردد.

سازمان نیمه دولتی: جنبه‌ی تجاری و اقتصادی دارد و اغلب به صورت بخش خصوصی تأسیس می‌گردد و دولت به دلیل حفظ سرمایه‌اش بر آن نظارت می‌کند.

اصول فعالیت هر سازمان: قانونی بودن و مشروعیت داشتن.

سازمان‌های فعال در ایران: سازمان‌های دولتی، نیمه دولتی، خصوصی، محلی و شهرداری‌ها، شورای شهر، نهادهای انقلابی.

سازمان دولتی: توسط دولت با هدف انجام وظیفه، ارائه‌ی خدمت، اعمال تصدی و حاکمیت بوجود آمده است.

گونه‌های مختلف سازمان‌های دولتی در ایران: وزارتخانه (بالاترین ارگان اجرایی دولت) - سازمان - مؤسسه - مرکز - بنیاد - صندوق - شرکت‌های دولتی.

ارکان قوه مجریه: رئیس جمهور - وزراء - رؤسای سازمان‌های زیر نظر ریاست جمهوری.

انتفاضه: حرکت خودجوش مردم علیه ظلم و ستم.

رئیس جمهورهای ایران:

بنی صدر - شهید رجایی - سید علی خامنه‌ای - هاشمی رفسنجانی - خاتمی - احمدی‌نژاد - روحانی.

سازمان‌های تابع ریاست جمهوری: سازمان ملی جوانان - سازمان انرژی اتمی - سازمان حفاظت محیط زیست.

راهبرد: برنامه‌ی جامع، منسجم و کاملی که برای تحقق اهداف سیاسی سازمان تدوین می‌گردد.

اجازه‌ی اجتماعات و راهپیمایی‌های قانونی با وزارت کشور است.

مرکز آمار رسمی کشور: مرجع رسمی انتشار آمار رسمی کشور.

وزارت مسکن و شهرسازی: مسئولیت تهیه‌ی طرح‌های جامع شهری را برعهده دارد.

شورای عالی شهرسازی و معماری ایران مرجع تصویب طرح‌های شهرهاست.

نهادهای عمومی غیر دولتی: شهرداری‌ها - تأمین اجتماعی - سازمان زندان‌ها - بنیاد شهید.

جامعه‌ی مورد سرشماری عمومی نفوس و مسکن:

۱. اعضای همه‌ی خانوارهای معمولی ساکن.

۲. مؤسسه و گروهی که اقامتگاه آن‌ها در زمان سرشماری در ایران است.

۳. اعضای خانوارهای معمولی غیر ساکن کشور.

۴. اعضای هیئت سیاسی و سفارت‌خانه‌های خارج از کشور و افراد خانوار آن‌ها.

سازمان مصرف تعاون شهر و روستا تحت پوشش وزارت بازرگانی است.

سازمان بنادر و کشتیرانی تحت پوشش وزارت راه و ترابری است.

استاندار: در برابر وزیر کشور پاسخگو است و به‌عنوان نماینده‌ی عالی دولت است؛ و مسئولیت آن زیر نظر رئیس جمهور و وزراء است.

دارای دو وظیفه است:

۱. برقراری امنیت استانی که زیر نظر شورای عالی امنیت کشور است.

۲. هدایت و تشکیل مرتب جلسات شورای تأمین استان و نظارت بر حسن اجرای مصوبات آن.

نکته شماره ۲۰ تاریخ معاصر ایران

فتوای تحریم توتون و تنباکو: میرزای شیرازی.

آیت الله کاشانی: رهبر جناح مذهبی ملی شدن صنعت نفت.

اوایل قرن نوزدهم: ظهور سیاسی علمای دینی در تاریخ معاصر ایران.

نفوذ قاجار در ساختار سیاسی صفویه بود.

ناسیونالیسم: ایدئولوژی مورد استفاده‌ی رضاخان بعد از به قدرت رسیدن.

فدائیان اسلام: گروه سیاسی قبل از انقلاب بود که گرایش‌های شدید مذهبی برای تشکیل دولت اسلامی داشتند.

کاپیتولاسیون: قانونی که به نظامیان آمریکایی مأمور در ایران و وابستگان آن‌ها مصونیت سیاسی می‌داد.

شیخ عبدالکریم حائری: بنیان‌گذار حوزه علمیه قم.

عدم سوگند به قرآن: جزء لایحه‌ی انجمن‌های ایالتی و ولایتی بود.

دکترین نیکسون: براساس دکترین نیکسون، ایران به ژاندارم آمریکا در منطقه‌ی خلیج فارس تبدیل شد.

ملی شدن صنعت نفت جنبشی علیه انگلیس بود.

شهید مطهری نقد ورود جریان‌های مادی و التقاطی را بر عهده داشت.

با پافشاری شیخ فضل الله نوری، نظارت پنج مجتهد طراز اول بر قوانین دوره‌ی مشروطه به تصویب رسید.

تأسیس بانک شاهنشاهی در ایران: مهمترین امتیاز انگلیسی‌ها در دوره‌ی قاجاریه که به سلطه‌ی سیاسی هر چه بیشتر آن‌ها کمک می‌کرد.

شهید مرتضی مطهری از اعضای حزب جمعیت مؤتلفه‌ی اسلامی بود.

مخالفان مذهبی شاه فوت مشکوک مصطفی خمینی را **نقطه‌ی شروع انقلاب اسلامی** می‌دانند.

نام عملیات آمریکا در طبس: **چنگال عقاب**.

اولین بازتاب انتشار مقاله‌ی توهین‌آمیز «**ایران و استعمار سرخ و سیاه**» در قم بود.

ترور رزم‌آرا: مانع از تصویب قرارداد الحاقی و موجب تسریع در تصویب طرح ملی شدن نفت شد.

سخن امام بعد از لغو لایحه‌ی انجمن ایالتی و ولایتی توسط رژیم پهلوی: «شکست ظاهری مهم نیست؛ آنچه مهم است شکست روحی است. کسی که رابطه با خدا دارد، شکست ندارد.»

طرح اصلاح اساسی ساختار حوزه علمیه در سال ۱۳۲۸ توسط امام و آیت الله مرتضی حائری رخ داد.

نامه‌ی تاریخی امام به گورباچف: «از این پس کمونیسم را باید در موزه‌های تاریخی - سیاسی جهان جستجو کرد.»

اولین باری که امام خمینی (ره) **مبانی نظری حکومت اسلامی** را در سلسله درس‌های ولایت فقیه بازگو کرد در قم بود.

امام خمینی (ره) در **فرانسه** فرمود: «اگر ناگزیر شوم که از این فرودگاه به آن فرودگاه و از این کشور به آن کشور بروم؛ باز دست از آرمان‌هایم نخواهم کشید.»

نخستین بیانیه‌ی امام مبنی بر **قیام عمومی**، در اردیبهشت سال ۱۳۲۳ اتفاق افتاد.

حوزه علمیه قم در سال ۱۳۰۰ توسط آیت الله حائری دایر شد.

در **قرارداد ترکمنچای**، کاپیتولاسیون به ایران تحمیل شد.

اولین نخست وزیر ایران **مهندس بازرگان** بود.

به دستور عباس میرزا، اولین **اعزام دانشجویان به خارج از کشور** در سال ه.ق. ۱۲۳۰، به لندن اتفاق افتاد.

متحدین در جنگ جهانی اول: آلمان - اتریش - مجارستان - ایتالیا.

متفقین در جنگ جهانی اول: روسیه - انگلیس - فرانسه.

کابینه‌ی سیاه: کابینه‌ی سید ضیاءالدین طباطبایی بود که حسن مدرس و محمد مصدق را دستگیر کرد.

اقدامات رضا شاه بعد به قدرت رسیدن: حکومت استبدادی - ایجاد ارتش منظم - احداث خط آهن سراسری (از بند ترکمن تا بندر شاپور «امام خمینی») - اسکان اجباری عشایر - یک شکل کردن لباس‌ها - کشف حجاب.

مهاجرت صغری: تحصن مردم تهران همراه با جمعی از روحانیون در پی تصمیم آیت الله طباطبایی در مرقد حضرت عبدالعظیم در اعتراض به حکومت قاجار را گویند.

مهاجرت کبری: مهاجرت مردم با حمایت و حضور آیت الله طباطبایی، شیخ فضل الله نوری و آیت الله بهبهانی به قم در زمان قاجار که از نظر گستردگی نسبت به مهاجرت صغری مهم‌تر بود.

دستاوردهای نهضت مشروطیت (شرایط‌دار): تبدیل سلطنت مطلقه به مشروطه - تشکیل هیئت دولت - تشکیل مجلس شورای ملی - گسترش مطبوعات آزاد - تدوین قانون اساسی - تشکیل انجمن‌ها و احزاب - تکاپوی اقتصادی.

سرآغاز طلیعه‌ی انقلاب مشروطیت و بیداری ایرانیان، **قیام (تحریم) تنباکو** در زمان ناصرالدین شاه قاجار بود.

بنیان گذار و محرک نهضت‌ها و خیزش‌های انقلاب اسلامی، **سید جمال‌الدین اسدآبادی** بود.

نثر به‌ی سید جمال‌الدین اسدآبادی: عروۃ الوثقی.

قاتل ناصرالدین شاه: میرزا رضا کرمانی.

معاهده‌ی پاریس بین ایران و انگلستان بود و در پی آن هرات از ایران جدا شد.

قرارداد آخال، رود اترک را به عنوان مرز بین ایران و روسیه قرار داد.

آثار انقلاب صنعتی در انگلستان: پیشرفت در زمینه‌های علمی - بکارگیری ماشین‌آلات در صنایع - توسعه‌ی حمل و نقل و ارتباطات - گسترش اختراعات و اکتشافات - ساخت سلاح‌های آتشین نیرومند.

بانک شاهنشاهی: در سال ۱۳۰۶ که امتیاز آن به روتر انگلیسی واگذار شد.

قرل باش: سرخ سر یا سرخ کلاه.

لطفعلی خان زند: بی‌باکی و جنگجویی.

به قدرت رسیدن **قاجاریه** همزمان با انقلاب کبیر فرانسه.

عهدنامه‌ی فین کشتاین: آموزش سپاه ایران توسط ناپلئون بناپارت.

نام **آذربایجان** از نام آتروپات، یکی از سرداران ایرانی اخذ شد.

روزنامه وقایع اتفاقیه: امیر کبیر.

روزنامه کاغذ اخبار: میرزا صالح شیرازی.

اداره‌ی نظمیه یا شهربانی در زمان ناصرالدین شاه قاجار و به ریاست کنت دومونت اتریشی تأسیس شد.

عهدنامه گلستان: در زمان فتحعلی شاه، بین ایران و روسیه شکل گرفت و در پی آن حق کشتیرانی در دریای مازندران انحصاری شد.

عهدنامه ترکمنچای: در زمان فتحعلی شاه، بین ایران و روسیه شکل گرفت و حق کاپیتولاسیون به ایران تحمیل شد.

میر عماد: خطاط معاصر ایرانی، در سال ۹۳۳ خورشیدی در قزوین متولد شد و در سال ۹۹۴ خورشیدی فوت کرد. آرامگاه او در مسجد ظلمات اصفهان می‌باشد. هنر او خوشنویسی با سبک نستعلیق بود و در دوره‌ی شاه عباس صفوی می‌زیست.

فرمان‌دهنده‌ی مشروطیت: مظفرالدین شاه قاجار. (اصل فرمان به خط **احمد قوام** است.)

عید فطر ۱۳ شهریور ۱۳۵۷: به رهبری دکتر مفتح.

اولین سلسله‌ای که به ایران حکومت کرد **مادها** بودند و حاکم آن سلسله **دیاکو** نام داشت.

بعد از سلسله‌ی صفویه، سلسله‌ی افشاریه روی کار آمد.

اولین سپهبد ایرانی احمد میر احمدی نام دارد.

مجلس شورای ملی: امام خمینی (ره) تصمیم‌گیری در مورد گروگان‌های آمریکایی را به این نهاد واگذار کرد.

معاهده‌ی الجزایر: آمریکا تعهد کرد که در مورد ایران دخالت نکند و پول‌های مسدود شده‌ی ایران را برگرداند.

جغرافیا و ایران

نکته شماره ۲۱

بزرگترین اقیانوس جهان: اقیانوس کبیر (آرام).

طولانی‌ترین رود جهان: نیل که از دریاچه ویکتوریا در ارتفاعات اتیوپی سرچشمه می‌گیرد و به دریای مدیترانه می‌ریزد و طول آن ۶۶۰۰ کیلومتر است.

رود سن: فرانسه (پاریس).

رود کرخه: از کوه الوند در رشته کوه‌های زاگرس سرچشمه می‌گیرد و به رود دجله می‌ریزد و طول آن ۱۱۰۰ کیلومتر است.

پرآب‌ترین و طولانی‌ترین رود اروپا، **رود دانوب** نام دارد.

کانال سوئز: در کشور مصر و بین دریای سرخ و دریای مدیترانه قرار دارد و طول آن ۱۶۸ کیلومتر است.

کانال پاناما: تحت نظارت آمریکا است و بین اقیانوس اطلس و اقیانوس آرام قرار دارد و طول آن ۶۵ کیلومتر است.

تنگه باب المندب (تنگه عدن): بین کشورهای اتیوپی و عربستان واقع شده و دریای سرخ و خلیج عدن را به یکدیگر متصل می‌سازد.

تنگه بسفر: در جنوب غربی دریای سیاه واقع شده و دریای مرمر و دریای سیاه را به هم متصل می‌کند.

تنگه جبل الطارق: بین اروپا (اسپانیا) و آفریقا (مراکش) قرار دارد و اقیانوس اطلس را به دریای مدیترانه وصل کرده.

تنگه داردانل: در ترکیه و بین دریای مرمر و دریای اژه واقع شده است.

تنگه ماژلان: در آمریکای جنوبی و بین اقیانوس کبیر (آرام) و اقیانوس اطلس قرار دارد.

تنگه هرمز: در شمال عمان و جنوب ایران قرار دارد که واصل دریای عمان و خلیج فارس است.

کروکی: به نمایش ترسیمی موقعیت تقریبی عوارض یک منطقه می‌گویند.

کشورهای جزء **حوزه‌ی دریای مازندران:** آذربایجان - قزاقستان - ترکمنستان.

خط تالوگ: خطی است که عمیق‌ترین نقطه قابل کشتیرانی رودخانه را به دو قسمت مساوی تقسیم می‌کند. این خط در رودخانه‌های مرزی است.

سطح دریاها از نظر حقوق بین‌المللی به ۶ منطقه تقسیم می‌شود.

نقشه‌های توپوگرافی: برای عملیات خاکی و تهیه پروفیل، مورد استفاده قرار می‌گیرد.

خط القعر: عمیق‌ترین قسمت رودخانه که معمولاً حد وسط آن هست.

پرجمعیت‌ترین کشور جهان: **چین**.

پرجمعیت‌ترین شهر جهان: **کراچی (پاکستان)**.

راه آهن ایران از طریق **شرفخانه** و **پل قطور** به راه آهن ترکیه در اروپا متصل شده است.

رودی که در ایران و افغانستان جاری است، **هریرود** نام دارد و **هیرمند**، رودی است که مرز بین این دو کشور است.

منطقه شنگن: منطقه‌ای که دارندگان روادید (ویزا) هر یک از کشورهای عضو مجازند در سایر کشورهای عضو نیز بدون ویزای مجدد، تردد نمایند. در حال حاضر ۲۰ کشور در **شنگن (اتحادیه اروپا)** عضو هستند.

کشورهای اسکاندیناوی: سوئد - فنلاند - نروژ.

فلات: به سرزمین‌های بلند و وسیع گفته می‌شود که از اطراف به سرزمین‌های کم ارتفاع و پست منتهی می‌شوند.

فلات‌های آسیا (از غرب به شرق): فلات آناتولی - فلات ایران (ایران و بخشی از افغانستان و پاکستان) - فلات تبت (قله اورست) - فلات مغولستان.

جلگه: سرزمین پست و همواری است که از آبرفت رودها بوجود آمده و به دریا یا دریاچه‌های دائمی منتهی می‌شود.

خاور میانه: آسیا، اروپا و آفریقا را به هم وصل می‌کند (مجموعه کشورهای جنوب غربی آسیا و مصر).

خلیج: پیشروی آب در خشکی را گویند.

دریاچه‌های ایران: کافت (اقلید فارس) - آلاگل (گنبد گلستان) - آجی گل (گنبد گلستان) - ارومیه (بین آذربایجان شرقی و غربی) - کیو (خرم آباد لرستان) - گهر (اشترانکوه لرستان) - شطّ تمی (الیگودرز لرستان) - نمک (بین اصفهان، قم و سمنان) - بختگان (فارس) - تنگلی (گنبد) - جازموریان (کوه شاهسواران کرمان) - هامون (سیستان و بلوچستان) - طشک (فارس) - مهارلو یا مهلو یا مهلوپه (سروستان فارس) - ولشت (چالوس و کلاردشت) - اوان (قزوین) - شورمست (سوادکوه) - تار (دماوند تهران) - توری گل (بستان آباد تبریز) - بزنگان یا کل بی‌بی (خراسان رضوی) - زریبار یا زریوار (مریوان کردستان) - هامون پوزک (دریاچه مرزی ایران و افغانستان) - نئور (خلخال اردبیل) - فامور یا پریشان (کازرون فارس).

اسرائیل در شمال با لبنان، در شرق با سوریه و اردن، در غرب با مصر مرز مشترک دارد.

کشورهای سواحل دریای خزر: ایران - ترکمنستان - قزاقستان - آذربایجان و روسیه.

ایران در غرب با عراق، در شمال غربی با ترکیه و ارمنستان، از شمال با آذربایجان و ترکمنستان و از شرق با افغانستان و پاکستان مرز مشترک دارد. همچنین ایران با کویت هیچ مرز مشترکی ندارد.

بزرگترین جزیره خلیج فارس: **جزیره قشم**.

قدیمی‌ترین چاه نفت ایران در شهر **مسجد سلیمان** قرار دارد.

قلب جهان عرب و حلقه اتصال شرق و غرب: **فلسطین**.

عربستان و لیبی بزرگ‌تر از ایران هستند.

تهران بین رودخانه جاجرود و کرج قرار دارد.

باتلاق جازموریان در بین سیستان و کرمان واقع شده است.

نام قدیم شهر رامسر، **سخت سر** است.

از جغرافی‌دان‌های بزرگ جهان عرب **ادریسی** نام دارد.

شاهرود شهری با معادن فراوان است.

ایل بختیاری بزرگترین ایل ایران است.

اندونزی پرجمعیت‌ترین کشور اسلامی جهان است.

استرالیا بزرگترین تولیدکننده پشم در جهان است.

بندر ماکائو در کشور چین قرار دارد.

ساحل طلایی نام قدیم کشور غنا بود.

کوچکترین کشور خاور میانه **بحرین** است و کم جمعیت‌ترین کشور **قطر** است.

بندر کواتر در منتهی‌الیه مرز جنوب شرقی ایران قرار دارد.

فنیقی‌ها مخترع خط بوده‌اند.

رود قزل اوزن از ارتفاعات چهل چشمه نشأت می‌گیرد.

رود کرخه از رشته کوه‌های زاگرس (کوه الوند) سرچشمه می‌گیرد و به رود دجله می‌ریزد و طول آن ۱۱۰۰ کیلومتر است.

رود کارون از زردکوه بختیاری به خلیج فارس می‌ریزد و طولی بالغ بر ۹۵۰ کیلومتر دارد.

رود سفیدرود از چهل چشمه کردستان به دریای خزر می‌ریزد و طولش ۸۰۰ کیلومتر است.

رود زاینده رود از زردکوه بختیاری تا باتلاق گاوخونی اصفهان به طول ۳۵۰ کیلومتر در جریان است.

کلیسای زُردَر بنایی تاریخی در ایران (ماکو) است که بر اثر فعالیت‌های عمرانی جابجا شده است.

محله، مسجد، بازار و باغ مهم‌ترین عناصر شهری در نظام شهرهای سنتی ایران قبل از دوره معاصر بود.

موزه آثار طبیعی و حیات وحش ایران غنی‌ترین موزه تاریخ طبیعی ایران است.

قلعه فلک‌الافلاک در خرم‌آباد، **دروازه قرآن** و همچنین **مسجد وکیل** در شیراز واقع شده‌اند.

بیشترین و کمترین خطوط مرزی ایران به ترتیب با کشورهای عراق و ارمنستان است.

قبل از تهران، **شیراز** پایتخت ایران بود.

خیاو نام قدیم شهر مشکین‌شهر بود.

بقایای تاریخی شهر **سوخته** در سیستان و بلوچستان قرار دارد.

بندر سیراف در کنار شهر عسلویه که مهم‌ترین شهر در تأسیسات و صنایع پتروشیمی ایران است، قرار دارد.

بندر گناوه در دوره‌ی ساسانی محل تبادلات تجاری و صادرات و واردات کشور بود.

یزد بزرگ‌ترین شهر کویری ایران است.

قانون حمورابی قدیمی‌ترین قانون تمدن بشری در شهر شوش است.

نخستین خط تلگرافی در ایران در سال ه.ق ۱۲۷۶ به دستور ناصرالدین شاه قاجار، بین عمارت سلطانی و باغ لاله‌زار مخابره شده است.

بزرگ‌ترین جزیره‌ی ایران، **قشم** است.

کوه دماوند، بلندترین نقطه ایران با ارتفاع ۵۶۷۱ متر از سطح دریاست.

نواحی آب و هوایی ایران: خزری - کوهستانی - بیابانی و نیمه بیابانی (دو سوم ایران).

جزایر ایران در خلیج فارس: کیش - قشم - ابوموسی - تنب کوچک - تنب بزرگ - هرمز - لاوان - خارک - سیری.

تنگه هرمز محل اتصال دریای عمان و خلیج فارس است.

سد ساوه در استان مرکزی قرار دارد.

جمعیت تهران: ۱۳ میلیون نفر. (جمعیت خود تهران: ۸ میلیون نفر)

نقاط نفت خیز ایران: خوزستان - ایلام - قم - خارک - کرمانشاه.

نقاط گاز خیز ایران: هرمزگان - خراسان رضوی - خوزستان - بوشهر.

رود مرزی ایران و عراق: اروندرود.

همسایه‌های شمالی ایران: ترکمنستان - آذربایجان - ارمنستان. (ارمنستان کمترین مرز را با ایران دارد).

همسایه‌های شرقی ایران: افغانستان - پاکستان. (پاکستان بزرگترین همسایه مرزی ایران است).

همسایه‌های غربی ایران: ترکیه - عراق.

مرز زمینی ایران ۶۰۳۱ کیلومتر و مرز دریایی ایران ۲۷۰۰ کیلومتر است.

طولانی‌ترین رود ایران، رود کارون است که تنها رود قابل کشتیرانی ایران است.

بزرگ‌ترین دریاچه ایران، دریاچه ارومیه است.

پرجمعیت‌ترین شهرهای ایران (به ترتیب): تهران - مشهد - اصفهان - تبریز - شیراز.

دومین کشور دارای ذخایر نفتی و گازی جهان، ایران است؛ همچنین دومین **صادرکننده نفت** اوپک نیز ایران است.

اولین کشور دارای ذخایر نفتی جهان، **عربستان** و اولین کشور دارای ذخایر گاز جهان، **روسیه** است.

تولید روزانه نفت ایران: ۴ میلیون بشکه در روز.

کالاهای اساسی ایران: گوشت - گندم - برنج - شیر - پنیر - قند - شکر - شیرخشک - دارو - روغن نباتی - کود - سم.

طبق آخرین سرشماری (سال ۹۵): ۹۴/۷٪ ایران **باسوادند**.

تراکم جمعیت ایران در هر کیلومتر مربع، ۴۵ نفر و **نرخ رشد جمعیت**، ۱/۶٪ است.

اقوام ایرانی: فارس (۵۱٪) - آذری (۲۴٪) - گیلک و مازندرانی (۸٪) - کرد (۷٪) - عرب (۳٪) - بلوچ (۲٪) - لر (۲٪) - ترکمن (۲٪) -

سایر (۱٪).

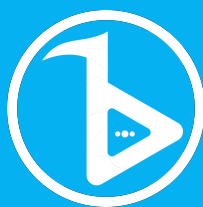
اولین کالای صادراتی ایران نفت و دومین کالای صادراتی ایران فرش است.

نرخ بیکاری ایران ۱۲٪ است.

۲٪ از جمعیت ایران **زیر خط فقر** زندگی می‌کنند و فقیرند.

نسبت باروری در کل ایران ۱/۷۸ است و **بیشترین نسبت باروری** متعلق به سیستان و بلوچستان با ۳/۵۹ است.

همرزمان حسین (ع)

حیطه عمومی
معارف و اندیشه های اسلامی و انقلابی

بتافایل

معرفی اجمالی کتاب همزمان حسین (ع)

کتاب «همزمان حسین (علیه السلام)» مجموعه سخنرانی‌های حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در سال ۱۳۵۱ در هیئت انصارالحسین (علیه السلام) تهران است که به تحلیل رسالت و مبارزات سیاسی ائمه (علیهم السلام) می‌پردازد. این کتاب مشتمل بر ۱۰ سخنرانی رهبر انقلاب در ماه محرم سال ۵۱ است. ایشان بین سالهای ۴۶ تا ۵۵ به طور متناوب در مناسبت‌های مذهبی به تهران مسافرت میکردند و در جلسات مختلف به ایراد سخن می‌پرداخته‌اند.

جلسه اول این بیانات به مباحث کلی مربوط به بحث امامت و گونه‌های مختلف تحقیق در این بحث و هم فهرست مباحثی که در روزهای بعد مطرح خواهند کرد اختصاص یافته است.

در **جلسه دوم** درباره‌ی اهمیت شناخت امامان و توطئه‌های دشمنان برای تحریف چهره‌ی مبارزاتی و مجاهدانه‌ی این بزرگواران بحث شده است. **جلسه سوم** مربوط به مقامات و وظایف امامان است و در **جلسه چهارم** طرح انسان دوست و پنجاه ساله تشریح می‌شود و معانی مختلف جهاد و منظور از مجاهد بودن ائمه (علیهم السلام) روشن میگردد. **جلسه پنجم** این بیانات به تقسیم دوران امامت به چهار دوره و توضیح مختصر هر کدام از دوره‌ها سپری شده است. معظم‌له در **جلسه ششم** با اشاره به کار نشدن بر روی دوره‌ی چهارم امامت که از زمان امام سجاد (علیه السلام) تا امام عسکری (علیه السلام) است، بحث از این دوره را آغاز کرده‌اند. در این جلسه به شرح تحلیلی تلاشهای مجدّانه‌ی امام سجاد و امام باقر (علیهم السلام) پرداخته‌اند.

جلسه هفتم شامل توضیح سیره‌ی سیاسی و اجتماعی امام صادق (علیه السلام) و بررسی روایات تاریخی مربوط به ایشان است. در این جلسه بحث مختصری از حیات سیاسی امام کاظم (علیه السلام) و همچنین موضع‌گیری‌های ائمه (علیهم السلام) نسبت به قیامهای امامزادگان انقلابی و نیز تعریف صحیح تقیّه شده است.

آیت‌الله خامنه‌ای در **جلسه هشتم** به برخوردهای تند ائمه‌ی دوره‌ی چهارم با خلفا و علمای درباری و همچنین بحث بهره‌گیری ایشان از شعرای مجاهد پرداخته‌اند. **روز نهم جلسه** اختصاص به بحث امامزادگان انقلابی دارد. البته این جلسه بیشتر به شرح موضع‌گیری امام صادق (علیه السلام) درباره‌ی قیام زید اختصاص یافته است. شایان ذکر است که نام چندین نفر از امامزادگان در چندین جلسه از جلسات این سخنرانیها آمده و شرح کوتاهی درباره‌ی آنها داده شده است. روز دوازدهم محرم که با **روز دهم** این سلسله جلسات مصادف شده است به توضیح مختصری درباره‌ی تقیّه اختصاص یافته است و نکات نو و ارزنده‌ای در این موضوع به مخاطبان عرضه شده است.

دیرنامه ۱

مقدمه

دوام حکومت و سلطه‌ی خلفای جور در طول قرون متمادی بتدریج این باور عمومی را حتی نزد غالب متفکران بوجود آورد:

که اساساً مبارزه با ظلم، ظالم و تشکیل حکومت اسلامی برای تحقق عینی و عملی دین و وظیفه و تکلیفی است که ائمه ی معصومین (ع) جز در بعضی از ادوار که جلوه ی بارز آن قیام حضرت اباعبدالله الحسین (ع) و مبارزه رودررو با طاغوت زمان در حماسه عاشورا است؛ تلاشی عملی برای ایفای آن مبذول نداشته اند و حالت سکون و سکوت در پیش گرفته‌اند.

اما حضرت آیت الله خامنه ای بر پایه تحقیق در تاریخ اسلام معتقدند: همه پیشوایان دین پس از قیام عاشورا تلاش وسیعی برای مبارزه با حکومت ظلم و تشکیل حکومت اسلامی سامان داده اند گرچه این تلاش ها به اقتضای شرایط مختلف ناشی از قهر و سلطه ی حاکمان جبار، اکثراً به شکل غیر آشکار صورت می‌گرفته است. بنابراین همگی همگامان و هم‌زمان امام حسین (ع) هستند و همه آنان مجاهدین فی سبیل الله هستند یعنی در هر لحظه و زمان در حال مبارزه با دشمن در راه وصول به مقصدند.

ایشان با تعبیر انسان ۲۵۰ ساله، معصومین پس از پیامبر (ص) را به منزله یک انسان میدانند که پس از سال ۱۱ الی ۲۶۰ هجری قمری، همواره در حال مبارزه و جهاد بوده اند گرچه صورت و قالب این مبارزه به تبع شرایط مختلف، متفاوت بوده است. گاهی صلح کرده گاهی به جنگ مسلحانه پرداخته، گاه به مبارزه تشکیلاتی برای براندازی حکومت روی آورده و در مواردی کسانی را به جهاد و جنگ مسلحانه ترغیب کرده یا از آنها پشتیبانی نموده است. اندیشه ی مبارزه با حکومت جور به قصد براندازی آن و تشکیل حکومتی بر پایه ارزش های الهی که پیام سیره ی پیشوایان معصوم (ع) است، درسی برای اهل ایمان در دوران سیطره ی طاغوت بر کشور اسلامی ایران نیز داشت که مقام معظم رهبری فرموده اند که در سال ۱۳۵۰ به این بعد مهم در زندگی ائمه پی برده بودند.

گفتار اول

گونه های مختلف پیرامون مسئله امامت

در فصل اول این کتاب، به بحث درباره مسأله امامت و آشنایی با نقش ایشان در دین و میزان موفقیت ایشان در عمل به وظیفه خود پرداخته می شود.

الف - بحث پیرامون ضرورت امامت

در این موضوع انسان باید ثابت کند که غیر از نبوت امامتی لازم است و فلسفه امامت بیان شود.

ب- بحث پیرامون جانشین پیامبر(ص)

عمده مسائل پیرامون این بحث در شیعه این بوده که امام و پیشوای بعد از پیامبر چه شخصیتی است و دلایل مربوط به آن چیست. اما این مسئله جزء مسائل ضروری امروز نیست چون در بین تشیع کسی باشد که در اینکه امام بعد از پیغمبر، وجود مقدس امیرالمومنین علی بن ابی طالب است شک داشته باشد.

ج- بحث پیرامون شرایط و اوصاف امام(ع)

در این کتاب به این مسئله ورود نکرده زیرا با وجود مجهولات انبوه در زمینه مسائل فرهنگ اسلامی، بحث در این زمینه زاید دانسته شده است.

نکته: انواع اعتقاداتی که امروزه وجود دارد:

۱- اثربخش در زندگی مانند: اعتقاد به اینکه حساب و کتاب و مجازاتی بعد از این زندگی نسبت به اعمال ما وجود دارد (لا یعزب عنه مثقال ذره؛ هم وزن ذره ای از وی پوشیده نیست)، این اعتقاد در زندگی ما اثر دارد چرا که سبک زندگی و اعمال ما براساس این اعتقاد تغییر می کند.

۲- غیر اثربخش مانند دانستن اینکه ملائکه نکیر و منکر به شکل انسان هستند یا به شکل دیگر. دانستن این قبیل مسائل در سبک زندگی ما اثری نخواهد داشت.

مسائلی ارزش بحث دارد که در زندگی ما اثر گذار و جهت بخش می باشند.

* بحث کردن برای فایده بردن است و فایده بحث علمی در این است که مشکلی را حل کند و مجهولی را از ذهن مستمع دور نماید.

■ بحث از جانشینی امام علی (ع) بعد از پیامبر در محیط شیعی لازم نیست اما در غیر محیط شیعی بنا بر ضرورت و نیاز، طبق ادله عقلیه و نقلیه به اثبات این مسئله می پردازیم.

■ یکی از عوامل مهم پنهان ماندن حقایق از نظر ما که هنوز هم در اعتقادات عالی اسلامی وجود دارد، عامل تحریف است.

در مسئله شناخت شرایط امام باید به همان میزانی که براساس برهان صحیح شناخت حاصل شد قبول کنیم و هر میزان که مردد ماند. (فَرُدُوهُ إِلَى اللَّهِ) ردش کنید به خدا یعنی بگویید آنچه را که خدا معین کرده من قبول دارم.

در مسئله شناخت شرایط امام باید به همان میزانی که براساس برهان صحیح شناخت حاصل شد قبول کنیم و هر میزان که مردد ماند. (فَرُدُوهُ إِلَى اللَّهِ) ردش کنید به خدا یعنی بگویید آنچه را که خدا معین کرده من قبول دارم.

د- بحث پیرامون نقش امامان و موضعشان در انقلاب اسلامی

این بحثی است که در این کتاب به آن پرداخته می‌شود.

■ انقلاب اسلامی به وجود آمد و اجتماع نویی بنیان گذاشته شد در رأس این اجتماع، بنیانگذار اسلام، پیامبر اکرم قرار داشت که قرآن و اصول معارف اسلامی و کلیات قوانین و مقررات اسلامی را هم به پذیرندگان این فکر و بینش اعطا کرد و رفت.

■ شیعه معتقد است که بعد از پیغمبر (ص) در طول زمان دوازده نفر به عنوان امام در جامعه اسلامی یکی پس از دیگری وجود داشتند، و امامان را جزء دین و سخنان را در کنار قرآن و احترامشان را تا سرحد احترام پیامبر اکرم می‌داند.

در مسئله نقش امامان آنچه اهمیت دارد:

۱- این است که بدانیم دین اسلام چه نقشی برای این بزرگواران معین کرده و چه مسئولیتی به عهده آنان گذارده است.

۲- میزان موفقیت امامان در عمل به وظیفه خود را دریابیم و ببینیم آنها چقدر به این فایده و این ثمر و این هدف عامل بوده اند.

فواید دانستن خط سیر امام و میزان موفقیت ایشان (شناخت امام):

۱- رسیدن به اعتقاد راسخ و روشن بینانه نسبت به او ۲- پیروی و اطاعت از او.

امام یعنی پیشوا و پیشرو؛ چون زندگی هر کدام از ائمه مظهر شکوه، عظمت، حماسه، مظهر انسانیت اسلام پسند بود، باید از ایشان پیروی کرد، بنابراین اگر امام نبودند که کسی وجود آنها را به رخ ما نمی‌کشید که مانند آن‌ها عمل کنیم چون او را قبول داریم و امام خود میدانیم باید به حرفش عمل کنیم.

وقتی ما امام را به امامت شناختیم باید راه امام را هم بشناسیم، خط سیر زندگی او را هم بفهمیم و بدانیم، تا بتوانیم دنبال این خط سیر را بگیریم و عمل کنیم.

رابطه امام و پیرو؛ رابطه اقتدا کننده و مقتدا

علی (ع) می‌فرمایند: «أَلَا وَ إِنَّ لِكُلِّ مَأْمُومٍ إِمَامًا يَقْتَدِي بِهِ»؛ هر مأمومی امامی دارد که به آن امام اقتدا می‌کند.

مسئله اقتدا کردن و دنبال خط سیر و زندگی امام رفتن مطلبی لازم و مقتضای لفظ امام و مأموم است.

(همانند نماز جماعت که مأموم باید از امام تبعیت کند)

تبعیت و دنباله روی بدون معرفت و شناخت امام هیچ فایده و اثری ندارد. (برای مثال کنایه های شیعیان پس از ماجرای صلح امام حسن(ع)، این افراد خود را شیعه می‌دانستند اما به حرکت امام اعتقاد نداشتند چون او را نمی‌شناختند و نسبت به او معرفتی نداشتند)

یکی دیگر از مسائل مهم در بحث امامت ← آگاهی یافتن از فواید امامت و نقش امامان در زندگی و برنامه شان در مقابل حوادث می‌باشد.

- در قضیه امامت که مانند یک دست نیرومند و قوی بوده و در این زمینه سالیان طولانی کار کرده است، تحریف است. سابقه دخالت دست تحریف به میزان سابقه خود امامت است. یعنی از همان روز اول زندگی ائمه دست تحریف کار میکرد تا زندگی آنان را جور دیگری وانمود کند.
- قدمت دست تحریف ائمه به اندازه قدمت امامت است.
- یعنی از همان روز زندگی خود ائمه دست تحریف کار می‌کرد تا وضع زندگی ایشان را وارونه نمایان کند.
- دلیل دروغ بودن روایت هایی که زندگی ائمه در مقابل حکام جور را سرشار از تملق و چاپلوسی و تبرئه خود با زبان های گوناگون و... این است که یک انسان واحد، دارای یک فکر واحد، در یک موقعیت واحد، نمی‌شود دو جور عمل کند و اگر از او دو جور نقل کردند یکی اش دروغ است و آن نقلی دروغ است که با روش کلی و اصول فکری آنان مخالف باشد.
- پس برای تشخیص نقل صحیح از نقل دروغ باید آن ها را با روش کلی و اصول فکری ائمه سنجید و آنچه مخالف آن است، دروغ می‌باشد.
- یکی از نقاط مهمی که تحریف فراوانی در آن صورت گرفته است:
- نحوه عمل ائمه با: ۱- حکام و قدرت های زمان ۲- با مکتب و دین ۳- با پیروان و امامزادگان شورشگر ۴- با علمایی که هم سِلک قدرت های زمان بودند؛ می‌باشد.
- (مانند روایات مختلف پیرامون عملکرد امام صادق (ع) نسبت به زید بن علی و....)
- توجه داشته باشید که اخبار و مطالبی که راجع به زندگی ائمه نقل شده ممکن است با یکدیگر یا با فلسفه امامت، یا با فلسفه اسلام تناقض داشته باشد، باید این تناقض برطرف گردد.
- اولین کسی که لقب قاضی القضاات گرفت، ابویوسف بن ابراهیم بن حبيب انصاری بود که در زمان خلافت مهدی و هادی و هارون الرشید عباسی می‌زیست.
- زید بن علی فرزند امام سجاد(ع) است که علیه بنی امیه قیام نمود و به شهادت رسید.
- عناصر افراطی موجود در جامعه از نگاه دستگاه های حکومتی منظور امامزاده های شورشگر است.
- نکته: جمله ی "فرعون هذه الامة" برای خلفا و حاکمان جور و ستمگر بکار رفته است.

ایستگاه تست در نامه ۱

- ۱- آیه شریفه « لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ » بیانگر کدام اصل اعتقادی است؟
 ۱. اعتقاد به امامت ۲. اعتقاد به نبوت ۳. اعتقاد اثر بخش ۴. اعتقاد به معاد
- ۲- کدام یک از جمله مهم ترین عوامل پنهان ماندن حقایق از نظر ماست؟
 ۱. عدم شناخت امام ۲. عدم تبعیت از امام ۳. ترس و ارعاب ۴. تحریف
- ۳- کدام گزینه به معنای روایت «الا و لكل ماموم اماما یقتدی به» نزدیک تر است؟
 ۱. عصمت امام
 ۲. ضرورت دریافت و تفسیر کلام
 ۳. دنبال کردن سیره و زندگی امام
 ۴. عدم روحیه سازش کاری
- ۴- یکی از لوازم تبعیت و دنباله روی از امام کدام مورد است؟
 ۱. معرفت و شناخت امام ۲. برهان صحیح ۳. اصول انقلابی ۴. شناخت راه امام
- ۵- بررسی میزان موفقیت ائمه در عمل به وظایف خود ذیل کدام مسئله اهمیت می یابد؟
 ۱. مسئله فلسفه امامت ۲. مسئله ضرورت امامت
 ۳. مسئله نقش ائمه ۴. مسئله تبعیت از امام
- ۶- طبق بیانات مقام معظم رهبری در کتاب هم‌زمان حسین (ع) کدام موضوع از مباحث مطرح شده درباره امامت اصل است؟
 ۱. لزوم وجود امام بعد از پیامبر
 ۲. بحث جانشینی بعد از پیامبر
 ۳. شرایط و اوصاف امام
 ۴. فایده امامت برای اسلام
- ۷- در مسأله نقش امامان کدام موضوع محوریّت دارد؟
 ۱. میزان موفقیت امام و اسوه بودن
 ۲. جهاد امام و میزان موفقیت ای شان
 ۳. کرامات امام و پیروی از او
 ۴. ایفای نقش عملی امام و میزان موفقیت ایشان
- ۸- عناصر افراطی موجود در جامعه از نگاه دستگاه های حکومتی چه کسانی هستند.
 ۱. امامزاده های شورشگر ۲. امامزاده های دنیا طلب ۳. یاران وفادار ائمه ۴. امامان معصوم

پایان نامه ایستگاه تست در نامه ۱			
سوال	پاسخ	سوال	پاسخ
۱	۳	۵	۳
۲	۴	۶	۴
۳	۳	۷	۴
۴	۱	۸	۱

درسنامه ۲

گفتار دوم

اهمیت شناخت چهره و سیره حقیقی ائمه (ع)

در فصل اول این کتاب، به بحث درباره مسأله امامت و آشنایی با نقش ایشان در دین و میزان موفقیت ایشان در عمل به وظیفه خود پرداخته می‌شود.

کم اطلاعی شیعیان از سیره سیاسی و اجتماعی ائمه

ائمه بازگرداننده مجد توحید و اسلام به همه بشریت بوده‌اند.

■ عالمان شیعه و حتی عوام شیعه در اینکه رهبران ما و امامان ما اینان هستند هیچ تردیدی ندارند و به طور مجمل می‌شناسند اما آنچه برای ما ناشناخته است، زندگی ائمه معصومین است که به چه صورت و به چه کیفیتی می‌گذشته و هدفشان چه بوده است و برنامه هایشان را چه چیزهایی تشکیل می‌داده است. در این زمینه اطلاعات خیلی کمی

وجود دارد که وقتی وارد بحث شویم می‌بینیم خیلی مسائل و ناگفته‌ها وجود دارد.

دو فایده ی شناخت امامان (ع):

۱- آموختن روش زندگی از ایشان یعنی فایده ی آموزش. رهبر اگر گفته اش و کردارش و برنامه اش برای پیروانش معلوم باشد فایده ی بزرگی که دارد این است که به پیروان می‌آموزد که چگونه زندگی کنند و اگر فرد کسی را که امام می‌داند نداند قضاوتش و عملش درباره فلان مسئله چگونه بوده است نمیتواند از او پیروی کند و ماموم او باشد. پس یکی از ابعاد رهبری این است که پیروان با شناخت کردار و برنامه‌اش، روش زندگی را می‌آموزند.

- لذا در آیین فقه ما یکی از چهار مدرک و مأخذ استنباط، سنت است (قرآن، سنت، اجماع، عقل) یعنی فقیه برای تدوین فقه اسلامی یعنی تدوین حقوق جامع الاطراف اسلامی در مقابل او اول بار قرآن قرار دارد که از آن تعبیر به «کتاب» می‌کنند و در کنار کتاب سنت وجود دارد.

- در بحث منابع استنباط احکام از قرآن به کتاب نیز تعبیر می‌شود.

- سنت: عبارت است از قول، فعل و تقریر معصوم؛

- قول معصوم همان روایاتی است که از گفتار ایشان در دست است.

- فعل معصوم: عبارت است از برنامه زندگی ایشان یعنی چگونه عمل کردن او.

تقریر: یعنی در محضر امام (ع) گفتار یا کرداری از شخصی صادر شود، و یا سیره و عادت در عصر وی رایج باشد و

معصوم (ع) بدون داشتن عذری همچون (تقیه، فاعل آن کار و...) از آن عمل باز ندارد.

- عمل معصوم یکی از شقوق سنت است، یعنی آنچه او عمل می‌کرده و چگونگی عملکرد ایشان.

• از جمله انحراف های بزرگ اسلام ← توجه پیروان به چگونگی عملکرد ائمه در مسائل فردی بوده است. مانند: دریابند امام در وقت غذا خوردن لقمه را چگونه بر می داشت در حال سجده کجا را نگاه می کرد چشم می بست یا باز بود.

در حالی که می بایست در خط سیر تاریخی کاروان بشر به دنبال درک چگونگی مقابله با جبهه بندی های طواغیت و چگونگی سیر امام به عنوان یک مهره اساسی می بودند.

▪ پیرامون شناخت شیوه زندگی ائمه، ما امروزه باید همانند محققین قرن سوم و چهارم ما نیز همه روایات را بررسی نماییم و به استنباط برسیم چون یک چیز شکل گرفته، یک تالیف و یک مطالعه منظم پیوسته که ما را از سایر مطالعات بی نیاز کند وجود ندارد.

▪ شناخت امام به شیعه می آموزد که اگر می خواهد پیرو امام باشد، باید در مسائل تاریخی و حوادث اجتماعی موضع گیری کند.

▪ شناخت امام به رهبر جامعه که جانشین ایشان است می آموزد که چگونه دنبال کار امام را بگیرد و چگونه جامعه را سیر بدهد.

▪ شناخت امام به انسان می آموزد که خط زندگی را چگونه باید رفت و طی کرد.

▪ شناخت امام به شنونده سخن امام می آموزد که چگونه سخن او را گوش دهد و روی کدام نکته اش تعبد کند و روی کدام نکته اش آزاد و مستقل بیندیشد.

۲- برانگیخته شدن و ایجاد اعتماد به نفس مذهبی (دومین فایده، فایده روحی و فایده احساسی است)

* یکی از مهم ترین و مؤثرترین عوامل ایجاد روح شخصیت و استقلال و اعتماد به نفس در امت های عالم این است که پیشینه افتخار آمیز این امت و چهره رجال پیشتاز آن را مقابل چشم این امت قرار داد و در آنها روح غرور ایجاد شود.

• ملت هایی که با یکدیگر ارتباط نژادی ندارند اما ارتباط هدفی، برنامه ای و نیازی دارند؛ شخصیت های سایر ملل را که با آن ها ارتباط دارند را به عنوان یک شخصیت محبوب و آموزنده معرفی می کنند که در مقابل چشم قرار گیرد و از آنان اعتماد به نفس و الگو بگیرند.

• ملت ها به قهرمانان دیگر ملت ها که همسو و هم جهت و هم هدف با آنها هستند افتخار می کنند. (مانند گاندی برای ملت مصر که در حال مبارزه با دشمنان بودند)

▪ دلیل این الگوگیری، نیاز مشترک دو ملت (هند و مصر) که نیاز به استقلال است، می باشد و به خاطر این نیاز مشترک در خود احساس غروری می کنند.

▪ هدف استعمارگران، تحقیر و تسلط بر ملت ها از طریق از بین بردن قهرمانان ملی آن هاست. این یکی از حيله های مؤثر دشمن در تصرف و تسلط بر یک ملت است. در واقع می خواهند استقلال فکری و روحی آنان را بگیرند و

وقتی این احساس در ملتی به وجود آمد، این احساس نبود شخصیت های برجسته در پیشینه زندگی تاریخی یک ملت باعث احساس حقارت برای آن ها می‌شود.

نکته: جملیه بوپاشا از اعضای مهم و چریک مبارز جبهه ی آزادی بخش الجزایر بود که برای آزادی الجزایر از استعمار فرانسه مبارزه می‌کرد.

دو روش از بین بردن قهرمانان یک ملت توسط دشمنان:

۱. به فراموشی سپردن نام آن قهرمان و ممنوع کردن یاد او

گاهی اوقات دشمنان کاری می‌کنند که یک شخصیت را بکلی پامال می‌کنند یعنی ذکر و یاد و اسم او را انسا (از یادها بردن) می‌کنند و درباره ی او توطئه سکوت به وجود می‌آورند که درباره او حرفی زده نشود و سخنی نقل نشود مانند کاری که معاویه در زمان حکومتش انجام داد و بخشنامه ای به تمام مناطق قلمرو اسلامی صادر شد:

«**الَا بُرئت الذمه ممن رُوِيَ فِي آلِ ابِي تراب**»؛ هر کس که جمله ای را درباره علی و خاندان علی (ع) نقل کند، من ذمه اسلام را از او برداشتم و او دیگر مسلمان نیست و باید با او مانند یک کافر حربی عمل شود و از هیچ حقوق اجتماعی برخوردار نیست. و شدت این کار به جایی رسید به گونه ای که اگر کسی با دیگری دشمن بود، می‌گفت این شیعه علی (ع) است و معنایش این بود که باید دستگیر و سپس اعدام شود. در دوره ی بنی امیه هیچ کس مانند معاویه به این شدت عمل نکرد.

در دوره بنی عباس متوکل عباسی اینگونه عمل کرد و درصدد بود نام اهل بیت را از بین ببرد. آب بستن و تخریب قبر امام حسین (ع) توسط متوکل عباسی نیز برای از بین بردن و فراموشی اهل بیت بود.

- تأثیر این نوع از بین بردن بسیار کم است و راه خوب و موفقی برای از بین بردن نام و اسم امامان نیست.
- شیخ راضی آل یاسین مولف کتاب «صلح الحسن (ع)» می‌گوید: در تکوین عالم خاصیت زور و استبداد این است که کأنه یک سنتی است که هرگاه روی هر مسئله فکری، زور و استبداد قدرت نمایی به وجود آمد آن جریان فکری رشد می‌کند.

۲. تحریف چهره آن قهرمان

کاش همه ی خلفا اشتباه معاویه را می‌کردند و راه او را ادامه می‌دادند اما راه معاویه دنبال نشد و یک راه بهتری اختراع شد و آن از بین بردن چهره ها نبود بلکه تحریف چهره ها بود. تحریف چهره به مراتب خطرناک تر از، نابود کردن قهرمانان است. این روش در طی قرن ها اثر بخشید و کار به جایی رسید که دوستان اهل بیت، اهل بیت را آن چنان می‌بینند که دشمنان می‌دیدند. برای مثال امام سجاد (ع) را یک آدم ضعیف و بی اراده ی بازیچه ی بیمار معرفی کردند. این تعریف امامی بود که متزلزل کننده ی بنیان اموی و ضامن همه نهضت هایی است که در طول تاریخ تشیع به وسیله شیعه انجام گرفته.

شناخت زندگی و سیره ی امام دو فایده داشت یکی آموزنده بودن و دیگری برانگیزاننده و به اهتزاز درآورنده بودن (به انسان روح تفاخر و غرور می‌دهد).

- امروزه ما نه به صورت آموزنده زندگی امام را فهمیده ایم و نه به صورت برانگیزاننده. زیرا وقتی به زندگی ائمه نگاه می‌کنیم از ظاهر زندگی آنها چیزی به دست نمی‌آوریم و گاهی متناقض نیز به نظر می‌رسد.
- وقتی ظاهر زندگی ائمه را بررسی می‌کنیم و متناقض می‌نماید دستور این است که: «ثم ارجع البصر کرّتين» دوباره نگاه کن، ببین که زندگی امام حسن(ع) با زندگی امام حسین(ع) متناقض نیست.

واقعا ائمه در مقابل حاکمان و طواغیت زمان خود منفعلانه و سازشکارانه رفتار می‌کردند؟

برای نمونه امام موسی بن جعفر(ع) که در اقطار عالم اسلامی مرید و علاقه مند دارد و علاقمندان ایشان به دلیل دور بوده از مرکز قدرت امکان هرگونه حرکتی را دارند، و از طرفی خود موسی بن جعفر هم علاقمند به هارون است و عملاً تسلیم اوست، آیا این عاقلانه است که هارون این آدم ملاحظه کار سازشکار ترسوی عافیت طلب را بکشد؟ یک حامی خوب را ازدست بدهد و مردم را از خود ناراضی کند؟

طبیعتاً همه این حکام عاقل بودند و گرنه نمی‌توانستند این قلمرو وسیع را اداره کنند پس مشخص می‌شود که موسی بن جعفر سازشکار نبوده و ایشان کسی بوده که زنده ماندنش برای هارون خطرناک بوده است.

فهرست

فصل چهارم- ساختار سازمانی ۱۲

- ❖ ضوابط و شاخص‌های سازماندهی، طراحی و تنظیم تشکیلات دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۲۹) قانون مدیریت خدمات کشوری..... ۱۲
- ❖ آیین‌نامه اجرایی بند (ط) ماده (۲۹) قانون مدیریت خدمات کشوری..... ۱۳
- ❖ اصلاح ماده (۲) آیین‌نامه اجرایی بند (ط) ماده (۲۹) قانون مدیریت خدمات کشوری ۱۳
- ❖ ابلاغ ساختار تشکیلاتی مجتمع‌های اداری مستقر در شهرستان و بخش ۱۳
- ❖ ابلاغ سیاست و رویکردهای جدید تشکیلات دستگاه‌های اجرایی و اصلاح مقررات قبلی..... ۱۳
- ❖ ضوابط سازماندهی واحدهای عمومی ستاد مرکزی وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی ۱۳
- ❖ شاخص‌ها و ضوابط تشکیلات تفصیلی حوزه مرکزی و واحدهای تقسیمات کشوری دستگاه‌های اجرایی ۱۴

فصل پنجم- فناوری اطلاعات و خدمات اداری ۱۴

- ❖ دستورالعمل اصلاح فرآیندها و روش‌های انجام کار موضوع ماده (۳۶) قانون مدیریت خدمات کشوری..... ۱۵
- ❖ راه‌اندازی درگاه اطلاع‌رسانی خدمات دولتی "ایران مردم" .. ۱۵
- ❖ دستورالعمل اجرایی ماده (۳۶) قانون خدمات کشوری موضوع «افزایش بهره‌وری نیروی انسانی، کارآمدی فعالیت‌ها و تأمین رضایت و کرامت مردم»..... ۱۵
- ❖ دستورالعمل استاندارد تارنما (وب سایت)های دستگاه‌های اجرایی و درگاه (پورتال)های استانی موضوع ماده (۳۷) قانون مدیریت خدمات کشوری ۱۵
- ❖ دستورالعمل اجرایی ماده (۳۷) قانون مدیریت خدمات کشوری ۱۵
- ❖ دستورالعمل جایزه دولت الکترونیکی جمهوری اسلامی ایران ۱۵

فصل اول- تعاریف ۵

فصل دوم- راهبردها و فناوری انجام وظایف دولت ۷

- ❖ آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۶) قانون مدیریت خدمات کشوری ۸
- ❖ دستورالعمل ساماندهی نیروهای شرکتی تبدیل وضعیت یافته و نحوه انعقاد قرارداد با شرکت‌های پیمانکاری ۸
- ❖ آیین‌نامه اجرایی ماده (۲۰) قانون مدیریت خدمات کشوری ۹
- ❖ آیین‌نامه اجرایی تبصره (۲) ماده (۲۱) و ماده (۱۲۱) قانون مدیریت خدمات کشوری ۹
- ❖ آیین‌نامه اجرایی ماده (۲۲) قانون مدیریت خدمات کشوری موضوع: تقویت و حمایت از بخش غیردولتی و خرید خدمات از بخش غیردولتی..... ۱۰
- ❖ اصلاح ماده (۹) آیین‌نامه اجرایی ماده (۲۲) قانون مدیریت خدمات کشوری..... ۱۰
- ❖ آیین‌نامه اجرایی ماده ۲۴ قانون مدیریت خدمات کشوری در خصوص وظایف قابل واگذاری و نحوه خرید خدمات از بخش خصوصی ۱۱
- ❖ اصلاح آیین‌نامه اجرایی ماده (۲۴) قانون مدیریت خدمات کشوری..... ۱۱
- ❖ آیین‌نامه اجرایی تبصره (۱) ماده (۲۵) قانون مدیریت خدمات کشوری موضوع: «ادای سوگند و امضای منشور اخلاقی و اداری در استخدام کارمندان» ۱۱
- ❖ حقوق شهروندی در نظام اداری..... ۱۱

فصل سوم- حقوق مردم ۱۱

❖ مستندات اجرای دستورالعمل جایزه دولت الکترونیک در سال ۱۳۹۶..... ۱۵

❖ ضوابط و استاندارد به کارگیری فضاها، تجهیزات و ملزومات اداری موضوع ماده (۳۹) قانون مدیریت خدمات کشوری..... ۱۶

❖ ساماندهی فضاهای اداری دستگاه های اجرایی کشور..... ۱۶

❖ اصلاح مصوبه شورای عالی اداری موضوع: «ساماندهی فضاها و ساختمان های اداری»..... ۱۶

❖ **فصل ششم- ورود به خدمت**..... ۱۷

❖ دستورالعمل نحوه جذب و استخدام کارکنان رسمی، پیمانی و قراردادی در دستگاه های اجرایی..... ۱۷

❖ آیین نامه اجرایی بند «ز» ماده ۴۲ قانون مدیریت خدمات کشوری موضوع: سنجش سلامت جسمانی و روانی داوطلبان استخدام..... ۱۷

❖ دستورالعمل جدید نحوه برگزاری امتحان عمومی و تخصصی برای استخدام افراد در دستگاه های اجرایی..... ۱۸

❖ ابطال بند ۷ تذکرات آگهی استخدام مصوب معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس جمهور مبنی بر اعطای امتیاز به کارکنان غیررسمی (قراردادی) مشاغل در دستگاه های ذیربط برای استخدام..... ۱۸

❖ **فصل هفتم- ورود به خدمت**..... ۱۸

❖ آیین نامه اجرایی تبصره (۲) ماده (۴۵) قانون مدیریت خدمات کشوری موضوع: ضوابط تعیین مشاغل حاکمیتی..... ۱۸

❖ آیین نامه اجرایی تبصره (۳) ماده (۴۶) قانون مدیریت خدمات کشوری موضوع: دوره آزمایشی خدمت رسمی..... ۱۹

❖ آیین نامه اجرایی تبصره (۳) ماده (۴۶) قانون مدیریت خدمات کشوری موضوع: دوره آزمایشی خدمت رسمی..... ۱۹

❖ دستورالعمل تبدیل وضعیت کارمندان رسمی آزمایشی..... ۱۹

❖ ابطال بخشنامه معاونت وقت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس جمهور به شماره ۱۳۰۹/۹۱/۲۰۰-۱۳۹۱/۱/۲۲ در خصوص تبدیل وضعیت پیمانی به رسمی آزمایشی..... ۱۹

❖ آیین نامه اجرایی بند (۳) ماده (۴۸) قانون مدیریت خدمات کشوری..... ۲۰

❖ دستورالعمل ارزیابی عملکرد کارمندان و ضوابط تمدید قرارداد کارمندان غیررسمی..... ۲۰

❖ **فصل هشتم- انتصاب و ارتقاء شغلی**..... ۲۱

❖ آیین نامه اجرایی بند (ج) و تبصره (۲) ماده (۵۴) قانون مدیریت خدمات کشوری..... ۲۱

❖ دستورالعمل اجرایی نحوه انتصاب مدیران حرفه ای..... ۲۱

❖ دستورالعمل اجرایی شرایط عمومی و اختصاصی نحوه انتخاب و انتصاب فرمانداران و بخشداران..... ۲۱

❖ **فصل نهم- توانمندسازی کارمندان**..... ۲۲

❖ ضوابط و دستورالعمل اعتبارسنجی مراکز و مؤسسات آموزشی غیردولتی..... ۲۲

❖ آئین نامه اجرایی فصل نهم قانون مدیریت خدمات کشوری..... ۲۳

❖ نظام آموزش کارمندان دستگاه های اجرایی..... ۲۳

❖ اصلاحیه نظام آموزش کارمندان دستگاه های اجرایی..... ۲۳

❖ دستورالعمل نحوه توزیع بورس های آموزشی خارج از کشور..... ۲۳

❖ الحاق یک تبصره به دستورالعمل نحوه توزیع بورس های آموزشی خارج از کشور در خصوص امکان شرکت کارمندان قراردادی در دوره های آموزشی..... ۲۳

❖ ارزش استخدامی گواهینامه های «پایان دوره های آموزش عالی آزاد (MBA)، (DBA)، تکمیلی، تخصصی و...» و «گواهینامه نوع دوم» صادره از سوی دانشگاه ها، مؤسسات آموزش عالی کشور و شرکت های پژوهشی..... ۲۳

فصل دهم- حقوق و مزایا ۲۳

❖ تعیین جداول امتیازات فصل دهم قانون مدیریت خدمات کشوری و نحوه تطبیق کارمندان ۲۳

❖ تعیین میزان حقوق و مزایای مدیران عامل و اعضاء هیأت مدیره شرکتهای دولتی و کارمندان دستگاههای اجرایی دارای مقررات خاص استخدامی ۲۳

❖ بخشنامه ارتقاء طبقه مشاغل جدول شغل مشمولین قانون مدیریت خدمات کشوری ۲۳

❖ دستورالعمل نحوه اجرای بخشنامه افزایش یک طبقه شغلی برای کارمندان ۲۴

❖ آیین نامه جذب و نگهداری نیروی انسانی نخبه و استعداد برتر در دستگاههای اجرایی موضوع تبصره (۱) ماده (۶۵) قانون مدیریت خدمات کشوری ۲۴

❖ ضوابط نحوه ارتقای کارمندان در طبقات و رتبه های جدول حق شغل ۲۴

❖ مجوز افزایش حداکثر امتیازات مواد (۶۵) ، (۶۶) ، (۶۸) و (۷۱) فصل دهم قانون مدیریت خدمات کشوری تا پنجاه درصد در دستگاه های اجرایی ۲۵

❖ دستورالعمل نحوه اعمال ۵۰ درصد افزایش حقوق و مزایای کارکنان دستگاه های اجرایی ۲۵

❖ آیین نامه اجرایی تبصره ماده (۶۶) قانون مدیریت خدمات کشوری در خصوص همطرازی هنرمندان و افرادی که تحصیلات حوزوی دارند ۲۵

❖ دستورالعمل نحوه پرداخت فوق العاده های مناطق کمتر توسعه یافته و بدی آب و هوا موضوع بند (۱) ماده (۶۸) قانون مدیریت خدمات کشوری ۲۶

❖ دستورالعمل نحوه پرداخت فوق العاده سختی کار و کار در محیط های غیرمتعارف موضوع بند (۳) ماده (۶۸) قانون مدیریت خدمات کشوری ۲۶

❖ اجازه پرداخت فوق العاده موضوع بند (۵) ماده (۶۸) قانون مدیریت خدمات کشوری ۲۷

❖ نظر رئیس مجلس شورای اسلامی در خصوص مصوبه هیأت وزیران به شماره ۲۹۴۱/ت/۵۰۷۱ هـ.ش مورخ ۱۳۹۳/۱/۲۰، موضوع: «فوق العاده موضوع بند «۵» ماده (۶۸) قانون مدیریت خدمات کشوری» ۲۷

❖ اصلاح تصویب نامه شماره ۲۹۴۱/ت/۵۰۷۱ هـ.ش مورخ ۱۳۹۳/۱/۲۰ در خصوص فوق العاده شغل موضوع بند (۵) ماده (۶۸) قانون مدیریت خدمات کشوری ۲۷

❖ دستورالعمل نحوه پرداخت فوق العاده کارآیی و عملکرد موضوع بند (۶) ماده (۶۸) قانون مدیریت خدمات کشوری ۲۷

❖ آیین نامه فوق العاده نوبت کاری و هزینه جابه جایی محل خدمت کارمندان ۲۷

❖ دستورالعمل پرداخت اضافه کار، حق التحقیق، حق التدریس، حق الترجمه و حق التالیف ۲۸

❖ الحاق (۲) تبصره به ماده (۱) دستورالعمل پرداخت اضافه کار کارمندان ۲۸

❖ در تعیین اضافه کار باید تفاوت تطبیق که تابعی از حقوق ثابت است مورد لحاظ قرار گیرد ۲۸

❖ ابطال روش محاسبه حق التدریس مقرر در ماده ۴ دستورالعمل بند ۹ ماده ۶۸ قانون مدیریت خدمات کشوری ۲۸

❖ اجازه پرداخت فوق العاده ویژه مشاغل تخصصی موضوع بند (۱۰) ماده (۶۸) برای کارکنان ستادی وزارتخانه ها و سازمان های مستقل زیر نظر رئیس جمهور ۲۹

❖ نظر رئیس مجلس شورای اسلامی در خصوص مصوبه هیأت وزیران موضوع: «برقراری فوق العاده ویژه کارکنان ستادی وزارت خانه ها و سازمان های مستقل زیر نظر رئیس جمهور» ... ۲۹

❖ اصلاح بند (۲) تصویب نامه موضوع برقراری فوق العاده ویژه کارکنان دولت ۲۹

❖ تفاوت تطبیق در محاسبه فوق العاده ویژه موضوع بند ۱۰ ماده ۶۸ قانون مذکور لحاظ نمی شود ۲۹

❖ لزوم کسب تأییدیه فهرست عناوین مشاغل برخوردار از فوق العاده ویژه و بار مالی ناشی از آن ۲۹

❖ کسر حق بیمه از اضافه کار کارمندان مشمول قانون مدیریت خدمات کشوری و نحوه پرداخت غرامت دستمزد ایام بارداری و بیماری کارکنان رسمی و ثابت..... ۳۷

فصل چهاردهم- شورای عالی اداری و شورای توسعه مدیریت و سرمایه انسانی..... ۴۳

❖ آیین نامه نحوه اداره شورای توسعه مدیریت و سرمایه انسانی..... ۴۶

فصل پانزدهم- مقررات مختلف ۴۶

❖ تعیین ضریب حقوق و حداقل و حداکثر حقوق کارمندان، اعضای هیئت علمی دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی و قضات در سال ۱۳۹۶..... ۳۱

❖ تعیین ضریب حقوق و حداقل و حداکثر حقوق بازنشستگان در سال ۱۳۹۶..... ۳۱

❖ ابلاغ جداول همسان سازی حقوق بازنشستگان، موظفین و مشترکین صندوق بازنشستگی کشوری و سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح در سال ۱۳۹۶..... ۳۲

❖ دستورالعمل پرداخت کمک های رفاهی کارمندان دولت ۳۲

❖ بخشنامه اصلاحیه بند «ب» دستورالعمل پرداخت کمک های رفاهی کارمندان دولت منضم به بخشنامه شماره ۲۰۰/۱۴۵۹۳ مورخ ۱۳۸۸/۲/۲۱..... ۳۲

فصل یازدهم- ارزیابی عملکرد..... ۳۲

❖ آیین نامه اجرایی مواد (۸۱) و (۸۲) قانون مدیریت خدمات کشوری..... ۳۳

❖ دستورالعمل نحوه ارزیابی عملکرد سال ۱۳۹۵ دستگاه های اجرایی در دو سطح ملی و استانی و فرایند اجرایی آن ۳۳

❖ شیوه نامه نحوه امتیازدهی شاخص های عمومی ارزیابی عملکرد دستگاه های اجرایی استان سال ۱۳۹۵..... ۳۳

❖ برگزاری جشنواره شهید رجایی سال ۱۳۹۶..... ۳۳

فصل دوازدهم- حقوق و تکالیف کارمندان..... ۳۳

❖ آیین نامه اجرایی مواد (۸۴)، (۸۶)، (۸۷)، (۹۰)، (۹۱) و (۹۳) قانون مدیریت خدمات کشوری..... ۳۴

❖ دستورالعمل نحوه اجرای احکام مقرر در مواد (۹۱) و (۹۲) قانون مدیریت خدمات کشوری موضوع: «صیانت از حقوق مردم و سلامت اداری»..... ۳۵

فصل سیزدهم- تأمین اجتماعی..... ۳۷

قانون مدیریت خدمات کشوری

فصل اول- تعاریف

ماده ۱- وزارتخانه: واحد سازمانی مشخصی است که تحقق یک یا چند هدف از اهداف دولت را برعهده دارد و به موجب قانون ایجاد شده یا می‌شود و توسط وزیر اداره می‌گردد.

ماده ۲- مؤسسه دولتی: واحد سازمانی مشخصی است که به موجب قانون ایجاد شده یا می‌شود و با داشتن استقلال حقوقی، بخشی از وظایف و اموری را که بر عهده یکی از قوای سه‌گانه و سایر مراجع قانونی می‌باشد انجام می‌دهد.

کلیه سازمان‌هایی که در قانون اساسی نام برده شده است در حکم مؤسسه دولتی شناخته می‌شود.

ماده ۳- مؤسسه یا نهاد عمومی غیردولتی: واحد سازمانی مشخصی است که دارای استقلال حقوقی است و با تصویب مجلس شورای اسلامی ایجاد شده یا می‌شود و بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) بودجه سالانه آن از محل منابع غیردولتی تأمین گردد و عهده‌دار وظایف و خدماتی است که جنبه عمومی دارد.

ماده ۴- شرکت دولتی: بنگاه اقتصادی است که به موجب قانون برای انجام قسمتی از تصدی‌های دولت به موجب سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی، ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری جزء

وظایف دولت محسوب می‌گردد، ایجاد و بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سرمایه و سهام آن متعلق به دولت می‌باشد. هر شرکت تجاری که از طریق سرمایه‌گذاری وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی منفرداً یا مشترکاً ایجاد شده مادام که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سهام آنها منفرداً یا مشترکاً متعلق به واحدهای سازمانی فوق‌الذکر باشد شرکت دولتی است. تبصره ۱- تشکیل شرکت‌های دولتی تحت هریک از عناوین فوق‌الذکر صرفاً با تصویب مجلس شورای اسلامی مجاز است. همچنین تبدیل شرکت‌هایی که سهام شرکت‌های دولتی در آنها کمتر از پنجاه درصد (۵۰٪) است با افزایش سرمایه به شرکت دولتی ممنوع است.

تبصره ۲- شرکت‌هایی که به حکم قانون یا دادگاه صالح، ملی و یا مصادره شده و شرکت دولتی شناخته شده یا می‌شوند، شرکت دولتی تلقی می‌گردند. تبصره ۳- احکام «شرکت‌های دولتی» که در این قانون ذکر شده بر کلیه شرکت‌هایی که شمول قوانین و مقررات عمومی بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است نیز اعمال خواهد شد.

ماده ۵- دستگاه اجرائی: کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، مؤسسات یا نهادهای عمومی غیردولتی، شرکت‌های دولتی و کلیه دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر و یا تصریح نام است از قبیل شرکت ملی نفت ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، بانک مرکزی، بانک‌ها و بیمه‌های دولتی، دستگاه اجرائی نامیده می‌شوند.

ماده ۶- پست سازمانی: عبارت است از جایگاهی که در ساختار سازمانی دستگاه‌های اجرائی برای انجام وظایف و مسؤولیت‌های مشخص (ثابت و موقت) پیش‌بینی و برای تصدی یک کارمند در نظر گرفته می‌شود. پست‌های ثابت صرفاً برای مشاغل حاکمیتی که جنبه استمرار دارد ایجاد خواهد شد.

ماده ۷- کارمند دستگاه اجرائی: فردی است که براساس ضوابط و مقررات مربوط، به موجب حکم و یا قرارداد مقام صلاحیت‌دار در یک دستگاه اجرائی به خدمت پذیرفته می‌شود.

ماده ۸- امور حاکمیتی: آن دسته از اموری است که تحقق آن موجب اقتدار و حاکمیت کشور است و منافع آن بدون محدودیت شامل همه اقشار جامعه گردیده و بهره‌مندی از این نوع خدمات موجب محدودیت برای استفاده دیگران نمی‌شود.

از قبیل:

الف- سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و نظارت در بخش‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی.

ب- برقراری عدالت و تأمین اجتماعی و باز توزیع درآمد.

ج- ایجاد فضای سالم برای رقابت و جلوگیری از انحصار و تضییع حقوق مردم.

د- فراهم‌نمودن زمینه‌ها و مزیت‌های لازم برای رشد و توسعه کشور و رفع فقر و بیکاری.

هـ- قانون‌گذاری، امور ثبتی، استقرار نظم و امنیت و اداره امور قضائی.

و- حفظ تمامیت ارضی کشور و ایجاد آمادگی دفاعی و دفاع ملی.

ز- ترویج اخلاق، فرهنگ و مبانی اسلامی و صیانت از هویت ایرانی، اسلامی.

ح- اداره امور داخلی، مالیه عمومی، تنظیم روابط کار و روابط خارجی.

ط- حفظ محیط زیست و حفاظت از منابع طبیعی و میراث فرهنگی.

ی- تحقیقات بنیادی، آمار و اطلاعات ملی و مدیریت فضای فرکانس کشور.

ک- ارتقاء بهداشت و آموزش عمومی، کنترل و پیشگیری از بیماری‌ها و آفت‌های واگیر، مقابله و کاهش اثرات حوادث طبیعی و بحرانهای عمومی.

ل- بخشی از امور مندرج در مواد (۹)، (۱۰) و (۱۱) این قانون نظیر موارد مذکور در اصول بیست و نهم (۲۹) و سیام (۳۰) قانون اساسی که انجام آن توسط بخش خصوصی و تعاونی و نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی با تأیید هیأت‌وزیران امکان‌پذیر نمی‌باشد.

م- سایر مواردی که با رعایت سیاست‌های کلی مصوب مقام معظم رهبری به موجب قانون اساسی در قوانین عادی جزء این امور قرار می‌گیرد.

ماده ۹- امور اجتماعی، فرهنگی و خدماتی: آن دسته از وظایفی است که منافع اجتماعی حاصل از آنها نسبت به منافع فردی برتری دارد و موجب بهبود وضعیت زندگی افراد می‌گردد، از قبیل: آموزش و پرورش عمومی و فنی و حرفه‌ای، علوم و تحقیقات، درمان، توانبخشی، تربیت بدنی و ورزش، اطلاعات و ارتباطات عمومی و امور فرهنگی، هنری و تبلیغات اسلامی.

ماده ۱۰- امور زیربنایی: آن دسته از طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای است که موجب تقویت زیرساخت‌های اقتصادی و تولیدی کشور می‌گردد، از قبیل: طرح‌های آب و خاک و شبکه‌های انرژی، ارتباطات و راه.

ماده ۱۱- امور اقتصادی: آن دسته از اموری است که دولت، متصدی اداره و بهره‌برداری از اموال جامعه است و مانند اشخاص حقیقی و حقوقی در حقوق خصوصی عمل می‌کند، از قبیل: تصدی در امور صنعتی، کشاورزی، حمل‌ونقل، بازرگانی، مسکن و بهره‌برداری از طرح‌های مندرج در ماده (۱۰) این قانون.

ماده ۱۲- سازمان: منظور از سازمان در این قانون سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور می‌باشد.

فصل دوم- راهبردها و فناوری انجام وظایف دولت

ماده ۱۳- امور تصدی‌های اجتماعی، فرهنگی و خدماتی با رعایت اصول بیست و نهم (۲۹) و سی‌ام (۳۰) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران از طریق توسعه بخش تعاونی و خصوصی و نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی تعیین صلاحیت شده و با نظارت و حمایت دولت و با استفاده از شیوه‌های ذیل انجام می‌گردد:

۱- اعمال حمایت‌های لازم از بخش تعاونی و خصوصی و نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی مجری این وظایف.

۲- خرید خدمات از بخش تعاونی و خصوصی و نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی.

۳- مشارکت با بخش تعاونی و خصوصی و نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی از طریق اجاره، واگذاری امکانات و تجهیزات و منابع فیزیکی.

۴- واگذاری مدیریت واحدهای دولتی به بخش تعاونی و خصوصی و نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی با پرداخت تمام و یا بخشی از هزینه سرانه خدمات.

۵- ایجاد و اداره واحدهای دولتی موضوع این ماده توسط دستگاه‌های اجرائی.

تبصره ۱- اگر انجام امور موضوع این ماده به یکی از طرق چهارگانه فوق‌الذکر (۱ لغایت ۴) مقدور نباشد ایجاد و اداره واحدهای دولتی وظیفه دولت است.

تبصره ۲- تأیید صلاحیت علمی و اخلاقی کلیه افراد موضوع این قانون که به موجب این ماده در بخش‌های آموزشی، بهداشتی و فرهنگی اشتغال خواهند داشت مطابق ضوابط فصل ششم این قانون و تأیید استانداردهای مربوط و کیفیت و قیمت خدمات نیز مطابق قوانین و مقررات مربوط است.

ماده ۱۴- امور زیربنایی با مدیریت، حمایت و نظارت دستگاه‌های اجرائی توسط بخش غیردولتی، (تعاونی و خصوصی و نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی) انجام خواهد شد و در موارد استثنائی با تصویب هیأت وزیران توسط بخش دولتی انجام خواهد شد.

ماده ۱۵- امور تصدی‌های اقتصادی با رعایت اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری به بخش غیردولتی واگذار می‌گردد. دولت مکلف است با رعایت قوانین و مقررات مربوط از ایجاد انحصار، تضییع حقوق

تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان جلوگیری و فضای رقابت سالم و رشد و توسعه و امنیت سرمایه‌گذاری و برقراری عدالت و تأمین اجتماعی و بازتوزیع درآمد و فراهم نمودن زمینه‌ها و مزیت لازم و رفع بیکاری را فراهم نماید.

ماده ۱۶- به منظور افزایش بهره‌وری و استقرار نظام کنترل نتیجه و محصول (ستانده) و کنترل مراحل انجام کار و یا هردو، جلوگیری از تمرکز تصمیم‌گیری و اعطاء اختیارات لازم به مدیران برای اداره واحدهای تحت سرپرستی خود براساس آئین‌نامه‌ای که توسط سازمان تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد دستگاه‌های اجرائی موظفند اقدامات ذیل را به عمل آورند.

آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۶) قانون مدیریت خدمات کشوری^۱

ماده ۱۷- به دستگاه‌های اجرائی اجازه داده می‌شود از طریق مناقصه و با عقد قرارداد با شرکتها و مؤسسات غیردولتی براساس فعالیت مشخص، حجم کار معین، قیمت هر واحد کار و قیمت کل به‌طور شفاف و مشخص بخشی از خدمات موردنیاز خود را تأمین نمایند. در صورت عدم مراجعه متقاضیان، اجازه داده می‌شود با رعایت قانون برگزاری مناقصات و تأیید سازمان از طریق ترک تشریفات مناقصه اقدام گردد.

تبصره- شرکت‌های موضوع این ماده حسب وظایف مربوط توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور یا وزارت کار و امور اجتماعی تعیین صلاحیت شده و در صورت تخلف از حکم این ماده لغو صلاحیت می‌گردند.

دستورالعمل ساماندهی نیروهای شرکتی تبدیل وضعیت یافته و نحوه انعقاد قرارداد با شرکت های پیمانکاری^۲

ماده ۱۸- کارمندان بخش‌های غیردولتی که براساس احکام پیش‌بینی شده در این قانون، تمام و یا قسمتی از وظایف و تصدی امور دولتی و سایر امور قابل واگذاری که حسب قوانین و مقررات مربوط معین خواهد شد را عهده‌دار می‌باشند، کارکنان تحت پوشش کارفرمای غیر دولتی تلقی می‌گردند. دستگاه‌های اجرائی هیچ‌گونه تعهد و یا مسؤولیتی در قبال این کارمندان ندارند.

کارفرمایان این کارمندان موظفند با کارمندان تحت پوشش خود مطابق قانون کار و تأمین اجتماعی و سایر قوانین و مقررات مربوطه رفتار نمایند و پاسخگوی مقامات و یا مراجع ذی‌صلاح در این رابطه خواهند بود. دستگاه‌های اجرائی موظفند در صورت تخلف کارفرمای بخش غیردولتی در احقاق حقوق کارمندان از محل ضمانت‌نامه دریافت شده تعهدات کارمندان ذی‌ربط را پرداخت نمایند.

ماده ۱۹- دستگاه‌های اجرائی به‌منظور ارتقاء مستمر در کیفیت و کمیت ارائه خدمات خود مجاز خواهند بود،

^۱ تصویب‌نامه شماره ۱۶۳۴۶۶/ت/۴۴۹۸۹ ک مورخ ۱۳۸۹/۷/۲۲ هیأت وزیران

^۲ بخشنامه شماره ۱۶۱۲۹/۹۲/۲۰۰ مورخ ۱۳۹۲/۰۹/۱۹ معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رییس جمهور

برای انجام خدمات مشاوره‌ای در زمینه‌های توسعه مدیریت نظیر استقرار نظام‌های نوین مدیریتی، بازرنگری و پالایش وظایف و مأموریت‌ها و ساختارهای تشکیلاتی، توسعه و مدیریت سرمایه‌های انسانی و فناوری‌های نوین اداری با مراکز آموزشی، پژوهشی، دولتی و مؤسسات خصوصی تأیید صلاحیت شده توسط سازمان، با رعایت مقررات ذی‌ربط عقد قرارداد نمایند.

ماده ۲۰- دستگاه‌های اجرائی مکلفند به‌منظور ایجاد انگیزه و افزایش کارایی و بهره‌مندی از فکر و اندیشه و خلاقیت کارمندان ذی‌ربط خود ساز و کار مناسب برای جلب مشارکت کارمندان و دریافت پیشنهادهای و اثرگذاری آن در تصمیم‌گیری‌ها را فراهم آورند. نظام پیشنهادهای و نحوه پرداخت پاداش براساس آئین‌نامه‌ای خواهد بود که با پیشنهاد سازمان به‌تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

آیین‌نامه اجرایی ماده (۲۰) قانون مدیریت خدمات کشوری^۱

ماده ۲۱- با کارمندان رسمی و یا ثابت دستگاه‌های اجرائی که تمام یا بخشی از وظایف آنها به بخش غیردولتی واگذار می‌گردد به یکی از روش‌های ذیل عمل خواهد شد.

الف- انتقال به سایر واحدهای همان دستگاه یا دستگاه اجرائی دیگر.

ب- بازخريد سنوات خدمت.

ج- موافقت با مرخصی بدون حقوق برای مدت سه تا پنج‌سال.

د- انتقال به بخش غیردولتی که مجری وظایف و فعالیت‌های واگذار شده می‌باشد. در صورت تمایل کارمندان به تغییر صندوق بازنشستگی هزینه جابه‌جایی تغییر صندوق ذی‌ربط با حفظ سوابق مربوط توسط دولت تأمین می‌گردد.

ه- انجام وظیفه در بخش غیردولتی به شکل مأمور که حقوق و مزایای وی را بخش غیردولتی پرداخت می‌کند. تبصره ۱- در صورت واگذاری سهام شرکت‌های دولتی به نحوی که شرکت مذکور غیردولتی شود، قوانین و مقررات قانون کار بر کارمندان شرکت واگذار شده اعمال می‌گردد و این افراد، کارمندان کارفرمای جدید محسوب می‌شوند و در صورت تمایل می‌توانند کماکان تابع صندوق بازنشستگی قبلی خود باقی بمانند.

تبصره ۲- در مواردی که با حفظ مالکیت دولت (یا شرکت دولتی) بهره‌برداری بخشی از دستگاه ذی‌ربط به بخش غیردولتی واگذار گردد، مأموریت کارمندان مربوط به بخش غیردولتی مجاز می‌باشد. آئین‌نامه اجرائی این ماده با پیشنهاد سازمان به‌تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

آیین‌نامه اجرایی تبصره (۲) ماده (۲۱) و ماده (۱۲۱) قانون مدیریت خدمات کشوری^۲

تبصره ۳- کارمند می‌تواند سه طریق از طرق پنج‌گانه فوق را به ترتیب اولویت انتخاب و به‌دستگاه اجرائی اعلام کند. دستگاه مربوطه مکلف است باتوجه به اولویت

^۱ تصویب‌نامه شماره ۴۴۱۹۶/۴۲۲۱ مورخ ۸۹/۱/۱۴ هیأت وزیران

^۲ تصویب‌نامه شماره ۴۴۲۹۵/۲۰۴۶۱ مورخ ۸۹/۱/۳۱ هیأت وزیران

تعیین شده از سوی کارمند یکی از روش‌ها را انتخاب و اقدام کند.

ماده ۲۲- دستگاه‌های اجرائی موظفند به منظور تقویت و حمایت از بخش غیردولتی اقدامات لازم برای آموزش، سازماندهی، ایجاد تسهیلات و کمک‌های مالی، رفع موانع اداری و خرید خدمات از بخش غیردولتی براساس آئین‌نامه‌ای که با پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، به عمل آورند.

♦ آیین‌نامه اجرایی ماده (۲۲) قانون مدیریت خدمات کشوری
موضوع: تقویت و حمایت از بخش غیردولتی و خرید خدمات از بخش غیردولتی^۱

♦ اصلاح ماده (۹) آیین‌نامه اجرایی ماده (۲۲) قانون مدیریت خدمات کشوری^۲

ماده ۲۳- ایجاد و اداره هرگونه مهمانسرا، زائرسرا، مجتمع مسکونی، رفاهی، واحدهای درمانی و آموزشی، فضاهای ورزشی، تفریحی و نظایر آن توسط دستگاه‌های اجرائی ممنوع می‌باشد.

تبصره ۱- دستگاه‌هایی که براساس وظایف قانونی خود برای ارائه خدمات به مردم عهده دار انجام برخی از امور فوق می‌باشند با رعایت احکام این فصل از حکم این ماده مستثنی می‌باشند.

تبصره ۲- مناطق محروم کشور تا زمانی که از نظر نیروی انسانی کارشناس و متخصص توسعه نیافته‌اند با تصویب هیأت وزیران از حکم این ماده مستثنی می‌باشند.

ماده ۲۴- در راستای اجراء احکام این فصل کلیه دستگاه‌های اجرائی موظفند از تاریخ تصویب این قانون اقدامات ذیل را انجام دهند:

الف- حداکثر شش ماه پس از تصویب این قانون آن دسته از وظایفی که قابل واگذاری به بخش غیردولتی است را احصاء و با رعایت راهکارهای مطروحه در این فصل نسبت به واگذاری آنها اقدام نمایند. به نحوی که طی هر برنامه بیست درصد (۲۰٪) از میزان تصدی‌های دولت در امور قابل واگذاری کاهش یابد.

ب- تعداد مجوزهای استخدامی مذکور در ماده (۵۱) این قانون به نحوی تعیین گردد که تعداد کارمندان دستگاه‌های اجرائی که به هر نحو حقوق و مزایا دریافت می‌کنند و یا طرف قرارداد می‌باشند هر سال به میزان دو درصد (۲٪) در امور غیرحاکمیتی نسبت به سال قبل کاهش یابد.

ج- حداکثر معادل یک سوم کارمندان که به روشهای بازنشستگی، بازخریدی، استعفاء و سایر موارد از خدمت دستگاه‌های اجرائی خارج می‌شوند استخدام نمایند.

تبصره ۱- وظایف حاکمیتی موضوع ماده (۸) این قانون از شمول این ماده مستثنی هستند.

تبصره ۲- آئین‌نامه اجرائی این ماده شامل وظیفه قابل واگذاری در چهارچوب این قانون، حمایت‌های دولت

^۱ تصویب‌نامه شماره ۱۶۳۴۶۴/ت/۴۵۰۲۰ک مورخ ۱۳۸۹/۷/۲۲ هیأت وزیران

^۲ تصویب‌نامه شماره ۱۹۲۶۲۴/ت/۴۵۰۲۰هـ مورخ ۱۳۹۰/۹/۳۰ هیأت وزیران

برای توسعه بخش غیردولتی و نحوه خرید خدمات از بخش خصوصی و تعاونی و تعیین تکلیف کارمندان واحدهای واگذار شده و سایر موارد بنا به پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

♦ آیین‌نامه اجرایی ماده ۲۴ قانون مدیریت خدمات کشوری در خصوص وظایف قابل واگذاری و نحوه خرید خدمات از بخش خصوصی^۱

♦ اصلاح آیین‌نامه اجرایی ماده (۲۴) قانون مدیریت خدمات کشوری^۲

تبصره ۳- دیوان محاسبات و سازمان بازرسی کل کشور موظفند اجراء این فصل را در دستگاه‌های اجرائی کنترل نموده و با مدیران متخلف برخورد قانونی نمایند.

فصل سوم - حقوق مردم

ماده ۲۵- مدیران و کارمندان دستگاه‌های اجرائی، خدمتگزاران مردم هستند و باید با رعایت موازین اخلاق اسلامی و اداری و طبق سوگندی که در بدو ورود اداء نموده و منشور اخلاقی و اداری که امضاء می‌نمایند وظایف خود را به نحو احسن در راه خدمت به مردم و با در نظر گرفتن حقوق و خواسته‌های قانونی آنها انجام دهند.

تبصره ۱- اصول و مفاد منشور فوق‌الذکر، متن سوگندنامه و تعهدات کارمندان دستگاه‌های اجرائی با پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

تبصره ۲- دستگاه‌های اجرائی می‌توانند متناسب با وظایف و شرایط خاص دستگاه مربوط علاوه بر موارد فوق، مواردی را با رعایت منشور اخلاقی مصوب هیأت وزیران به آن اضافه نمایند.

آیین‌نامه اجرایی تبصره (۱) ماده (۲۵) قانون مدیریت خدمات کشوری موضوع: «ادای سوگند و امضای منشور اخلاقی و اداری در استخدام کارمندان»^۳

ماده ۲۶- دستگاه‌های اجرائی مکلفند مردم را با حقوق و تکالیف خود در تعامل با دستگاه‌های اجرائی آشنا نموده و از طریق وسایل ارتباط جمعی به‌ویژه صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران سطح آگاهی عمومی در این زمینه را ارتقاء داده و اطلاعات لازم را به نحو مطلوب و مناسب در اختیار مردم قرار دهند.

حقوق شهروندی در نظام اداری^۴

ماده ۲۷- مردم در استفاده از خدمات دستگاه‌های اجرائی در شرایط مساوی از حقوق یکسان برخوردارند، دستگاه‌های اجرائی موظفند حداکثر ظرف سه ماه، مراحل، زمان و کیفیت و استاندارد ارائه خدمات و

^۱ تصویب‌نامه شماره ۲۳۱۳۷۸/ت/۴۳۹۰۸ک مورخ ۱۳۸۸/۱۱/۲۱ هیأت وزیران

^۲ تصویب‌نامه شماره ۱۷۶۴۲۰/ت/۴۸۵۲ک مورخ ۱۳۸۹/۸/۸ هیأت وزیران

^۳ تصویب‌نامه شماره ۲۳۱۴۳۰/ت/۴۳۹۱۴ک مورخ ۸۸/۱۱/۲۱ هیأت وزیران

^۴ مصوبه شماره ۱۱۲۷۱۲۸ مورخ ۱۳۹۵/۱۲/۲۸ شورای عالی اداری

تغییرات آنها را مستند و شفاف نموده و از طرق مختلف به اطلاع مردم برسانند و در صورت بروز هرگونه تخلف، مسؤولین دستگاه‌های اجرائی مسؤولیت پاسخگویی به مردم و شکایت آنان را به عهده خواهند داشت.

ماده ۲۸- دولت مکلف است به منظور تأمین حقوق مردم و مراجعان، رضایت و عدم رضایت مردم از عملکرد کارمندان را در ارتقاء، انتصاب و تمدید قراردادهای استخدامی و بهره‌مندی از سایر امتیازات استخدامی و اعمال تشویقات و تنبیهات لحاظ نموده و کلیه آئین‌نامه‌ها، شیوه‌نامه‌ها، ضوابط اداری و استخدامی مربوط به کارمندان دولت را به عنوان یک عامل مؤثر منظور نماید.

فصل چهارم - ساختار سازمانی

ماده ۲۹- دستگاه‌های اجرائی مکلفند سازماندهی، طراحی و تنظیم تشکیلات خود را متناسب با ویژگی‌های مربوط در چهارچوب الگوها، ضوابط و شاخصهایی که سازمان تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد با رعایت موارد ذیل انجام دهند:

ضوابط و شاخص‌های سازماندهی، طراحی و تنظیم تشکیلات دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده ۲۹ قانون مدیریت خدمات کشوری^۱

الف- سقف پست‌های سازمانی با رعایت راهبردهای مذکور در فصل دوم این قانون و با پیشنهاد دستگاه و تأیید سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ب- تشکیلات و سقف پست‌های سازمانی مصوب حداقل پس از یک برنامه و حداکثر پس از دو برنامه پنج‌ساله متناسب با سیاست‌ها و احکام برنامه جدید مورد بازنگری و تصویب مجدد قرار خواهد گرفت.

ج- به منظور کوتاه نمودن مراحل انجام کار و سلسله مراتب اداری، سطوح عمودی مدیریتی در دستگاه‌های اجرائی ملی و استانی با احتساب بالاترین مقام اجرائی در هر واحد سازمانی، به قرار ذیل تعیین می‌گردد:

- وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی: حداکثر در (۴) سطح.
- واحدهای استانی: حداکثر (۳) سطح.
- واحدهای شهرستانی، مناطق و نواحی همتراز: حداکثر (۲) سطح.

- سایر واحدهای تقسیمات کشوری: یک سطح.
د- هرکدام از وزارتخانه‌ها و سازمانهای مستقل که تحت نظر معاون رئیس‌جمهور اداره می‌شوند، می‌توانند حداکثر (۵) معاون و سایر مؤسسات دولتی حداکثر (۳) معاون یا عناوین مشابه در ساختار تشکیلاتی خود پیش بینی نمایند و متناسب با حجم کار و تنوع وظایف و تعداد پست‌های سازمانی هر معاون می‌تواند حداکثر (۵) مدیرکل یا مدیر یا رئیس یا عناوین مشابه داشته باشد.

پست‌های مدیریتی مورد نیاز حوزه وزیر یا رئیس مؤسسات دولتی از سرجمع پست‌های مدیریتی مذکور در این بند تأمین خواهد شد.

ه- تعداد پست‌های مشاور برای مقامات اجرائی مذکور در بندهای (الف)، (ب) و (ج) ماده (۷۱) حداکثر (۱۰) و برای سایر مقامات اجرائی مذکور در این ماده حداکثر

^۱ تصویب‌نامه شماره ۲۶۲۷۷۳/ت/۴۳۹۱۱ ک مورخ ۱۳۸۸/۱۲/۲۷ هیأت وزیران

خدمات متقابل ایران و اسلام

خدمات متقابل ایران و اسلام

تاریخ فرهنگ و تمدن

✓ خدمات متقابل ایران و اسلام

✓ مروري بر دستاوردهاي چهل ساله انقلاب اسلامي ايران

✓ توسعه و مباني تمدن غرب

حیطه عمومی

www.BetaFile.ir

مقدمه:

کتاب خدمات متقابل ایران و اسلام شهید مطهری، اولین کتابی است که به طور کامل و جامع، خدمات اسلام به ایران و خدمات ایران به اسلام را بررسی کرده و به تاریخ ایران قبل از اسلام و اینکه ایران با آمدن اسلام، چه تحولاتی پیدا کرده، اشاره کرده است که در این عرصه خدمت با ارزشی به تاریخ فرهنگ و تمدن ایران و اسلام ارائه داده‌اند.

ما مسلمانان ایرانی به اسلام به حکم اینکه مذهب ماست، ایمان و اعتقاد داریم و به ایران به حکم اینکه میهن ماست، مهر می‌ورزیم

در باب مسائل مشترک اسلام و ایران، همواره مسائل و سوالاتی پیش می‌آید: سوالاتی از قبیل: ما هم احساسات مذهبی اسلامی داریم و هم احساسات میهنی ایرانی، هیچگونه تضاد و تناقضی میان احساسات مذهبی ما و احساسات ملی ما وجود ندارد؟ دین اسلام چه تحولات و دگرگونی‌ها در میهن ما به وجود آورده است؟ سهم ایرانیان در تحولات و رشد اسلام چه بوده است؟

از این رو این کتاب در جهت پاسخ به پرسش‌های بالا در سه بخش زیر تدوین شده است:

۱- اسلام و مسئله ملیت

۲- خدمات اسلام به ایران

۳- خدمات ایران به اسلام

درنامه

ناسیونالیسم یا ملیت خواهی

* یعنی مردمی را که در قالب مرزهای جغرافیایی معین، نژاد و سابقه تاریخی و زبان و فرهنگ و سنن واحد گرد آمده اند، به عنوان یک واحد تفکیک ناپذیر مبنا و اصل قرار دادن و آنچه را در حیطه منافع و مصالح و حیثیت و اعتبار این واحد قرار گیرد خودی و دوست دانستن و بقیه را بیگانه و دشمن خواندن.

* رایج ترین و پرخیردارترین مکتب روز به طوریکه ایدئولوژی های سیاسی و اجتماعی که مغایر با ناسیونالیسم بودند برای حرکت و جنبش نهضت خودشان، به آن رنگ ملی و ناسیونالیسمی می دادند.

* یکی از تبعات و واکنش هایی در برابر انقلاب کبیر فرانسه که در اوایل قرن نوزدهم در آلمان مطرح و در اروپا به وجود آمد.

* مطرح شدن « مردم، آزادی و برابری آحاد آن » در تم اصلی سخنرانی ها و آثار نویسندگان بعد از انقلاب کبیر فرانسه و رسیدن آوازه ی آن به اروپا به خصوص آلمان، آن ها را شیفته تحولات انقلاب فرانسه کرده بود اما به زودی بر آلمانی ها چنین معلوم شد که آزادی ادعا شده در اعلامیه حقوق بشر در آلمان، مخصوص خود فرانسوی ها شده و مردم آلمان را از آن سهمی نیست

واکنش یا گرایش هایی که در مقابل شعارهای انقلاب فرانسه ظهور کرد:

۱- واکنش ناسیونالیستی:

۲- واکنش محافظه کاری:

۳- واکنش سوسیالیسم:

اولین و دومین مورد را فلاسفه سیاسی، منحرف از اصول یا ضد انقلابی و سومین مورد را عدالت طلبانه خواندند.

* شارل موراس و بارس، پس از فیخته، جزو متفکران ناسیونالیسمی بودند.

* مورس، فکر « واحد ملی تفکیک ناپذیر » را ارائه داد و برای مجموعه ملت یک شخصیت واقعی حاکم بر شخصیت و اراده فرد قائل شد. و این شخصیت جمع را در وجود دولت پیاده کرد که باعث پیدایش رژیم های توتالیتار و مرام نازی در آلمان و فاشیسم در ایتالیا شد.

* دوران ظهور و بروز و تکامل افکار ناسیونالیستی در جوامع اروپایی ← قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم

* ناسیونالیسم ملت های اروپایی در شکل افراطی باعث به وجود آمدن نژادپرستی و راسیسم

« نوعی تبعیض متمرکز بر تفاوت های ظاهری جسمی و فیزیکی و نیز تفاوت های فرهنگی حاصل از زبان، آداب و رسوم، دین، تاریخ و امثال آن هاست » و جنگ جهانی دوم شد.

* از انتهای جنگ جهانی دوم به بعد ناسیونالیسم و ملت ستایی کشورهای اروپایی در سطح منافع اقتصادی و معماری و تاحدودی در زمینه های اجتماعی، جای خود را به اتحاد و منطقه گرایی داده است.

معیارهای کلاسیک

* احساس ملی یا ناسیونالیسم: احساس مشترک یا وجدان و شعور جمعی در میان عده ای از انسان ها که یک واحد سیاسی یا ملت را میسازند که در درون شخصیت افراد حاضر جامعه و بین آنها و گذشتگان و اسلافشان رابطه و دلبستگی هایی ایجاد می کند و روابط و مناسبات آنها را با هم و با سایر ملل رنگ می دهد و آمال و آرمان های آنان را به هم نزدیک و منطبق می سازد.

اما در مقابل تعریف بالا، کلاسیک غربی، وجدان جمعی را زائیده شرایط اقلیمی، نژادی، زبان مشترک، سنن و آداب تاریخی و فرهنگ مشترک می داند (این غرب همیشه ساز مخالف زده به خدا) اما این عوامل نقش بنیانی و درونی در تکوین وجدان جمعی ندارند و نمی توانند برای همیشه باعث پیوستگی بشر تحت یک ملیت گردد.

زبان

* عامل معارفه و نزدیکی افراد به هم و کانالی برای ارتباط قلوب و عواطف و در نتیجه رشد شعور جمعی و ملی

* به وجود آمدن، تکامل و گسترش قواعد و اصول آن پس از جمع شدن و پیوند یافتن قلوب جماعت در سرزمینی معین

* به گذشته ملت ها که مراجعه می کنیم، عامل زبان مشترک را نه یک عنصر سازنده بلکه عاملی که محصول ملیت است، می یابیم.

* اگر در دوره های معینی از تاریخ یک ملت، زبان یا سنن معینی ظهور بیشتر یافته و سمبل و شعار آرمان ملی می گردد، چنانکه زبان هندی به هنگام مبارزه استقلال طلبی هند و زبان عربی به دوران جنگ های آزادی بخش الجزایر چنین نقشی داشته اند، ولی این جلوه موقت است و تنها حکم انگیزنده توده ملت را دارد.

نژاد

* مختصات نژادی، اصالت دائمی و لایزال نداشته بلکه در تحت شرایط اجتماعی و اخلاقی دیگری میتوان آنها و نقش و اثر آنها را تغییر داد. مانند ملت الجزایر

* مشترکات ناشی از خصوصیات نژادی، نمی‌تواند عامل ربط دهنده و پیوند شود و مایه استحکام وجدان جمعی و همبستگی ملی گردد، بلکه جدایی و تنافر می‌آفریند یا ملیتی ضعیف و ناپایدار می‌سازد.

* از خصایص هر فرد بشری است که در روابط منطقی و عاطفی خود همیشه به دنبال آن موجودی می‌گردد که نیازهای درونی و بیرونی او را تأمین نماید از این رو اقوامی که از ابتدا اهل جنگ و ستیز و حمله و غارت بودند، یا نابود شده‌اند و یا در طول تاریخشان عوامل ربط دهنده دیگری از مقوله‌های اخلاقی و اجتماعی پیدا شده و مایه جمع شدن و وحدتشان گردیده است "و کنتم اعداء فألف بین قلوبکم" ← «...شما با هم دشمن بودید، خدا در دل‌های شما الفت و مهربانی انداخت و به لطف و نعمت خدا، همه برادر دینی یکدیگر شدید. آیه ۱۰۳ سوره آل عمران» و آن، امت‌هایی که اهل سازگاری و مسالمت بودند حتی با مهاجمین نیز از در سازش و مسالمت و تطابق و آمیزش در آمدند، ملیت و نژاد مستقلی بنا نکرده و یا اگر داشته‌اند بکلی بی رنگ و خالی از خصیصه و امتیاز و گراینده به سوی ضعف و انحطاط بوده است.

* استحکام روابط اجتماعی و پیوندهای وجدانی جماعت هم آن زمان تأمین میشود که واحدهای جامعه هر یک مکمل و تأمین کننده نیازهای دیگری باشند.

سنن

* سنت، زبان و نژاد وسیله شناخت و تمیز ملیتها از هم می‌باشد.

* رسوم و سنن و حتی فرهنگ‌ها نتیجه و محصول فعالیت ارادی و آگاهانه انسانهای گذشته است.

* پس سنت‌های ملی موجود هم خود محصول ملیت است و هم حیات و فعالیت انسان‌ها، نه مایه و پایه آن.

سنت‌های اجتماعی موجود در یک ملت بر دو گونه‌اند:

۱- آنهایی که از معالی اخلاق و مجاهدات و مبارزات گذشته که از خصایص مقدس انسانی است، و تلاش‌های او برای حاکم ساختن عدل و نیکی و خصائل نشأت گرفته‌اند. ← باعث زنده ماندن و حرکت و رقاء و شکوفایی ملت‌هاست.

۲- آنها که از جهل و دنیاپرستی و روابط ظالمانه اجتماعی سرچشمه می‌گیرند. ← باعث عقب ماندن و انحطاط و تحقیر و اسارت مردم است، در دست ارباب ثروت و حکومت.

شرایط اقلیمی و طبیعی

* در اجتماعات اولیه عناصر اقلیمی و طبیعی و بعدها عاطفی و خانوادگی و قبیله‌ای، در بافت وجدان جمعی عامل اساسی بود. ولی در جامعه رشید و تکامل یافته، نقش و اثر عوامل طبیعی من جمله شرایط اقلیمی ناچیز و ناچیزتر می‌گردد.

* کشورها و ملت‌هایی با شرایط اقلیمی و طبیعی مشابه، با هم اختلافات و تضادهای زیادی دارند.

(ملت هند و را با ملت مسلمان در شبه قاره هندوستان یا ملت انگلیسی و ایرلندی)

* بسیاری از کشورها و ملت‌های جهان سوم با وجود هزاران کیلومتر فاصله و تفاوت شرایط طبیعی و اقلیمی و حتی زبان و نژاد و تاریخ و غیره، با هم پیوندهای عمیق دارند. ← الجزایر با کوبا یا با ویتنام و فلسطین

* همیشه عاملی اساسی تر و مخفی تر در وجدان‌ها، مردم را به بیداری و زنده شدن سوق می‌دهد و موجب حیات و تظاهر خارجی آن، گاه به لباس زبان و زمانی به پوشش سنن ملی معینی جلوه می‌کند.

* فرانتس فانون، نویسنده و جامعه شناس آفریقایی به این نتیجه می‌رسد که عوامل تاریخ و زبان و سنن و شرایط اقلیمی مشترک در پیدا شدن شعور ملی نقشی لحظه ای دارند نه دائمی.

نقش روشنفکران:

* در اجتماعات استعمار زده و عقب مانده، روشنفکران هستند که می‌کوشند که شعور و وجدان جمعی را در مردم وطن خود بیدار کنند.

* به نظر فرانتس فانون در فصل "درباره فرهنگ ملی" در اثر مهم و جاودان خویش "نفرین شدگان زمین"، روشنفکر جامعه استعمار زده، در عین تلاش و کوشش برای گسترش وجدان ملی کاملاً در فرهنگ استعماری حل شده به عبارتی دیگر

* در مرحله اول، فکر روشنفکر گرچه از مقوله اندیشه است، ولی یک کالای وارداتی است که از وراء مرزها و از سوی کشورهای مسلط غرب آمده است. او در این مرحله تنها "ترجمه‌ای می‌اندیشد و ترجمه ای عمل میکند."

* در مرحله ی دوم روشن فکر تصمیم می‌گیرد با صمیمیت بیشتری به ملت خود بپردازد اما چون موجودیت ملت آمیخته با بدبختی و عقب ماندگی است به سوی روزگاری از تاریخ ملت خود می‌رود که در آن جلال و شکوه را بیابد.

* در مرحله سوم روشن فکر خیال پردازی را رها کرده و با خلق وطن خود آشتی میکند تنها از اینجاست که روشن فکر به شرط صداقت و عدم تقلید نقشی سازنده در برانگیختن وجدان ملی می‌یابد و هر اندازه در این راه صمیمیت و گذشت بیشتری نشان دهد، محصول و تأثیر اندیشه و عمل او وسیع‌تر و سریع‌تر میشود.

مرزهای واقعی

* تحولات اجتماعی و سیاسی و فرهنگی جهان معاصر روز به روز، وحدت و تفاهم جهان غرب با دنیای سوم را دورتر و ناممکن‌تر می‌سازد.

* عوامل متعارف زبان و فرهنگ و سوابق تاریخی و نژادی، گرچه در مبادی تکوین یک ملت مؤثرند، ولی نقش اساسی و همیشگی ندارند. زیرا مردمی که یک‌زمان برای استقلال و حیثیت مبارزه می‌کردند، پس از وصول به منظور، به حسب انتظارات و داعیه‌هایی که در سر دارند، با منافع و مطامع مورد نظرشان، باز به دسته‌های حاکم و محکوم و بهره‌ور و محروم تقسیم می‌شوند و مبارزه ملی به صورت مبارزه داخلی و طبقاتی در می‌آید. * مایه و پایه تکوین یک واحد ملی یا یک ملت و ارتباط و پیوندی که بین عواطف و دل‌های افراد برقرار می‌شود و در آرمان و ایده آل‌های مشترکی به وجود می‌آورد نتیجه‌ی جنگ و تلاش برای آزادی بخشی است. مثل مردم الجزایر در برابر فرانسه و احیاء و احقاق حقوق و هستی انسانی است یا مانند مردم فلسطین که کل مردم جهان با آنها پیوند قلبی دارند.

* پس مرزهای تاریخی و جغرافیایی و سیاسی و رنگ و زبان نه می‌تواند مرز بین افراد آدمی شود و نه مایه پیوند افراد گردد.

درد مشترک

* مردمی که در اطراف و اکناف عالم ارتباطات قلبی و آرمانی با یکدیگر پیدا میکنند درد مشترکی دارند، درد از ظلم و تجاوز و استعمار.

* تولد ناسیونالیسم ملت‌ها کاملاً مصادف با زمانی بوده که توده مردمی یک احساس درد یا خلاء عمومی و مشترک کردند، ناسیونالیسم آلمانی همان زمان متولد شد که از تبعیض‌ها و دخالت فرانسویان احساس درد کردند، ناسیونالیسم ایتالیا یا مجار یا هند یا هندوچین و الجزایر نیز زمانی به وجود آمدند که یک احساس خلاء و درد، همه یا اکثریتی از مردم را فرا گرفت. ناسیونالیسم ایران از زمانی متولد شد که نهضت تحریم تنباکو به راه افتاد.

عوامل

* آن زمان که فیخته برای ناسیونالیسم فرانسه و گاندی برای استقلال هند و گاری بالدی برای استقلال ایتالیا می جنگیدند، همگی یک درد مشترک داشتند ← درد از ظلم و سیطره انسان‌ها و مؤسسات انسانی و طلب نفی این سیطره است.

* پس عامل مشترک در همه دردها و آرمانهای ملی که موجب ملت‌های جهان شده همین احساس و اراده نفی ظلم و طلب عدالت است.

* علت به وجود آمدن ملیت در روزگار گرفتاری‌ها و محرومیت‌ها وایام فقد عواطف و رحمت‌ها ← آدمی وقتی در برابر ظلم و جنایت و کفر و فساد قرار گرفت، و از آنها رنج برد شوق عدالت و حقیقت در او بیدار میشود. و اینهاست که جمع کننده است و صفت وحدت بخشیدن دارد.

* عامل محرومیت از تمتع یا حاکمیت و محکومیت است که مشخص کننده صف انسان‌ها و مرز واقعی بین آنان است.

* تیورمند محقق و نویسنده غربی در کتاب جهانی (میان ترس و امید) ملت‌های امروز جهان را به اردوگاه محرومین و بهره‌وران یا کشورهای صنعتی و کشورهای عقب افتاده تقسیم می کند.

* دو معیار مهم برای حقانیت و مشروعیت یک نهضت، عشق و شوق به عدالت و حق و آزادی وجدان می‌باشد. * انقلاب ملیت خواهی آلمانی چون داعیه نژاد پرستی و کشور گشایی داشت هرگز برای سایر مردم زمین غیر از خود آلمانی‌ها سائقه و فروغی نداشت.

* صهیونیسم که برای رهایی یهودیان از آوارگی و تحقیر بین المللی شروع شده، اینک به یک ایدئولوژی متجاوز و نژاد پرست و ستمکار بدل شده است.

* نهضت مقاومت ملی فرانسه چون از روح ملت پرستی فرانسوی منشأ گرفته بود نه تنها نهضت آزادی بخش نبود؛ بلکه بر تجاوز استعمار ملت الجزایر و کوبیدن نهضت آزادی بخش آنها صحنه گذاشت.

* اما کشورهای اسلامی یک عنصر وحدت بخش دارند که همان اسلام است و اسلام هم دنیایی است سرشار از فرهنگ و سنتهای مخصوص و مقتضی خود.

ملتی در حال تولد

* اشتراک درد آن زمان جمع کننده‌ای پایدار می‌شود که داعیه عدالت و حق و تقوی (به قول نویسندگان غربی: داعیه‌های انسانی و متمدنی) خمیر مایه آن باشد.

* اما کشورهای اسلامی یک عنصر وحدت بخش دارند که همان اسلام است و اسلام هم دنیایی سرشار از فرهنگ و سنتهای مخصوص و مقتضی خود است.

* توحید و اسلام یعنی رهایی و آزادی، یعنی شکستن قیود و زنجیرها و باز کردن راه تکامل و تعالی به سوی آستان الهی

* اسلام می گوید، از هر نژاد و اقلیم و زبانی که باشید، این است که آیین خدایی را با قوت حفظ کنید و از هم متفرق نگردید و یاد آور این نعمت باشید که دشمن هم بودید و با جوهر اسلام توحید و وحدت یافتید و میوه این وحدت یک دنیا دانش و فضیلت و اخلاق شد که به کاروان بشریت ارمغان دادید.

آیاتی که مربوط به تاثیر اسلام در وحدت می باشد:

* ما تعبدون من دونه الا اسماء سمیتموها انتم و آبائکم ما انزل الله بها من سلطان ان الحكم الا الله امر الا تعبدوا الا اياه ذلک الدین القيم و لكن اکثر الناس لا یعلمون (سوره یوسف، آیه ۴۰)

* شما به جای خدا جز [بت هایی] با نام هایی بی اثر و بی معنا که خود و پدرانتان آنها را نامگذاری کرده اید نمی پرستید، خدا [که صاحب اختیار همه هستی است] هیچ دلیلی بر [حقانیت آنها برای پرستش] نازل نکرده است. حکم فقط ویژه خداست، او فرمان داده که جز او را نپرستید. دین درست و راست و آیین پابرجا و حق همین است، ولی بیشتر مردم [حقایق را] نمی دانند.

* یا ایها الناس ضرب مثل فاستمعوا له. ان الذین تدعون من دون الله لن یخلقوا ذبابا و لو اجتمعوا له، و ان یسلبهم الذباب شیئا لا یتنقذوه منه، ضعف الطالب و المطلوب (سوره حج، آیه ۷۳)

* ای مردم به این مثل گوش دهید: آن کسانی که شما به درگاهشان پناه می برید نه قدرت خلق یک مگس دارند و نه در برابر مگسی تاب مقاومت. هم آنها که ستایش می کنید و می طلبید و هم شما که دلبسته و اسیر آنانید ضعیف و بیچاره اید.

* و جاهدوا فی الله حق جهاده هو اجتبیکم و ما جعل علیکم فی الدین من حرج مله ابراهیم هو سمیکم المسلمین من قبل و فی هذا لیکون الرسول شهیدا علیکم و تكونوا شهداء علی الناس فاقیموا الصلوه و اتوا الزکوه و اعتصموا بالله هو مولیکم فنعم المولی و نعم النصیر (سوره حج، آیه ۷۸)

* در راه پروردگار، آنچنانکه حق جهاد است، مجاهده و تلاش کنید. او شما را برگزیده و رنج شما را طالب نیست. این جهاد و تلاش در خدا و برای خدا آئین پدر شما ابراهیم است که از پیش این ملیت را پایه گذاری کرده و شما را "ملت اسلام" خواند. در این راه محمد(ص) نمونه ای اعلی برای شما است و شما هم نمونه ای عالی برای خیل انسانیت باشید. پس مدام با حفظ صلات رابطه خود را با مدبر بی همتای این عالم برقرار و با

زکات پیوسته وجود هستی خود را تزکیه کنید و امید و دل به خدا ببندید که او دوست و سرپرست شما است و چه نیکو سرپرستی و چه خوب یآوری

* و اعتصموا بحبل الله جميعا و لا تفرقوا و اذكروا نعمت الله عليكم اذ كنتم اعداء فالف بين قلوبكم و كنتم على شفاحفرش من النار فانقذكم (سوره آل عمران، آیه ۱۰۳)

* و همگی به رشته (دین) خدا چنگ زده و به راههای متفرق نروید، و به یاد آرید این نعمت بزرگ خدا را که شما با هم دشمن بودید، خدا در دلهای شما الفت و مهربانی انداخت و به لطف و نعمت خدا همه برادر دینی یکدیگر شدید، و در پرتگاه آتش بودید، خدا شما را نجات داد. بدین گونه خدا آیاتش را برای (راهنمایی) شما بیان می کند، باشد که هدایت شوید.

* اکرمکم عندا الله اتقاکم (سوره حجرات، آیه ۱۳)

* گرامی ترین شما نزد خداوند با تقواترین شماست؛ خداوند دانا و آگاه است.

* كنتم خير امه اخرجت للناس تأمرون بالمعروف و تنهون عن المنکر... (سوره آل عمران، آیه ۱۱۰)

* شما (مسلمانان حقیقی) نیکوترین امتی هستید که پدیدار گشته اید (برای اصلاح بشر، که مردم را) به نیکوکاری امر می کنید و از بدکاری باز می دارید...

* براساس آیه ی "یا ایها الذین آمنوا هل ادلکم علی تجارش تنجیکم من عذاب الیم * تؤمنون بالله و رسوله و تجاهدون فی سبیل الله باموالکم و انفسکم، ذلکم خیر لکم ان کنتم تعملون ← بنای ملیت شما و عامل سازنده وجدان مشترک در شما، ایمان به خدا (داعیه) و جهاد شما (درد مشترکی که اثر عملی یافته و به مرحله قیام و فدای نفس رسیده است) خواهد بود.

* اگر داعی و مدافع نیکی ها و دشمن فساد و ستم ها باشید میتوان بهترین امت جهان شد. در مجموع آن مردمی عزیز و شریف ترند که در راه تکامل انسانیت قدم بردارند.

* در قرن اول هجری اصول و داعیه های توحید و اسلام آشکار و روشن به مردم ابلاغ گردید و تمام مردمان متمدن آن روزگار پذیرای آنها شدند و یک ملت مشترک یا بین الملل اسلامی به وجود آمد ولی این وحدت به زودی به تفرقه بدل شد، چرا که سر رشته داران آن زمان نخواستند یا نتوانستند مفاهیم واقعی داعیه های اسلامی را درک کنند. از بین الملل اسلامی به عنوان یک امپراطوری و خلافت عربی برداشت شد که این مخالف صریح اصول اسلامی بود به همین جهت وحدت به دست آمده به زودی شکست خورد و مسلمین به خواب رفتند.

همزمان با خواب، مسلمانان غرب مسیحی بیدار شد و با استفاده از سنتهای اجتماعی و فرهنگی و علمی، اسلامی غرب، تمدن خود را بنا نهاد که نتیجه ی آن ۱- مورد هجوم و بهره کشی قرار گرفتن دنیای اسلام ۲- دستبرد به هستی فرهنگی و اخلاقی و مذهبی آن ۳- به یغما بردن منابع مادی و اقتصادی شان.

* از نخستین احساس کنندگان درد و طالب نوین اسلامی و پایه گزاران ملیت جدید اسلام و توحید می توان عبدالرحمن کواکبی، سید جمال الدین اسدآبادی، محمد عبده نائینی و اقبال و بشیر ابراهیمی پیشروان را نام برد.

ایستگاه مرور مطالب

* **ناسیونالیسم:** ۱- مبنا و اصل قرار دادن مردمانی که در قالب های مختلف به عنوان یک واحد ملی تفکیک ناپذیر گرد هم آمده اند. ۲- در اوایل قرن ۱۹ که یکی از تبعان انقلاب کبیر فرانسه بود، در آلمان مطرح شد. ← توسط موراس

۱. واکنش ناسیونالیسم: منحرف از اصول و ضد انقلابی
۲. واکنش محافظه کارانه: منحرف از اصول و ضد انقلابی
۳. واکنش سوسیالیسم: عدالت طلبانه

* **احساس ملی یا ناسیونالیسم:** احساس مشترک یا وجدان و شعور جمعی در میان عده ای از انسان ها که یک واحد سیاسی یا ملت را می سازند.

* عامل نزدیکی افراد به هم برای ارتباط قلوب و عواطف و در نتیجه رشد شعور جمعی و ملی، زبان می باشد.

* استحکام روابط اجتماعی و پیوندهای وجدانی جماعت هم آن زمان تأمین میشود که واحدهای جامعه هر یک مکمل و تأمین کننده نیازهای دیگری باشند.

آن هایی که از عدل و نیکی و خصایص انسانی نشات گرفته اند.
باعث زنده ماندن و حرکت و رقاء و شکوفایی ملت ها است
آن هایی که از جهل و دنیا پرستی و روابط ظالمانه سرچشمه گرفته اند.
باعث عقب ماندن و انحطاط و تحقیر و اسارت مردم

سنت های اجتماعی
موجود در یک ملت:

مهارت ۱

آشنایی با مفاهیم فناوری اطلاعات و مبانی کامپیوتر

درسنامه ۱

تقسیم بندی علوم رایانه:

۱. سخت افزار: مجموعه ای از قطعات و اجزای تشکیل دهنده ساختمان یک رایانه که قابل مشاهده و قابل لمس باشند را سخت افزار می گویند. که شامل دستگاه های مکانیکی، الکترونیکی، خطوط رابط و دستگاه های جانبی می باشد.

۲. نرم افزار:

به هر برنامه ای که برای رایانه نوشته شود نرم افزار گویند یا به مجموعه برنامه هایی که سخت افزار یک رایانه را راه اندازی و مورد بهره بری قرار می دهند نرم افزار گفته می شود.

۳. میان افزار:

به بخش هایی از رایانه که ویژگی های نرم افزاری و سخت افزاری را به صورت همزمان داشته باشند. یا به آن دسته از قطعات سخت افزار که نرم افزار لازم روی آنها نوشته می شود میان افزار گویند. مانند

ROM

حافظه ROM

تعریف سیستم:

سیستم مجموعه ای از اجزای مختلف است که برای رسیدن به یک هدف با یکدیگر در ارتباط و تعامل هستند هر سیستم دارای ورودی، خروجی و پردازش است. گاهی نتایج حاصل از سیستم بعنوان ورودی سیستم مورد استفاده قرار می گیرند که به آن بازخورد می گویند.

داده (Data) چیست؟

داده مجموعه ای از جزئیات یا حقایقی است که در قالب عدد، متن و نماد از طریق مشاهده یا تحقیق به دست می آید. داده ها خام هستند و برای بدست آوردن اطلاعات از آنها باید مورد پردازش قرار گیرند. مانند حرف، عدد، تصویر یا کاراکتر

پردازش (Process) چیست؟

کارهایی که بر روی داده ها انجام می گیرد تا اطلاعات حاصل شود، پردازش نام دارد. مانند عملیات های ریاضی جمع و ضرب.

اطلاعات (information) چیست؟

اطلاعات عبارت است از داده هایی که مورد پردازش قرار گرفته اند و تفسیر شده اند و قابل درک و فهم می باشد مانند تعداد صندلی های کلاس که از حاصل ضرب دو عدد ۵ و ۶ به دست آمده است.

دانش (Knowledge) چیست؟

دانش ترکیبی از داده و اطلاعات سازماندهی و پردازش شده است که از ادراک، تجربه، یادگیری و تخصص تشکیل شده است و می توان از آن برای حل مسئله و تصمیم گیری استفاده نمود. به طور معمول دانش و پردازش بر روی اطلاعات به دست می آید.

خرد (Wisdom) چیست؟

خرد یا حکمت، مجموعه چندین دانش تجمیع شده است و به رفتار مناسب و ارزشمند، ختم خواهد شد. در شکل زیر هرم دانش را مشاهده می نمایید.

تقسیم بندی رایانه ها بر اساس زمان و نحوه تکامل

ابر رایانه (Super Computer)

ابر رایانه‌ها بزرگترین، سریعترین، گران‌ترین و قدرتمندترین رایانه‌ها در جهان هستند. تعداد زیادی متخصص جهت راه اندازی، نگهداری، و کار با این دستگاه‌ها مورد نیاز می‌باشد و به همین دلیل هزینه نگهداری آن‌ها بالاست. مانند Tianhe مرکز ملی ابر رایانه در چین و SuperMUC مرکز ابررایانش در آلمان، سوپر رایانه ناسا و summit شرکت IBM

رایانه‌های بزرگ (Mainframe Computer)

رایانه‌های بزرگ از نظر سرعت، قیمت و قدرت پردازنده از ابر رایانه‌ها ضعیف‌تر می‌باشند. به همین دلیل از آن‌ها در پروژه‌های علمی، مراکز تجاری، و سازمان‌های بزرگ که دارای کاربران زیادی هستند استفاده می‌شود.

رایانه‌های کوچک (Mini computer)

این رایانه‌ها از رایانه‌های بزرگ، کوچک‌تر و ضعیف‌تر بوده و در شرکت‌ها، ادارات و دانشگاه‌های کوچک و .. استفاده می‌شوند.

رایانه‌های شخصی (personal computer)

رایانه‌های شخصی در شکل و اندازه‌های مختلفی عرضه می‌شوند به دلیل استفاده شخصی از آن‌ها به رایانه‌های شخصی یا PC معروف اند. انواع مختلف رایانه‌های شخصی شامل رایانه رومیزی، لپ‌تاپ، تبلت، pad و تلفن‌های همراه هوشمند است. که در شکل‌های زیر آن‌ها را مشاهده می‌کنید.

درسنامه ۲

انواع نرم افزار

انواع نرم افزارهای سیستمی عبارت اند از: **سیستم عامل و مترجم‌ها**

۱. سیستم عامل چیست؟

نرم افزار سیستمی است که مدیریت منابع رایانه را به عهده گرفته و بستری را فراهم می‌سازد که نرم افزارهای کاربردی اجرا شده و از خدمات آن استفاده کنند. سیستم عامل جزء ضروری ترین نرم افزارهای یک سیستم رایانه ای است. سیستم عامل مانند یک رابط بین سخت افزار، کاربر و برنامه‌های کاربردی عمل می‌کند. برخی از معروف ترین سیستم عامل‌های رایانه شامل ویندوز، لینوکس، DOS، یونیکس و غیره اشاره کرد و از سیستم عامل‌های تلفن همراه می‌توان به اندروید، IOS، سیمبین، بادا و .. اشاره کرد.

هر سیستم عامل مدیریت‌هایی را در رایانه انجام می‌دهد که مهمترین موارد آن عبارت اند از:

۱. مدیریت حافظه (تخصیص و پس گرفتن حافظه)
۲. مدیریت دستگاه‌های جانبی مثل چاپگر
۳. مدیریت پردازش (چگونگی بهره برداری از پردازنده)
۴. مدیریت اطلاعات (ذخیره و بازیابی)

انواع سیستم عامل از نظر تعداد کاربر:

۱. **سیستم عامل تک کاربره:** با این نوع سیستم‌های عامل می‌توان منابع رایانه را در یک لحظه در اختیار یک کاربر قرار داد

۲. **سیستم عامل چند کاربره:** در این نوع سیستم‌های عامل، در یک لحظه منابع رایانه را می‌توان در اختیار چند کاربر قرار داد. سیستم‌های عامل چند کاربره بر روی یک رایانه مرکزی نصب می‌شوند.

نرم افزارهای کاربردی

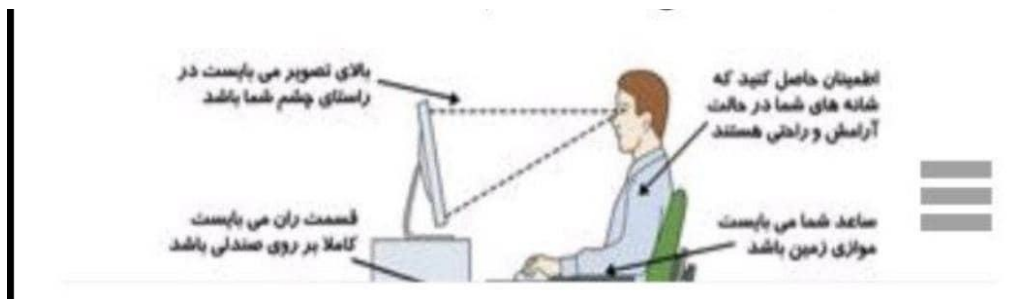
به نرم افزارهایی که برای رفع نیازهای مختلف کاربران در حوزه‌های مختلف طراحی شده اند، نرم افزارهای کاربردی می‌گویند. مانند مجموعه برنامه‌های آفیس، برنامه‌های حسابداری، فتوشاپ، بازی‌ها و ..

رابطه گرافیکی کاربر (GUI)

برای برقراری تعامل میان کاربر با رایانه، از نوعی رابط گرافیکی به نام رابط کاربری گرافیکی یا Graphical User Interface استفاده می‌شود. این رابط کاربری، شامل نمایه‌های گرافیکی مثل دکمه‌ها، آیکن‌ها و تعاملات قابل انجام با کمک این آیکن‌ها است. در واقع به جای نوشتن متن یا کدهای فرمان، از رابط کاربری گرافیکی استفاده می‌شود. یکی از نمونه‌های بسیار متداول استفاده از GUI، در نسخه‌های مختلف سیستم عامل‌های ویندوز مایکروسافت است استفاده از رابط کاربری گرافیکی یا GUI در سیستم عامل‌هایی مانند ویندوز، باعث راحتی کاربران شده است. کاربران دیگر برای تعامل با رایانه همانند سیستم عامل MS-DOS نیازی به نوشتن فرمان‌ها ندارند. آنها به راحتی از آیکن‌های گرافیکی ویندوز استفاده کرده و با عملکرد هر کدام آشنایی دارند. بنابراین این رابط کاربری جزئیات فنی و دشوار سیستم را ساده می‌کند.

اصول ارگونومیک کار با رایانه

ارگونومی (Ergonomie) علم اصلاح و به سازی محیط کار، شغل و تجهیزات و تطابق آن با قابلیت‌ها و محدودیت‌های انسان است. هدف از ارگونومی کار با رایانه راحتی، کارایی، رضایت و سلامت هر چه بیشتر کاربران است. که در نهایت منجر به افزایش بهره‌بری و کاهش صدمات ناشی از کار می‌شود. اختلالات اسکلتی عضلانی، فشار بر اثر مچ دست و گردن و کمر درد از تبعات شایع وضعیت بدنی نامناسب در حین کار با رایانه و لپ تاپ است. در شکل زیر نحوه صحیح نشستن و در هنگام کار با رایانه را مشاهده می‌نمایید.

مفهوم چند رسانه‌ای (Multi Media)

چند رسانه‌ای ساختاری است که سعی می‌کند با ترکیب عناصر گرافیکی، دیداری و صوتی انواع ویدئوها و .. در کنار عناصر نوشتاری با مخاطب ارتباط برقرار کند. مخاطب با ابزارهای مختلف با مفاهیم درگیر می‌شود و به نوعی تعامل دو سویه میان سازنده و مخاطب ایجاد می‌شود. اطلاعات چند رسانه‌ای توسط وسایل ورودی وارد رایانه شده و پس از ذخیره سازی مورد پردازش قرار می‌گیرند. سپس از طریق وسایل خروجی مانند صفحه نمایش، بلندگو و ویدئو پرژکتور پخش می‌گردد. رشته‌های مختلف علمی، در زمینه‌های مختلف آموزشی از

قابلیت‌های چند رسانه ای رایانه بیشترین بهره را جهت آموزش و ارائه هر چه بهتر مطالب می‌برند. همچنین برنامه‌های کاربردی یا سی دی یا بازی‌های رایانه ای تعاملی نیز از دیگر نمونه‌های کاربرد چند رسانه ای است.

برنامه‌های مخرب (Malicious softwares)

برنامه‌های مخرب، برنامه‌هایی هستند که هدف آنها سوء استفاده از قربانی یا تخریب اطلاعات آن است. انواع برنامه‌های مخرب:

۱. اسب تروا یا تروجان (Trojan)

این بد افزار همانند اسب فریبکار در یونان باستان که باعث سقوط شهر تروا شد. خود را در قالب یک برنامه مفید به کاربر معرفی می‌کند و به محض آن که برنامه روی سیستم نصب شود، هکر با اطلاعات سیستم دست پیدا می‌کند و می‌تواند برنامه‌های مخرب خود را پیاده سازد. تکثیر تروا به شکل خودکار نیست.

۲. ویروس (virus)

ویروس برنامه مخربی است که خود را با کپی درون برنامه‌های دیگر تکثیر می‌کند. ویروس می‌تواند بدون اطلاع کاربر، از یک رایانه با رایانه دیگر برای انجام اقدامات مخرب منتقل شود. بازکردن پیوست یک ایمیل، بازدید از یک وب سایت آلوده، اجرای یک فایل اجرایی آلوده، یا مشاهده یک تبلیغات آلوده می‌تواند ویروس را به سیستم شما وارد کند.

۳. کرم (worm)

به برنامه ای گفته می‌شود که توانایی باز تولید خود را داراست و با استفاده از شبکه کپی‌های خود را به دیگر رایانه‌های موجود در شبکه می‌فرستد. کرم‌ها خود را به برنامه‌های دیگر نمی‌چسبانند. همچنین کرم‌ها در بیشتر موارد با اشغال پهنای باند به شبکه آسیب می‌رسانند.

۴. برنامه‌های جاسوسی (Spyware)

برنامه‌های جاسوسی یا Spywareها برنامه‌هایی هستند که اطلاعاتی را از رایانه کاربر بدون رضایت و حتی اطلاع او به سرقت می‌برند و به یک رایانه در راه دور ارسال می‌کنند.

۵. بمب منطقی (Logic Bomb)

این بد افزار با اجرای نرم افزاری که در آن قرار گرفته است شروع به کار می کند و نوع دیگر آن با تنظیماتی که بر روی آن انجام می شود، در یک تاریخ و زمان خاص شروع به کار می کند. به طور مثال با فرا رسیدن یک تاریخ خاص هارد دیسک رایانه را فرمت می کند.

۶. باج گیر (Ransomware)

این مخرب داده های شخصی کاربر نظیر بانک های اطلاعاتی، قرار داده ها، عکس و غیره را رمز گذاری می کند. این ویروس از روی میزان کار شما با فایل ها به میزان اهمیت آنها پی می برد و در درجه اول فایل هایی که بیشتر با آن سرکار دارید را رمز نگاری و تغییر فرمت می دهد و در درایوها پیامی می گذارد که مبلغی را پرداخت کنید یا برای حل مشکل به فلان آدرس بروید و بعد از رفتن به آن آدرس از شما مبلغی برای بازگرداندن و دیکد کردن فایل های رمزنگاری شده شما درخواست می کند.

نرم افزار آنتی ویروس

آنتی ویروس یک برنامه برای شناسایی و حذف ویروس های کامپیوتری است و بهتر است همیشه از آنتی ویروس استفاده کنید. زیرا این برنامه ها به غیر از شناسایی و پاک سازی ویروس ها و بد افزارها، از ورود به سایت های آلوده و خطرناک نیز جلوگیری می کنند. برخی از معروف ترین نرم افزارهای آنتی ویروس شامل Eset کسپراسکی، پاندا، شید، بیت دیفندر و .. می باشد.

فناوری اطلاعات (IT)

فناوری اطلاعات مجموعه ای فرایندهای تولید، جمع آوری، ذخیره سازی، پردازش و بازیابی و مدیریت اطلاعات است. که بر بسترهای ارتباطی اتکا دارد. فناوری اطلاعات نقطه همگرایی رشته های الکترونیک، مخابرات و رایانه است.

فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT)

امروزه تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات که به مسائل رد و بدل داده ها در شبکه های رایانه ای و ارتباط آنها با یکدیگر می پردازد، با مفهوم تکنولوژی اطلاعات پیوند خورده و مفهوم ICT را به جود آورده است. اگر چه یک مفهوم پذیرفته شده جهانی برای ICT وجود ندارد اما به استفاده از فناوری های دیجیتالی مانند کامپیوترها تلویزیون، ایمیل و .. جهت کمک به افراد یا ارگان ها برای استفاده از اطلاعات مربوط می شود. ICT را می توان بعنوان یک مترادف مبسوط از IT در نظر گرفت. بنابراین می توان ICT را IT به انضمام فناوری های پخش رسانه ای، پردازش صدا یا تصویر و مخابرات عنوان کرد.

سواد رایانه ای

امروزه در تمام کشورهای پیشرفته و اغلب کشورهای در حال توسعه، بسیاری از کارهای شخصی و عمومی توسط رایانه انجام می‌گیرد. بنابراین تمامی افراد باید حداقل توانایی استفاده از رایانه را برای انجام کارهای روزمره داشته باشد که به آن سواد رایانه ای گفته می‌شود. یکی از مدارک معتبر در زمینه سواد رسانه ای گواهینامه بین المللی کاربری رایانه ICDL می‌باشد.

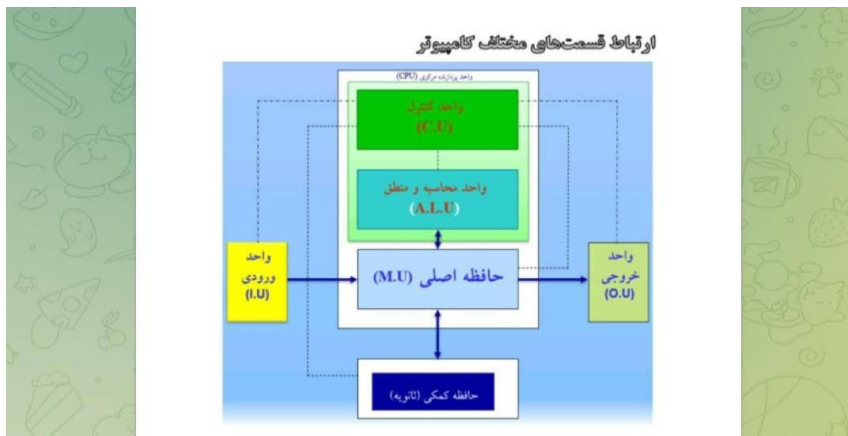
گواهینامه بین المللی کاربری رایانه ICDL

این مدرک نخستین بار توسط کشور فنلاند در اروپا طراحی و به کار بسته شد. امروزه بیش از صد کشور جهان این مدرک را به عنوان معتبرترین گواهینامه در رابطه با کاربردهای عمومی رایانه پذیرفته اند. و دارنده آن با سواد رایانه ای نامیده می‌شود.

درسنامه ۳

واحدهای مختلف کامپیوتر

- دستگاههای ورودی
- واحد پردازنده مرکزی
- واحد حافظه و نگهداری اطلاعات

دستگاههای ورودی

به مجموعه دستگاههایی که عمل انتقال داده‌ها را از بیرون به حافظه رایانه می‌سازند، دستگاههای ورودی اطلاق می‌شود که برخی از این دستگاهها عبارت اند از:

۱. صفحه کلید
 ۲. کارت خوان
 ۳. بارکد خوان
 ۴. ماوس یا موشواره
 ۵. اسکرین
 ۶. دوربین دیجیتال
 ۷. دوربین وب
 ۸. قلم نوری یا تبلت طراحی
 ۹. گوی مسیر یاب (Track Ball)
 ۱۰. صفحه نمایش لمسی
 ۱۱. سیستم تعیین موقعیت جهانی (Gps)
 ۱۲. دسته کنترل بازی (joytsick)
 ۱۳. ورودی صوتی مانند میکروفون
۱. صفحه کلید

متداول ترین وسیله ورود داده‌ها و اطلاعات به رایانه صفحه کلید می‌باشد و هر داده دلخواهی را به کمک دکمه‌های خاص به داخل رایانه وارد می‌کند. به طور کلی کلیدهای صفحه کلید به ۶ جهت تقسیم شده‌اند

۱. کلیدهای علائم تایپ
۲. کلیدهای اعداد
۳. کلیدهای تابعی $f_1 - f_{12}$
۴. کلیدهای کنترلی - shift - Alt
۵. ctrl. کلیدهای دو حالت Caps lock، NUM LOCK و Scroll Lock
۶. کلیدهای مکان نما

۲. کارت خوان

از ابتدای دهه ۱۹۵۰ تا اواسط ۱۹۷۰ متداول ترین روش وارد کردن داده‌ها به رایانه، استفاده از دستگاه کارت پانچ و دستگاه کارت خوان بود ولی امروزه به دلیل مشکلات حجم زیاد، سرعت کم و فرسودگی، از کارت‌های پانچ استفاده نمی‌شود و جایگزین آن‌ها دستگاه‌های بارکد خوان شده است.

۳. بارکد خوان

بارکد یک مجموعه کد گذاری شده از خطوط و فضاها با عرض‌های مختلف است که می‌توان اسکن شده و به صورت اعداد با حروف تفسیر شود تا یک محصول را بر اساس کد اسکن شده آن شناسایی نماییم و دارای دو نوع کد میله ای (Barcode) و ماتریس داده (Qr code) می‌باشد.

۴. ماوس یا موشواره (Mouse)

ماوس وسیله ای است شبیه یک موش و از آن بیشتر در محیط‌های گرافیکی مثل سیستم عامل ویندوز، برنامه‌های تحت ویندوز، بازی‌ها و... استفاده می‌شود و با حرکت ماوس بر روی ایکن‌ها و فشردن دکمه‌های چپ و راست آن، باعث انتخاب یا اجرای برنامه‌ها می‌شود.

ماوس بی سیم

ماوس نوری

ماوس غلتکی

ماوس بی سیم

ماوس بی سیم و مبتنی بر تکنولوژی بلوتوث یا wifi است. تا فاصله ۱۰ متری از فرستنده خود می‌تواند دور شده و کار کند. رایانه‌ها به کمک دانگل ماوس به راحتی با این ماوس هماهنگ می‌شوند این ماوس‌ها دارای یک کلید روشن یا خاموش در پشت بدنه خود هستند و باتری دارد.

پد ماوس

پد ماوس صفحه ای است که در زیر ماوس قرار می گیرد و به منظور راحتی کار با ماوس استفاده می گردد. نوع طبی آن (شکل سمت راست) برای جلوگیری از آسیب و عصب های دست در استفاده زیاد توصیه می گردد.

۵. اسکنر

از اسکنر برای وارد کردن عکس، تصاویر گرافیکی، نقشه، متن، خطوط و علامت های ترسیم شده به حافظه رایانه استفاده می شود.

۶. دوربین دیجیتال

تصاویر عکس برداری شده را به جای ذخیره سازی بر روی فیلم های نگاتیو، به صورت دیجیتالی بر روی حافظه دوربین ذخیره می کند. کیفیت تصویر دوربین های دیجیتال بر اساس سنسور نوری آن ها تعیین می گردد و دارای دو نوع CCD و CMOS می باشد که دوربین های دارای سنسور نوری CMOS دارای کیفیت بالاتری هستند و تصاویر واضح تری ایجاد می نمایند.

۷. دوربین های وب

در زمان استفاده از اینترنت و وب، می توان با نصب یک دوربین به رایانه خود، امکان مشاهده تصویر خود را برای دیگران فراهم نمود به طور معمول این نوع دوربین ها از پورت USB برای اتصال به رایانه استفاده می نماید.

۸. قلم نوری یا تبلت طراحی

قلم نوری، تبلت طراحی، پد طراحی و... نام هایی هستند که به طور معمول از این محصول بین مصرف کنندگان یاد می شود. اما اگر نام انگلیسی قلم های نوری را معیار قرار بدهیم Pen Tablet قلم های نوری بدون نمایشگر و Graphic Tablet قلم های نوری با نمایشگر است.

قانون اسرار

شناسنامه

نام کتاب : قانون اساسی

بتا فایل

www.BetaFile.ir

فهرست

۷.....	اصل ۱.....
۷.....	اصل ۲.....
۸.....	اصل ۳.....
۹.....	اصل ۴.....
۹.....	اصل ۵.....
۱۰.....	اصل ۶.....
۱۰.....	اصل ۷.....
۱۰.....	اصل ۸.....
۱۱.....	اصل ۹.....
۱۱.....	اصل ۱۰.....
۱۲.....	درنامه ۲.....
۱۲.....	اصل ۱۱.....
۱۲.....	اصل ۱۲.....
۱۳.....	اصل ۱۳ - رسمیت اقلیت‌ها.....
۱۳.....	اصل ۱۴.....
۱۳.....	اصل ۱۵.....
۱۴.....	اصل ۱۶.....
۱۴.....	اصل ۱۷.....
۱۴.....	اصل ۱۸ - پرچم.....
۱۴.....	اصل ۱۹ - برابری قومی.....
۱۵.....	اصل ۲۰ - یکسانی زن و مرد طبق اسلام.....
۱۶.....	اصل ۲۳ - منع تفتیش عقاید.....
۱۶.....	اصل ۲۴.....
۱۹.....	اصل ۲۵.....
۱۹.....	اصل ۲۶.....
۱۹.....	اصل ۲۷.....
۱۹.....	اصل ۲۹.....
۲۰.....	اصل ۳۱.....

اصل ۳۲	۲۱
اصل ۳۳	۲۱
اصل ۳۴	۲۱
اصل ۳۵	۲۱
اصل ۳۶	۲۱
اصل ۳۷ - اصل برائت	۲۲
اصل ۳۸ - منع شکنجه	۲۲
اصل ۳۹	۲۲
اصل ۴۰	۲۲
اصل ۴۱	۲۲
اصل ۴۲	۲۲
اصل ۴۳ - تأمین استقلال اقتصادی	۲۴
اصل ۴۵ - انفال و ثروت‌های عمومی	۲۶
اصل ۴۷	۲۶
اصل ۴۸	۲۷
اصل ۵۰	۲۷
اصل ۵۲	۲۷
اصل ۵۳	۲۸
اصل ۵۴	۳۱
اصل ۵۵	۳۱
اصل ۵۹	۳۲
اصل ۶۰	۳۳
اصل ۶۱	۳۳
اصل ۶۲ - مجلس شورای اسلامی	۳۴
اصل ۶۳	۳۴
اصل ۶۵	۳۵
اصل ۶۶	۳۵
اصل ۶۸	۳۶
اصل ۷۰	۳۹
اصل ۷۲	۳۹
اصل ۷۳	۳۹
اصل ۷۴	۴۰
اصل ۷۵	۴۰

اصل ۷۶	 ۴۰
اصل ۷۸	 ۴۰
اصل ۷۹	 ۴۱
اصل ۸۱	 ۴۱
اصل ۸۲	 ۴۱
اصل ۸۳	 ۴۱
اصل ۸۴	 ۴۱
اصل ۸۵	 ۴۳
اصل ۸۷	 ۴۴
اصل ۹۱ - شورای نگهبان	 ۴۷
اصل ۹۳	 ۴۷
اصل ۹۴	 ۴۷
اصل ۹۵	 ۴۸
اصل ۹۷	 ۴۸
اصل ۹۸	 ۴۸
اصل ۹۹ - نظارت شورای نگهبان	 ۴۹
اصل ۱۰۱	 ۴۹
اصل ۱۰۲	 ۴۹
اصل ۱۰۳	 ۵۰
اصل ۱۰۴	 ۵۰
اصل ۱۰۵	 ۵۰
اصل ۱۰۶	 ۵۰
اصل ۱۰۷ - خبرگان رهبری	 ۵۱
اصل ۱۰۸	 ۵۲
اصل ۱۱۰ - وظایف و اختیارات رهبر	 ۵۳
اصل ۱۱۱ - برکناری رهبر	 ۵۵
اصل ۱۱۴ - رئیس‌جمهور	 ۵۹
اصل ۱۱۵	 ۵۹
اصل ۱۱۶	 ۵۹
اصل ۱۱۸	 ۶۰
اصل ۱۱۹	 ۶۰
اصل ۱۲۰	 ۶۰
اصل ۱۲۱ - سوگند رئیس‌جمهور	 ۶۱

۶۲	اصل ۱۲۳
۶۲	اصل ۱۲۵ - قراردادها و توافق نامه های بین المللی
۶۳	اصل ۱۲۷
۶۳	اصل ۱۲۹
۶۴	اصل ۱۳۰ - استعفای رئیس جمهور
۶۴	اصل ۱۳۱
۶۵	اصل ۱۳۲
۶۵	اصل ۱۳۳
۶۸	اصل ۱۳۵
۶۸	اصل ۱۳۷
۶۹	اصل ۱۳۸
۷۰	اصل ۱۴۰
۷۱	اصل ۱۴۱
۷۲	اصل ۱۴۳ - ارتش جمهوری اسلامی ایران
۷۲	اصل ۱۴۴
۷۲	اصل ۱۴۶
۷۲	اصل ۱۴۷
۷۳	اصل ۱۴۸
۷۳	اصل ۱۴۹
۷۳	اصل ۱۵۰
۷۴	اصل ۱۵۱
۷۴	اصل ۱۵۲
۷۵	اصل ۱۵۴
۷۵	اصل ۱۵۵
۷۷	اصل ۱۵۶ - وظایف قوه قضاییه
۷۹	اصل ۱۵۹
۷۹	اصل ۱۶۰
۷۹	اصل ۱۶۱
۷۹	اصل ۱۶۲
۸۰	اصل ۱۶۳
۸۰	اصل ۱۶۴
۸۱	
۸۱	اصل ۱۶۵

اصل ۱۶۶.....	۸۱
اصل ۱۶۷.....	۸۱
اصل ۱۶۹.....	۸۲
اصل ۱۷۰.....	۸۲
اصل ۱۷۲.....	۸۳
اصل ۱۷۴.....	۸۴
اصل ۱۷۵- صدا و سیما و جمهوری اسلامی ایران.....	۸۵
اصل ۱۷۷ - بازنگری در قانون اساسی.....	۸۸

مباحث مقدماتی

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

این نسخه از قانون اساسی با چاپ نهاد ریاست جمهوری، چاپ پنجم مؤسسه اطلاعات، ۱۳۷۵ و چاپ نشر بلاغت، به گردآوری علی حاتمی، چاپ اول، مؤسسه فرهنگی هنری سبا، ۱۳۷۶، منطبق است.

مقدمه

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مبین نهادهای فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جامعه ایران براساس اصول و ضوابط اسلامی است که انعکاس خواست قلبی امت اسلامی می‌باشد. ماهیت انقلاب عظیم اسلامی ایران و روند مبارزه مردم مسلمان از ابتدا تا پیروزی که در شعارهای قاطع و کوبنده همه قشرهای مردم تبلور می‌یافت این خواست اساسی را مشخص کرده و اکنون در طلیعه این پیروزی بزرگ، ملت ما با تمام وجود نیل به آن را می‌طلبد.

ویژگی بنیادی این انقلاب نسبت به دیگر نهضت‌های ایران در سده اخیر، مکتبی و اسلامی بودن آن است. ملت مسلمان ایران پس از گذر از نهضت ضد استعماری ملی شدن نفت به این تجربه گرانبار دست یافت که علت اساسی و مشخص عدم موفقیت این نهضت‌ها، مکتبی نبودن مبارزات بوده است. گرچه در نهضت‌های اخیر خط فکری اسلامی و رهبری روحانیت مبارز، سهم اصلی و اساسی را برعهده داشت ولی به دلیل دور شدن این مبارزات از مواضع اصیل اسلامی، جنبش‌ها به سرعت به رکود کشانده شد. از اینجا وجدان بیدار ملت به رهبری مرجع عالی‌قدر تقلید حضرت آیت الله العظمی امام خمینی (قدس سره) ضرورت پیگیری خط نهضت اصیل مکتبی و اسلامی را دریافت و این بار روحانیت مبارز کشور که همواره در صف مقدم نهضت‌های مردمی بوده و نویسندگان و روشن فکران متعهد با رهبری ایشان تحرک نوینی یافت. (آغاز نهضت اخیر ملت ایران در سال هزار و سیصد و هشتاد و دو هجری قمری برابر با هزار و سیصد و چهل و یک هجری شمسی می‌باشد).

طلیعه نهضت اعتراض درهم کوبنده امام خمینی (قدس سره) به توطئه آمریکایی «انقلاب سفید» که گامی در جهت تثبیت پایه‌های حکومت استبداد و تحکیم وابستگی‌های سیاسی، فرهنگی و اقتصادی ایران به امپریالیزم جهانی بود عامل حرکت یکپارچه ملت گشت و متعاقب آن انقلاب عظیم و خونبار امت اسلامی در خردادماه ۲۲ که در حقیقت نقطه آغاز شکوفائی این قیام شکوهمند و گسترده بود که مرکزیت امام را به عنوان رهبری اسلامی تثبیت و مستحکم نمود و علیرغم تهدید ایشان از ایران در پی اعتراض به قانون ننگین کاپیتولاسیون (مصونیت مستشاران آمریکایی) پیوند

مستحکم امت با امام همچنان استمرار یافت و ملت مسلمان و به ویژه روشن فکران متعهد و روحانیت مبارز راه خود را در میان تبعید و زندان، شکنجه و اعدام ادامه دادند.

در این میان قشر آگاه و مسئول جامعه در سنگر مسجد، حوزه‌های علمیه و دانشگاه به روشنگری پرداخت و با الهام از مکتب انقلابی و پربار اسلام تلاش پیگیر و ثمربخشی را در بالا بردن سطح آگاهی و هوشیاری مبارزاتی و مکتبی ملت مسلمان آغاز کرد. رژیم استبداد که سرکوبی نهضت اسلامی را با حمله دژخیمانه به فیضیه و دانشگاه و کانون‌های پرخروش انقلاب آغاز نموده بود، به مذبح‌خانه‌ترین اقدامات ددمنشانه جهت رهایی از خشم انقلابی مردم،

دست زد و در این میان جوخه‌های اعدام، شکنجه‌های قرون وسطایی و زندانهای دراز مدت، بهایی بود که ملت مسلمان ما به نشانه عزم راسخ خود به ادامه مبارزه می‌پرداخت. خون صدها زن و مرد جوان و بایمان که سحرگاهان در میدان‌های تیر فریاد «الله اکبر» سر می‌دادند یا در میان کوچه و بازار هدف گلوله‌های دشمن قرار می‌گرفتند انقلاب اسلامی ایران را تداوم بخشید، بیانی‌ها و پیام‌های پی در پی امام به مناسبت‌های مختلف، آگاهی و عزم امت اسلامی را عمق و گسترش هرچه فزون‌تر داد.

حکومت اسلامی طرح حکومت اسلامی بر پایه ولایت فقیه که در اوج خفقان و اختناق رژیم استبدادی از سوی امام خمینی (قدس سره) ارائه شد انگیزه مشخص و منسجم‌نوینی را در مردم مسلمان ایجاد نمود و راه اصیل مبارزه مکتبی اسلام را گشود که تلاش مبارزان مسلمان و متعهد را در داخل و خارج کشور فشرده‌تر ساخت.

در چنین خطی نهضت ادامه یافت تا سرانجام نارضایتی‌ها و شدت خشم مردم بر اثر فشار و اختناق روزافزون در داخل و افشاگری و انعکاس مبارزه به وسیله روحانیت و دانشجویان مبارز در سطح جهانی، بنیان‌های حاکمیت رژیم را به شدت متزلزل کرد و به ناچار رژیم و اربابانش مجبور به کاستن از فشار و اختناق و به اصطلاح باز کردن فضای سیاسی کشور شدند تا به گمان خویش دریچه اطمینانی به منظور پیشگیری از سقوط حتمی خود بگشایند اما علت برآشفته و آگاه و مصمم به رهبری قاطع و خلل‌ناپذیر امام، قیام پیروزمند و یکپارچه خود را به‌طور گسترده و سراسری آغاز نمود.

خشم ملت انتشار نامه توهین آمیزی به ساحت مقدس روحانیت و به ویژه امام خمینی (قدس سره) در ۱۷ دی ۱۳۵۶ از طرف رژیم حاکم این حرکت را سریع‌تر نمود و باعث انفجار خشم مردم در سراسر کشور شد و رژیم برای مهار کردن آتش‌فشان خشم مردم کوشید این قیام معترضان را با به خاک و خون کشیدن خاموش کند اما این خود، خون بیشتری در رگ‌های انقلاب جاری ساخت و تپش‌های پی در پی انقلاب در هفتم‌ها و چهلم‌های یادبود شهدای انقلاب، حیات و گرمی و جوشش یکپارچه و هرچه فزون‌تری به این نهضت در سراسر کشور بخشید و در ادامه و استمرار حرکت مردم تمامی سازمان‌های کشور با اعتصاب یکپارچه خود و شرکت در تظاهرات خیابانی در سقوط رژیم استبدادی مشارکت فعالانه جستند، همبستگی گسترده مردان و زنان از همه اقشار و جناح‌های مذهبی و سیاسی در این مبارزه به طرز چشم‌گیری تعیین‌کننده بود، و مخصوصاً زنان

به شکل بارزی در تمامی صحنه‌های این جهاد بزرگ حضور فعال و گسترده‌ای داشتند، صحنه‌هایی از آن نوع که مادری را با کودکی در آغوش، شتابان به سوی میدان نبرد و لوله‌های مسلسل نشان می‌داد بیانگر سهم عمده و تعیین کننده این قشر بزرگ جامعه در مبارزه بود.

بهای که ملت پرداخت نهال انقلاب پس از یک سال و اندی مبارزه مستمر و پیگیر با باروری از خون بیش از شصت هزار شهید و صدهزار زخمی و معلول و با برجای نهادن میلیاردها تومان خسارت ملی در میان فریادهای استقلال، آزادی، حکومت اسلامی به ثمر نشست و این نهضت عظیم که با تکیه بر ایمان و وحدت و قاطعیت رهبری در مراحل حساس و هیجان آمیز نهضت و نیز فداکاری ملت به پیروزی رسید موفق به درهم کوبیدن تمام محاسبات و مناسبات و نهادهای امپریالیستی گردید که در نوع خود سرفصل جدیدی بر انقلابات گسترده در جهان شد.

۲۱ و ۲۲ بهمن سال یکهزار و سیصد و پنجاه و هفت روزهای فروریختن بنیاد شاهنشاهی شد و استبداد داخلی و سلطه خارجی متکی بر آن را در هم شکست و با این پیروزی بزرگ طلیعه حکومت اسلامی که خواست دیرینه مردم مسلمان است نوید پیروزی نهائی را داد.

ملت ایران به طور یکپارچه و یا شرکت مراجع تقلید و علمای اسلام و مقام رهبری در همه پرسى جمهوری اسلامی تصمیم نهایی و قاطع خود را بر ایجاد نظام نوین جمهوری اسلامی اعلام کرد و با اکثریت ۹۸۲ درصد به نظام جمهوری اسلامی رأی مثبت داد.

اکنون قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به عنوان بیانگر نهادها و مناسبات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جامعه، باید راهگشای تحکیم پایه‌های حکومت اسلامی و ارائه دهنده طرح نوین نظام حکومتی بر ویرانه‌های نظام طاغوتی قبلی گردد.

شیوه حکومت در اسلام حکومت از دیدگاه اسلام، برخاسته از موضع طبقاتی و سلطه‌گری فردی یا گروهی نیست بلکه تبلور آرمان سیاسی ملتی هم‌کیش و همفکر است که به خود سازمان می‌دهد تا در روند تحول فکری و عقیدتی راه خود را به سوی هدف نهائی (حرکت به سوی الله) بگشاید. ملت ما در جریان تکامل انقلابی خود از غبارها و زنگارهای طاغوتی زدوده شد و از آمیزه‌های فکری بیگانه خود را پاک نمود و به مواضع فکری و جهان بینی اصیل اسلامی بازگشت و اکنون بر آن است که با موازین اسلامی جامعه نمونه (اسوه) خود را بنا کند، بر چنین پایه‌ای، رسالت قانون اساسی این است که زمینه‌های اعتقادی نهضت را عینیت بخشد و شرایطی را به وجود آورد که در آن انسان با ارزش‌های والا و جهان شمول اسلامی پرورش یابد.

قانون اساسی با توجه به محتوای اسلامی انقلاب ایران که حرکتی برای پیروزی تمامی مستضعفین بر مستکبرین بود، زمینه تداوم این انقلاب را در داخل و خارج کشور فراهم می‌کند به‌ویژه در گسترش روابط بین‌المللی، با دیگر جنبش‌های اسلامی و مردمی می‌کوشد تا راه تشکیل امت واحد جهانی را هموار کند (ان هذه امتکم امه واحده و انا ربکم فاعبدون) و استمرار مبارزه در نجات ملل محروم و تحت ستم در تمامی جهان قوام یابد.

با توجه به ماهیت این نهضت بزرگ، قانون اساسی تضمین‌گر نفی هر گونه استبداد فکری و اجتماعی و انحصار اقتصادی می‌باشد و در خط گسستن از سیستم استبدادی و سپردن سرنوشت مردم به دست خودشان تلاش می‌کند. (و یضع عنهم اصرهم و الأغلال التي كانت علیهم). در ایجاد نهادها و بنیادهای سیاسی که خود پایه تشکیل جامعه است براساس تلقی مکتبی، صالحان عهده دار حکومت و اداره مملکت می‌گردند (ان الارض یرثها عبادی الصالحون) و قانون‌گذاری که مبین ضابطه‌های مدیریت اجتماعی است بر مدار قرآن و سنت، جریان می‌یابد. بنابراین نظارت دقیق و جدی از ناحیه اسلام‌شناسان عادل و پرهیزکار و متعهد (فقه‌های عادل) امری محتوم و ضروری است و چون هدف از حکومت، رشد دادن انسان در حرکت به سوی نظام الهی است (و الی الله المصیر) تا زمینه بروز و شکوفایی استعدادها به منظور تجلی ابعاد خداگونگی انسان فراهم آید (تخلقوا بأخلاق الله) و این جز در گرو مشارکت فعال و گسترده تمامی عناصر اجتماع در روند تحول جامعه نمی‌تواند باشد.

با توجه به این جهت، قانون اساسی زمینه‌چنین مشارکتی را در تمام مراحل تصمیم‌گیری‌های سیاسی و سرنوشت‌ساز برای همه افراد اجتماع فراهم می‌سازد تا در مسیر تکامل انسان، هر فردی خود دست اندرکار و مسئول رشد و ارتقاء و رهبری گردد که این همان تحقق حکومت مستضعفین در زمین خواهد بود. (و نرید ان نمین علی الذین استضعفوا فی الارض و نجعلهم ائمه و نجعلهم الوارثین)

ولایت فقیه عادل براساس ولایت امر و امامت مستمر، قانون اساسی زمینه تحقق رهبری فقیه جامع‌الشرایطی را که از طرف مردم به عنوان رهبر شناخته می‌شود (مجاری الأمور بیدالعلماء بالله الامناء علی حلاله و حرامه) آماده می‌کند تا ضامن عدم انحراف سازمان‌های مختلف از وظایف اصیل اسلامی خود باشد.

اقتصاد وسیله است نه هدف در تحکیم بنیادهای اقتصادی، اصل، رفع نیازهای انسان در جریان رشد و تکامل اوست نه همچون دیگر نظام‌های اقتصادی، تمرکز و تکاثر ثروت و سودجویی، زیرا که در مکاتب مادی، اقتصاد خود هدف است و بدین جهت در مراحل رشد، اقتصاد عامل تخریب و فساد و تباهی می‌شود ولی در اسلام اقتصاد وسیله است و از وسیله انتظاری جز کارآئی بهتر در راه وصول به هدف نمی‌توان داشت.

با این دیدگاه برنامه اقتصاد اسلامی فراهم کردن زمینه مناسب برای بروز خلاقیت‌های متفاوت انسانی است و بدین جهت تأمین امکانات مساوی و متناسب و ایجاد کار برای همه افراد و رفع نیازهای ضروری جهت استمرار حرکت تکاملی او بر عهده حکومت اسلامی است.

زن در قانون اساسی در ایجاد بنیادهای اجتماعی اسلامی، نیروهای انسانی که تاکنون در خدمت استثمار همه جانبه خارجی بودند هویت اصلی و حقوق انسانی خود را باز می‌یابند و در این بازیابی طبیعی است که زنان به دلیل ستم بیشتری که تا کنون از نظام طاغوتی متحمل شده‌اند، استیفای حقوق آنان بیشتر خواهد بود.

قانون رسیدگی به تخلفات اداری مصوب ۱۳۷۲،۰۹،۰۷

فصل اول - تشکیلات و حدود و وظایف

ماده ۱ - به منظور رسیدگی به تخلفات اداری در هر يك از دستگاههاي مشمول این قانون هیأتهاي تحت عنوان «هیأت رسیدگی به تخلفات اداری کارمندان» تشکیل خواهد شد. هیأتهاي مزبور شامل هیأتهاي بدوي و تجدید نظر میباشد.

تبصره ۱ - هیأت تجدید نظر در مرکز وزارتخانه یا سازمان مستقل دولتي و نیز تعدادي از دستگاههاي مشمول این قانون که فهرست آنها به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید، تشکیل میشود و در صورت لزوم دارای شعبههاي خواهد بود.

تبصره ۲ - در صورت تشخیص هیأت عالي نظارت يك هیأت تجدید نظر در مرکز برخي از استانها که ضرورت ايجاب نماید تشکیل میگردد.

ماده ۲ - هر يك از هیأتهاي بدوي و تجدید نظر دارای سه عضو اصلي و يك یا دو عضو عليالبدل میباشد که با حکم وزیر یا بالاترین مقام سازمان مستقل دولتي مربوط و سایر دستگاههاي موضوع تبصره ماده يك براي مدت سه سال منصوب میشوند و انتصاب مجدد آنان بلامانع است.

تبصره ۱ - در غياب اعضاي اصلي اعضاي عليالبدل بجاي آنان انجام وظیفه خواهند نمود.

تبصره ۲ - هیچيك از اعضاي اصلي و عليالبدل هیأتهاي بدوي يك دستگاه نمیتوانند همزمان عضو هیأت تجدید نظر همان دستگاه باشند، همچنین اعضاي مذکور نمیتوانند در تجدید نظر پروندههاي که در هنگام رسیدگی بدوي به آن رأي دادهاند شرکت نمایند.

ماده ۳ - برکناري اعضاي هیأتهاي بدوي و تجدید نظر با پیشنهاد وزیر یا بالاترین مقام سازمان مستقل دولتي و سایر دستگاههاي موضوع تبصره ماده ۱ و تصویب هیأت عالي نظارت صورت میگیرد.

ماده ۴ - صلاحیت رسیدگی به تخلفات اداری کارمندان با هیأت بدوي است و آراء صادره در صورتي که قابل تجدید نظر نباشد، از تاریخ ابلاغ، قطعي و لازم الاجراء است. در مورد آرائي که قابل تجدید نظر باشد هر گاه کارمند ظرف ۳۰ روز از تاریخ ابلاغ رأي درخواست تجدید نظر نماید، هیأت تجدیدنظر مکلف به رسیدگی است. آرای هیأت تجدید نظر از تاریخ ابلاغ قطعي و لازم الاجرا است.

تبصره ۱ - هر گاه رأي هیأت بدوي قابل تجدید نظر باشد و متهم ظرف مهلت مقرر درخواست تجدید نظر ننماید رأي صادر شده قطعیت مییابد و از تاریخ انقضاي مهلت یاد شده لازم الاجرا است.

تبصره ۲ - ابلاغ رأي طبق قانون آئین دادرسي مدني بعمل میآید و در هر صورت فاصله بین صدور رأي و ابلاغ آن از ۳۰ روز نباید تجاوز کند.

ماده ۵ - بمنظور تسريع در جمع آوري دلائل و تهیه و تکمیل اطلاعات و مدارك هیأتها میتوانند از يك یا چند گروه تحقیق استفاده نمایند. شرح وظایف، تعداد اعضا و شرایط عضویت در گروههاي تحقیق، در آئین نامه اجرائي این قانون مشخص میشود.

تبصره - گروههاي تحقیق هر يك از هیأتهاي بدوي و تجدید نظر مستقل از یکدیگر بوده و يك گروه تحقیق نمیتواند در تحقیقات مربوط به مراحل بدوي و تجدید نظر يك پرونده اقدام به تحقیق نماید.

ماده ۶ - اعضاي هیأتهاي بدوي و تجدید نظر علاوه بر تدین به دین مبین اسلام و عمل به احکام آن و اعتقاد و تعهد به نظام جمهوری اسلامی ایران و اصل ولایت فقیه، باید دارای شرایط زیر باشند:

۱ - تأهل.

۲ - حداقل ۳۰ سال سن.

۳ - حداقل مدرک تحصیلی فوق دیپلم یا معادل آن.

تبصره ۱ - در موارد استثنائي داشتن مدرک دیپلم حسب مورد با تأیید هیأت عالي نظارت بلامانع است.

تبصره ۲ - در هر هیأت باید يك نفر آشنا به مسایل حقوقی عضویت داشته باشد و حداقل دو نفر از اعضاي اصلي هیأتهاي بدوي و تجدید نظر باید از بین کارکنان همان سازمان یا وزارتخانه که حداقل پنج سال سابقه کار دولتي دارند، به این سمت منصوب شوند.

ماده ۷ - اعضاي هیأتهاي بدوي یا تجدید نظر در موارد زیر در رسیدگی و صدور رأي شرکت نخواهند کرد:

الف - عضو هیأت با متهم قرابت نسبی یا سببی تا درجه دوم از طبقه سوم داشته باشد.

قانون رسیدگی به تخلفات اداری - مصوب ۱۳۷۲/۰۹/۰۷

ب - عضو هیأت با متهم دعوای حقوقی یا جزائی داشته یا در دعوای طرح شده ذینفع باشد.

فصل دوم - تخلفات اداری

ماده ۸ - تخلفات اداری به قرار زیر است:

۱ - اعمال و رفتار خلاف شوون شغلی یا اداری.

۲ - نقض قوانین و مقررات مربوط.

۳ - ایجاد نارضایتی در ارباب رجوع یا انجام ندادن یا تأخیر در انجام امور قانونی آنها بدون دلیل.

۴ - ایراد تهمت و افترا، هتک حیثیت.

۵ - اخاذی.

۶ - اختلاس.

۷ - تبعیض یا اعمال غرض یا روابط غیر اداری در اجرای قوانین و مقررات نسبت به اشخاص.

۸ - ترك خدمت در خلال ساعات موظف اداری.

۹ - تکرار در تأخیر ورود به محل خدمت یا تکرار خروج از آن بدون کسب مجوز.

۱۰ - تسامح در حفظ اموال و اسناد و وجوه دولتی، ایراد خسارات به اموال دولتی.

۱۱ - افشای اسرار و اسناد محرمانه اداری.

۱۲ - ارتباط و تماس غیر مجاز با اتباع بیگانه.

۱۳ - سرپیچی از اجرای دستورهای مقامهای بالاتر در حدود وظایف اداری.

۱۴ - کمکاری یا سهل انگاری در انجام وظایف محول شده.

۱۵ - سهل انگاری رؤسا و مدیران در ندادن گزارش تخلفات کارمندان تحت امر.

۱۶ - ارائه گواهی یا گزارش خلاف واقع در امور اداری.

۱۷ - گرفتن وجوهی غیر از آنچه در قوانین و مقررات تعیین شده یا اخذ هر گونه مالی که در عرف رشوه خواری تلقی میشود.

۱۸ - تسلیم مدارک به اشخاصی که حق دریافت آن را ندارند یا خودداری از تسلیم مدارک به اشخاص که حق دریافت آن را دارند.

۱۹ - تعطیل خدمت در اوقات مقرر اداری.

۲۰ - رعایت نکردن حجاب اسلامی.

۲۱ - رعایت نکردن شوون و شعایر اسلامی.

۲۲ - اختفا، نگهداری، حمل، توزیع و خرید و فروش مواد مخدر.

۲۳ - استعمال یا اعتیاد به مواد مخدر.

۲۴ - داشتن شغل دولتی دیگر به استثنای سمتهای آموزشی و تحقیقاتی.

۲۵ - هر نوع استفاده غیر مجاز از شوون یا موقعیت شغلی و امکانات و اموال دولتی.

۲۶ - جعل یا مخدوش نمودن و دست بردن در اسناد و اوراق رسمی یا دولتی.

۲۷ - دست بردن در سؤالات، اوراق، مدارک و دفاتر امتحانی، افشای سؤالات امتحانی یا تعویض آنها.

۲۸ - دادن نمره یا امتیاز، بر خلاف ضوابط.

۲۹ - غیبت غیر موجه به صورت متناوب یا متوالی.

قانون رسیدگی به تخلفات اداری - مصوب ۱۳۷۲/۰۹/۰۷

۳۰ - سوء استفاده از مقام و موقعیت اداری.

۳۱ - توقیف، اختفا، بازرسی یا باز کردن پاکتها و محمولات پستی یا معدوم کردن آنها و استراق سمع بدون مجوز قانونی.

۳۲ - کارشکنی و شایعه پراکنی، وادار ساختن یا تحریک دیگران به کارشکنی یا کمکاری و ایراد خسارت به اموال دولتی و اعمال فشارهای فردی برای تحصیل مقاصد غیر قانونی.

۳۳ - شرکت در تحصن، اعتصاب و تظاهرات غیر قانونی، یا تحریک به برپایی تحصن، اعتصاب و تظاهرات غیر قانونی و اعمال فشارهای گروهی برای تحصیل مقاصد غیر قانونی.

۳۴ - عضویت در یکی از فرقه‌های ضاله که از نظر اسلام مردود شناخته شده‌اند.

۳۵ - همکاری با ساواک منحل به عنوان مأمور یا منبع خبری و داشتن فعالیت یا دادن گزارش ضد مردمی.

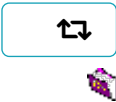
۳۶ - عضویت در سازمانهایی که مرامنامه یا اساسنامه آنها مبتنی بر نفی ادیان الهی است یا طرفداری و فعالیت به نفع آنها.

۳۷ - عضویت در گروههای محارب یا طرفداری و فعالیت به نفع آنها.

۳۸ - عضویت در تشکیلات فراماسونری.

فصل سوم - مجازاتها

ماده ۹ - تنبیهات اداری به ترتیب زیر عبارتند از:

الف - اخطار کتبی بدون درج در پرونده استخدامی.

ب - توبیخ کتبی با درج در پرونده استخدامی.

ج - کسر حقوق و فوق‌العاده شغل یا عناوین مشابه حداکثر تا [یک سوم از یک ماه] تا یک سال.

د - انفصال موقت از یک ماه تا یک سال.

ه - تغییر محل جغرافیایی خدمت به مدت یک تا پنج سال.

و - تنزل مقام و یا محرومیت از انتصاب به پستهای حساس و مدیریتی در دستگاههای دولتی و دستگاههای مشمول این قانون.

ز - تنزل یک یا دو گروه و یا تعویق در اعطای یک یا دو گروه به مدت یک یا دو سال.

ح - بازخرید خدمت در صورت داشتن کمتر از ۲۰ سال سابقه خدمت دولتی در مورد مستخدمین زن و کمتر از ۲۵ سال سابقه خدمت دولتی در مورد مستخدمین مرد با پرداخت ۳۰ تا ۴۵ روز حقوق مبنای مربوط در قبال هر سال خدمت به تشخیص هیأت صادرکننده رأی.

ط - بازنشستگی در صورت داشتن بیش از بیست سال سابقه خدمت دولتی برای مستخدمین زن و بیش از ۲۵ سال سابقه خدمت دولتی برای مستخدمین مرد بر اساس سنوات خدمت دولتی با تقلیل یک یا دو گروه.

ی - اخراج از دستگاه متبوع.

ک - انفصال دائم از خدمات دولتی و دستگاههای مشمول این قانون.

تبصره ۱ - در احتساب معدل خالص حقوق، تفاوت تطبیق و فوق‌العاده شغل مستخدمان موضوع بند ط در سه سال آخر خدمت در هنگام بازنشستگی، حقوق گروه جدید (پس از تنزل یک تا دو گروه) ملاک محاسبه قرار میگیرد.

تبصره ۲ - کسور بازنشستگی یا حق بیمه (سهم کارمند) کارمندانی که در اجرای این قانون به انفصال دائم، اخراج یا بازخریدی محکوم شده یا میشوند و نیز حقوق و مزایای مرخصی استحقاقی استفاده نشده آنان و در مورد محکومان به بازنشستگی، حقوق و مزایای مرخصی استحقاقی استفاده نشده، همچنین کسور بازنشستگی یا حق بیمه کارمندانی که در گذشته در اجرای مقررات قانونی از دستگاه دولتی متبوع خود اخراج گردیده‌اند، قابل پرداخت است.

بخش سوم: نکات آموزشی مربوط به سرفصل ریاضیات و آمار مقدماتی

نکات آموزشی ریاضیات

مجموعه‌ها

نکته شماره ۱

مجموعه عبارت است از هر دسته‌ای از اشیاء به نام عضو که مشخص و متمایز باشند.

زیر مجموعه

هر گاه تمامی اعضا A عضو B باشند، می‌نویسیم $A \subset B$ و می‌خوانیم A زیر مجموعه B است.

1. $\emptyset \subset A$ 2. $A \subset A$ 3. $A \subset B$, $B \subset A \Rightarrow A=B$ 4. $A \subset B$, $B \subset C \Rightarrow A \subset C$

نکته: اگر مجموعه‌ی A دارای n عضو باشد، آنگاه تعداد زیرمجموعه‌های آن 2^n خواهد بود.

قوانین مجموعه‌ها

قانون	اجتماع (U)	اشتراک (∩)
عضو بی اثر	$A \cup \emptyset = A$	$A \cap M = A$
همانی	$A \cup A = A$	$A \cap A = A$
متمم‌ها	$A \cup A' = M$	$A \cap A' = \emptyset$
جابجایی	$A \cup B = B \cup A$	$A \cap B = B \cap A$
شرکت پذیری	$A \cup (B \cap C) = (A \cup B) \cap (A \cup C)$	$A \cap (B \cup C) = (A \cap B) \cup (A \cap C)$
پخش	$A \cup (B \cap C) = (A \cup B) \cap (A \cup C)$	$A \cap (B \cup C) = (A \cap B) \cup (A \cap C)$
دمورگان	$(A \cup B)' = A' \cap B'$	$(A \cap B)' = A' \cup B'$
جذب	$A \cup (A \cap B) = A$	$A \cap (A \cup B) = A$
شبه جذب	$A \cup (A' \cap B) = A \cup B$	$A \cap (A' \cup B) = A \cap B$

توان

نکته شماره ۲

$$(a^m)^n = a^{nm} \cdot \left(\frac{a}{b}\right)^n = \frac{a^n}{b^n} \cdot (ab)^n = a^n b^n \cdot \frac{a^n}{a^m} = a^{n-m} \cdot a^n a^m = a^{n+m}$$

$$a^{\frac{m}{n}} = \sqrt[n]{a^m} \cdot a^{-n} = \frac{1}{a^n} \cdot a^1 = a \cdot a^0 = 1 \cdot a \neq 0$$

تذکره ۱: هر عدد به توان یک برابر خود عدد می‌باشد: $a^1 = a$

تذکره ۲: هر عدد غیر از صفر اگر به توان صفر برسد برابر است با عدد یک: $a^0 = 1$

نکته شماره ۳ رادیکال‌ها

$$\frac{\sqrt[n]{a}}{\sqrt[m]{b}} = \frac{\sqrt[nm]{a^m}}{\sqrt[nm]{b^n}} = \sqrt[nm]{\frac{a^m}{b^n}} \cdot b \neq 0 \cdot \sqrt[n]{\frac{a}{b}} = \frac{\sqrt[n]{a}}{\sqrt[n]{b}} \cdot b \neq 0 \cdot \sqrt[n]{a^m} = \sqrt[np]{a^{mp}} \cdot (\sqrt[n]{a})^n = a$$

$$\sqrt[n]{ab} = \sqrt[n]{a} \sqrt[n]{b} \cdot (\sqrt[n]{a})^m = \sqrt[n]{a^m} \cdot \sqrt[n]{a^m} \sqrt[n]{b} = \sqrt[nm]{a^m b^n} \cdot \sqrt[m]{\sqrt[n]{a}} = \sqrt[nm]{a} \cdot a^{\frac{m}{n}} = \sqrt[n]{a^m}$$

تذکره ۱: اگر فرجه رادیکال زوج باشد باید عبارت زیر رادیکال نامنفی باشد، تا رادیکال در مجموعه اعداد حقیقی معنی دار باشد.
تذکره ۲: اگر فرجه رادیکال فرد باشد، عبارت زیر رادیکال منفی نیز می‌تواند باشد.

رادیکال‌های مرکب:

$$\sqrt{a \pm \sqrt{b}} = \sqrt{\frac{a+c}{2}} \pm \sqrt{\frac{a-c}{2}} : c^2 = a^2 - b \cdot c > 0$$

نکته شماره ۴ چند جمله‌ای

یک جمله‌ای بر حسب یک متغیر مانند x ، به صورت ax^n ; $a \in \mathbb{R} \cdot n \in \mathbb{Z}^+$ تعریف می‌شود. مجموع چند یک جمله‌ای غیر متشابه را، چند جمله‌ای می‌گوییم.

نکته شماره ۵ عبارت گویا

$$\frac{P_x}{Q_x} \pm \frac{S_x}{R_x} = \frac{P_x \pm S_x}{Q_x} \quad (Q_x \neq 0)$$

$$\frac{P_x}{Q_x} \pm \frac{S_x}{R_x} = \frac{P_x \cdot R_x \pm Q_x \cdot S_x}{Q_x \cdot R_x} \quad (Q_x \cdot R_x \neq 0)$$

$$\frac{P_x}{Q_x} \times \frac{S_x}{R_x} = \frac{P_x \cdot S_x}{Q_x \cdot R_x} \quad (Q_x \cdot R_x \neq 0)$$

$$\frac{P_x}{Q_x} \div \frac{S_x}{R_x} = \frac{P_x}{Q_x} \times \frac{R_x}{S_x} = \frac{P_x \cdot R_x}{Q_x \cdot S_x} \quad (Q_x \cdot S_x \neq 0)$$

گویا کردن مخرج‌ها:

$$\frac{A}{\sqrt{a} - \sqrt{b}} = \frac{A}{\sqrt{a} - \sqrt{b}} \times \frac{\sqrt{a} + \sqrt{b}}{\sqrt{a} + \sqrt{b}} = \frac{A(\sqrt{a} + \sqrt{b})}{a - b}$$

نکته شماره ۶ معادله و نامعادله

$$ax \pm b = 0 \Rightarrow x = \pm \frac{b}{a}$$

اگر $a \neq 0$ باشد، معادله یک جواب دارد اگر $a = 0$ و $b = 0$ ، معادله مبهم است و بی‌شمار جواب دارد و اگر $a = 0$ و $b \neq 0$ معادله غیر ممکن (ممتنع) است و جواب ندارد.

$$ax^2 + bx + c = 0 \cdot \Delta = b^2 - 4ac \Rightarrow x = \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4ac}}{2a}$$

۱. اگر $\Delta > 0$ باشد، معادله دو ریشه حقیقی دارد.

۲. اگر $\Delta < 0$

۳. اگر $\Delta = 0$ باشد، معادله یک ریشه (ریشه مضاعف) دارد.

تعیین علامت $A = ax + b$:

هدف از تعیین علامت یک عبارت جبری آن است که مشخص کنیم به ازای چه مقادیر x عبارت مثبت یا منفی است و مشخص است که علامت عبارت $A = ax + b$ به ازای مقادیر بزرگتر از ریشه معادله $ax + b = 0$ موافق علامت ضریب x (a) و به ازای مقادیر کمتر از $\frac{-b}{a}$ مخالف علامت ضریب x است.

X	$\frac{-b}{a}$
AX+B	مخالف علامت a موافق علامت a

نکته ۱: هرگاه عبارتی به صورت حاصلضرب یا خارج قسمت چند عبارات درجه اول باشد هر یک را جداگانه تعیین علامت نموده و علامتها را در هم ضرب یا بر هم تقسیم می کنیم.

نکته ۲: در تعیین علامت عبارت جبری از عوامل مضاعف صرف نظر می کنیم و بقیه را تعیین علامت می کنیم.

نکته ۳: هرگاه طرفین یک نامساوی را در یک مقدار منفی ضرب و یا تقسیم کنیم جهت نامساوی عوض خواهد شد.

نکته ۴: اگر در معادله درجه دوم $a + b + c = 0$ باشد یک ریشه (۱) و ریشه دیگر $(\frac{c}{a})$ است.

نکته ۵: اگر در معادله درجه دوم $a + c = b$ باشد آنگاه یک ریشه معادله (۱-) و ریشه دیگر $(\frac{c}{a} -)$ است.

نکته ۶: اگر ریشه های معادله درجه دوم $ax^2 + bx + c = 0$ دو عدد متوالی باشند آنگاه $\Delta = a^2$ خواهد بود

نکته ۷: در معادله درجه دوم $ax^2 + bx + c = 0$ اگر یک ریشه K برابر ریشه دیگر باشد آنگاه داریم:

$$\frac{b^2}{ac} = \frac{(K+1)^2}{K}$$

معادله $ax^2 + bx + c = 0$ را در نظر بگیرید، داریم:

نکته ۸: معادله درجه دومی که هر ریشه اش عکس ریشه معادله فوق باشد، به صورت $cx^2 + bx + a = 0$ است.

نکته ۹: معادله درجه دومی که هر ریشه اش قرینه هر ریشه معادله فوق باشد، به صورت $ax^2 - bx + c = 0$ است.

نکته ۱۰: معادله درجه دومی که هر ریشه اش n برابر هر ریشه معادله فوق باشد، به صورت $ax^2 + bnx + cn^2 = 0$ است.

نکته ۱۱: معادله درجه دومی که هر ریشه اش مربع هر ریشه معادله فوق باشد، به صورت $a^2x^2 + (2ac - b^2)x + c^2 = 0$ است.

تشکیل معادله درجه دومی که دو ریشه آن معلوم است:

اگر x' و x'' دو ریشه معادله درجه دوم باشند، آنگاه با فرض $S = x' + x''$ و $P = x' \cdot x''$ معادله درجه دومی که ریشه هایش x' و x'' می باشند به شکل $x^2 - Sx + P = 0$ بیان می شود.

رابطه بین ریشه‌های معادله:

در معادله $ax^2 + bx + c = 0$ اگر x' و x'' ریشه‌های معادله باشند، آنگاه داریم:

$$\begin{cases} S = x' + x'' = -\frac{b}{a} \rightarrow \text{حاصلجمع دو ریشه} \\ P = x' \cdot x'' = \frac{c}{a} \rightarrow \text{حاصلضرب دو ریشه} \\ A = |x' - x''| = \frac{\sqrt{\Delta}}{|a|} \rightarrow \text{قدرمطلق تفاضل دو ریشه} \end{cases} \begin{cases} x'^2 + x''^2 = S^2 - 2P \\ x'^3 + x''^3 = S^3 - 3SP \\ \sqrt{x'} + \sqrt{x''} = \sqrt{S + 2\sqrt{P}} \\ |\sqrt{x'} - \sqrt{x''}| = \sqrt{S - 2\sqrt{P}} \end{cases}$$

نامعادله درجه اول:

نامعادله یک مجهولی درجه اول پس از انتقال دادن همه جمله‌ها به یک طرف نامعادله و ساده کردن به شکل کلی زیر تبدیل خواهد شد.

$$\begin{cases} ax + b > 0 \\ \text{یا} \\ ax + b \geq 0 \end{cases} \cdot \begin{cases} ax + b < 0 \\ \text{یا} \\ ax + b \leq 0 \end{cases}$$

تصادد عددی و هندسی

نکته شماره ۷

تصادد عددی

a_n : جمله‌ی n ام a_1 : جمله‌ی اول d : قدر نسبت

$$a_n = a_1 + (n - 1)d$$

b را واسطه حسابی یا میانگین حسابی سه عددی a, b, c نامیم، اگر داشته باشیم:

$$b = \frac{a + c}{2}$$

در هر تصاعد عددی داریم:

$$\begin{cases} a_n = a_1 + (n - 1)d \\ a_m = a_1 + (m - 1)d \end{cases} \Rightarrow a_n - a_m = (n - m)d \Rightarrow d = \frac{a_n - a_m}{n - m}$$

اگر بین دو عدد معلوم a, b ، تعداد n واسطه‌ی حسابی درج کنیم، قدرنسبت از رابطه‌ی $d = \frac{b-a}{n+1}$ به دست می‌آید.

مجموع n جمله‌ای اول تصاعد عددی:

$$S_n = \frac{n}{2}[2a_1 + (n - 1)d], S_n = \frac{n}{2}[a_1 + a_n]$$

تصادد هندسی:

عدد ثابت $t_1 \neq 0$ و عدد ثابت $q (\neq 0, \pm 1)$ را در نظر بگیرید، دنباله‌ای از اعداد را چنان در نظر بگیرید که جمله اول آن t_1 و جمله‌های بعدی آن از ضرب q در جمله ماقبل بدست آید، چنین دنباله‌ای را یک تصاعد هندسی می‌نامیم.

جمله n ام یک تصاعد هندسی از رابطه $t_n = t_1 q^{n-1}$ محاسبه می‌شود.

نکته ۱: شرط لازم و کافی برای آنکه سه مقدار c و b و a سه جمله متوالی یک تصاعد هندسی باشند آن است که $b^2 = ac$ باشد.

نکته ۲: مجموع n جمله اول یک تصاعد هندسی:

$$S_n = t_1 \left(\frac{1 - q^n}{1 - q} \right)$$

نکته ۳: رابطه بین جمله n ام و m ام یک تصاعد هندسی:

۱. اگر $n-m$ زوج باشد آنگاه $q = \pm \sqrt[n-m]{\frac{a_n}{a_m}}$ می‌باشد.

۲. اگر $n-m$ فرد باشد آنگاه $q = \sqrt[n-m]{\frac{a_n}{a_m}}$ می‌باشد.

مجموع n جمله اول تصاعد هندسی:

$$S_n = \frac{a_1(1 - q^n)}{1 - q}, S_n = \frac{q \cdot a_n - a_1}{q - 1}$$

لگاریتم

نکته شماره ۸

اگر a عددی حقیقی و مثبت باشد و $a \neq 1$ ، و اگر x عددی مثبت و y عددی حقیقی باشد به طوری که $a^y = x$ را لگاریتم در مبنای a می‌نامیم و می‌نویسیم:

$$y = \log_a x$$

$$\log_a a = 1, \log_a 1 = 0, \log AB = \log A + \log B, \log \frac{A}{B} = \log A - \log B$$

$$\log A^n = n \log A, \log \sqrt[n]{A} = \frac{1}{n} \log A, \log_b a = \frac{1}{\log_a b}, \log_{b^m} a^n = \frac{n}{m} \log_b a$$

$$\log_b a = \frac{\log c^a}{\log c^b}, a^{\log a^N} = N, a^{\log c^b} = b^{\log c^a}$$

اتحادها

نکته شماره ۹

$$(a \pm b)^2 = a^2 \pm 2ab + b^2 \quad (x + a)(x + b) = x^2 + (a + b)x + ab$$

$$(a - b)(a + b) = a^2 - b^2 \quad (a + b)(a^2 - ab + b^2) = a^3 + b^3$$

$$(a + b + c)^2 = a^2 + b^2 + c^2 + 2ab + 2ac + 2bc \quad (a + b)^3 = a^3 + 3a^2b + 3ab^2 + b^3$$

$$(a - b)(a^2 + ab + b^2) = a^3 - b^3 \quad (a - b)^3 = a^3 - 3a^2b + 3ab^2 - b^3$$

$$(a \pm b)^4 = a^4 \pm 4a^3b + 6a^2b^2 \pm 4ab^3 + b^4$$

$$(a + b)^n = a^n + \binom{n}{1} a^{n-1}b + \binom{n}{2} a^{n-2}b^2 + \dots + \binom{n}{n} b^n; \binom{n}{k} = \frac{n!}{k!(n-k)!}$$

اگر n فرد باشد:

$$a^n + b^n = (a + b)(a^{n-1} - a^{n-2}b + a^{n-3}b^2 - \dots + b^{n-1})$$

اگر n زوج باشد:

$$a^n - b^n = (a - b)(a^{n-1} + a^{n-2}b + a^{n-3}b^2 + \dots + b^{n-1})$$

اگر n زوج باشد:

$$a^n + b^n = (a + b)(a^{n-1} - a^{n-2}b + a^{n-3}b^2 - \dots - b^{n-1})$$

مختصات خط و نقطه، بردار و ماتریس

نکته شماره ۱۰

اندازه‌ی جبری پاره‌خطی مانند AB را نماد $\overline{AB}$ نمایش داده می‌شود و داریم:

$$\overline{AB} = X_A - X_B$$

مختصات وسط یک پاره خط:

$$A(X_A, Y_A) \cdot B(X_B, Y_B) \Rightarrow X_M = \frac{X_A + X_B}{2} \cdot Y_M = \frac{Y_A + Y_B}{2}$$

اندازه طول یک پاره خط:

$$A(X_A, Y_A) \cdot B(X_B, Y_B) \Rightarrow AB = \sqrt{(X_B - X_A)^2 + (Y_B - Y_A)^2}$$

فرم‌های کلی معادله‌ی یک خط:

$$Ax + by + c = 0, y = mx + h$$

اوضاع نسبی دو خط $ax + by + c = 0$, $a'x + b'y + c' = 0$ در صفحه:

$$aa' + bb' = 0 \text{ (دو خط عمود برهم)}$$

$$\frac{a}{a'} \neq \frac{b}{b'} \text{ (دو خط متقاطع)}$$

$$\frac{a}{a'} = \frac{b}{b'}, c \neq c' \text{ (دو خط منطبق بر هم)}$$

$$\frac{a}{a'} = \frac{b}{b'} \text{ (دو خط موازی)}$$

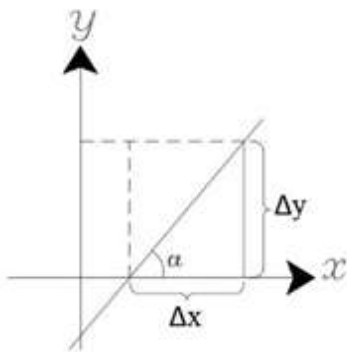
معادله خط گذرنده از نقاط $A(X_A, Y_A)$ و $B(X_B, Y_B)$:

$$\frac{Y - Y_A}{X - X_A} = \frac{Y_B - Y_A}{X_B - X_A}$$

نکته: شیب خطی که از دو نقطه $A \left| \begin{smallmatrix} X_A \\ Y_A \end{smallmatrix} \right.$ و $B \left| \begin{smallmatrix} X_B \\ Y_B \end{smallmatrix} \right.$ می‌گذرد برابر است با:

$$m_{AB} = \frac{Y_B - Y_A}{X_B - X_A}$$

نکته ۳۴: شیب یک خط همان تانژانت زاویه‌ای است که آن خط با جهت مثبت محور x ها می‌سازد یا بعبارت دیگر می‌توان شیب را نسبت تغییرات y به تغییرات x بیان کرد.

www.e-estekhdam.com

$$m = \operatorname{tg} \alpha = \frac{\Delta y}{\Delta x}$$

اگر بردارهای $\vec{U} = (X_1, Y_1, Z_1)$ و $\vec{V} = (X_2, Y_2, Z_2)$ دو بردار مفروض باشند، داریم:

ضرب اسکالر یا نقطه ای دو بردار:

$$\vec{U} \cdot \vec{V} = |\vec{U}| \cdot |\vec{V}| \cos \theta = X_1 X_2 + Y_1 Y_2 + Z_1 Z_2$$

ضرب خارجی دو بردار:

$$\vec{U} \times \vec{V} = \left(\begin{vmatrix} Y_1 & Z_1 \\ Y_2 & Z_2 \end{vmatrix} \cdot \begin{vmatrix} X_1 & Z_1 \\ X_2 & Z_2 \end{vmatrix} \cdot \begin{vmatrix} X_1 & Y_1 \\ X_2 & Y_2 \end{vmatrix} \right) \cdot |\vec{U} \times \vec{V}| = |\vec{U}| \cdot |\vec{V}| \sin \theta$$

نکته: معادله خطی که از دو نقطه $A \begin{vmatrix} X_A \\ Y_A \end{vmatrix}$ و $B \begin{vmatrix} X_B \\ Y_B \end{vmatrix}$ می‌گذرد برابر است با:

$$y - y_A = \frac{y_B - y_A}{x_B - x_A} (x - x_A)$$

نکته: برای آنکه دو خط موازی باشند، باید شیبهای آن دو خط با هم برابر باشند.

نکته: برای آنکه دو خط بر هم عمود باشند، باید حاصل ضرب شیب‌های دو خط برابر (-1) باشد

نکته: برای آنکه دو خط به معادلات $ax + by + c = 0$ و $a'x + b'y + c' = 0$ بر هم منطبق باشند باید $\frac{a}{a'} = \frac{b}{b'} = \frac{c}{c'}$ باشد.

نکته: برای تعیین زاویه بین دو خط از فرمول $\operatorname{tg} \alpha = \pm \frac{m - m'}{1 + mm'}$ استفاده می‌کنیم.

تذکر: برای تعیین مختصات محل برخورد دو خط کافی است معادله دو خط را در یک دستگاه حل نماییم.

نکته: شرط آنکه سه نقطه $A \begin{vmatrix} X_A \\ Y_A \end{vmatrix}$ و $B \begin{vmatrix} X_B \\ Y_B \end{vmatrix}$ و $C \begin{vmatrix} X_C \\ Y_C \end{vmatrix}$ بر روی یک خط راست واقع باشند آن است که $m_{AB} = m_{AC}$ به عبارت دیگر

$$\frac{y_B - y_A}{x_B - x_A} = \frac{y_C - y_A}{x_C - x_A}$$

نکته: فاصله نقطه $A \begin{vmatrix} X_A \\ Y_A \end{vmatrix}$ از خط D به معادله $ax + by + c = 0$ برابر است با:

$$d = \frac{|ax_A + by_A + c|}{\sqrt{a^2 + b^2}}$$

نکته: فاصله دو خط موازی به معادلات $ax + by + c = 0$ و $ax + by + c' = 0$ برابر است با:

$$d = \frac{|c - c'|}{\sqrt{a^2 + b^2}}$$

نکته شماره ۱۱ تابع

معمولا تابع f از A به B را به صورت زیر و با صورت $Y = f(x)$ نمایش می‌دهیم:

$$\begin{cases} f: A \rightarrow B \\ f = \{(x, y) | y = f(x), x \in A, y \in B\} \end{cases}$$

جبر توابع (اعمال روی توابع)

$$(f \pm g)(x) = f(x) \pm g(x) \quad (f \cdot g)(x) = f(x) \cdot g(x) \quad ; x \in D_f \cap D_g$$

$$\left(\frac{f}{g}\right)(x) = \frac{f(x)}{g(x)} \quad ; x \in D_f \cap D_g - \{x | g(x) = 0\}$$

ترکیب توابع

توابع f و g را در نظر بگیرید. ترکیب f و g به صورت زیر می‌باشد:

$$(f \circ g)(x) = f(g(x))$$

$$D_{f \circ g} = \{x \in D_g | g(x) \in D_f\}$$

تابع زوج و فرد

$$\forall x, -x \in D_f \Rightarrow f(x) = -f(-x) \quad \text{تابع فرد}$$

$$\forall x, -x \in D_f \Rightarrow f(x) = f(-x) \quad \text{تابع زوج}$$

تابع پوشا: تابع $f(x) = y$ را پوشا می‌گوییم هرگاه به ازای هر y متعلق به برد تابع عضوی مانند x به سمت x_0 میل کند، $f(x)$ نیز به سمت

L میل می‌کند، L را حد تابع $f(x)$ می‌گوییم و می‌نویسیم: $\lim_{x \rightarrow x_0} f(x) = L$

نکته شماره ۱۲ قضایای حد و پیوستگی

$$\lim_{x \rightarrow a} c = c \quad (c \text{ ثابت عدد})$$

$$\lim_{x \rightarrow a} (mx + b) = ma + b$$

$$\lim_{x \rightarrow a} f(x) = L, \lim_{x \rightarrow a} g(x) = M \Rightarrow \lim_{x \rightarrow a} [f(x) \pm g(x)] = L \pm M$$

$$\lim_{x \rightarrow a} f(x) = L, \lim_{x \rightarrow a} g(x) = M \Rightarrow \lim_{x \rightarrow a} [f(x) \cdot g(x)] = L \cdot M$$

$$\lim_{x \rightarrow a} f(x) = L, \lim_{x \rightarrow a} g(x) = M, M \neq 0 \Rightarrow \lim_{x \rightarrow a} \left[\frac{f(x)}{g(x)} \right] = \frac{L}{M}$$

$$\lim_{x \rightarrow a} f(x) = L \xrightarrow{n \in \{0\} \cup \mathbb{N}} \lim_{x \rightarrow a} [f(x)]^n = L^n$$

$$\lim_{x \rightarrow a} f(x) = L \xrightarrow{L \geq 0, n=2k} \lim_{x \rightarrow a} \sqrt[n]{f(x)} = \sqrt[n]{L}$$

$$\lim_{x \rightarrow a^0} f(x) = L \Leftrightarrow \lim_{x \rightarrow a^+} f(x) = \lim_{x \rightarrow a^-} f(x) = L$$

هم ارزی و نکات حد:

$$\lim_{x \rightarrow \pm\infty} (a_0 x^n + a_1 x^{n-1} + \dots + a_n) = \lim_{x \rightarrow \pm\infty} a_0 x^n$$

$$\lim_{x \rightarrow \pm\infty} \left(1 + \frac{a}{x}\right)^{bx} = e^{ab} \cdot \lim_{x \rightarrow \pm\infty} (1 + ax)^{\frac{b}{x}} = e^{ab} \cdot \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{1}{x} = +\infty \cdot \lim_{x \rightarrow 0^-} \frac{1}{x} = -\infty$$

$$x \rightarrow \pm\infty \Rightarrow \sqrt[p]{ax^p + bx^{p-1} + \dots} \cong \pm \sqrt[p]{a} \left(x + \frac{b}{ap}\right) \cdot p = 2k \cdot k = 1.2.3.$$

$$x \rightarrow \infty \Rightarrow \sqrt[p]{ax^p + bx^{p-1} + \dots} \cong \sqrt[p]{a} \left(x + \frac{b}{ap}\right) \cdot p = 2k + 1 \cdot k = 1.2.3.$$

$$x \rightarrow \pm\infty \Rightarrow \sqrt{ax^2 + bx + c} \cong \sqrt{a} \left|x + \frac{b}{2a}\right|$$

$$\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin x}{x} = 1 \cdot \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin^{-1} x}{x} = 1 \cdot \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\tan x}{x} = 1 \cdot \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\tan^{-1} x}{x} = 1 \cdot \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\ln(1+x)}{x} = 1$$

$$x \rightarrow 0 \Rightarrow \tan x - x \cong \frac{1}{3} x^3 \cdot \tan x - \sin x \cong \frac{1}{2} x^3 \cdot 1 - \cos^m x \cong \frac{mx^2}{2} \cdot x - \sin x \cong \frac{1}{6} x^3$$

مشتق

نکته شماره ۱۳

$$Y = f(x) \Rightarrow \lim_{x \rightarrow a} \frac{f(x) - f(a)}{x - a} \Rightarrow f'(a) = \lim_{x \rightarrow a} \frac{f(x) - f(a)}{x - a} = \lim_{h \rightarrow 0} \frac{f(a+h) - f(a)}{h}$$

$$\lim_{x \rightarrow a^+} \frac{f(x) - f(a)}{x - a} \Rightarrow f'^+(a) \text{ حد راست:}$$

$$\lim_{x \rightarrow a^-} \frac{f(x) - f(a)}{x - a} \Rightarrow f'^-(a) \text{ حد چپ:}$$

هرگاه تابعی در یک نقطه مانند a دارای مشتق چپ و راست بوده و این دو مشتق باهم برابر باشند، می‌گوییم تابع در نقطه a دارای مشتق است.

$$f'^-(a) = f'^+(a) = f'(a)$$

قواعد مشتق گیری

Y (تابع)	Y' (مشتق)	Y (تابع)	Y' (مشتق)
C	.	$m \sin^n u$	$mnu' \sin^{n-1} u \cos u$
mx^n	mnx^{n-1}	$m \cos^n u$	$-mnu' \cos^{n-1} u \sin u$
mu^n	$mnu' u^{n-1}$	$m \operatorname{tg}^n u$	$mnu' \operatorname{tg}^{n-1} u (1 + \operatorname{tg}^2 u)$
$u \cdot v$	$u'v + v'u$	$m \cotg^n u$	$-mnu' \cotg^{n-1} u (1 + \cotg^2 u)$
$\frac{u}{v}$	$\frac{u'v - v'u}{v^2}$	Arc sinx	$\frac{1}{\sqrt{1-x^2}}$
$\sqrt[m]{u^n}$	$\frac{nu'}{m \sqrt[m]{u^{m-n}}}$	Arc cosx	$\frac{-1}{\sqrt{1-x^2}}$
me^u	$mu'e^n$	Arc t gx	$\frac{1}{1+x^2}$
me^x	me^x	Arc cotgx	$\frac{-1}{1+x^2}$
$m \operatorname{Ln} u$	$m \left(\frac{u'}{u} \right)$	Arc sin u	$\frac{u'}{\sqrt{1-u^2}}$
$m \operatorname{Ln} x$	$m \left(\frac{1}{x} \right)$	Arc cos u	$\frac{-u'}{\sqrt{1-u^2}}$
ma^u	$mu'a^u \operatorname{Ln} a$	Arc tg u	$\frac{u'}{1+u^2}$
$m \log_a u$	$m \left(\frac{u'}{u \operatorname{Ln} a} \right) = m \left(\frac{u'}{u} \right) \log_a e$	Arc cotg u	$\frac{-u'}{1+u^2}$
$\sin x$	$\cos x$	Shu	$u' \operatorname{Chu}$
$\cos x$	$-\sin x$	Chu	$u' \operatorname{Shu}$
$\tan x$	$1 + \operatorname{tg}^2 x$	Thu	$u' (1 - \operatorname{Th}^2 u)$
$\cot x$	$-(1 + \cotg^2 x)$	Cothu	$u' (1 - \operatorname{Coth}^2 u)$
$\sin u$	$u' \cos u$	ArcShu	$\frac{u'}{\sqrt{u^2+1}}$
$\cos u$	$-u' \sin u$	ArcChu	$\frac{u'}{\sqrt{u^2-1}}$
$\tan u$	$u' (1 + \operatorname{tg}^2 u)$	ArcThu	$\frac{u'}{1-u^2}$
$\cot u$	$-u' (1 + \cotg^2 u)$	ArcCothu	$\frac{u'}{1-u^2}$

مشتق تابع ضمنی:

$$f_{(x,y)} = 0 \Rightarrow y'_x = -\frac{f'_x}{f'_y} \Rightarrow y'_x = -\frac{\text{مشتق جملات نسبت به } x}{\text{مشتق جملات نسبت به } y}$$

مشتق توابع معکوس:

$$y = f_{(x)} \cdot f^{-1}_{(x)} \Rightarrow (f^{-1})'_{(f(a))} = \frac{1}{(f)'(a)}$$

مشتق تابع پارامتری:

$$x = x(t) \cdot u = y(t) \Rightarrow y' = \frac{(dy/dt)}{(dx/dt)}$$

مشتق توابع $u(x)^{v(x)}$:

$$u(x)^{v(x)} \Rightarrow y' = u^v \left[v' \ln u + \frac{u'v}{u} \right]$$

گرادیان یک تابع:

$$f(x, y, z) \Rightarrow \text{grad } f = \nabla f = \left(\frac{\delta f}{\delta x} \cdot \frac{\delta f}{\delta y} \cdot \frac{\delta f}{\delta z} \right)$$

دیورژانس یک تابع برداری:

$$\vec{F} = (P, Q, R) \Rightarrow \text{div } \vec{F} = \nabla \cdot \vec{F} = \frac{\delta P}{\delta x} + \frac{\delta Q}{\delta y} + \frac{\delta R}{\delta z}$$

کرل یک تابع برداری $(\vec{F} = (P, Q, R))$:

$$\text{curl } \vec{F} = \nabla \times \vec{F} = \begin{vmatrix} \vec{i} & \vec{j} & \vec{k} \\ \frac{\delta}{\delta x} & \frac{\delta}{\delta y} & \frac{\delta}{\delta z} \\ P & Q & R \end{vmatrix} = \left(\frac{\delta R}{\delta y} - \frac{\delta Q}{\delta z} \right) \vec{i} + \left(\frac{\delta P}{\delta z} - \frac{\delta Q}{\delta x} \right) \vec{j} + \left(\frac{\delta Q}{\delta x} - \frac{\delta P}{\delta y} \right) \vec{k}$$

عملگر لاپلاس:

$$\nabla^2 f = \frac{\delta^2 f}{\delta^2 x} + \frac{\delta^2 f}{\delta^2 y} + \frac{\delta^2 f}{\delta^2 z}$$

نکته:

$$\text{div}(\text{curl } \vec{F}) = \nabla \cdot (\nabla \times \vec{F}) = 0 \cdot \text{curl}(\text{grad } \vec{F}) = \nabla \times (\nabla f) = 0$$

$$\text{div}(\text{grad } f) = \nabla \cdot (\nabla f) = \nabla^2 f \cdot \text{curl}(\text{curl } \vec{F}) = \text{grad}(\text{div } \vec{F}) - \nabla^2 \vec{F} = \nabla(\nabla \cdot \vec{F}) - \nabla^2 \vec{F}$$

نکته شماره ۱۴

انتگرال و کاربرد انتگرال

$$F'(x) = f(x) \Rightarrow \int f(x)dx = F(x) + c$$

$$\int kf(x)dx = k \int f(x)dx$$

$$\int f(ax)dx = \frac{1}{a}F(ax) + c$$

$$\int f(x)f'(x)dx = \frac{1}{2}f^2(x) + c$$

$$x = u(t) \Rightarrow \int f(x)dx = \int f(u(t))u'(t)dt$$

$$\int u dv = uv - \int v du$$

$$\int x^n dx = \frac{1}{n+1}x^{n+1} + c, n \neq -1$$

$$\int \frac{dx}{ax+b} = \frac{1}{a} \ln|ax+b| + c$$

$$\int \frac{dx}{(x+a)(x+b)} = \frac{1}{a-b} \ln \left| \frac{x+b}{x+a} \right| + c, a \neq b$$

$$\int x^n \ln x dx = \frac{x^{n+1}}{n+1} \left[\ln x - \frac{1}{n+1} \right] + c$$

$$\int e^{ax} \cos bxdx = \frac{e^{ax}}{a^2+b^2} [b \sin bx + a \cos bx] + c$$

$$\int \sin x dx = -\cos x + c$$

$$\int \sin^2 x dx = \frac{x}{2} - \frac{1}{4} \sin 2x + c$$

$$\int \frac{dx}{\sin x} = \ln \left| \tan \frac{x}{2} \right| + c$$

$$\int \sin x \cos x dx = -\frac{1}{4} \cos 2x + c$$

$$\int \sin^2 x \cos^2 x dx = \frac{x}{8} - \frac{1}{32} \sin 4x + c$$

$$\int \sin x \cos^n x dx = \frac{\cos^{n+1} x}{n+1} + c$$

$$\int \arcsin x dx = x \arcsin x + \sqrt{1-x^2} + c$$

$$\int \arctan x dx = x \arctan x - \frac{1}{2} \ln(x^2 + 1) + c$$

$$(\int f(x)dx)' = f(x)$$

$$\int [f(x) \pm g(x)] dx = \int f(x)dx \pm \int g(x)dx$$

$$\int f(ax+b)dx = \frac{1}{a}F(ax+b) + c$$

$$\int \frac{f'(x)}{f(x)} dx = \ln|f(x)| + c$$

انتگرال گیری به روش تغییر متغیر ←

انتگرال گیری به روش جزء به جزء ←

$$\int (ax+b)^n dx = \frac{(ax+b)^{n+1}}{a(n+1)} x^{n-1} + c, n \neq -1$$

$$\int \frac{ax+b}{cx+d} dx = \frac{a}{c}x + \frac{bc-ad}{c^2} \ln|cx+d| + c$$

$$\int \frac{dx}{x^2-a^2} = \frac{1}{2a} \ln \left| \frac{x-a}{x+a} \right| + c$$

$$\int e^{ax} \sin bxdx = \frac{e^{ax}}{a^2+b^2} [a \sin bx - b \cos bx] + c$$

$$\int \frac{xdx}{\sqrt{ax+b}} = \frac{2(ax-2b)}{3a^2} \sqrt{ax+b} + c$$

$$\int \cos x dx = \sin x + c$$

$$\int \cos^2 x dx = \frac{x}{2} + \frac{1}{4} \sin 2x + c$$

$$\int \frac{dx}{\cos x} = \ln \left| \tan \left(\frac{x}{2} + \frac{\pi}{4} \right) \right| + c$$

$$\int \sin^2 x \cos x dx = -\frac{1}{3} \sin^2 x + c$$

$$\int \tan x dx = -\ln|\cos x| + c$$

$$\int \sin^n x \cos x dx = \frac{\sin^{n+1} x}{n+1} + c$$

$$\int \arccos x dx = x \arccos x - \sqrt{1-x^2} + c$$

$$\int \operatorname{Arc cot} x dx = x \operatorname{Arc cot} x + \frac{1}{2} \ln(x^2 + 1) + c$$

سطح محصور بین منحنی $y=f(x)$ و خط های $x=a$ و $x=b$:

$$S = \left| \int_a^b f(x)dx \right|$$

جزوہ
”طرح کلی اندیشہ اسلامی
در قرآن“

مولف: آیت اللہ سید علی خامنہ اے

مشخصات

نام کتاب : جزوه طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن

بتافایل

درس معارف و اندیشه اسلامی

ویژه حیطه عمومی آزمون استخدامی آموزش و پرورش

همراه با ایستگاه های تستی، تدریس و آزمون آنلاین

فهرست مطالب

خلاصه کتاب.....	۷
مقدمه.....	۱۰
بخش اول: ایمان.....	۱۲
درسنامه ۱.....	۱۲
تعریف تقوا.....	۱۳
تعریف اطاعت.....	۱۴
ایستگاه تستی درسنامه ۱.....	۱۷
درسنامه ۲.....	۲۳

دوره آمادگی آزمون استخدامی آموزش و پرورش مهر ۱۴۰۴

حیطہ عمومی

معارف و اندیشہ ہائے
اسلامی و انقلابی

بخش دوم

همرزمان حسین (ع)

بخش اول

طرح کلی اندیشہ
اسلامی در قرآن

فصل اول:

ایمان

با تمرکز بر سوره مبارکه
آل عمران آیات ۱۳۲ تا ۱۳۴

سیدعلی خامنه‌ای در ۳۵ سالگی در ماه رمضان هر روز بعد از نماز ظهر و عصر با موضوع طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن سخنرانی می‌کرد. او مجموعه عقاید اسلامی را از زبان قرآن به گونه‌ای بیان می‌کرد که مردم به فکر ایجاد جامعه اسلامی نیز می‌افتادند.

ایمان، توحید، نبوت و ولایت چهار موضوعی بودند که در این سلسله سخنرانی‌ها با رویکردی بدیع و منسجم مورد بحث قرار گرفته بود و علاوه بر تبیین کلی مبانی اندیشه اسلامی، بن مایه‌های فکری مکتب امام خمینی(ره) و انقلاب اسلامی را نیز به خوبی نشان می‌داد.

مقام عظمی ولایت، ایمان واقعی را ایمانی می‌دانند که آگاهانه و مسئولیت‌پذیر باشد و آن را ارزشمند می‌دانند. ایمانی توأم با درک و شعور، ایمانی که از روی بصیرت، با چشم باز، بدون ترس از اشکال به وجود آمده باشد. سپس ایشان، توحید را معرفی کرده و می‌گویند نمود آن در زندگی فرد موحد این است که زیر بار سلطه خدایان دروغین - اعم از ابلیس و طواغیت و هواهای نفسانی و ... - نرود. آن‌گاه برخی از ویژگی‌های یک جامعه موحد را بیان می‌کنند.

بعد از توحید به سراغ نبوت می‌روند و از تعریف اصل نبوت و معرفی دشمنان آن، به تعهداتی که متوجه مسلمانان معتقد به اصل نبوت است، اشاره می‌کنند. در آخر هم با توجه به تاریخ انبیا و آیات قرآن، روشن می‌کنند که فرجام کار انبیا و پیروان انبیا چیزی جز پیروزی نیست. ایشان در مبحث ولایت، ابتدا به شرح مفهوم ولایت و ابعاد آن (پیوند درونی جامعه اسلامی، نحوه ارتباط با جوامع غیر مسلمان و پیوند بین امام و امت) می‌پردازند و بعضی از زوایای آن را تبیین می‌کنند.

برشی از متن کتاب طرح کلی اندیشه اسلامی

دین نمی‌گوید نیروهایت را متوقف بگذار! دین می‌گوید سرعت بگیر هرچه بیشتر، مسابقه بده هرچه زیاده‌تر، اما به سوی چه؟ به سوی چیزی که شایسته توست، نه به سوی یک وجب آب و گل، نه به سوی فلان مبلغ ناچیز، نه به سوی زندگی مادی دنیا که هرچه باشد برای تو کوچک و کم است، ای انسان بزرگ! به سوی چیزی که با عظمت تو، با مقام تو سازگار باشد که انسان، عالیت‌ترین موجودات این جهان است. بزرگ‌ترین عظمت‌های وجود، بعد از پروردگار، در همین کالبد کوچک و محدود است. ای انسان بزرگ! سرعت بگیر، مسابقه بده اما به سوی چه؟ "إِلَى مَغْفَرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَ جَنَّةٍ"

سرعتت به سوی مغفرت پروردگار باشد، به سوی آن بهشت برین الهی باشد، که همه آسمان‌ها در مقابل او کوچکند، همه‌ی زمین در برابر او اندک است.

روح شما اگر در مقام تمثیل مانند جسمی باشد، هر گناهی که انجام می‌دهید، ضربتی بر روح وارد میکند و زخمی به وجود می‌آورد. چرا آقا؟ چرا می‌گوییم گناه ضربت بر روح است؟ برای خاطر اینکه روح باید تعالی پیدا کند و گناه هر آن چیزی است که روح انسانی را یک گام از تعالی و تکامل مورد نظرش باز میدارد. در مقام مثل و تشبیه، می‌شود همین زخم زدن؛ همین شکاف را بر پیکره‌ی روح تو به‌وجود آوردن، این گناه که شد، این نقیصه انجام گرفت.

مباحث بسیار شیرین و جذاب درس طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، برگرفته از سلسله جلسات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) تقدیم نگاه پر مهرتون می‌گردد.

«طرح اسلام بصورت مسلك اجتماعي و دارای اصولي منسجم و یک آهنگ و ناظر به زندگی جمعی انسان‌هاست.

با توجه به اینکه در همه تحقیقاتی که توسط دانشمندان علوم دینی صورت گرفته است جای دو نکته در همه این تحقیقات حقیقتاً خالی به نظر می‌رسید یکی همین **مسلك اجتماعي بودن اسلام و دیگری اصول منسجم و یک آهنگ که ناظر به زندگی جمعی انسان‌هاست**، با توجه به این واقعیت می‌توان به طور خلاصه سه خصوصیت مهم را برای بحث‌ها و گزارش‌های فکری اسلامی ضروری دانست که شایسته است متفکران آگاه و مسئول به این سه نکته توجه کنند:

اول: اینکه معارف و دستگاه فکری اسلام نازل به **تکالیف عملی** به ویژه **زندگی اجتماعي** باشد و هر یک از مباحث نظری از این دیدگاه، که چه طرحی برای زندگی انسان و چه هدفی برای بودن او و چه راهی برای رسیدن به این هدف را ارائه می‌دهد مورد بررسی و تحقیق قرار دهد.

دوم: اینکه طرح کلی و همه جانبه دین به صورت یک ایدئولوژی کامل و بی ابهام و دارای ابعاد متناسب با **زندگی چند بعدی انسان** در مسائل فکری و تحقیقات علمی مورد توجه قرار گیرد.

سوم: اینکه در استنباط و فهم اصول اساسی مدارک و متون اساسی دین **اصل و منبع** باشد نه سلیقه‌ها و نظرهای شخصی یا اندوخته‌های ذهن که مهم‌ترین منبع برای تحقیقات دینی و علمی قرآن می‌باشد.

کتاب طرح کلی با چنین رویکردی در دسترس شما علاقمندان قرار گرفته است.

درنامه ۱

آیا در اسلام هم چنین کاری که رهبانیت مسیحی کردند وجود دارد یا خیر؟
جواب کاملاً روشن است عالم اسلامی همانی است که سعی می‌کند که بگیرد یک غریق را.

وَرَهْبَانِيَّةً لِتَدْعُوهُمْ اَمَّا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ

آیه

رهبانیتی که آنان از خود درآوردن به صورت بدعتی بود که آن را ایجاد کردند روحانیون مسیحیت برای اینکه دامانشان به گناه آلوده نشود.

قرآن کریم هم می‌فرماید: این بدعتی که ایجاد کردید مورد قبول نمی‌باشد.

رهبانیت یعنی چه؟ یعنی گوشه‌گیری و ترک دنیا. به غارها، کوه‌ها و بیغوله‌ها پناهنده شدن

۱۰

طرح کلی
اندیشه‌الاسلام

✧ خلاصه ایی از تقوا: عالم اسلامی فرار نمی‌کند (رهبانیت) بلکه با استفاده از تجهیزات لازم و پوشیدن زره در مقابل آسیب گناه، برای دستگیری از گناهکاران وارد منطقه گناه شود.

❖ معنای تقوا چیست؟

آیا تقوا مقدمه و وسیله‌ای برای پیروزی هست یا نیست؟

تقوا وسیله پیروزی است. آن کسی که می‌خواهد وارد منطقه و بازده شود یعنی منطقه گناه و دیگران را نجات دهد آن وقت است به پیروزی می‌رسد که خود متقی باشد آیه قرآن می‌فرماید «وَتَقُوا اللَّهَ» تقوای خدا پیشه کنید «لَعَلَّكُمْ تَفْلَحُونَ» تا اینکه پیروزمند و رستگار گردید.

در زمان پیغمبر هم بودند کسانی که در جبهه مقابله با او می جنگیدند اما ادعا می کردند نحن ابناء الله بلکه بالاتر از پیغمبر، که ما فرزندان و پسران خدا هستیم

پس اگر در آیه نمی گفت اطاعت از پیغمبر را، دشمنان پیغمبر هم می گفتند ما مطیع خداییم. پس باید مشخص شود که اطاعت از خدا یعنی چه؟

آن کسانی که خود را بنده خدا می دانند اما بنده فرمان قانون خدا نیستند، عمل به قانون نمی کنند و ملتزم به لوازم بندگی نیستند، در زمره اطاعت کنندگان از خدا نمی باشند.

پس در صورتی ما می توانیم بگوییم ملتزم به لوازم بندگی هستیم که اطاعت از خدا و پیامبر را داشته باشیم

وَ أَطِيعُوا اللَّهَ وَ الرَّسُولَ
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

«لعلکم ترحمون»: شاید مورد رحم خدا قرار بگیرید.

رحم خدا یعنی چه؟

رحم خدا یعنی: اینکه ملتی به مسئولیت خودش عمل کند طبق بیان قرآن خدا آن وقتی به مردم رحم می کند که او را اطاعت کنند، و تکالیف به خود را انجام دهند. اطاعت کنید خدا و رسول را شاید مورد رحمت خدا قرار بگیرید

اطاعت از خدا به چه معناست :

یعنی تمام تکالیف و حجت‌های الهی را که بر دوشمان هست و حمل می‌کنیم؛ آنچه را که بر عهده ما نهاده شده است انجام دهیم

آیه شریفه: مومنان کسانی هستند که وقتی میان آنان مشاجره به وقوع می‌پیوندد، به پیامبر رجوع می‌کنند و چون پیامبر حکمی را صادر کرد، آن را می‌پذیرند.

پس اطاعت یعنی تسلیم فرمان

امر الهی اگر یک عده جمعیت به این صورت تحت فرمان خدا قرار بگیرند آن وقت است که رحمت پروردگار شامل حال آنان خواهد شد.

کمترین غبار کدورتی هم بر روح آنها و دل آنها بر جای نمی‌گذارد «و يُسْلِمُوا تَسْلِيمًا» تسلیم فرمان تو

توسعه و مبانی تمدن غرب

حیطه عمومی
تاریخ و فرهنگ تمدن

www.BetaFile.ir

توسعه و مبانی تمدن غرب

مقدمه:

* کتاب توسعه و مبانی تمدن غرب نوشته‌ی شهید مرتضی آوینی از جمله آثار برجسته‌ی این متفکر و نویسنده‌ی شهیر است. این کتاب که در قالب ۱۹ فصل نگاشته شده، به بررسی مفهوم توسعه و ریشه‌یابی آن در بستر تاریخ و اندیشه غرب می‌پردازد. محور اصلی بحث در این کتاب، حول نقد و بررسی مفهوم توسعه در دنیای غرب می‌چرخد. آوینی در این اثر، به واکاوی مبانی فلسفی، تاریخی و معرفتی تمدن غرب می‌پردازد و نشان می‌دهد که چگونه این تمدن، مفهوم توسعه را بر پایه اومانیزم، سکولاریسم و مدرنیته بنا نهاده است.

درنامه ۱

معنای توسعه:

* توسعه اگر نخستین سوغات غرب برای ما نباشد، از اولین ره آوردهای غربگرایی و غرب زدگی در کشور ماست. برای دریافت معنای توسعه باید مفهوم کلمه ترقی را دریافت چرا که اصولاً همین اندیشه ترقی اجتناب ناپذیر بشر است که مبنای توسعه تمدن کنونی بشر در ابعاد مادی و حیوانی وجود او قرار گرفته است. برادران ساده دل مسلمان، لفظ توسعه یا ترقی را با معنای رشد و تعالی در قرآن مرادف می‌گیرند.

* رشد و ترکیبات مختلف آن مجموعاً ۱۰ بار در قرآن مجید آمده است و آیه مبارکه‌ای که بیشتر از دیگران مورد استناد قرار گرفته آیه ۲۵۶ از سوره بقره است که رشد را صراحتاً در مقابل غی قرار داده است. «لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ»

۱- راه رشد یا همان سبیل الرشاد راهی است که انسان را بسوی علت غایی وجود خویش و آن هدف خاصی که از آفرینش مقصود پروردگار متعال بوده است، هدایت می‌کند و آن را "راه صلاح" ترجمه کرده‌اند. پس راه رشد هرگز به معنای توسعه یا ترقی نیست.

۲- لفظ توسعه ثلاثی از ریشه وسع و به معنای ایجاد وسع و فراخی است. خود این لفظ ترجمه یک کلمه فرنگی است.

۳- منظور از توسعه امروز صرفاً توسعه اقتصادی با معیارها و موازین خاصی است.

۴- منظور از توسعه فرهنگی، فرهنگی است که در خدمت توسعه اقتصادی قرار بگیرد.

۵- مفهوم اجمالی توسعه ← ایجاد فراخی و رفاه بیشتر در زندگی مادی انسان و پیشبرد او در جهت تمتع هر چه بیشتر از مواهب طبیعی

❖ **روش غرب برای تفهیم ضرورت توسعه:**

* در غرب همواره برای تفهیم ضرورت توسعه دو تصویر برای انسان می‌سازند و او را وادار می‌دارند که این دو تصویر را با یکدیگر مقایسه کنند.

تصویر اول؛ جامعه ای انسانی را نمایش می‌دهند که در محیط های روستایی کثیف بدون بهداشت و لوازم اولیه زندگی در جنگ با عوامل ناسازگار طبیعی مثل سیل و قحطی و اسیر امراض همراه با فقر غذایی و بیسوادی در خوف دائم بسر می‌برد.

تصویر دوم؛ جامعه انسان دیگری را نشان می‌دهد که در شهری صنعتی یا نیمه صنعتی برخوردار از بهداشت و ارتباط فردی و جمعی در وضعیتی مطلوب بدون ترس زندگی می‌کند.

* که با مقایسه دو تصویر می‌توان فهمید که بدون شک زندگی در تصویر دوم بهتر است اما این مقایسه از ریشه غلط است در تصویر اول جامعه تجسم یافته که هر چند روستایی و طبیعی است اما از آرمان‌های حیاتی اسلام و احکام آن به طور کامل دور افتاده حال آنکه تصویر دوم کاملاً غیرواقعی و خیالی است از جامعه‌ای صنعتی و ایده‌آل که پارامترهای عدم اعتدال روانی، فساد جنسی و اخلاقی، کفر و شرک و ... از مجموعه عوامل آن پاک شده است.

❖ **آیا می‌توان معنای توسعه را با مفهوم تکامل و تعالی در اسلام انطباق بخشید؟**

* خیر، مفهوم تکامل و تعالی در قرآن اصالتاً به ابعاد روحانی و معنوی وجود بشر است که بازگشت دارد و این تکامل روحانی با توسعه مادی بشر ملازمه ندارد بلکه برعکس ثروت و استقلال در قناعت است و صحت در اعتدال و پرهیز از تمتع، و تعالی در از خودگذشتگی و ایثار و سلامت نفس در غلبه بر امیال نفسانی است. مقصود این نیست که در اسلام روح و جسم و معنا و ماده در تعارض با یکدیگرند بلکه این‌ها در اصل و ریشه متحدند اما چون هر یک از قوای چهارگانه‌ی شهوت و غضب و وهم و عقل منفرداً از سایر قوا سعی می‌کنند که حاکمیت کل وجود بشر و شخصیت او را در کف خویش بگیرند باید برای ایجاد اعتدال در میان این قوا از افراط و تفریط در ارضای تمایلات و خواهش‌های آنان پرهیز کرد.

* منتهای حرکت تکاملی انسان و جهان و تاریخ در قرآن، الله است و این معنا در بسیاری از آیات قرآن مجید با عباراتی گوناگون همچون "الی ربک المنتهی" "إلی الله المصیر" "ان الی ربک الرجعی" "الیه راجعون" بیان شده است.

* تکامل و تعالی در معارف اسلام به یک حرکت همه جانبه که در آن بعد فرهنگی و معنوی دارای اصالت است بر می گردند و حال آنکه در غرب تکامل به تطور انسان از صورتهای پست تر حیوانی به صورتهای تکامل یافته اطلاق می شود.

* حرکت به سوی تکامل و تعالی در اسلام لزوماً با توسعه ی مادی و اقتصادی همراه نیست و بلکه بالعکس تعالی معنوی با قناعت و زهد و مصرف کمتر و ملازمه دارد.

* اگر حکومت اسلامی بخواهد برای رشد و تکامل انسانی برنامه ریزی کند، اصالتاً باید به ابعاد معنوی و روحانی وجود بشر توجه پیدا کند و در مرحله اول موانعی را که راه تعالی و روحانی بشر به سوی خدا را سد کرده اند از سر راه بردارد و از جمله این موانع فقر مادی است. لذا توجه به از بین بردن فقر مادی امری تبعی است نه اصلی و همچنین هدف از آن دستیابی به عدالت اجتماعی نه توسعه.

❖ **فرق بین امور اصلی و تبعی:**

* امور اصلی خودشان لزوماً و اصالتاً به عنوان محور و مبنای عمل مورد توجه قرار می گیرند حال آنکه امور تبعی فرعی و کفایی هستند.

* برای مثال وظیفه ی اصلی حکومت اسلامی تزکیه و تعلیم اجتماع است اما چون فقر و فقدان عدالت اجتماعی مانعی عظیم در برابر این هدف اصلی است، بالتبع از بین بردن فقر و سایر موانع می پردازد و به طور موازی در جهت تکامل و تعالی معنوی جامعه برنامه ریزی می کند.

* آموزش و فرهنگ در خدمت رفع محرومیت ها و از بین بردن فقر قرار نمی گیرد، بلکه مبارزه با فقر در خدمت اعتلای معنوی و فرهنگی است. حال اگر مبارزه با فقر مادی به عنوان محور ک اصل اتخاذ شود آنگاه آموزش و فرهنگ نیز به عنوان امور تبعی در خدمت آن قرار خواهند گرفت؛ اما اگر اعتلای فرهنگی یعنی تزکیه و تعلیم، محور و اصل قرار بگیرد، آنگاه مبارزه با فقر به عنوان امری تبعی و مانعی بر سر راه تکامل و تعالی معنوی لحاظ خواهد شد.

* **نکته:** هدف حکومت اسلامی در مبارزه با فقر، دستیابی به عدالت اجتماعی است نه توسعه.

❖ **توسعه یافتگی، اوتوپای قرن حاضر:**

شناخت انسان از جهان و خویشتن در مجموع منتهی به بینشی کلی می شود که آرمان ها از آن نتیجه می شوند. این بینش کلی پشتوانه همه اعمال و رفتار و سخنان انسان قرار می گیرد.

ارزش گذاری انسان بر روی پدیده های اطراف خویش نیز از همین بینش کلی و آرمان های زاییده از آن نتیجه می شود. امروزه در زبان رایج سیاست، ملل جهان را به دو دسته تقسیم می کنند توسعه یافته و توسعه نیافته، با معیار توسعه انسان ها دو دسته بیشتر نیستند فقیر و ثروتمند و میزان فقر و غنا نیز مصرف است. فقر در اسلام مضموم است و مسلماً جامعه آرمانی مسلمانان جامعه فقیری نیست.

انسان موجودی آرمان طلب و مطلق گراست. آرمان دورنمایی است که انسان در فراسوی حیات خویش تصور و تجسم می‌کند و آنگاه راه زندگی خویش را به گونه ای انتخاب می‌کند که به آن آرمان متصور برسد. شناخت انسان از جهان و خویشتن در مجموع منتهی به بینشی کلی می‌شود که آرمان‌ها از آن نتیجه می‌شوند. این بینش کلی که شامل شناخت انسان از جهان و خویشتن است.

* آرمان‌ها همواره علت غایی حرکت‌های فردی و اجتماعی بشر هستند.

* هدف، آن غایت مشخصی است که انسان فرا راه خویش تصور می‌کند و مسیر خود را به گونه‌ای پیش می‌گیرد که بدان دست یابد. اهداف انسان باتوجه به خواسته‌ها و نیازهایش انتخاب می‌شوند و گذشته از آنکه این خواسته‌ها ممکن است حقیقی یا کاذب باشند، هدف اصلی یا آرمان او نقطه ای است که انسان جواب تمامی خواسته‌هایش را در آن جستجو می‌کند با توجه به همین فطرت است که قرآن می‌فرماید: "لقد کان لکم فی رسول الله اسوة حسنة" اگر بشر از اسوه‌های حسنه اعراض کند به ناچار به سوی ائمه ی کفر خواهد گرایید. علت وضع کلمه "امام" نیز همین است؛ امام به معنای پیشوا، آرمان وجودی بشر، و آن غایتی است که همه ی صفات تکاملی انسان در وجود او تبلور یافته است. تبلیغات شیطانی غرب در نهاد خلقت او موجود است، سو استفاده می‌کند و با آفریدن قهرمانان کاذب برای اصناف مختلف جامعه را به هر جانبی که می‌خواهد سوق می‌دهد.

❖ نکات پیرامون مصرف:

* مصرف یکی از ارکان نظام اقتصادی غرب است چرا که اصولاً عرضه و تولید بیشتر هنگام ضرورت پیدا می‌کند که تقاضا و مصرف بیشتر در جامعه موجود باشد و تقاضا و مصرف بیشتر نیز مستقیماً بر تبلیغات مبتنی است.

* نیازهای حقیقی بشر محدود است و وقتی از حد طبیعی اشباع سیر شدن گذشت دیگر در وجود او میل و گرایشی برای مصرف باقی نمی‌ماند بنابراین تنها راه‌هایی که برای تشویق و ترغیب جامعه به مصرف بیشتر باقی می‌ماند این است که از یک سو کالاهای مصرفی جلا و تزیین و تنوع بیشتری پیدا کنند و از سوی دیگر با ایجاد گرایش‌های انحرافی مثل مدگرایی و تجدد طلبی و... در او تقاضای بیشتری برای مصرف ایجاد کنیم.

* راه سوم نیز وجود دارد: توسعه بازار و جستجوی بازارهای جدید یعنی همان انگیزه‌ای که به استعمار نو منتهی شده است.

* **قهرمان سازی** یکی از ارکان محتوایی تبلیغات غرب و راهی است که دولت‌های استکباری و سلاطین امپراتوری‌های اقتصادی دنیا برای تعدیل و تنظیم مؤلفه‌های اجتماعی در جهت تمایلات و اهوای شیطانی خویش یافته‌اند. تاریخ تبلیغات سینمایی و تلویزیونی غرب با فرار از واقع گرایی در قالب شخصیت‌های مضحکی مثل لورل وهاردی آغاز می‌شود و... با عبور از مرحله بازسازی اسطوره‌های افسانه‌ای یونان باستان پای به

مرحله‌ی قهرمان سازی در جهت بنیانگذاری نظام ارزشی سرمایه داری و تعدیل و کنترل واکنش‌های روانی و اجتماعی مخالف با آن می‌گذارد و در این مرحله، بررسی قهرمان‌های مخلوق تبلیغات می‌تواند مسیر اجتماعی غرب را در مسیر قبول ارزش‌های نوین سرمایه داری به ما نشان دهد. خلق شخصیت‌های (کازانوایی) و ژینگولو که مظهر کامجویی هستند تصادفی نیست. لفظ " کرنلی " که به نوعی آرایش مو اطلاق می‌شود از اسم هنرپیشه قدیمی آمریکایی کرنل وایلد گرفته شده است.

* حکومت آمریکا برای آماده ساختن افکار و ارواح مردم سراسر دنیا و مخصوصاً جامعه آمریکا برای جنایت و خونریزی‌هایی که در ویتنام انجام می‌شد ناچار بود که از قهرمان سازی‌های تبلیغاتی استفاده کند اکنون نیز «رمبو» بت جدید آمریکا که یک سرباز بازگشته از جنگ ویتنام است همین وظیفه را بر عهده دارد.

* تقلید که یک نیاز ذاتی بشریست از یک طرف در جامعه شیعیان به وحدت و یکپارچگی جامعه در اطاعت از احکام شرع و عقلی انجامد، اما از طرف دیگر همین خصوصیت فطری تقلید آن کار را بدانجا می‌کشاند که این گفته مصداق پیدا می‌کند: خلق را تقلیدشان بر باد داد.

* اجتماع و تاریخ هرچند دو ماهیت کلی هستند که به مثابه دو ارگانسیم زنده با آغاز و پایان و سیر حیاتی مشخص اعتبار می‌شوند اما واقعیت آنها مبتنی بر وجود افراد است. تاریخ نیز همچون افراد حرکت خویش را در مطابقت با آرمان‌های معینی پیدا می‌کنند. به تعبیر غربی، اتوپیای افلاطونی، غایت حاکمیت انسان بر کره زمین است، حال آنکه حکومت جهانی عدل برای مسلمانان آرمانی است که در حاکمیت احکام خدا بر اجتماع بشر معنا پیدا می‌کند. همین دو آرمان یا ایده آل تاریخی است که یکی به تمدن غرب و سیطره‌ی شیطانی آن در جهت تمتع هرچه بیشتر از نعمات و لذایذ دنیایی می‌انجامد و دیگری به انقلاب اسلامی ایران و برپایی حکومت جهانی اسلام.

* همان گونه که فرد بشر بدون اسوه و امام و هدف و آرمان دچار گم‌گشتگی و سرگردانی می‌شود جامع و تاریخ نیز بدون آرمان غایی و مدینه فاضله نمی‌تواند حیات خویش را استمرار بخشد.

* لفظ "رشد" و ترکیبات مختلف آن

✓نوزده بار در قرآن آمده است.

✓آیه‌ای که بیشتر از دیگران مورد استناد قرار گرفته، آیه‌ی ۲۵۶ سوره‌ی بقره است

✓در مقابل غی قرار گرفته لا اکراه فی الدین قد تبین الرشد من الغی

* مفهوم تکامل و تعالی در قرآن ← اصلالتا به ابعاد روحانی و معنوی وجود بشر است که بازگشت دارد و این تکامل روحانی نه اینچنین است که ضرورتاً با توسعه مادی بشر ملازمه داشته باشد، بلکه برعکس ثروت و استقلال در قناعت است، و صحت در اعتدال و پرهیز از (تمتع به معنای قرآنی آن) و تعالی در از خود گذشتگی و ایثار، و سلامت نفس در غلبه بر امیال نفسانی و شهوات نفس اماره بالسوء است.

* تکامل و تعالی در معارف اسلام به یک حرکت همه جانبه که در آن بعد فرهنگی و معنوی دارای اصلالت است برمی گردد و حال آنکه در غرب تکامل به تطور انسان از صورت های پست تر حیوانی به صورت های تکامل یافته اطلاق می شود.

* وظیفه‌ی اصلی حکومت اسلامی ← تزکیه و تعلیم اجتماع است، اما چون فقر و فقدان عدالت اجتماعی مانعی عظیم در برابر این هدف اصلی است بالتبع به از بین بردن فقر و سایر موانع میپردازد و به طور موازی در جهت تکامل و تعالی معنوی جامعه برنامه‌ریزی می کند. بنابراین، آموزش و فرهنگ در خدمت رفع محرومیتها و از بین بردن فقر قرار نمیگیرد، بلکه مبارزه با فقر در خدمت اعتالی معنوی و فرهنگی است

* هدف حکومت اسلامی در مبارزه با فقر ← دستیابی به عدالت اجتماعی است نه توسعه.

* آرمانها (ایده آل ها) همواره علت غایی حرکت‌های فردی و اجتماعی بشر هستند. هدف آن غایت مشخصی است که انسان فرا راه خویش تصور می کند و مسیر خود را به گونه‌ای پیش میگیرد که بدان دست یابد.

* علت وضع کلمه «امام» نیز همین است؛ «امام» به معنای پیشوا، آرمان وجودی بشر، و آن غایتی است که همه صفات تکاملی انسان در وجود او تبلور یافته است.

* قهرمان سازی یکی از ارکان محتوایی تبلیغات غرب و راهی است که دولتهای استکباری و سلاطین امپراتوریهای اقتصادی دنیا برای تعدیل و تنظیم مؤلفه‌های اجتماعی در جهت تمایلات و اهوای شیطانی خویش یافته‌اند.

* در نظام اعتقادی ما آن توسعه‌های معتبر است که بر تعالی روحی بشر تکیه دارد و تعالی روحی بشر نیز به پرهیز از فزون طلبی و تکاثر، و منع اسراف و تبذیر، و پیروی از یک الگوی متعادل مصرف منتهی میشود، نه به رشد اقتصادی محض.

ایستگاه تفکر:

- ۱- آیا رشد به معنای توسعه یا ترقی است؟
- ۲- مفهوم توسعه چیست؟
- ۳- تصاویری که غرب برای تفهیم ضرورت توسعه برای انسان ترسیم می‌کند را توضیح داده و با همدیگر مقایسه کنید.
- ۴- چرا نمی‌توان معنای توسعه را با مفهوم تکامل و تعالی در اسلام انطباق بخشید؟ به طور خلاصه توضیح دهید.
- ۵- راه‌هایی که غرب، جامعه را برای صرف بیشتر تشویق و ترغیب می‌کند، کدام‌ها هستند؟

۱- کدام یک از گزینه های زیر در جواب "توسعه چیست" آمده است؟

- (۱) برای زدودن فقر و رفع محرومیت ها
 (۲) برای رفاه بیشتر و استفاده از نعمت های خدایی
 (۳) برای آنکه اصلا خداوند بشر را به همین دلیل خلق کرده است "آباد کردن کره زمین"
 (۴) همه موارد

۲- آیه مبارکه ای که بیشتر از دیگران درباره رشد مورد استناد قرار گرفته کدام است؟

- (۱) ۲۵۵ سوره بقره (۲) ۲۵ توبه (۳) ۲۵۶ بقره (۳) ۳۰ توبه
 (۲) ۱۲ مرتبه (۳) ۱۹ مرتبه (۴) ۱۰ مرتبه
 ۳- لفظ رشد و ترکیبات مختلف آن مجموعاً چند مرتبه در قرآن مجید آمده است؟

۴- «سبیل الرشاد» به چه معنا ترجمه شده است؟

- (۱) ترقی (۲) خدمت خلق (۳) توسعه (۴) راه صلاح

۵- کدام لفظ توسعه از مصدر ثلاثی از ریشه (و س ع) است؟

- (۱) سعه ی صدر (۲) توسعه (۳) صحت (۴) همه موارد

۶- در غرب برای تفهیم ضرورت توسعه چند تصویر برای انسان می سازند؟

- (۱) یک تصویر (۲) دو تصویر (۳) سه تصویر (۴) چهار تصویر

۷- وظیفه ی اصلی حکومت اسلامی اصلاً کدام گزینه زیر است؟

- (۱) توسعه معنویت (۲) تزکیه (۳) تعلیم اجتماع (۴) گزینه ۱ و ۳

۸- امروزه در زبان رایج سیاست، ملل جهان را به چند دسته تقسیم می کنند؟

- (۱) یک دسته (۲) دو دسته (۳) سه دسته (۴) چهار دسته

۹- با معیار توسعه، انسانها.....دسته اند و میزان فقر و غنا.....است

- (۱) دودسته - مصرف (۲) دودسته - ثروت
 (۳) سه دسته - مصرف (۴) سه دسته - ثروت

۱۰- کدام گزینه معنای امام است ؟

(۱) پیشوا

(۲) آرمان وجودی بشر

(۳) غایتی که همه صفات تکاملی انسان در او تبلور یافته است

(۴) همه موارد

پاسخنامه ایستگاه تست

سوال	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
پاسخ	۴	۳	۴	۴	۲	۲	۴	۲	۱	۴

درسنامه ۲

* چرا در زبان رایج سیاست، جهان را به ملل توسعه یافته و توسعه نیافته تقسیم می‌کنند؟ مگر توسعه یافتگی با مشخصاتی که عرض خواهد شد می‌تواند میزان و معیاری باشد که جوامع بشری را نسبت بدان معنا کنیم؟ جامعه‌ی توسعه یافته به معنای غربی آن چطور جامعه‌ای است؟

* توسعه‌ی اقتصادی آرمان پر جاذبه‌ی عصری است که بشر خدا را فراموش کرده و از جاودانگی روح خویش غفلت کرده است.

❖ **در تقسیم بندی ملل جهان به توسعه یافته و توسعه نیافته معیار و میزان چیست؟ توسعه‌ی اقتصادی**

در نظام اعتقادی ما آن توسعه‌ای معتبر است که بر تعالی روحی بشر تکیه دارد و تعالی روحی بشر نیز به پرهیز از فزون طلبی و تکاثر و منع اسراف و تبذیر و پیروی از یک الگوی متعادل مصرف منتهی می‌شود نه به رشد اقتصادی محض.

اجمالاً می‌توان گفت جامعه‌ی توسعه یافته جامعه‌ای است که در آن همه چیز حول محور مادی و تمتع هرچه بیشتر از لذایذی که در کره‌ی زمین موجود است معنا شده و البته برای اینکه در این چمنزارِ بزرگ همه برخورداری از حداکثر آزادی (ولنگاری) از تجاوز به حقوق یکدیگر باز دارد. این توسعه که نتیجه‌ی حاکمیت سرمایه یا سرمایه داری و اصالت بخشیدن به اقتصاد نسبت به سایر وجوه حیات بشری است محصول مادی گرایی و تبیین مادی جهان و طبیعت است. آیا هیچ یک از این آقایانی که منادی توسعه‌ی اقتصادی در جهان امروز هستند حتی برای یک بار از خود پرسیده اند: برای اینکه جامعه‌ای در کمال سلامت روحی و آسایش معنوی به سر برد آیا باید قاعده و ضابطه‌ی مشخصی را در مصرف و تمتع از لذایذ در پیش بگیرد یا نه؟ آیا انسان باید الگوی مصرف خویش را با توجه به نیازهای حقیقی خویش انتخاب کند؟ یا خیر، باید به حرص و آز و ولع خود برای تمتع هر چه بیشتر میدان رشد بدهد؟

* توسعه یافتگی یکی از وجوه اتوپیای آرمانی بشر غربی است چرا که این آرمان در وجوه دیگری نیز تجلی دارد؛ فی المثل تمایل عمومی بشر امروز به جانب دموکراسی نیز از همین آرمان او توپیایی واحد بر می‌آید، با این تفاوت که دموکراسی بیان کننده‌ی صورت سیاسی آن است. توسعه یافتگی و دموکراسی دو وجه از یک ایده آل واحد است.

بهشت زمینی:

* در فطرت عالم این اصل نهفته است که وقتی انسان هدفی را بر می‌گزیند از آن هرچه به او ارائه می‌شود به مطابقت یا عدم تطابق با آن صورت ذهنی که از هدفش در درون خویش ساخته است بازگشت دارد؛ اگر مطابق بود می‌پذیرد و گرنه رد می‌کند. ارمغانی که انسان از بهشت با خود به عالم دنیا آورده است جاذبه‌ای فطری است که او را از درون به سوی بهشت و آنچه بهشتی است می‌کشاند اما مع الاسف انسان دچار نسیان است و مادام که ایمان نیاورده و استمرار در عمل صالح نداشته باشد بهشت واقعی را تشخیص نمی‌دهد. انسان فطرتاً در جستجوی بهشت است؛ همان بهشتی که در آنجا هبوط کرده است و جاذبه‌های درونی او به سوی عالمی متعادل زیبا و جاودانه از همین جا ناشی می‌شود.

* علامه طباطبایی(ره) در تفسیر آیات مربوط به آفرینش انسان و هبوط او در سوره ی "طه" آن بهشت را بهشت اعتدال می‌خوانند و می‌فرمایند این داستان حال بنی نوع آدم بر حسب طبع زمینی و زندگی مادیش تمثیل میکند و مجسم می‌سازد، زیرا خدا او را در بهترین قوام خلق کرده، و در نعمتهایی بی‌شمار غرق ساخته، و در بهشت اعتدالش منزل داده، و از تعدی و خروج به یکسوی افراط و تفریط که ناشی از پیروی هوای نفس و تعلق به سراب دنیا، و در نتیجه فراموشی جانب رب العزّه است تهدید فرمود و با این معنا، زندگی آدم(ع) در این بهشت برزخی، تمثیل وضعیت تعادل انسان است که میتوان مشخصات او را ازهمین سوره مبارکه طه استخراج کرد.

* فطریات انسان تماماً از کشش درونی او برای رسیدن به این وضعیت تعادلی اولیه نتیجه می‌شود و تکامل انسان نیز معنای جزئی ندارد. فطریات هر چند روی به جانب حق دارند اما بسیار محتمل است که دچار اشتباه شوند و غایات خویش را در جای دیگری به جزء حق جستجو کنند، یکی از رایج ترین این اشتباهات آنچنان که از تعبیرات قرآن مجید بر می‌آید این است که آدمیزاد دچار اخلاص الی الارض گردد و در همین کره خاکی به جستجوی جاودانگی برآید در سوره مبارکه همزه آمده است وای بر هر هرزه گوی بد زبانی که ثروت اندوزی می‌کند و آن را می‌شمرد و حساب می‌کند و می‌انگارد که مالش او را جاودانگی خواهد بخشید. یکی از حکمای معاصر می‌گوید: اتوپیا رویای بازیافتن نظام ثابت گذشته و آسایش و آرامش قبل از افتادن در عالم و ولادت است؛ یعنی جستجوی بهشت قبل از هبوط ایشان .

* از نظر ایشان غرب در طول تاریخ دو هزار و پانصد ساله ی خود تخفیف همه ی دردها و رخ زردی ها را در رویای استقرار ضرورت عقلی و حکومت عقل جست وجو کرده و خواسته است رویای بهشت را در زمین درمیان اقیانوس ها و حتی در فضا بر مبنای قانون عقل محقق سازد.

«علم» - به معنای امروزی آن وسیله ی مطلق نجات از مرگ و بیماری و ترس است و این توهم در قرن نوزدهم و اوائل قرن بیستم به قدری غلبه داشت که وقتی از یک هنر پیشه ی سی ساله پرسیدند که «پیر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وصیت‌نامه امام خمینی (ره)

معرفی:

امام خمینی(ره) نگارش وصیت‌نامهٔ سیاسی - الهی خویش را - که در حقیقت پیام جاوید ایشان و خلاصهٔ همهٔ وصایا و پیام‌های زندگی پر برکت‌شان می‌باشد در تاریخ ۲۶/۱۱/۱۳۶۱ به پایان رسانده و نسخه‌ای از آن را طی پیامی به تاریخ ۱۳۶۲/۴/۲۲ نزد خبرگان در اولین دوره مجلس خبرگان رهبری به امانت سپرد.

قرائت وصیت‌نامه امام خمینی(ره) برای اولین بار توسط آیت الله خامنه‌ای که آن زمان رئیس‌جمهور ایران بودند یک روز بعد از رحلت امام در ۱۵ خرداد ۶۸ در مجلس خبرگان انجام شد.

مقدمه :

دین اسلام توجه بسیاری به نوشتن وصیت و سفارش به بازماندگان کرده است. بیشترین سفارشی که در وصیت نامه کشورهای دیگر می‌توان دید تصمیم‌گیری در مورد امور مالی کسی است که از دنیا می‌رود.

«وصیت ائمه دین ما همواره فراتر از امور مالی و فراتر از امور شخصی خودشان بوده است»

بزرگترین و مهم‌ترین دغدغه در وصایای اهل بیت به فرزندان، نزدیکان، امت «رستگاری امت» بوده است. اگر بتوانیم سفارش‌های اهل بیت به دوستان و یاران یا خویشان خودشان را در یک جا جمع کنیم در حقیقت «تمامی معارف» دین را یک جا جمع کردیم.

وصیت نامه امام خمینی (ره) نیز سفارش به دنیا و مقام‌های این جهانی نیست، بلکه توصیه‌ها و سفارش‌های ارزشمند دینی است که صلاح و رستگاری جامعه اسلامی را تأمین می‌کند.

وصیت امام خمینی (ره) در واقع توصیه‌های دینی است که رستگاری جامعه رو تأمین می‌کند.

سیر نگارش وصیت‌نامه امام خمینی (ره)

امام خمینی (ره) نگارش وصیت‌نامه سیاسی - الهی خویش را - که در حقیقت پیام جاوید ایشان و خلاصه همه وصایا و پیام‌های زندگی پر برکت‌شان می‌باشد (در تاریخ ۲۶/۱۱/۱۳۶۱) به پایان رسانده است.

✓ وصیت امام خمینی (ره) وصیت نامه سیاسی و الهی است.

✓ وصیت نامه امام خمینی (ره) خلاصه ی همه ی پیام های زندگی ایشان است .

«نسخه‌ای از وصیت نامه امام طی پیامی به تاریخ ۱۳۶۲/۴/۲۲ به مناسبت افتتاح اولین دوره مجلس خبرگان منتشر فرمودند»

دو نسخه از متن کامل شده از وصیت نامه امام که بر روی پاکت‌های آنها به خط امام خمینی (ره) نوشته شده بود، برای نگهداری در مجلس خبرگان و آستان قدس رضوی (حرم امام رضا) توسط نمایندگان به آنجا فرستاده شد. قرائت وصیت نامه امام خمینی (ره) برای اولین بار توسط آیت الله خامنه ای که آن زمان رئیس جمهور ایران بودند، یک روز بعد از رحلت امام در ۱۵ خرداد ۶۸ در مجلس خبرگان انجام شد.

وصیت نامه سیاسی - الهی امام خمینی (ره) با مقدمه ای آغاز می‌شود که در آن به معارف بلندی از اسلام، به‌ویژه معارف عمیق شیعه اشاره می‌کند. (اشاره به حدیث ثقلین)

«امام خمینی پس از مقدمه ، نسل‌های حاضر و آینده را به حفظ و حراست از انقلاب اسلامی سفارش کرده اند. «

امام خمینی(ره) رهنمودهای عملی و سازنده خود را طی هجده بند^{۰۰} برای افراد مختلف جامعه ، مسئولین و دولت مردان جمهوری اسلامی، حاکمان کشورهای اسلامی، مسلمانان سراسر جهان و مستضعفان و رنج کشیدگان جهان نوشتند.(مخاطبان وصیت نامه امام خمینی)

✓ تاریخ نگارش وصیت : ۲۶ بهمن ۱۳۶۱

✓ تاریخ بازبینی و اصلاح : ۱۹ آذر ۱۳۶۶

✓ تاریخ قرائت وصیت: ۱۵ خرداد ۱۳۶۸

چکیده قسمت مقدمه

وصیت نامه در دین اسلام مورد تاکید قرار گرفته است. وصیت ائمه دین ما در واقع پیام های مهمی درباره رستگاری ملت بوده است.

وصیت نامه امام توصیه های ارزشمند دینی است که عمل به آنها باعث رستگاری و خوشبختی ملت ها می شود. وصیت نامه امام خمینی(ره) خلاصه تمام پیام های زندگیشان است .

مقدمه وصیت نامه امام خمینی(ره) با حدیث ثقلین آغاز میشود که در واقع اشاره به معارف بلند اسلام است. بعد از مقدمه امام خمینی(ره) نسل حاضر و آینده را به حافظت و حراست از اسلام دعوت می کند .

دو نسخه از وصیت نامه امام برای نگهداری به مجلس خبرگان و آستان قدس رضوی ارسال شد .

✓ وصیت نامه امام برای اولین بار توسط آیت الله

خامنه ای قرائت شد.

درسنامه ۱

بسم الله الرحمن الرحيم

قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: أتى تارك فيكم الثقلين، كتاب الله وعترتي أهل بيتي فإنهما لن يفترقا حتى يردا على الحوض

من در میان شما دو چیز گران بها به یادگار می گذارم. اگر به آن دو چنگ زنید، هرگز گمراه نمی شوید: کتاب خدا و عترتم، [یعنی] دودمانم. این دو از هم جدا نمی شوند تا در کنار حوض [کوثر] بر من وارد شوند.»

الحمد لله و سبحانك اللهم صل على محمد وآله مظاهر جمالك و جلالك و خزائن اسرار كتابك الذي تجلي فيه الأحديه بجميع اسمائك حتى المستأثر منها الذي لا يعلمه غيرك؛ و اللعن على ظالمهم اصل الشجره الخبيثه.

و بعد، اینجانب مناسب می دانم که شمه ای کوتاه و قاصر در باب «ثقلین» تذکر دهم؛ نه از حیث مقامات غیبی و معنوی و عرفانی، که قلم مثل منی عاجز است از جسارت در مرتبه ای که عرفان آن بر تمام دایره وجود، از ملک تا ملکوت اعلی و از آنجا تا لاهوت و آنچه در فهم من و تو ناید، سنگین و تحمل آن فوق طاقت، اگر نگویم ممتنع است؛ و نه از آنچه بر بشریت گذشته است، از مهجور بودن از حقایق مقام والای «ثقل اکبر» و «ثقل کبیر» که از هر چیز اکبر است جز ثقل اکبر که اکبر مطلق است؛ و نه از آنچه گذشته است براین دو ثقل از دشمنان خدا و طاغوتیان بازیگر که شمارش آن برای مثل منی میسر نیست با قصور اطلاع و وقت محدود؛ بلکه مناسب دیدم اشاره ای گذرا و بسیار کوتاه از آنچه براین دو ثقل گذشته است بنمایم. (یعنی صحبت های امام راجع به اتفاقاتی که برای قرآن و اهل بیت پیش آمد).

خلاصه و نکات:

- امام درباره مهجور بودن «یعنی دور بودن» از حقایق و مقام والای ثقل اکبر «قرآن» و ثقل کبیر یا همان «اهل بیت» اشاره کرده اند، اما می فرمایند که اصل کلام من در این مورد نیست.
- نکته: ثقل کبیر از همه چیز بزرگتر به جز «ثقل اکبر» قرآن، که بزرگ مطلق است.
- ثقل اکبر: قرآن
- ثقل کبیر: اهل بیت

حدیث ثقلین حجت قاطع است بر جمیع بشر

شاید جمله لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَى الْحَوْضِ اشاره باشد بر اینکه بعد از وجود مقدس رسول الله - صلی الله علیه و آله وسلم - هر چه بر یکی از این دو گذشته است بر دیگری گذشته است و مهجوریت هر یک مهجوریت دیگری است، تا آنگاه که این دو مهجور بر رسول خدا در «حوض» وارد شوند. و آیا این «حوض» مقام اتصال کثرت به وحدت است و اضمحلال قطرات در دریا است، یا چیز دیگر که به عقل و عرفان بشر راهی ندارد. و باید گفت آن ستمی که از طاغوتیان بر این دو ودیعه رسول اکرم - صلی الله علیه و آله وسلم - گذشته، بر امت مسلمان بلکه بر بشریت گذشته است که قلم از آن عاجز است.

خلاصه و نکات:

- ✱ جمله (لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَى الْحَوْضِ) اشاره کند به اینکه بعد از پیامبر هر چه بر یکی از این دو یعنی قرآن و اهل بیت گذشته است بر آن یکی هم گذشت و دوری از هر یک دوری از دیگری است.
- ✱ حوض کوثر: مقام اتصال کثرت به وحدت است.
- ✱ یعنی در نهایت همه به سوی خدا برمی گردیم همانطور که دو ثقل در نهایت نزد پیامبر برمی گردند.

و ذکر این نکته لازم است که حدیث «ثقلین» متواتر بین جمیع مسلمین است و [در] کتب اهل سنت از «صحاح ششگانه» تا کتب دیگر آنان، با الفاظ مختلفه و موارد مکرره از پیغمبر اکرم - صلی الله علیه و آله وسلم - به طور متواتر نقل شده است. و این حدیث شریف حجت قاطع است بر جمیع بشر بویژه مسلمانان مذاهب مختلف؛ و باید همه مسلمانان که حجت بر آنان تمام است جوابگوی آن باشند؛ و اگر عذری برای جاهلان بی خبر باشد برای علمای مذاهب نیست.

خلاصه و نکات:

- ✓ حدیث «ثقلین» متواتر بین جمیع مسلمین است و [در] کتب اهل سنت از «صحاح ششگانه» تا کتب دیگر آنان متواتر نقل شده است.
- ✓ حدیث ثقلین حجت قاطع بر تمام بشریت است.
- «باید جمیع بشر به خصوص مسلمانان که حجت بر آنان تمام شده در خصوص حدیث ثقلین پاسخگو باشند» نکته: اگر در خصوص پاسخگویی عذری برای بی خبران و جاهلان باشد برای علما نیست.

پایه گذاری انحراف از دین خدا و کتاب و سنت الهی

اکنون ببینیم چه گذشته است بر کتاب خدا، این ودیعه الهی و ماترک پیامبر اسلام - صلی الله علیه و آله و سلم - مسائل اسف انگیزی که باید برای آن خون گریه کرد، پس از شهادت حضرت علی (ع) شروع شد. خودخواهان و طاغوتیان، قرآن کریم را وسیله ای کردند برای حکومت‌های ضد قرآنی؛ و مفسران حقیقی قرآن و آشنایان به حقایق را که سراسر قرآن را از پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله و سلم - دریافت کرده بودند و ندای اِنِّی تَارکٌ فِیْکُمْ الثَّقَلَانِ در گوششان بود با بهانه های مختلف و توطئه های از پیش تهیه شده، آنان راعقب زده و با قرآن، در حقیقت قرآن را - که برای بشریت تا ورود به حوض بزرگترین دستور زندگانی مادی و معنوی بود و است - از صحنه خارج کردند؛ و برحکومت عدل الهی - که یکی از آرمانهای این کتاب مقدس بوده و هست - خط بطلان کشیدند و انحراف از دین خدا و کتاب و سنت الهی را پایه گذاری کردند، تا کار به جایی رسید که قلم از شرح آن شرمسار است.

نکات:

➡ مسائل تاسف برانگیز و اتفاقاتی که بر قرآن و عترت گذشت از ``پس از شهادت

حضرت علی (ع) شروع شد``

➡ حکومت های ضد قرآنی به بهانه های مختلف و توطئه های از پیش تعیین شده این دو امانت را ناپیده گرفته و عقب زدند.

➡ با این کار بر قرآن که مهم ترین برنامه زندگی بشر بود و حکومت عدل الهی که آرمان قرآن بود خط باطل کشیدن.

کاری کردند که قرآن نقشی جز در گورستان ها و مجالس مردگان نداشت.

و هرچه این بنیان کج به جلو آمد کجیها و انحرافها افزون شد تا آنجا که قرآن کریم را که برای رشد جهانیان و نقطه جمع همه مسلمانان بلکه عایله بشری، از مقام شامخ احدیت به کشف تام محمدی (ص) تنزل کرد که بشریت را به آنچه باید برسند، برساند و این ولیده «علم الاسماء» را از شرّ شیاطین و طاغوتها رها سازد و جهان را به قسط و عدل رساند و حکومت را به دست اولیاء الله، معصومین - علیهم صلوات الاولین والآخرین - بسپارد تا آنان به هر که صلاح بشریت است بسپارند - چنان از صحنه خارج نمودند که گویی نقشی برای هدایت ندارد و کار به جایی رسید که نقش قرآن به دست حکومت‌های جابر و آخوندهای خبیث بدتر از طاغوتیان وسیله ای برای اقامه جور و فساد و توجیه ستمگران و معاندان حق تعالی شد. و مع الاسف به دست دشمنان توطئه گر و دوستان جاهل، قرآن این کتاب سرنوشت ساز، نقشی جز در گورستانها و مجالس مردگان نداشت و ندارد و آنکه باید وسیله جمع مسلمانان و بشریت و کتاب زندگی آنان باشد، وسیله تفرقه و اختلاف گردید و یا بکلی از صحنه خارج شد، که دیدیم اگر کسی دم از حکومت اسلامی برمی آورد و از سیاست، که نقش بزرگ اسلام و رسول بزرگوار - صلی الله علیه و آله وسلم - و قرآن و سنت مشحون آن است، سخن می گفت گویی بزرگترین معصیت را مرتکب شده؛ و کلمه «آخوند سیاسی» موازن با آخوند بی دین شده بود و اکنون نیز هست.

نکات:

- ❖ قرآنی که باید به بشریت کمک می کرد تا بر طاغوتیان پیروز و جهان را پر از قسط و عدل کند را از صحنه خارج کردند.
- ❖ کار به جایی رسید که نقش قرآن به دست حکومت های ستمگر و اخونده های خبیث وسیله ی شد برای ظلم و ستم و توجیه ستمگران.
- ❖ در نهایت قرآن این کتاب سرنوشت ساز، جایی جز در گورستان ها نداشت و ندارد. و وسیله تفرقه شد حتی اگر کسی دم از حکومت و سیاست کنار قرآن میزد انگار بزرگ ترین گناه را مرتکب شده.

بهره برداری از اسلام عزیز و قرآن کریم برای هدم آن ها

و اخیراً قدرت‌های شیطانی بزرگ به وسیله حکومت‌های منحرف خارج از تعلیمات اسلامی، که خود را به دروغ به اسلام بسته اند، برای محو قرآن و تثبیت مقاصد شیطانی ابرقدرتها قرآن را با خط زیبا طبع می کنند و به اطراف می فرستند و با این حيله شیطانی قرآن را از صحنه خارج می کنند. ما همه دیدیم قرآنی را که محمدرضاخان پهلوی طبع کرد و عده ای را اغفال کرد و بعضی آخوندهای بیخبر از مقاصد اسلامی هم مداح او بودند. و می بینیم که ملک فهد هر سال مقدار زیادی از ثروتهای بی پایان مردم را صرف طبع قرآن کریم و محال تبلیغات مذهب ضد قرآنی می کند و وها بیت، این مذهب سراپا بی اساس و خرافاتی را ترویج می کند؛ و مردم و ملت‌های غافل را سوق به سوی ابرقدرتها می دهد و از اسلام عزیز و قرآن کریم برای هدم اسلام و قرآن بهره برداری می کند.

خلاصه:

✦ امام در ادامه می‌فرماید اخیراً قدرت‌های شیطانیه خارج از تعالیم اسلام برای رسیدن به هدف‌های شیطانی خود را به دروغ به اسلام نزدیک میکنند و با هدف محو قرآن و از بردنش، قرآن را چاپ می کنند. برای مثال محمد رضا پهلوی برای فریب مردم قرآن را زیبا چاپ می کرد.

✦ یا ملک فهد پادشاه سابق عربستان در ظاهر هر سال قرآن را زیبا چاپ می کند و به حجاج هدیه میدهد اما در باطن او هزینه‌های زیادی را صرف تبلیغ مکتب ضد اسلامی و دروغی وهبانیت می کند تا مردم و ملت‌ها را فریب دهد.

ما مفتخریم که مذهب ما «جعفری» است

ما مفتخریم و ملت عزیز سرتاپا متعهد به اسلام و قرآن مفتخر است که پیرو مذهبی است که می خواهد حقایق قرآنی، که سراسر آن از وحدت بین مسلمین بلکه بشریت دم می زند، از مقبره‌ها و گورستانها نجات داده و به عنوان بزرگترین نسخه نجات دهنده بشر از جمیع قیودی که بر پای و دست و قلب و عقل او پیچیده است و او را به سوی فنا و نیستی و بردگی و بندگی طاغوتیان می کشاند نجات دهد.

خلاصه:

امام خمینی(ره) در ادامه در مقابل اینهایی که به ظاهر مسلمان هستند و در باطن پیرو عقاید شیطانی می‌گویند: ما ملت متعهد به اسلام و قرآن، افتخار میکنیم که می‌خواهیم کتاب قرآن را که سراسر دم از وحدت مسلمانان و بشریت میزند و بزرگ‌ترین نسخه نجات دهنده بشر است را از مقبره‌ها قبرستان‌ها نجات دهیم.

افتخارات ما شیعیان:

و ما مفتخریم که پیرو مذهبی هستیم که رسول خدا موسس آن به امر خداوند تعالی بوده، و امیرالمومنین علی بن ابی طالب، این بنده رها شده از تمام قیود، مامور رها کردن بشر از تمام اغلال و بردگی‌ها است.

ما مفتخریم که کتاب نهج البلاغه که بعد از قرآن بزرگترین دستور زندگی مادی و معنوی و بالاترین کتاب رهایی بخش بشر است و دستورات معنوی و حکومتی آن بالاترین راه نجات است، از امام معصوم ما است.

ما مفتخریم که ائمه معصومین، از علی بن ابیطالب گرفته تا منجی بشر حضرت مهدی صاحب زمان - علیهم آلا ف التحیات و السلام - که به قدرت خداوند قادر، زنده و ناظر امور است ائمه ما هستند .

خلاصه و نکات مهم:

افتخار می کنیم که رسول خدا موسس مذهب ماست و افتخار می کنیم که امیرالمومنین(ع) امام ماست.

✓ امیرالمومنین، مامور رها کردن بشر از تمام اغلال و بردگیها

افتخار می کنیم که نهج البلاغه از امام ماست.

✓ بعد از قرآن نهج البلاغه بزرگ ترین دستور زندگی مادی و معنوی است.

✓ نهج البلاغه بالاترین کتاب رهایی بخش بشر

✓ دستورات معنوی و حکومتی نهج البلاغه بالاترین راه نجات است.

ما مفتخریم که ادعیه حیاتبخش که او را «قرآن صاعد» می خوانند از ائمه معصومین ما است. ما به «مناجات شعبانیه» امامان و «دعای عرفات» حسین بن علی - علیهما السلام - و «صحیفه سجاده» این زبور آل محمد و «صحیفه فاطمیه» که کتاب الهام شده از جانب خداوند تعالی به زهرای مرضیه است از ما است.

خلاصه و نکات مهم:

✓ ادعیه حیات بخش ائمه : قرآن صاعد

ادعیه حیات بخش:

✓ مناجات شعبانیه امامان (مناجات امامان ما با پرودگار)

✓ دعای عرفات امام حسین

✓ صحیفه سجاده ، زبور آل محمد

✓ صحیفه فاطمیه: کتاب الهام شده از طرف خدا به حضرت زهرا

ما مفتخریم که «باقرالعلوم» بالاترین شخصیت تاریخ است و کسی جز خدای تعالی و رسول - صلی الله علیه و آله - و ائمه معصومین - علیهم السلام - مقام او را درک نکرده و نتوانند درک کرد، از ما است.

و ما مفتخریم که مذهب ما «جعفری» است که فقه ما که دریای بی پایان است، یکی از آثار اوست. و ما مفتخریم که به همه ائمه معصومین - علیهم صلوات الله - و متعهد به پیروی آنانیم.

ما مفتخریم که ائمه معصومین ما - صلوات الله و سلامه علیهم - در راه تعالی دین اسلام و در راه پیاده کردن قرآن کریم که تشکیل حکومت عدل یکی از ابعاد آن است، در حبس و تبعید به سر برده و عاقبت در راه براندازی حکومت‌های جائزانه و طاغوتیان زمان خود شهید شدند. و ما امروز مفتخریم که می‌خواهیم مقاصد قرآن و سنت را پیاده کنیم و اقشار مختلفه ملت ما در این راه بزرگ سرنوشت ساز سر از پا نشناخته، جان و مال و عزیزان خود را نثار راه خدا می‌کنند.

خلاصه و نکات مهم:

«باقرالعلوم» بالاترین شخصیت تاریخ، کسی جز خدا رسول و ائمه، مقام او را

✓ درک نکرده و نتوانند درک کرد.

✓ فقه ما که دریای بی پایان است، یکی از آثار مذهب ما «جعفری» است.

✓ یکی از ابعاد پیاده کردن قرآن کریم، تشکیل حکومت عدل است.

✓ و ما امروز مفتخریم که می‌خواهیم مقاصد قرآن و سنت را پیاده کنیم.

زنان بزرگواری، زینب گونه فریاد می‌زنند.

ما مفتخریم که بانوان و زنان پیر و جوان و خرد و کلان در صحنه‌های فرهنگی و اقتصادی و نظامی حاضر، و همدوش مردان یا بهتر از آنان در راه تعالی اسلام و مقاصد قرآن کریم فعالیت دارند؛ و آنان که توان جنگ دارند، در آموزش نظامی که برای دفاع از اسلام و کشور اسلامی از واجبات مهم است شرکت، و از محرومیت‌هایی که توطئه دشمنان و ناآشنایی دوستان از احکام اسلام و قرآن بر آنها بلکه بر اسلام و مسلمانان تحمیل نمودند، شجاعانه و متعهدانه خود را رها کرده و از قید خرافاتی که دشمنان برای منافع خود به دست نادانان و بعضی آخوندهای بی اطلاع از مصالح مسلمین به وجود آورده بودند، خارج نموده‌اند؛ و آنان که توان جنگ ندارند، در خدمت پشت جبهه به نحو ارزشمندی که دل ملت را از شوق و شغف به لرزه درمی‌آورد و دل دشمنان و جاهلان بدتر از دشمنان را از خشم و غضب می‌لرزاند، اشتغال دارند. و ما مکرر دیدیم که زنان بزرگواری، زینب گونه - علیها سلام الله - فریاد می‌زنند که فرزندان خود را از دست داده و در راه خدای تعالی و اسلام عزیز از همه چیز خود گذشته و مفتخرند به این امر؛ و می‌دانند آنچه به دست آورده‌اند بالاتر از جنات نعیم است، چه رسد به متاع ناچیز دنیا.

خلاصه و نکات مهم:

افتخار می کنیم که بانوان ما از پیر تا جوان در صحنه های مختلف اجتماعی، فرهنگی و سیاسی هم که دوش مردان حتی بهتر از آنها در راه اسلام فعالیت دارند چه زنانی که در آموزش نظامی برای دفاع از اعتقادات خود قرآن و اسلام شرکت کرده و چه آن زنانی که توان جنگ ندارند در پشت جبهه ها با شوق و شغف اشتغال دارند .
امام در وصف این زنان می فرماید ما مکرر دیده ایم زنان بزرگواری که، زینب گونه فریاد میزنند که افتخار می کنند که فرزند خود را در راه اسلام از دست داده اند و میدانند

✓ آنچه در عوض بدست آورده اند بزرگ تر از **جناب نعیم** (بهشت پر نعمت) .

چکیده درسنامه ۱ و ۲

صحبت های امام خمینی(ره) در مقدمه وصیت نامه خود درباره آنچه بر امانت پیامبر یعنی قرآن و اهل بیت گذشت است.

امام خمینی(ره) امانت پیامبر را ثقل اکبر یعنی قرآن و ثقل کبیر یعنی اهل بیت میدانند.

قرآن و اهل بیت قاطع بر بشریت بخصوص اهل بیت هستند.

در طول زمان رژیم های طاغوت و ستمگر کاری کردند که مردم از قرآن و اهل بیت دور شوند و آن هارا خوب نشناسند.

مسائل تاسف برانگیز و اتفاقاتی که بر قرآن و عترت گذشت از ``پس از شهادت حضرت علی(ره) شروع شد در نهایت قرآن این کتاب سرنوشت سازی جایی جز در گورستان ها نداشت و ندارد.

امام خمینی(ره) در قسمت دوم که فریاد قهرمانانه ملت هاست از ملت های مسلمان میخواهد که از فرهنگ اسلام و فرهنگ ائمه پیروی کنند.

همچنان در استنباط احکام از احکام سنتی فقه که ریشه در مکتب رسالت دارد استفاده کنند.

اسناد و قوانین بالادستی

حیطہ اختصاصی منابع آزمون استخدامی آموزش و پرورش

آموزگاہ ابتدائے و استثنائے

دبیر ے و ہنر آموزی

درنامه

اصطلاحات مبانی نظری سند تحول بنیادین	
نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی	مهم‌ترین عامل انتقال، بسط و اعتلای فرهنگ
نظام معیار اسلامی	مبانی و ارزش‌های مبتنی بر دین اسلام در همه ابعاد
شایستگی‌های پایه	ترکیبی از صفات و توانمندی‌های فردی و جمعی ناظر به همه جنبه‌های هویت
هویت	برآیند مجموعه‌ای از بینش‌ها، باورها، گرایش‌ها، اعمال و صفات آدمی (ثابت نیست)
حیات طیبه	وضع مطلوب زندگی بشر در همه ابعاد و مراتب، بر اساس نظام معیار نقطه اوج آن: جامعه جهانی مهدوی
چشم انداز	اعلامیه و تصویر جهت‌گیری نظام آموزشی و بیانگر هویت و آرمان معرف وضع مطلوب دست یافتنی با الهام از وضعیت آرمانی انعکاس یافته در رهنامه
نظام دوری	همراهی معلم با دانش‌آموزان در چند پایه تحصیلی
بیانیه ارزش‌ها	گزاره‌های ارزشی مندرج در بیانیه ارزش‌ها، بایدها و نبایدهایی اساسی که لازم است تمام اجزا و مؤلفه‌های نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی هماهنگ با آن‌ها باشد
بیانیه مأموریت	زمینه دستیابی دانش‌آموزان در سنین لازم‌التعلیم طی ۱۲ پایه (چهار دوره تحصیلی سه ساله) تحصیلی به مراتبی از حیات طیبه
مدرسه	جلوه‌ای از تحقق مراتب حیات طیبه، کانون عرضه خدمات و فرصت‌های تعلیم و تربیتی، زمینه ساز درک و اصلاح موقعیت توسط دانش‌آموزان و تکوین و تعالی پیوسته هویت آنان بر اساس نظام معیار اسلامی

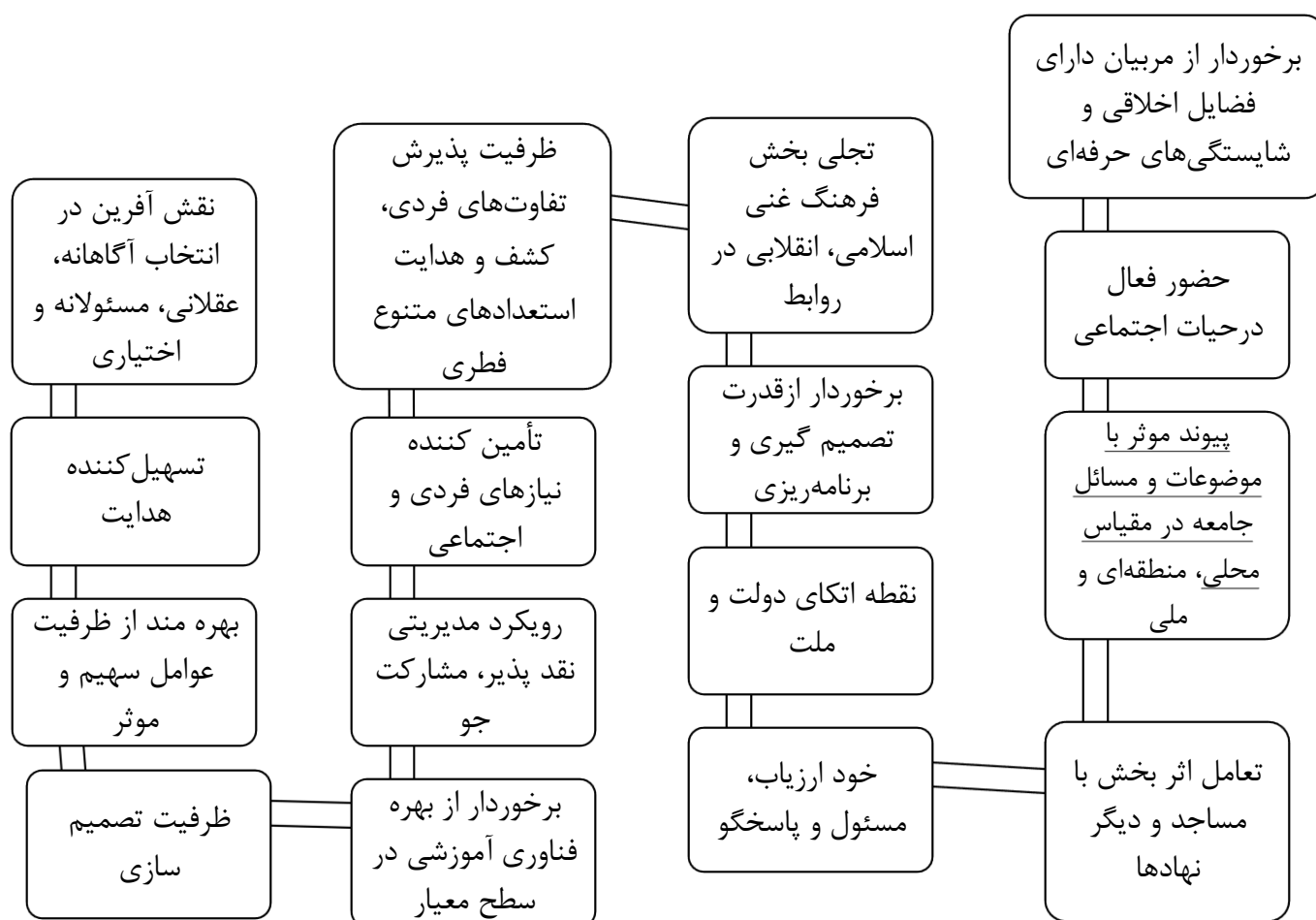
ب) گزاره‌های ارزشی درج شده در «بیانیه ارزش‌ها» (پرسش و پاسخ)

- اولین گزاره ارزشی برای تحقق جامعه عدل جهانی چیست؟ آموزه‌های قرآن کریم و معصومین (ع)
- دومین گزاره ارزشی که از آن به عنوان رمز هویت اسلام و عامل بقای آن نام برده می‌شود، چیست؟ آموزه‌های بنیادین مهدویت و انتظار
- سومین گزاره ارزشی که علاقه و پیوند با انقلاب اسلامی در آن جریان دارد، کدام است؟ میراث نظری و عملی امام خمینی (ره) و ولایت فقیه
- در فرآیند تعلیم و تربیت چه عواملی سهیم هستند؟ قرآن، آموزه‌های معصومین و عقل
- تعلیم و تربیت به عنوان یک گزاره ارزشی شناخته می‌شود، کدام ساحت در آن محوریت دارد؟
- اعتقادی، عبادی و اخلاقی

- در تکوین و تعالی پیوسته هویت دانش‌آموزان کدام گزاره ارزشی نقش دارد؟ شایستگی‌های پایه
- هویت شناخت مدار به عنوان یک ارزش شامل چه انواعی می‌باشد؟ وحیانی، عقلانی، نقلی و تجربی
- کدام گزاره ارزشی به عنوان اسوه امین و بصیر شناخته می‌شود؟ مربی (معلم)
- موثرترین عنصر در تحقق مأموریت‌های نظام تعلیم و تربیت کدام ارزش دانسته شده است؟ معلم
- برای تقویت روابط حق محور و عدالت گستر از کدام گزاره ارزشی می‌توان بهره گرفت؟ جنبه‌های انسانی هویت
- عدالت تربیتی به عنوان یک گزاره ارزشی شامل چه نوع دسته بندی می‌گردد؟ در ابعاد کمی، همگانی و الزامی و در ابعاد کیفی رعایت تفاوت‌های فردی، جنسیتی، فرهنگی و جغرافیایی
- برای مواجهه فعال و آگاهانه جهت پیشگیری و کنترل آثار و پیامدهای نامطلوب آن، نقش کدام گزاره ارزشی کارساز است؟ نقش تربیتی نهاد رسانه
- در صیانت از وحدت ملی و انسجام اجتماعی کدام اصل محوریت دارد؟ هویت مشترک اسلامی و ایرانی
- استمرار فرهنگ اسلامی - ایرانی از چه طریقی محقق می‌گردد؟ از طریق ارزیابی آگاهانه آن و تعامل نقادانه با سایر فرهنگ‌ها بر اساس نظام معیار اسلامی
- جهت دستیابی به مرجعیت علمی جهان ارج نهادن بر کدام گزاره ارزشی لازم است؟ دستاوردهای علمی و تجربه‌های بشری
- عامل اثرگذار اجتماعی و مولد نیروی انسانی و سرمایه فرهنگی و معنوی برای رشد و تعالی کدام گزاره ارزشی می‌باشد؟ نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی
- کانون تعلیم و تربیت رسمی عمومی و محل کسب تجربه‌های تربیتی کدام گزاره ارزشی دانسته شده است؟ مدرسه
- تقویت شأن حاکمیتی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی به عنوان یک ارزش متوجه کدام ابعاد می‌شود؟ سیاست گذاری، برنامه ریزی، پشتیبانی و نظارت و ارزیابی ضمن مشارکت پذیری و کاهش تصدی‌گری غیر ضروری در بعد اجرا
- تقویت شأن حاکمیتی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی بر کدام اصل تاکید دارد؟ اصل عدالت
- به منظور ایفای نقش فعال در مواجهه با چالش‌های پیش رو در عرصه‌های مختلف، تاکید بر کدام یک از گزاره‌های ارزشی ضروری است؟ آینده پژوهی و پایش تحولات موثر

ج) ویژگی های مدرسه در افق چشم انداز ۱۴۰۴

لیستگاه تست درنامه ۱

۱- ترکیبی از صفات و توانمندی های فردی و جمعی ناظر به همه جنبه های هویت که نیاز به کسب آن توانایی هاست، تعریف کدام گزاره می باشد؟

۱. شایستگی های پایه ۲. شایستگی های ویژه

۳. نظام معیار اسلامی ۴. نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی

۲- عبارت «وضع مطلوب زندگی بشر در همه ابعاد و مراتب بر اساس نظام معیار اسلامی که تحقق آن موجب دستیابی به قرب الی الله خواهد شد» به کدام اصطلاح سند تحول بنیادین آموزش و پرورش اختصاص دارد؟

۱. حیات طیبه ۲. مدرسه صالح ۳. ساحت اعتقادی، عبادی و اخلاقی ۴. چشم انداز

۳- باید ها و نبایدهای اساسی که لازم است تمام اجزا و مولفه های تعلیم و تربیت رسمی عمومی هماهنگ با آن ها بوده و همه سیاست گذاران نظام پای بند به آن باشند، چه نامیده می شود؟

۱. بیانیه مأموریت ها ۲. بیانیه ارزشها ۳. آموزه های قرآن کریم ۴. هدف های کلان

۴- در بیانیه ارزش ها، «تکوین و تعالی جنبه های انسانی هویت دانش آموزان» در جهت کدام مهارت پیش بینی شده است؟

۱. تعمیق علاقه و پیوند با انقلاب اسلامی، قانون اساسی و ولایت فقیه

۲. مشارکت اثربخش آن با نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی

۳. بهره گیری هوشمندانه از آن و مواجهه فعال و آگاهانه در پیشگیری از پیامدهای نامطلوب

۴. تقویت روابط حق محور، عدالت گستر و مهرورزانه با همه انسان ها در سراسر جهان

۵- ویژگی « پیوند موثر با موضوعات و مسائل جامعه در مقیاس محلی، منطقه ای و ملی با حضور فعال در حیات اجتماعی » مربوط به کدام رکن سند تحول بنیادین است؟

۱. مدرسه در افق چشم انداز ۱۴۰۴ ۲. رهنما نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی

۳. مدرسه صالح ۴. حیات طیبه

۶- مؤثرترین عنصر در تحقق مأموریت های نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی، کدام است؟

۱. آموزه های قرآن ۲. گزاره های ارزشی ۳. سند چشم انداز ۴. معلم و مربی

۷- برپایه افق چشم انداز ۱۴۱۴ چه چیزی جلوه های از تحقق مراتب حیات طیبه، قانون عرضه خدمات و فرصت های تعلیم و تربیتی زمینه ساز درک و اصلاح موقعیت توسط دانش آموزان و تکوین و تعالی پیوسته هویت آنان براساس نظام معیار اسلامی می باشد؟

۱. خانواده ۲. مدرسه ۳. جامعه ۴. گروه های دوستی

۸- کدام یک از ویژگی های مدرسه در افق چشم انداز مطرح نشده است؟

۱. تجلی نقش فرهنگ غنی اسلامی و انقلابی
 ۲. نقطه اتکای دولت و ملت در رشد و پیشرفت کشور
 ۳. استفاده هوشمندانه از فناوری پیشرفته آموزشی در سطح معیار
 ۴. ایجاد ساز و کار با نهادهای پژوهشی و ارتقای مهارت آموزی
- ۹- کدام یک از اصطلاحات در سند تحول بنیادین، معرف وضع مطلوب دست یافتنی است که با الهام از وضع آرمانی انعکاس یافته و در رهنامه تعلیم و تربیت رسمی و عمومی تحت تأثیر چالش ها ترسیم شده است؟

۱. چشم انداز ۲. حیات طیبه ۳. مدرسه صالح ۴. هویت

۱۰- منظور از نظام «دوری» در سازمان دهی معلمان در مقطع ابتدایی در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش چیست؟

۱. همراهی معلمان با دانش آموزان در مقطع ابتدایی
۲. همراهی معلم با دانش آموزان در چند پایه تحصیلی
۳. همراهی معلم با دانش آموزان در پایه چهارم و پنجم ابتدایی
۴. همراهی معلم با دانش آموزان در مقاطع تحصیلی

پاسخنامه ایستگاه تستی درسنامه ۱

سوال	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
پاسخ صحیح	۱	۱	۲	۴	۱	۴	۲	۴	۱	۲

درنامه ۲

(د) هدف‌های کلان (۸ هدف در یک نمودار)

د) راهبردهای کلان (جدول)

نکات	راهبرد
شامل تمامی هدف های کلان اولین راهبرد کلان	استقرار نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی بر اساس مبانی نظری و فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی
در کلیه مولفه ای نظام تعلیم و تربیت	نهادینه کردن نگاه یکپارچه به فرآیند تعلیم و تربیت با رویکرد تعالی بخشی
برنامه های کوتاه مدت و میان مدت	ابتناء فرایند طراحی، تدوین و اجرای اسناد تحولی زیرنظامها
با تأکید بر توانمند سازی معلمان و دانش آموزان و تمرکز بر فرصت های تربیتی	توسعه و نهادینه کردن عدالت آموزشی و تربیتی درمناطق مختلف کشور و تقویت آموزش و پرورش مناطق مرزی
-	تقویت و نهادینه سازی مشارکت اثربخش و مسئولیت پذیری مردم، خانواده و نهادها
-	گسترش و تعمیق فرهنگ پژوهش و ارزشیابی، خلاقیت و نوآوری و نظریه پردازی
مبتنی بر نظام معیار اسلامی	بهره مندی هوشمندانه از فناوری های نوین
با تأکید بر کاهش مرزهای تعلیم و تربیت رسمی و غیر رسمی	تعامل اثر بخش و فعال نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی با سایر نهادها و دستگاه های مرتبط
-	استقرار نظام مدیریت اثربخش، کارآمد، مسئولیت پذیر و پاسخ گو و بستر سازی
از پیش دبستانی تا دانشگاه یک امر حاکمیتی با توسعه مشارکت همگانی	ارتقای جایگاه نظام تعلیم و تربیت کشور به عنوان مهمترین نهاد تربیت نیروی انسانی و مولد سرمایه اجتماعی
جهت ارتقای معنوی	ارتقاء معرفت و بصیرت دینی، انقلابی و سیاسی برای رشد و تعالی معنوی و اخلاقی معلمان و دانش آموزان و خانواده ها
-	بازنگری و بازسازی ساختارها و رویه ها

-	توسعه مستمر شایستگی‌ها و توانمندی‌های اعتقادی، تربیتی، علمی و حرفه‌ای فرهنگیان
در راستای تحقق اهداف و مأموریت‌های مندرج در قانون اساسی و سند چشم‌انداز و سیاست‌های کلی مقام معظم رهبری و برنامه‌های پنج‌ساله	توسعه ظرفیت‌ها و توانمندی‌های آموزشی و پرورشی برای حضور فعال و سازنده در صحنه‌های بین‌المللی و منطقه‌ای
با تأکید بر حیثیت کاشفیت و مطلوبیت علم	ارتقای جایگاه علم و علم‌آموزی به عنوان عاملی مؤثر در دستیابی به حیات طیبه

ایستگاه تست درسنامه ۲

۱- اولین هدف از «هدف های کلان» نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی کدام است؟

۱. تربیت انسانی موحد، مومن و معتقد و متعهد به مسئولیت ها و وظایف در همه ابعاد
۲. کسب موقعیت نخست تربیتی در منطقه و جهان اسلام
۳. بهسازی و تحول در نظام برنامه ریزی آموزشی و درسی
۴. گسترش و تامین همه جانبه عدالت آموزشی و تربیتی

۲- کدام یک از «راهبردهای کلان» دربرگیرنده تمام راهبردهای کلان در سند تحول بنیادین است؟

۱. گسترش و تعمیق فرهنگ پژوهش و ارزشیابی، خلاقیت و نوآوری
 ۲. توسعه و نهادینه کردن عدالت آموزشی و تربیتی در مناطق مختلف کشور
 ۳. استقرار نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی بر اساس مبانی نظری و فلسفه تعلیم و تربیت رسمی عمومی
 ۴. تعامل اثر بخش و فعال نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی با سایر نهادها و دستگاه های مرتبط با آن
- ۳- در راهبردهای کلان ارتقای جایگاه نظام تعلیم و تربیت کشور به عنوان مهمترین نهاد تربیت نیروی انسانی از چه مقطعی به عنوان امر حاکمیتی با توسعه مشارکت همگانی می باشد؟

۱. از دبستان تا متوسطه دوم
 ۲. از دبستان تا دانشگاه
 ۳. از پیش دبستانی تا متوسطه دوم
 ۴. از پیش دبستانی تا دانشگاه
- ۴- «کسب موفقیت نخست تربیتی در منطقه و جهان اسلام و ارتقاء فرایند، جایگاه تعلیم و تربیتی ایران در سطح جهانی» مربوط به..... در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش است

۱. هدف های کلان
 ۲. راهبردهای کلان
 ۳. هدف های عملیاتی
 ۴. بیانیه ماموریت
- ۵- یکی از راهبرد های کلان در فلسفه نظری سند تحول بنیادین «ارتقاء جایگاه علم و علم آموزی» به عنوان عاملی موثر در دست یابی به حیات طيبة نام برده شده است؛ این راهبرد با کدام خصوصیت حاصل می گردد؟

۱. کاشفیت و مطلوبیت علم
۲. توانمندسازی معلمان و دانش آموزان
۳. کاهش مرزهای تعلیم و تربیت رسمی و غیر رسمی
۴. خلاقیت و نوآوری و مستند سازی تجربیات علمی

پاسخنامه ایستگاه تستی درسنامه ۲					
سوال	۱	۲	۳	۴	۵
پاسخ صحیح	۱	۳	۴	۱	۱

درنامه ۳

ه) هدف های عملیاتی و راهکارها

هدف عملیاتی شماره ۱:

پرورش یافتگانی (متربانی) که در شش ساحت تربیت رسمی و عمومی موجب رشد و ارتقای خود شوند.

اعتقادی ، عبادی و اخلاقی

حق دانستن دین اسلام ، رعایت احکام و مناسک دین

علمی و فناوری

تفکر، درک و کشف پدیده ها و رویدادها و روحیه علمی و خلاق

سیاسی و اجتماعی

احترام به قانون ، مسئولیت پذیری و مشارکت

زیستی و بدنی

درک مفاهیم بهداشت فردی و اجتماعی و مسائل زیست بوم طبیعی و داشتن تفریحات سالم

اقتصادی و حرفه ای

کارآفرینی و دوری از اسراف
دارای حداقل یک مهارت مفید برای تأمین معاش حلال برای تأمین زندگی خود و اداره خانواده

زیبایی شناختی و هنری

درک مفاهیم فرهنگی و میان فرهنگی و بهره گیری از قدرت تخیل، توانمندی های لازم در خلق آثار فرهنگی و هنری

راهکارهای عملیاتی جهت رسیدن به هدف شماره ۱ (بررسی نکات مهم)

راهکار شماره ۱ - طراحی، تدوین و اجرای برنامه درسی ملی براساس اسناد تحول راهبردی

متناسب سازی حجم و محتوی کتب درسی و ساعات آموزشی طبق: توانمندی‌ها و ویژگی‌های دانش‌آموزان

حاکمیت رویکرد فرهنگی - تربیتی در تولید محتوا

بهره‌گیری از تجهیزات و فناوری‌های نوین آموزشی

توجه بیشتر به تفاوت‌های فردی به ویژه هویت جنسیتی

روش‌های فعال، خلاق

راهکار شماره ۲ - ترویج، تقویت مستمر و تحکیم فضایل اخلاقی (کرامت و عزت نفس) در تمام دوره‌های تحصیلی

راهکار شماره ۳ - توسعه فرهنگ نماز و نماز جماعت در مدرسه و تقویت انس با قرآن در دانش‌آموزان و توسعه فرهنگ و سواد قرآنی با اصلاح برنامه‌ها و توانمندسازی معلمان

• آموزش معارف قرآنی و منشور فرهنگ قرآنی

مقطع متوسطه دوم

• آشنایی با مفاهیم کلیدی قرآن

مقطع متوسطه اول

• روخوانی و روان‌خوانی

مقطع ابتدایی

راهکار شماره ۴ - نهادینه سازی فرهنگ ولایت مداری و زمینه سازی برای استقرار دولت عدل

مهدوی (عج)

با تاکید بر :

ظرفیت
حوزه های
علمیه

نقش الگویی
معلمان

اصلاح روش ها

بسمه تعالی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش
وزیر

شماره : ۲۷۹.۹۸
تاریخ : ۹۱/۱۲/۲۸
پیوست :

حجت السلام والمسلمین جناب آقای محمدیان
معاون محترم وزیر و رئیس سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی

سلام علیکم

با احترام، به پیوست تصویر مصوبه ی «برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران» مصوب جلسات ۸۵۷ الی ۸۷۲ شورای عالی آموزش و پرورش تاریخ ۹۰/۱۲/۹ الی ۱۳۹۱/۶/۲۸ جهت ابلاغ و اجرا ارسال می شود.

امید است در پرتو الطاف الهی و با مساعدت و تلاش خستگی ناپذیر مدیران و کارشناسان محترم، اجرای این سند تحول آفرین گامی بلند در برنامه های درسی نظام آموزش و پرورش کشور باشد و با بازنگری و بازتولید محتوای آموزشی و کتاب های درسی، زمینه دستیابی دانش آموزان به مراتبی از حیات طیبه و برقراری جامعه عدل مهدوی (عج) بیش از پیش فراهم آید.

حمیدرضا حاجی بابایی
وزیر آموزش و پرورش

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْتَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ.

هر کس، مردی از آن، عمل صالح انجام دهد و مؤمن باشد قطعه "حیات طیب" (زندگانی پاک و پسندیده)

زنده اش می داریم، و همانا آن را، در برابر بهترین اعمالی که انجام داده اند، پاداش خواهیم داد.

قرآن کریم: نحل ۹۷

قضیه تربیت یک ملت به این است که فرهنگ آن ملت، فرهنگ صحیح باشد. شما کوشش کنید که فرهنگ را فرهنگ مستقل اسلامی درست کنید.

امام خمینی (ره) - ۵۸/۳/۲۱

تحول یک کلمه است لکن در پشت این وجود لفظی، در پشت این کلمه، یک دنیا کار نهفته است.

«بیانات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) ۱۳۸۶/۵/۳»

باسمه تعالی

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنشَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (نحل ۹۷)

هر کس، مرد یا زن، عمل صالح انجام دهد و مؤمن باشد، قطعاً به «حیات طیبه» زنده اش می‌داریم و همانا آن‌ها را، در برابر بهترین اعمالی که انجام داده‌اند، پاداش خواهیم داد.

پیش‌گفتار:

تحول بنیادین در آموزش و پرورش، تحولی عمیق و ریشه‌ای است که به تحول در مفاهیم نظری، روندها و فرایندها، نقش‌ها و کارکردها و رویکردها منجر خواهد شد. در تحول بنیادین نوع نگاه به معلم، کتاب، مدرسه، کلاس درس و به ویژه دانش‌آموز دگرگون خواهد شد. این نگاه، معلم را در قله می‌بیند و همه شرایط و امکانات را برای الگوبدیری و تأسی دانش‌آموز به معلم جهت دستیابی به قله‌های انسانیت، علم و ادب و اخلاق فراهم می‌آورد. تفکر و تعقل، خلاقیت و نوآوری، بهره‌مندی از روش‌های نوین و فناوری‌های جدید، ایجاد محیطی با نشاط و شاداب، برپایی مدرسه دوست‌داشتنی، همه و همه در خدمت تربیت دانش‌آموزان برای دستیابی به مراتبی از حیات طیبه و قرب الهی می‌باشند. تحقق این مهم نیازمند باز مهندسی نیروی انسانی با محوریت استقرار نظام رتبه‌بندی و نظام جذب و نگهداشت معلمان می‌باشد که به لطف الهی در دستور کار قرار دارد.

اینک که «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» به مثابه قانون اساسی برای تحولات همه جانبه و دراز مدت به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی و شورای عالی آموزش و پرورش رسیده و در دستور کار وزارت آموزش و پرورش قرار گرفته است، باید تمام زیر نظام‌ها و مؤلفه‌های خرد و کلان نظام تعلیم و تربیت مورد بازخوانی و بازتولید قرار گیرد.

«برنامه درسی ملی» به عنوان یکی از زیر نظام‌های اصلی سند تحول بنیادین و به منزله نقشه جامع یادگیری، زمینه ایجاد تحول همه جانبه، گسترده و عمیق در مفاهیم و محتوای آموزشی را فراهم می‌آورد. این برنامه تحول‌آفرین

با تدارک فرصت‌های تربیتی متنوع و جامع، درصدد است تا امکان کسب شایستگی‌های لازم جهت درک و اصلاح موقعیت براساس نظام معیار اسلامی توسط دانش‌آموزان را میسر سازد و آنان را برای تکوین و تعالی پیوسته هویت خویش تا دستیابی به مراتبی از حیات طیبه یاری رساند. رسالت خطیر برنامه درسی ملی فراهم آوردن ساز و کارهای مناسب برای طراحی، تدوین، اجرا و ارزشیابی از برنامه‌های درسی در سطوح ملی تا محلی می‌باشد تا مبتنی بر فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی، مفاهیم آموزشی و تربیتی به صورت نظام‌مند و ساختار یافته در اختیار کودکان و نوجوانان قرار گیرد و محیطی با نشاط و مدرسه دوست داشتنی را به تصویر بکشد.

از آنجا که موضوع برنامه‌ریزی درسی، یک رشته نوپا در کشور می‌باشد، لذا تدوین برنامه‌های آموزشی، تألیف کتاب‌های درسی، تعیین زمان و ساعات آموزش، روش‌های تدریس، بهره‌گیری از روش‌های متنوع یادگیری و تکنولوژی آموزشی در قبل و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، از یک برنامه جامع و همه جانبه نگر مبتنی بر فرهنگ اسلامی ایرانی تبعیت نمی‌کرده است که این امر آسیب‌ها و کاستی‌های فراوانی را به همراه داشته است. با گذشت زمان و افزایش دانش فنی در زمینه طراحی و تولید برنامه‌های درسی و انباشت تجربیات مفید و مقتم و انجام پژوهش‌ها و مطالعات داخلی و تطبیقی، ضرورت تدوین یک برنامه راهبردی و جامع برای ساماندهی بهینه برنامه درسی و تولید محتواهای آموزشی در دوره‌ها و سطوح مختلف یادگیری بیش از پیش احساس می‌شد.

در پاسخ به این نیاز آموزشی و تربیتی، نظام تعلیم و تربیت، کارگروهی از خبرگان و کارشناسان ارشد آموزش و پرورش را با همکاری صاحب نظران و استادان حوزه‌های علمیه و دانشگاه‌ها مأمور تدوین برنامه درسی ملی نمود. کار تحقیق و پژوهش و تدوین این سند از اسفند ماه ۱۳۸۴ با تشکیل دبیرخانه طرح در سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی آغاز شد و پس از انجام مطالعات اولیه و ابلاغ مصوبه هفتصد و چهل و پنجمین جلسه شورای عالی آموزش و پرورش در اردیبهشت ماه ۸۶، با پشتوانه نیرومند حقوقی ادامه یافت. با توجه به تعیین اهداف، تعریف و حدود طرح و خروجی مورد انتظار، کمیته‌های هفت گانه تخصصی به شرح ذیل تشکیل شد:

۱- کمیته کلیات، اصول و مبانی ۲- کمیته محتوای آموزشی، پرورشی و حوزه‌های یادگیری ۳- کمیته ساختار، مقاطع، رشته‌ها و زمان ۴- کمیته میزان اختیارات و کاهش تمرکز ۵- کمیته ارزش‌یابی از پیشرفت تحصیلی و راهبردهای یاددهی - یادگیری ۶- کمیته مواد، رسانه‌ها و محیط‌های یادگیری ۷- کمیته ارزش‌یابی از برنامه درسی ملی و اقتضائات اجرایی. همچنین برای جلب مشارکت فعال حوزه‌های صف و ستاد، کمیته‌های استانی و کمیته‌های ستادی طرح، آغاز به کار کردند.

خوشبختانه با تلاش خستگی ناپذیر دست‌اندرکاران، اولین نگاشت این برنامه سرنوشت ساز و تحول آفرین،

در بهمن ماه ۱۳۸۷ آماده شد. هم زمان با بررسی و تصویب سند تحول بنیادین در شورای عالی آموزش و پرورش (آذرماه ۱۳۸۸) و با عنایت به راهکار ۱-۱ سند مذکور، کار بررسی و اصلاح برنامه درسی ملی نیز سرعت یافت و تا سال ۱۳۹۰ بارها در معرض نقد و بررسی صاحب نظران، مدیران و معلمان قرار گرفت و سیر تکاملی خود را سپری کرد تا به شورای عالی آموزش و پرورش ارائه شد. در دبیرخانه شورای عالی با تشکیل کارگروهی مرکب از کارشناسان شورا و جمعی از دست اندرکاران تدوین و صاحب نظران سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی، ضمن وفاداری به بنیان‌های اصلی برنامه از جمله الگوی هدف گذاری و عناصر و عرصه‌های چهارگانه ارتباطی و با تکیه بر مبانی و دلالت‌های مفاهیم سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، متن جدید بازنگری، اصلاح و آماده شد. جلسات هماهنگی برای تفاهم و اجماع بر اصول و مبانی سند را که اینجانب نیز بر آن تأکید داشتم برگزار و طرح را نهایی نمودیم. بالاخره پس از ۱۱ جلسه، به تصویب شورای عالی آموزش و پرورش رسید و برگ زرینی به تاریخ آموزش و پرورش کشور افزوده شد.

اینک یادآوری چند نکته را ضروری می‌داند :

- ۱- تدوین و تصویب برنامه درسی ملی به عنوان نقشه جامع یادگیری برای اولین بار در تاریخ آموزش و پرورش افتخار بزرگی است که خداوند نصیب فرمود ؛ بر این موهبت بزرگ الهی سر تعظیم فرود آورده و شکرگزاری می‌کنیم.
- ۲- این برنامه باید نقشه راه کلیه سیاست گذاری‌ها و تولید محتوای آموزشی و تربیتی از جمله تولید راهنمای برنامه‌های درسی دوره‌ها و پایه‌های تحصیلی، تعیین زمان و ساعات آموزشی تدوین و تألیف کتاب‌های درسی و کمک آموزشی، تولید بسته‌های آموزشی، رسانه‌های دیداری و شنیداری و الکترونیکی و ... قرار گیرد.
- ۳- اجرای مطلوب این برنامه، نیازمند مساعدت و توجه ویژه معلمان عزیز و بهره‌مندی از صلاحیت‌ها و شایستگی‌های حرفه‌ای و تخصصی مناسب آنان می‌باشد، لذا مفاد آن باید در مهندسی نیروی انسانی و در برنامه‌های آموزشی، جذب و توانمندسازی و بازآموزی معلمان در سطوح مختلف توسط دانشگاه فرهنگیان، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی و مراکز آموزشی‌های ضمن خدمت مورد توجه جدی قرار گیرد.
- ۴- تدوین برنامه راهبردی و جامع یادگیری مبتنی بر آموزه‌های اسلامی و معارف و حیانی، متناسب با نیازهای حال و آینده جامعه در دنیای متحول کنونی، منطبق با ویژگی‌ها و نیازهای دانش‌آموزان و بهره‌مند از آخرین یافته‌های علمی و پژوهشی، کار سترگ و بلندی است که با عنایات الهی و تلاش دست اندرکاران، گام نخست آن برداشته شد و تکمیل و تکامل آن نیازمند همراهی و مساعدت صاحب نظران و کارشناسان مجرب است که همگان را به یاری می‌طلبیم.
- ۵- در پایان لازم می‌دانم از تلاش‌ها و زحمات کلیه کارشناسان، محققان و پژوهشگران، دست‌اندرکاران،

مسئولان کمیته‌ها و مجریان و مشاوران این طرح ملی در ستاد، استان‌ها، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، دبیرخانه و اعضای شورای عالی آموزش و پرورش، شورای معاونان وزارت آموزش و پرورش و به ویژه حجت الاسلام علی ذوعلم مدیر طرح، حجت الاسلام محمدیان رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، مهندس مهدی نوید ادهم دبیر کل شورای عالی آموزش و پرورش و وزرای آموزش و پرورش تشکر نمایم و از خداوند متعال مسألت دارم این کار مهم و تأثیر گذار را که در طول ۴۰ ماه گذشته مسئولیتیم دغدغه اساسی اینجانب و همکاران عزیزم بوده است توشه آخرت قرار دهد.

«من الله التوفیق و علیه التکلان»

دکتر حمید رضا حاجی بابایی

وزیر آموزش و پرورش

برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران^۱

برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران که در جلسات ۸۵۷، ۸۵۸، ۸۶۴، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۶۷، ۸۶۸، ۸۶۹، ۸۷۰، ۸۷۱ و ۸۷۲ تاریخ ۱۳۹۰/۱۲/۹، ۱۳۹۰/۱۲/۱۶، ۱۳۹۱/۵/۳، ۱۳۹۱/۵/۹، ۱۳۹۱/۵/۱۶، ۱۳۹۱/۵/۲۳، ۱۳۹۱/۵/۳۱، ۱۳۹۱/۶/۶، ۱۳۹۱/۶/۱۳، ۱۳۹۱/۶/۲۰ و ۱۳۹۱/۶/۲۸ به تصویب نهایی رسیده است، به شرح زیر برای اجرا ابلاغ می‌شود:

۱- مبانی فلسفی و علمی برنامه درسی ملی

مبانی فلسفی و علمی این برنامه همانند سایر اسناد هم‌تراز خود مبتنی بر مبانی نظری سند تحول بنیادین نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی) می‌باشد و از این مجموعه، آن بخش از مبانی که مستقیماً به حوزه‌ی برنامه درسی دلالت دارد و به عنوان مبانی خاص برنامه درسی تلقی می‌شود، در پیوست آمده است.

۲- چشم‌انداز

برنامه‌های درسی و تربیتی آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران در راستای فرهنگ و تمدن اسلامی-ایرانی، با تکیه بر میراث گران‌بها و ماندگار رسول الله (ص)-قرآن کریم و عترت (ع)-تحقق جامعه عدل مهدوی (عج) و چشم‌انداز نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی در افق ۱۴۰۴^۲ با

۱- برنامه درسی ملی سندی است که نقشه کلان برنامه درسی و چارچوب نظام برنامه‌ریزی درسی کشور را به منظور تحقق اهداف آموزش و پرورش نظام جمهوری اسلامی ایران تعیین و تبیین می‌نماید.

۲- سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی - آذر ماه ۱۳۹۰

بهره‌گیری از الگویی پیشرفته و بومی زمینه تربیت نسلی^۱ موحد، مؤمن و معتقد به معاد و آشنا و متعهد به مسئولیت‌ها و وظایف در برابر خدا، خود، دیگران و طبیعت، حقیقت جو و خردمند، دانش‌پژوه و علاقمند به علم و آگاهی، عدالت‌خواه و صلح‌جو، ظلم‌ستیز، جهادگر، شجاع و ایثارگر و وطن‌دوست، مهرورز، جمع‌گرا و جهانی‌اندیش، ولایت‌مدار و منتظر و تلاش‌گر در جهت تحقق حکومت عدل جهانی، با اراده و امیدوار، خود‌باور و دارای عزت نفس، امانتدار، دانا و توانا، پاکدامن و با حیا، انتخابگر و آزاد منش، متخلق به اخلاق اسلامی، خلاق و کارآفرین، مقتصد و ماهر، سالم و با نشاط، قانون‌مدار و نظم‌پذیر، وفادار به ارزش‌های اسلامی، ملی و انقلابی و آماده ورود به زندگی شایسته فردی، خانوادگی و اجتماعی بر اساس نظام معیار اسلامی را فراهم می‌سازد.

این برنامه‌ها دارای ویژگی‌های زیر است :

- ۱- مبتنی بر مبانی و ارزش‌ها و معارف اسلام ناب محمدی (ص) ؛
- ۲- برخوردار از یافته‌های معتبر علمی و پژوهشی با تأکید بر بومی‌سازی آن‌ها؛
- ۳- بهره‌مند از دستاوردها و یافته‌های علمی فرهنگ و تمدن اسلامی - ایرانی؛
- ۴- منسجم، متعادل، کارآمد، نشاط‌آفرین، پویا، انعطاف‌پذیر و مشارکت‌پذیر در تولید و اجرا؛
- ۵- ناظر به ویژگی‌ها، نیازها و فطرت الهی دانش‌آموزان و نیازهای اساسی جامعه؛
- ۶- بهره‌مند از تجربه‌های موفق ملی و جهانی با استفاده از ابزارها و شیوه‌های علمی و اثربخش؛
- ۷- برخوردار از رویکردی نوآورانه، آینده‌پژوهانه، واقع‌بینانه، متناسب با فطرت الهی انسان ؛
- ۸- تأکید کننده بر نقش مدرسه به‌عنوان جلوه‌ای از تحقق مراتبی از حیات طیبه و زمینه‌ساز جامعه عدل مهدوی (عج)^۲ و کانون اصلی تحقق اهداف برنامه‌های درسی و تربیتی.

۱- برگرفته از هدف‌های کلان سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی - آذر ماه ۱۳۹۰

۲- سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی - آذر ماه ۱۳۹۰ - ص ۱۷

۳- اصول ناظر بر برنامه‌های درسی و تربیتی

این اصول به صورت هماهنگ و درهم تنیده ناظر بر سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و مدیریت برنامه‌های درسی و تربیتی از سطح ملی تا سطح مدرسه است:

۱-۳- دین محوری

تمامی اجزا و عناصر برنامه‌های درسی و تربیتی باید مبتنی بر مبانی توحیدی و اصول و ارزش‌های اسلام ناب محمدی (ص) باشد. این اصل بر سایر اصول نیز حاکم می‌باشد.

۲-۳- تقویت هویت ملی

برنامه‌های درسی و تربیتی باید زمینه تقویت و پایداری هویت ملی را با تأکید بر تعمیق باورها و ارزش‌های اسلامی، فرهنگ و تمدن اسلام و ایران، زبان و ادبیات فارسی، ارزش‌های انقلاب اسلامی، میهن دوستی، وحدت و انسجام فرهنگی، استقلال ملی و همبستگی اسلامی فراهم آورد.

۳-۳- اعتبار نقش یادگیرنده

برنامه‌های درسی و تربیتی باید به نقش فعال، داوطلبانه و آگاهانه دانش‌آموز در فرآیند یاددهی-یادگیری و تربیت‌پذیری توجه نماید و زمینه تقویت و توسعه روحیه پرسشگری، پژوهشگری، خلاقیت و کارآفرینی را در وی فراهم سازد.

۴-۳- اعتبار نقش مرجعیت معلم (مربی)^۱

برنامه‌های درسی و تربیتی باید به نقش مرجعیت^۲ معلم در هدایت تربیتی برای تقدم تزکیه بر تعلیم، غنی‌سازی محیط تربیتی و یادگیری، فعال‌سازی دانش‌آموزان در فرآیند یادگیری و تربیت‌پذیری و ترغیب آنان نسبت به یادگیری مستمر توجه نماید. همچنین زمینه‌ی ارتقاء صلاحیت‌های اعتقادی، اخلاقی، حرفه‌ای و تخصصی معلم را فراهم سازد.

۱- در این سند واژه‌های معلم و مربی مترادف هم به کار رفته است و به فردی اطلاق می‌شود که رسالت خطیر تربیت دانش‌آموزان را در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی بر عهده دارد. (سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی - آذر ماه ۱۳۹۰)

۲- مبانی نظری تحول بنیادین آموزش و پرورش مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی - آذر ماه ۱۳۹۰ - ص ۲۷۹

۳-۵- اعتبار نقش پایه ای خانواده

برنامه های درسی و تربیتی باید ضمن تقویت بنیان خانواده و تحکیم مناسبات خانوادگی و صله رحم، زمینه کسب شایستگی ها و مهارت های لازم برای تشکیل و مدیریت خانواده مبتنی بر ارزش ها و معارف الهی و تعمیق آداب و سبک زندگی اسلامی - ایرانی دانش آموزان را فراهم آورد.

۳-۶- جامعیت

برنامه های درسی و تربیتی باید به نیازهای گوناگون دانش آموزان و جامعه در سطوح محلی، منطقه ای، ملی و جهانی در کلیه ساحت های تعلیم و تربیت^۱ تأکید کند.

۳-۷- توجه به تفاوت ها

برنامه های درسی و تربیتی باید ضمن تأکید بر ویژگی های مشترک، به تفاوت های ناشی از محیط زندگی (شهری، روستایی، عشایری، فرهنگی و جغرافیایی)، جنسیتی و فردی دانش آموزان (استعدادها، توانایی ها، نیازها و علایق) توجه کرده و از انعطاف لازم برخوردار باشد.

۳-۸- تعادل

برنامه های درسی و تربیتی باید به رعایت تعادل و پرهیز از افراط و تفریط و رعایت تناسب و توازن در توجه به ساحت های تعلیم و تربیت، هدف و محتوا و بهره گیری از روش های متفاوت در طراحی، تولید، اجرا و ارزش یابی از برنامه ها پایبند باشد.

۳-۹- یادگیری مادام العمر

برنامه های درسی و تربیتی باید زمینه کسب شایستگی ها و مهارت های لازم برای استمرار و معنادار شدن یادگیری و پیوستگی تجارب یادگیری در زندگی را برای دانش آموزان تأمین کند.

۳-۱۰- جلب مشارکت و تعامل

فرایند برنامه ریزی درسی و تربیتی باید زمینه مشارکت و تعامل مؤثر معلمان، دانش آموزان،

۱- ساحت ها شامل تعلیم و تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی، تعلیم و تربیت اجتماعی و سیاسی، تعلیم و تربیت زیستی و بدنی، تعلیم و تربیت زیباشناختی و هنری، تعلیم و تربیت اقتصادی و حرفه ای، تعلیم و تربیت علمی و فناوریانه است. (سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی - آذر ماه ۱۳۹۰)

خانواده‌ها و سایر گروه‌های ذینفع، ذریط و ذیصلاح را در طراحی، تولید، اجرا و ارزش‌یابی برنامه‌ها فراهم نمایند.

۱۱-۳- یکپارچگی و فراگیری

برنامه‌های درسی و تربیتی باید برای تمام دانش‌آموزان (دانش‌آموزان عادی، دانش‌آموزان با نیازهای ویژه و استعدادهای درخشان) به‌صورت به هم پیوسته و یکپارچه طراحی و تدوین شود. این برنامه‌ها باید با رعایت انعطاف‌پذیری، با نیازهای هریک از گروه‌های دانش‌آموزان با نیازها و استعدادهای خاص انطباق و سازگاری داده شود.^۱

۴- رویکرد و جهت‌گیری کلی

رویکرد برنامه‌های درسی و تربیتی «فطرت‌گرایی توحیدی» است. اتخاذ این رویکرد به معنای زمینه‌سازی لازم جهت شکوفایی فطرت الهی^۲ دانش‌آموزان از طریق درک و اصلاح مداوم موقعیت^۳ آنان به منظور دست‌یابی به مراتبی از حیات طیبه است.

در این رویکرد :

۱-۴- دانش آموز :

۱- امانت الهی و دارای کرامت ذاتی است.

۲- فطرت الهی در وجود او نهفته است و قابلیت شکوفایی و فعلیت یافتن دارد.

۱- تغییرات ناشی از این انطباق و سازگاری باید به تصویب شورای عالی آموزش و پرورش برسد.

۲- فطرت سرشتی الهی در وجود آدمی است : یعنی آدمی نسبت به مبدأ عالم هستی معرفت و گرایش اصیل (غیراکتسابی) دارد. این فطرت می‌تواند فعلیت یافته، صیقل بخورد و توسعه پذیرد و می‌تواند به فراموشی سپرده شود. فطرت در جنبه معرفتی آن، معرفت حضوری انسان به خداست و در بعد گرایش، میل به پرستش، حقیقت‌جویی، فضیلت‌خواهی و زیبایی دوستی از اهم گرایش‌های فطری انسان است. مبانی نظری تحول بنیادین در نظام تربیت رسمی و عمومی جمهوری اسلامی ایران - آذر ماه ۱۳۹۰ - ص ۵۸ و ۵۹

۳- منظور از موقعیت، وضعیت مشخص، بویا و قابل درک و تغییری است که حاصل تعامل پیوسته فرد به منزله‌ی عنصری آگاه، آزاد و فعال با خداوند و گستره‌ای از جهان هستی (خود، طبیعت و جامعه) در محضر خداوند متعال است (که حقیقتی برتر و خالق همه‌ی جهان و فراتر از همه موقعیت‌ها است). بنیان نظری تحول راهبردی در نظام تربیت رسمی و عمومی جمهوری اسلامی ایران - ص ۴۲۲

روشها و فنون تدریس

روشها و فنون تدریس

حیطه عمومی

www.BetaFile.ir

❖ تعریف یادگیری

❁ یادگیری تغییری است که نیاز به زمان دارد و در طی فرایندهای مختلف به وجود می‌آید.

یادگیری، باید محصول تجربه و نتیجه آن، باید تغییر در رفتار ارگانیزم باشد.

رفتار، معطوف به اعمالی است که ممکن است از شخصی سربزند و رفتارها ممکن است درونی یا بیرونی باشند.

روان شناسان، اعمال و رفتار را به دو دسته تقسیم کرده‌اند: ۱. رفتار آشکار ۲. رفتار نهان

➤ **رفتار آشکار:** به اعمالی اطلاق می‌شود که به طور مستقیم قابل مشاهده است.

➤ **رفتار نهان:** به اعمال درونی فرد، که به طور مستقیم قابل مشاهده نیست.

✓ گفتن و نوشتن: جزء رفتار آشکار است.

✓ درک ما از محیط اطراف خود و این که درباره یک فرد یا یک اثر چه حسی داریم جزء رفتار نهان هستند.
روان شناسان رفتارگرا چه کسانی هستند؟ کسانی که در تعریف یادگیری، تنها روی رفتار آشکار، متمرکز می‌شوند.

روان شناسان شناختی چه کسانی هستند؟ کسانی که رفتار آشکار را به عنوان سرنخی، برای استنتاج آنچه در ذهن می‌گذرد، به کار می‌گیرند.

❁ **تمام روان شناسان رفتارگرا و شناختی، برای تشخیص و اندازه گیری میزان یادگیری به رفتار آشکار، تکیه دارند.**

➤ یادگیری به طور مکرر و مستمر، در همه جا، اتفاق می‌افتد. اما همه تغییرات حاصل شده در فرایند زندگی ناشی از تجربه و تعامل نیست.

نکته: تغییراتی مانند قد، وزن، اندازه و... جزء یادگیری نیستند.

➤ **یادگیری:** معطوف به اعمالی است که به صورت عمد یا غیر عمد بر اثر تجربه حاصل شده.

مفهوم و تعریف یادگیری از نظر هیلگارد بارو:

«فرایند تغییرات نسبتاً پایدار در توان رفتاری فرد بر اثر تجربه»

تجزیه مفهوم بالا ↓

فرآیند: فرآیند به وقایع و روابط پویا، جاری مستمر و پیوسته در حال تغییر گفته می‌شود.

از مشخصات بارز فرایند، حرکت و پویایی است.

❖ یادگیری نیز یک فرایند است. چون بر اثر تعامل دائم فرد با محیط، همیشه و همه جا به طور پیوسته و مستمر صورت می‌گیرد.

از طریق یادگیری است که:

۱- فرد با محیط آشنا می‌شود. ۲- در مقابل محیط مقاومت می‌کند.

۳- محیط را تغییر می‌دهد. ۴- برای تأمین نیازهای خود از آن استفاده می‌کند.

❖ **مفهوم «تغییر»:** یادگیری تغییری است که طی فرایند تجربه اتفاق می‌افتد.

➤ هر تغییری را نمی‌توان یادگیری نامید.

بنابراین تغییراتی که معلول رشد و بلوغ طبیعی باشند هرگز یادگیری محسوب نمی‌شوند. با این که رشد و بلوغ طبیعی پیش نیاز یادگیری و به نوعی تأثیرگذار بر آن است.

➤ تغییرات حاصل از رفتار انعکاسی و خستگی، انطباق حسی، اثر داروها و نیروهای مکانیکی را هرگز نمی‌توان در قلمرو یادگیری قرار داد.

خوگرفتن و حساس شدن: مثال‌هایی از تغییر رفتارند که از تجربه ناشی می‌شوند.

حساس شدن: فرآیندی است که از طریق آن، ارگانیزم نسبت به جنبه‌هایی - از محیطش حساس می‌شود برای مثال:

موجود زنده‌ای که به نور، واکنش نمی‌دهد با شوک به آن پاسخ دهد در واقع: شوک، همان پدیده حساس شدن است.

خوگیری: فرآیندی است که از طریق آن ارگانیزم نسبت به محیط اش کمتر حساس می‌شود. به طور مثال: ارگانیزم‌ها تمایل دارند به محرک‌های تازه محیط خود توجه کنند.

➤ تمایل به محرک‌های تازه محیط؛ بازتاب توجه یا «سوگیری» نام دارد.

مثال برای حساس شدن و خو گرفتن سگی صدای ناگهانی می‌شنود: در صورتی که پارس کند، بازتاب «سوگیری» رخ داده است. اما اگر بعد از مدتی به آن صدا عادت کند یا واکنش نشان ندهد. می‌گوییم به آن «خوگرفته»

❖ آیا «خوگرفتن» و «حساس شدن» جزء «یادگیری» محسوب می‌شود؟

خیر، چون «شرط نسبتاً پایدار» در آنها صدق نمی‌کند و از آنجایی که خو گرفتن و حساس شدن، موقتی هستند لذا جزء یادگیری محسوب نمی‌شوند. اما اگر همین تغییرات، در پاره‌ای از موقعیت‌های عمدی نسبتاً طولانی دارند. بنابراین در اینجا، جزئی تغییرات حاصل از یادگیری محسوب می‌شوند.

❖ **مفهوم رفتار:** به مجموعه اعمال و حرکات فرد «رفتار» می‌گویند.

❧ روان‌شناسان رفتارها را به دو دسته تقسیم می‌کنند:

۱- آشکار یا بیرونی ۲- نهان یا درونی

رفتارهای آشکار: مستقیماً قابل مشاهده‌اند. مانند: صحبت کردن نوشتن و راه رفتن

رفتارهای نهان (درونی): به طور مستقیم قابل مشاهده نیستند. مانند: تفکر، تخیل و... .

اصولاً از طریق رفتارهای آشکار می‌توان به «رفتارهای نهان» پی بُرد.

مفهوم «توان رفتاری»: توان رفتاری حاکی از آن است که یادگیری در یادگیرنده، نوعی توانایی ایجاد می‌کند. این به این معنی است که تغییرات حاصل از یادگیری، در یادگیرنده، تغییر در توانایی یا تغییر در رفتار بالقوه اوست نه تغییر در رفتار ظاهری و قابل مشاهده.

✓ فرض مثال: ممکن است رشته علوم تربیتی مفاهیم الگوها و روشهای تدریس را یاد بگیرند. اما فرصت تدریس برای آنان فراهم نگردد. بعد از یادگیری یادگیرنده باید قادر به انجام کاری باشد که پیش از آن توان آن را نداشت.

مفهوم تجربه: تجربه یعنی تعامل دو جانبه شخص و محیط

❖ انواع یادگیری: یادگیری ممکن است به صورت عمدی یا غیر عمدی باشد.

➤ **یادگیری عمدی:** شخص مستقیماً در موضوع یادگیری دخالت دارد مثلاً موقعی که شما سر کلاس می‌نشینید تا یک موضوع را یاد بگیرید. پس شخص در یادگیری عمدی دخالت دارد و در معرض مستقیم یادگیری قرار دارد.

➤ **یادگیری غیر عمدی یا غیر مستقیم:** شخص به طور غیر مستقیم یاد می‌گیرد مثلاً شما سر کلاس میرید تا موضوع یک درس را یاد بگیرید اما علاوه بر موضوع درس به نحوه پوشش معلم، ظاهر او تن صدا و... را به صورت غیر مستقیم یاد می‌گیرید.

یادگیری غیر عمدی مثلاً شما به مدرسه می‌روید تا درس را یاد بگیرید اما از دوستانان رفتارهای تازه یاد می‌گیرید.

به پوشش آنها دقت می‌کنید به نوع رفتارشان و بدون اینکه متوجه شوید تحت تاثیر آنها قرار می‌گیرید و از آنها یاد می‌گیرید.

❖ تفاوت بین یادگیری و عملکرد:

👉 در واقع تفاوت بین دانستن چیزی و انجام آن است... مثلاً شما دوچرخه سواری رو یاد گرفتید اما هنوز عملکردی نشان ندادی هر وقت دوچرخه سواری کنید یعنی عملکرد خود را نشان می‌دهید. در واقع عملکرد تظاهرات یادگیری به صورت آشکار.

❖ انواع یادگیری:

- روان‌شناسان تربیتی از اصطلاح یادگیری، برداشت یکسانی ندارند.
- اتفاق نظر روان‌شناسان تربیتی این است که «یادگیری» بر اثر تجربه یا تعامل فرد با محیط، حاصل می‌شود. هرگز نمی‌توان برای یادگیری، ماهیت یکسانی متصور شد، زیرا فرصت‌ها و تعامل‌های مختلف دارای نتایج یکسانی نیستند.
- انواع نظریات یادگیری را میتوان به دو دسته ی بزرگ تقسیم بندی کرد: رفتار گرایی و شناخت گرایی

رفتار گرایی:

- یادگیری از طریق شرطی شدن کلاسیک یا شرطی شدن پاسخگر (پاوولف)
- یادگیری از طریق شرطی شدن فعال (اسکینر)
- شرطی شدن از طریق پیوند گرایی و یا گزینش و پاسخ (ثرندیاک)

شناخت گرایی:

برونر، آزوبل، بلوم، پیازنه و... .

❖ انواع یادگیری:

- ۱- یادگیری از طریق شرطی شدن کلاسیک یا شرطی شدن پاسخگر (پاوولف)
- ۲- شرطی شدن از طریق پیوند گرایی و یا گزینش و پاسخ (ثرندیاک)
- ۳- یادگیری از طریق شرطی شدن فعال
- ۴- یادگیری از طریق مجاورت
- ۵- یادگیری از طریق مشاهده
- ۶- یادگیری از طریق شناخت

«بررسی کامل یادگیری از طریق شرطی شدن کلاسیک»

از بنیانی‌ترین انواع یادگیری ← یادگیری از طریق شرطی شدن کلاسیک

در یادگیری از طریق شرطی شدن کلاسیک، «پاسخ»، حاصل یک محرک شناخته شده است.

● مثال بارز برای یادگیری از طریق شرطی شدن کلاسیک آزمایش معروف پاولف است.

آزمایش معروف پاولف چه بوده است؟ دادن غذا و ایجاد ترشح بزاق بر روی زبان سگ بوده است که پاولف، غذا را «محرک غیر شرطی» و ترشح بزاق سگ را ← «پاسخ غیر شرطی» می‌نامید.

● میزان شرطی شدن سگ در آزمایش پاولف، به این صورت بررسی گردید که این بار به جای غذا، چندین بار لامپی روشن می‌کرد. در واقع سگ، شرطی شده بود که به محض روشن شدن لامپ، محرک غیر شرطی (غذا)، به او داده می‌شود و به همین دلیل باز هم از خودش ترشح بزاق بروز داد. (پاسخ غیر شرطی)

اینبار لامپ ← می‌شود محرک شرطی و پاسخ حاصل از آن، پاسخ شرطی است.

«خاموشی» زمانی رخ می‌دهد که رفتار شرطی تقویت نگردد و (محرک غیر شرطی چندین بار حذف شود) در این صورت پاسخ شرطی به تدریج ضعیف‌تر می‌شود.

در نتیجه ← تکرار محرک شرطی بدون تقویت کردن (روشن کردن چراغ بدون دادن غذا) و در نتیجه زوال پاسخ شرطی «خاموشی» نام دارد.

«پدیده بازگشت خود به خودی» گاهی ممکن است که موجود حتی بدون تقویت، برای مدتی کوتاه به محرک شرطی پاسخ دهد. این پدیده «بازگشت خود به خودی» نام دارد.

● دو پدیده «خاموشی» و «بازگشت خود به خودی»، در فرآیند آموزش و پرورش بسیار مهم هستند.

● باید بدانیم که بین پاسخ شرطی و محرک شرطی، هیچگونه ارتباط منطقی وجود ندارد.

مثالی برای مباحث گفته شده: شاگردی، در نخستین روز ورود به مدرسه با لبخند و روی خوش معلم روبرو بوده است (محرک غیر شرطی)

نحوه برخورد معلم می‌شود ← محرک غیر شرطی

و از این برخورد معلم، احساس رضایت و لذت می‌کند.

این احساس رضایت می‌شود ← پاسخ غیر شرطی

و این برخورد باعث می‌شود که شاگرد (شرطی شود) و به صرف حضور در مدرسه و با دیدن معلمان بی تفاوت، احساس لذت خواهد کرد. در این جا ← دیدن معلمان ← محرک شرطی و احساس لذت ← پاسخ شرطی

یا در مثال روز آزمون. ممکن است کسانی که امتحان رو برگزار می‌کنند تبدیل به محرک شرطی، برای ایجاد اضطراب و دلهره در دانش‌آموز شوند.

یا مثال دیگری ← کسی که بدون خوردن صبحانه به مدرسه می‌رود. در اثنای کلاس، به شدت احساس گرسنگی می‌کند (محرک غیر شرطی) و مضطرب و آشفته به نظر می‌آیند این اضطراب و آشفتگی در اثر گرسنگی می‌شود ← پاسخ غیر شرطی

حال همین دانش‌آموز، در زنگ بعدی یعنی علوم با این که صبحانه هم خورده ولی شرطی شده و دوباره احساس گرسنگی می‌کند اینجا این احساس گرسنگی (محرک شرطی) و اضطراب مجدد در دانش‌آموز می‌شود ← پاسخ شرطی

هرگاه محرک شرطی تکرار شود ولی محرک غیر شرطی را به همراه نداشته باشد. به تدریج پاسخ شرطی ضعیف می‌شود. یا به اصطلاح «خاموش» می‌گردد.

❖ نظریه ثرندایک پیوندگرایی (کوشش و خطا)

یکی از نظریه پردازان شرطی ثرندایک است او پژوهش‌های خود را درباره رفتار حیوانات در سال ۱۹۹۸ در کتاب هوش " حیوانی منتشر ساخت. ثرندایک تحت تأثیر روانشناسی فیزیولوژیک می‌باشد. وی معتقد است که مشخص‌ترین یادگیری در انسانها و حیوانات دیگر، یادگیری از راه کوشش و خطاست که بعدها آن را گزینش و پیوند نامید.

آزمایش ثرندایک آزمایش گربه گرسنه در داخل قفس بود ثرندایک با توجه به تدریجی بودن یادگیری به این نتیجه رسیده که گربه به هیچ وجه متوجه را فرار از جعبه نمی‌شود بلکه این کار را در نتیجه تثبیت تدریجی پاسخ‌های درست و زوال تدریجی پاسخ‌های نادرست فرا می‌گیرد.

گرداندن یکس عوامل و شرایط مؤثر در یادگیری را به شکل سه قانون اصلی معرفی کرد:

– قانون اثر – قانون آمادگی – قانون تمرین

➤ **قانون اثر:** در جریان آزمایش و خطا، هرگاه بین محرک و پاسخ رابطه خوشایند و لذت‌بخش پدید آید، آن رابطه تقویت می‌شود و بر عکس.

در واقع مقصود ثرندایک از قانون اثر این بود که پاداش‌ها و موقعیت‌ها به یادگیری رفتار پاداش یافته قوت می‌بخشند، در حالی که تنبیه‌ها و ناکامی‌ها سبب می‌شوند که تمایل به تکرار رفتاری که تنبیه شکست یا

آزردگی به دنبال داشته است، کاهش یابد همراه شدن عمل و عکس العمل فرد با یک عامل نامطلوب آزار دهنده سبب تأخیر در یادگیری یا عدم بروز آن می‌شود.

اگرچه ثرندایک از ظرافت و تنوع بیشتر یادگیری انسان آگاه بود ولی گرایش شدیدی داشت به اینکه رفتارهای پیچیده‌تر در پرتو رفتارهای ساده‌تر تبیین کند.

➤ **قانون آمادگی:** طبق قانون آمادگی شاگرد باید از لحاظ جسمی، عاطفی ذهنی و .. به اندازه کافی رشد کرده باشد تا مفهوم مورد نظر را یاد بگیرد.

به طور کلی قانون آمادگی به دو امر بستگی دارد:

✓ اولی توانایی کار و فعالیت

✓ دومی رغبت به کار و فعالیت

➤ **قانون تمرین:** هر قدر محرکی را که پاسخ رضایت بخش به دنبال داشته باشد بیشتر تکرار کنیم، رابطه بین محرک و پاسخ مستحکم‌تر و پایدارتر خواهد شد و بالعکس.

نکته: ثرندایک در قانون تمرین روی عامل شدت و تازگی تأکید می‌کند.

❖ یادگیری از طریق مجاورت

➤ در مبحث یادگیری از طریق شرطی شدن کلاسیک گفته شد که لازمه پاسخ شرطی، مجاورت و هم زمانی و پیوند محرک‌های غیر شرطی است، اما طبق برخی از نظریه‌های یادگیری، فقط مجاورت ساده و هم‌ایندی و جفت شدن یک حادثه یا حادثه دیگر میتواند منجر به یادگیری شود. در این فرایند، لزومی ندارد که بین محرک غیر شرطی و محرک شرطی پیوند وجود داشته باشد بلکه تنها هم‌ایندی دو رویداد با ایجاد تداعی میتواند موجب تغییر رفتار شود.

تنها شرط لازم برای حصول این تداعی توجه شاگرد به ترکیب خاص محرک، مجاورت ساده و هم‌ایندی است. روش زوجهای متداعی، به دلایل نظری حائز اهمیت است؛ زیرا این روش نمونه ای برجسته ای از فرایند تداعی است. یکی از مواد هر زوج، معمولا محرکی است برای پاسخی که باید آموخته شود؛ یعنی نزدیکی و مجاورت یک محرک با یک پاسخ میتواند موجب تغییر رفتار شود.

تاثیر یادگیری از طریق مجاورت ساده را میتوان در این جملات کامل نشده مشاهده کرد:

خانه ای مثل خانه‌های... بسازید.

او مانند یک... گیج است.

ما در یک روستای... زندگی میکنیم.

.....= ۵×۹

➤ با گذاشتن کلامتی همچون «روستاییان»، «هالو»، «سرسبز» و «۴۵» میتوانیم نشان دهیم که به دلیل مجاورت محرک‌ها و حوادث یا هم‌زمان اتفاق افتادن آنها، چیزهای زیادی یاد می‌گیریم.

➤ واتسون آزمایش پاوولف را به عنوان الگویی برای یادگیری برگزید، بازتاب شرطی را واحد ساختمانی عادت قرار داد و سرانجام تمام نظام خود را بر این شالوده بنا نهاد.

➤ گاتری برعکس واتسون، اصل یادگیری از طریق تداعی را مبنای کار خود قرار داد اصلی که چندان ارتباطی با آزمایش پائلف نداشت. گاتری قانون یادگیری را چنین بیان کرد:

«ترکیبی از محرک‌ها که با حرکت خاصی همراه می‌آیند، در بازپیدایی خود همان حرکت را به دنبال خواهد داشت.»

محور اصلی این نوع یادگیری تنها ترکیبی از محرک‌ها و حرکت‌هاست. این تعریف را میتوان نوعی «اصل تاخر» دانست؛ چون اگر یادگیری به طور کامل در یک کوشش صورت گیرد؛ آخرین عملی که در حضور ترکیبی از محرک‌ها صورت گرفته است؛ در بازپیدایی همان ترکیب محرک‌ها نیز رخ خواهد داد.

در این نوع یادگیری؛ تمرین سبب پیوند یا گسستگی نشانه‌ها با حرکات اختصاصی میشود تا جایی که سرانجام ترکیب‌های هم‌خانواده‌ای از محرک‌ها بتوانند سلسله پاسخ‌های هم‌خانواده‌ای را فراخوانند؛ اما انگیزش به شیوه غیر مستقیم؛ از راه وادار کردن حیوان به عمل، در یادگیری اثر می‌گذارد.

فراموشی نیز در این یادگیری معنی خاصی به خود می‌گیرد؛ زیرا فرض بر این است که یادگیری همیشه استوار است؛ مگر آنکه یادگیری تازه‌ای مزاحم آن باشد. بر اساس این فرض، تمام فراموشی‌ها ناشی از یادگیری پاسخ‌های تازه‌ای هستند که جانشین پاسخ‌های قبلی میشوند.

➤ در فرایند فعالیتهای مدرسه، انواع یادگیری از طریق مجاورت را میتوانیم مشاهده کنیم؛ مثلاً معلمی که برای آموزش ریاضی روی کارتهای آموزشی تصویر ۴ سیب را کشیده است و روی کارت دیگر عدد $2 + 2$ را نوشته است، هم‌زمان با گفتن ۲ به علاوه ۲، میگوید ۴ و تصویر چهار سیب را نشان میدهد یا با گفتن کلمه «گره» هم‌زمان با نشان دادن کارتی که تصویر گره روی آن است؛ موجب یادگیری مجاورتی میشود.

● نوع دیگری از یادگیری مجاورتی ← یادگیری «کلیشه‌ای» یا «قالبی» است.

● یادگیری کلیشه‌ای یا قالبی، به این صورت است که: به فرض مثال وقتی سینما، یک فرد روستایی را ساده لوح و یک فرد شهری را فریبکار و ریاکار معرفی می‌کند ← در حالی که هر شخص روستایی ممکنه که ساده لوح نباشد و هر شخص شهری، فریبکار نباشد. اما ناخود آگاه این یادگیری از طریق «کلیشه‌ای یا قالبی» ایجاد شده است.

❖ **مهم:** اغلب وسایل ارتباطی (روزنامه، تلویزیون و...)، زمینه چه نوع یادگیری را فراهم می‌کنند؟ یادگیری

کلیشه‌ای

- مثال برای یادگیری «کلیشه‌ای»: «پلیس، حافظ نظم و منافع مردم در شهر است» و «ژاپنی‌ها، مؤدب هستند»
- (مهم) ← بسیاری از مفاهیم زبان، تاریخ و رفتارهای مطلوب اجتماعی را می‌توان از طریق «مجاورت و تداعی»، به شاگردان آموخت.

درسنامه ۲

❖ یادگیری از طریق شرطی شدن فعال

● در این نوع یادگیری، بر خلاف شرطی شدن کلاسیک، رفتارهای فعال محصول محرکهای فیزیولوژیک نیستند بلکه نتیجه متغیرهای قطعی در رفتارهای موجود زنده‌اند که به وسیله تقویت کننده خاصی قوت می‌گیرند.

● یک نکته کلیدی: هر جا کلمه تقویت کننده، دیدیم نشان دهنده یادگیری از طریق شرطی شدن فعال می‌باشد.

❖ «تفاوت شرطی شدن کلاسیک و شرطی شدن فعال در قالب یک مثال»

گفتیم شرطی شدن کلاسیک، دادن محرک‌ها هست و شرطی شدن فعال، دادن تقویت کننده است. سگی را در نظر می‌گیریم که با دادن محرک غیر شرطی (غذا دادن) منجر به ترشح بزاق سگ می‌شود (پاسخ غیر شرطی). این جا «محرک» آوردیم پس می‌شود ← یادگیری از طریق شرطی شدن کلاسیک اما همین سگ را اگر در نظر بگیریم که غیر از غذا دادن، چیز دیگری بخواهیم به او آموزش بدهیم مانند توپ بازی کردن و... باید رفتار او را با پاداش یا هر چیز دیگری تقویت کنیم ← پس در این صورت یادگیری از طریق شرطی شدن فعال اتفاق می‌افتد.

تقویت کننده چیست؟ و چه فرقی با محرکهای شرطی دارد؟

تقویت کننده، معمولاً تکرار و شدت رفتار را افزایش می‌دهد و موجب تثبیت آن می‌شود.

● تقویت کننده‌ها انواع مختلفی دارند مانند:

۱- تقویت کننده‌های نخستین ۲- تقویت کننده‌های تعمیم یافته

● معروف‌ترین مثال شرطی شدن فعال ← «آزمایش موش و اسکینر» است.

● احتمال تکرار تمام سطوح رفتارهای نامحدود انسان را، می‌توان با ارائه یا عدم ارائه تقویت کننده‌های مناسب، کم و زیاد کرد.

● شرطی شدن فعال سبب خواهد شد که معلم، شرایط را بررسی و شناسایی کند و بداند که چه رفتاری را باید تقویت کند یا چگونه رفتارهای نامطلوب را از بین ببرد.

«روشهای ایجاد تغییر در رفتار با استفاده از نظریه شرطی شدن فعال»

● نظریه شرطی شدن فعال، به جای تکیه بر تصورات و تبیینهای نظری، مشتمل بر اصول و فنون است که در مجموع، فناوری رفتار را بوجود می‌آورد.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تعلیم و تربیت اسلامی

حیطه عمومی منابع آزمون استخدامی آموزش و پرورش

درسنامه اول

مقدمه:

ضرورت تدوین فلسفه تربیت رسمی و عمومی در جمهوری اسلامی ایران عبارتند از:

- ۱- تاریخمند بودن
- ۲- ویژگی ها و اقتضائات
- ۳- عدم داشتن چهارچوب بومی و اسلامی
- ۴- سنت ها و تجارب نسل های گذشته
- ۵- تعارض سنت و مدرنیته با انقلاب فراگیر
- ۶- برقراری نسبت دقیق و عقلانی بین نهاد تربیت با سایر جوامع
- ۷- قاعده نفی سبیل

نکات قابل توجه از بخش مقدمه:

- ۱- تربیت رسمی امری تاریخمند متناسب با مقتضیات زمان و مکان تحول پیدا می کند.
- ۲- از تربیت رسمی الگوی نظری واحد و جهان شمولی وجود ندارد.
- ۳- هر کشوری باید بر اساس مبانی فکری، پیشینه فرهنگی و فلسفه تربیتی خاص جامعه خویش تبیین فلسفه ویژه خود و الگوهای نظری مناسب آن را بسازد که حدود آن تحت تاثیر شرایط جامعه رقم می خورد.

- ✓ سوال اول: چه عاملی سبب شده است که الگوی نظری رایج در کشورهای غربی، در نظام های تربیتی دیگر جوامع جهان گسترش پیدا کند؟ تصور نادرست وجود الگوی یگانه از تربیت رسمی
- ✓ سوال دوم: چه عاملی موجب انقطاع جوامع غیر غربی از پیشینه فرهنگی و تاریخی خود و انفعال فرهنگی آن ها نسبت به فرهنگ مسلط جهانی خواهد شد؟ وجود الگوی یگانه از تربیت رسمی
- ✓ سوال سوم: تصور وجود الگوی یگانه از تربیت رسمی در کشورهای غیر غربی موجب چه تبعاتی می گردد؟

الف) زمینه توسعه و تحول فراهم نمی گردد.

ب) انقطاع و انفعال فرهنگی و تاریخی را در پی دارد.

- ۴- تربیت رسمی بیشتر از هر چیزی تابع مقتضیات محیط اجتماعی است که حدود آن تحت تاثیر شرایط جامعه رخ می دهد که تحول مطلوب و تداوم ارزش ها و هنجارها در هر جامعه مرهون نظام تربیت رسمی آن به شمار می رود.

۵- از عوامل مهم بروز ناهماهنگی و ناکارآمدی نظام فعلی تربیت رسمی و عمومی ایران این بوده که در کشور ما تاکنون فلسفه مدون و استواری در چهارچوب فلسفه تربیت بومی و متناسب با نظام فکری و ارزشی اسلام مبتنی نبوده است.

✓ سوال: چه عاملی باعث شده تا اقدامات اصلاحی و تحول جویانه در نظام تربیت رسمی ایران به نتایج دلخواه و ثمربخش ختم نشود؟ نداشتن چهارچوب فلسفه تربیت بومی متناسب با ارزش های اسلام

۶- تبعیت از الگوهای وارداتی و اقتباسی در جهت تربیت رسمی مشکل ساز و بحران آفرین است.
۷- پیش نیاز اصلی هرگونه تدبیر و اقدام تحول جویانه در نظام تربیت رسمی و عمومی در کشور ما، تدوین فلسفه تربیت رسمی و عمومی با الگوی اسلامی و ایرانی می باشد.

۸- مواجهه انفعالی با الگوی مدرن در جریان توسعه تجارت تربیتی باعث شده که الگوی سنتی بدون نقادی و به طور مستقل در عرض الگوی مدرن حرکت نماید در صورتی که باید سنت تربیتی اسلامی و ایرانی خود را با نقادی پیوسته و حفظ نکات مثبت آن با در نظر گرفتن تجارب جهانی و مدرن روزرسانی و نوسازی نمود.

✓ سوال: راه گریز از مواجهه انفعالی با الگوی مدرن در جریان توسعه تجارب تربیتی چیست؟
تدوین فلسفه تربیت رسمی و عمومی به شکل اسلامی و بومی
۹- با توجه به ظهور و تداوم انقلاب اجتماعی فراگیر اسلامی و تأسیس نظام سیاسی نوپا بر اساس ارزش های اسلامی به نام جمهوری اسلامی در کشور ایران، تدوین فلسفه ای برای هدایت و بازسازی نظام تربیت رسمی و عمومی آشکارتر است.

✓ سوال: از دلایل عقب ماندگی و گسست در تربیت رسمی و عمومی ایران چه می تواند باشد؟
ادامه الگوی تربیت بر پایه ایده های مدرنیته (اومانیسم و سکولاریسم) و عدم توجه به مبانی اسلامی
۱۰- تربیت رسمی و عمومی به شکل فعلی آن نهادی است که با آغاز دوران مدرنیته در جوامع غربی ظهور پیدا کرده است

✓ سوال: چالش مهم و بزرگ جوامع اسلامی در تربیت رسمی و عمومی چیست؟
برقراری نسبتی عقلانی و مستدل بین سنت و مدرنیته از زمان آشنایی با مظاهر تمدن غرب است.
۱۱- رویکردهای نظری و عملی که از اندیشه اجتماعی معاصر نشأت می گیرند:

تجددگرا / شریعت گرا / تمدن ساز

۱۲- تجددگرایی: اصول و چهارچوب مدرنیته

۱۳- پنج محور اساسی رویکرد «تجدد گرا» عبارتند از:

نگرش انسان مدارانه / علم گرایی و تاخیر بر خرد / توسعه گرایی / تاریخت / نسبیت فهم و آینده گرایی

۱۴- شریعت گرایی: اجرای احکام فقهی بدون نیاز به پردازش الگوهای عینی و تجربی

۱۵- پنج محور اساسی رویکرد شریعت گرایی عبارتند از:

اصول گرایی / آیین گرایی و تکلیف مداری / اجتهادگرایی و روش مندی در فهم دین / التقاط ستیزی / گذشته گرایی

۱۶- تمدن سازی: توجه به وحی و تعالیم دینی و در نظر گرفتن جایگاه ویژه برای عقل

- پنج محور اساسی رویکرد تمدن سازی عبارتند از:

○ نگرش نظام مند به معرفت دینی

○ اصول گرایی در حوزه معرفت دین و توسعه گرایی در حوزه تحقق دین

○ تکامل در روش اجتهاد و تجدید نظر در روش علوم جدید

○ تدوین الگوهای اجتماعی

○ پی ریزی تمدن نوین اسلامی

۱۷- از منظر رویکرد تمدن سازی، اجرای همه جانبه اسلام تنها در قالب فرایند نوسازی جامعه به سوی یک الگوی مطلوب اسلامی شکل می گیرد.

۱۸- رویکرد تمدن سازی برای پی ریزی تمدن نوین اسلامی بر ضرورت تدوین الگوهای اجتماعی تاکید دارد.

۱۹- رویکرد کلان در مواجهه با مدرنیته با راهبردهای کلان انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی ایران مناسبت دارد.

۲۰- قاعده نفی سبیل از قواعد فقهی فراگیر و گسترده در تمامی ابواب فقه است که دلالت های روشنی برای تنظیم سیاست ها و مناسبات جوامع اسلامی با جوامع دیگر دارد.

۲۱- جوامع اسلامی باید در حوزه های فکری و نظری به کسب قدرت و استقلال و بومی سازی دانش ها و تخصص ها نظر داشته باشند و لذا باید در جریان قاعده نفی سبیل قرار بگیرند که این قاعده پویایی و تعالی این جوامع در دوران معاصر را همراه دارد.

☐ (قاعده نفی سبیل: نفی ایجاد سلطه بیگانگان که موجب غنای جوامع اسلامی می شود)

۲۲- قاعده نفی سبیل باعث می شود که نظام تربیتی منجر به تثبیت و تداوم تسلط فکری و فرهنگی بیگانگان بر نظام تربیتی جوامع اسلامی نشود.

۲۳- بالاترین مرجع تصمیم گیرنده درباره کل فرایند تربیت در جامعه اسلامی ایران، شورای عالی انقلاب فرهنگی می باشد.

۲۴- مباحث فلسفه تربیت رسمی و عمومی ذیل چهار عنوان مطرح می گردد که عبارتند از:

الف) مبانی تربیت رسمی و عمومی (سیاسی، حقوقی، روان شناختی و جامعه شناختی)

ب) چيستی تربیت (تعریف و ویژگی ها)

ج) چرایی تربیت (ضرورت، غایت و هدف کلی)

د) چگونگی تربیت (اصول، الگوی نظری، ارکان و عوامل سهیم)

ایستگاه تست

۱- «اصول گرایی در حوزه معرفت دین و توسعه گرایی در حوزه تحقق دین» از محورهای کدام یک از رویکردها می باشد؟

۱. شریعت گرایی ۲. تمدن سازی ۳. تجدد گرایی ۴. دین گرایی

۲- اندیشه ها حول محور «اصول گرایی، آیین گرایی، تکلیف مداری و گذشته گرایی» به کدام رویکرد در جوامع اسلامی اشاره می کنند؟

۱. سیاسی ۲. تحول خواهی ۳. تجدد گرایی ۴. شریعت گرایی

۳- تربیت رسمی و عمومی، نهادی است با آغاز کدام دوران در جوامع غربی ظهور یافته است؟

۱. رنسانس ۲. پست مدرنیته ۳. مدرنیته ۴. قرون وسطی

۴- کدام گزینه تکمیل کننده عبارتهای سه گانه در خصوص « نحوه مواجهه با رویکرد مدرنیته » می باشد؟ (به ترتیب)

الف) از محورهای اصلی رویکرد تمدن سازی می باشد.

ب) هدف حکومت دینی است.

ج) قانونی که موجب تنظیم سیاست مناسبات جوامع اسلامی با دیگر جوامع می شود نام دارد.

۱. توسعه گرایی - تامین رفاه - قاعده نفی سبیل

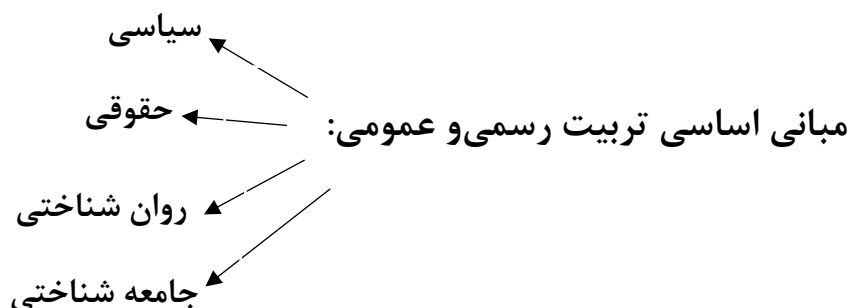
۲. توسعه گرایی در تحقق - زمینه سازی برای تحقق حیات طیبه - قاعده نفی سبیل

۳. توسعه گرایی در تحقق - تامین رفاه - منطقه الفراغ

۴. اجتهاد روش مند - زمینه سازی برای تحقق حیات طیبه - منطقه الفراغ

پاسخنامه ایستگاه تستی درسنامه ۱				
سوال	۱	۲	۳	۴
پاسخ صحیح	۲	۴	۳	۲

درسنامه دوم

۱- مبانی سیاسی: تربیت رسمی و عمومی به دلیل قانون مندی، رسمیت، عمومیت و الزام آور بودن حضور متربیان در آن با نظام سیاسی حاکم بر جامعه نسبت وثیقی برقرار می‌نماید. از طریق:

الف) نشان دادن جایگاه تربیت در نظام سیاسی

ب) چگونگی دخالت و تاثیر نظام سیاسی در حوزه تربیت

مهمترین مبانی سیاسی تربیت: (۶ مورد)

(کلید واژه ها: حکومت، دولت، نهادهای سیاسی)

۱- هدف حکومت دینی (دولت اسلامی) زمینه سازی برای تحقق حیات طیبه است.

نکات:

- دولت اسلامی زمینه ساز تحقق حیات طیبه است، نه دولت رفاه (یعنی رفاه، هدف اصلی دولت اسلامی نیست)
 - دولت زمینه ساز تحقق حیات طیبه، موظف است به تامین رفاه و امنیت مردم.
 - تامین رفاه مردم، مقدمه ای برای تحقق حیات طیبه به شمار می‌رود.
- روایتی از امام علی (ع) که می‌فرمایند «کاد الفقر ان یكون کفرا» به همین موضوع اشاره دارد.

چهار وظیفه اسلامی در عهد نامه مالک اشتر:

- ۱- مدیریت مالی ۲- ایجاد امنیت ۳- آبادانی عمرانی ۴- استصلاح شهروندان: انجام این وظایف زمینه ای برای تحقق حیات طیبه محسوب می‌گردد.
- ۲- تربیت شایسته عموم مردم به لحاظ حاکمیت اصل مردم سالاری دینی در حکومت اسلامی هم از جمله اهداف تشکیل حکومت است و هم با توجه به تکیه این نوع حکومت برانتخاب و حضور آگاهانه مردم راهکار اصلی حفظ و تداوم نظام سیاسی مطلوب به شمار می‌آید.

نکات:

- خاستگاه اقتدار دولت اسلامی و حفظ آن، انسان های هدایت یافته ای هستند که در گسترش هدایت مجاهدت می نمایند.
- زمینه سازی برای هدایت هم مقصد و هدف دولت اسلامی است و هم مبدا و ضامن بقای آن.
- نهادهای تربیتی به زمینه سازی برای حضور آگاهانه و مشارکت فعال عموم مردم در پیشرفت جامعه مسئولیت دارند.
- (شورا: وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ)

۳- در حکومت اسلامی پیشرفت جامعه، وسیله ای برای بسط هماهنگ و متعادل ظرفیتهای وجودی افراد و تعالی تجارب متراکم جامعه در جهت تحقق حیات طیبه است.

نکات:

- دولت اسلامی از قدرت اقتصادی برای تحقق حیات طیبه در همه ابعاد بهره می گیرد.
- در نگاه اسلامی، کل فرآیند تربیت و همه ابعاد آن در چهارچوب معیارهای اسلامی می باشد.
- در همه ساحت های ششگانه کل فرایند تربیت و همه ابعاد آن باید در چهار چوب معیار های اسلامی باشد.

۴- در حکومت اسلامی مجموعه نهادهای فرهنگی کشور، باید به صورت هماهنگ و در چهارچوب سیاست های کلان کشور و سیاست های کلی بخش فرهنگ (مصوب مقام رهبری) عمل کنند = تحت نظارت ولایت فقیه

نکته:

- تمامی سازمان ها و نهادهای فرهنگی ناظر به رشد همه جانبه ی عموم مردم باید با نظام به صورت هماهنگ عمل نمایند.

۵- در حکومت اسلامی جهت گیری تربیتی از جمله اولویت های اساسی همه بخش ها و نهادهای اجتماعی، سیاسی و اقتصادی است. (طبق اصل سوم قانون اساسی)

نکات:

- فرآیند تربیت توسط نهادهای تربیت رسمی و غیررسمی بر اساس معیارهای اسلامی تحقق پیدا می کند.
- جهت گیری های اساسی ماهیت تربیتی و هدایتی دارند.

۶- رویکرد «تمدن سازی» در زمینه مواجهه با مظاهر مدرنیته، جهت گیری مختار و برگزیده است.

نکات:

- رویکرد تمدن سازی بر دیگر رویکردها مرجح است.
- در رویکرد تمدن سازی علاوه بر وحی و تعالیم دینی جایگاه ویژه ای برای عقل در نظر گرفته شده است.
- مسلمانان باید بر مبنای تفسیر، کتاب، سنت و اجتهاد روشمند و پویا در جامعه اسلامی متناسب با مقتضیات زمان و مکان به پی ریزی تمدن نوین اسلامی بپردازند.
- از منظر رویکرد تمدن سازی اجرای همه جانبه اسلام تنها در قالب فرایند نوسازی جامعه به سوی یک الگوی مطلوب اسلامی و تأسیس نهادهای و ساز و کارهای متناسب با آن ها میسر است و این رویکرد تناسب بیشتری با راهبردهای کلان اسناد بالادستی تربیتی دارد.

این رویکرد به طور کلی بر این محورها تاکید دارد:

- نگرش نظام مند به معرفت دینی
- اصولگرایی در حوزه معرفت دین و توسعه گرایی در حوزه تحقق دین
- تکامل در روش اجتهاد و لزوم تجدید نظر در روش علوم جدید
- ضرورت تدوین الگوهای اجتماعی
- پی ریزی تمدن نوین اسلامی

۲- مبانی حقوقی: همان حق و تکلیف است که شامل گزاره های اعتباری و تجویزی است.

سوال: دلیل ارتباط تربیت رسمی و عمومی با نظام حقوقی جامعه چیست ؟ به دلیل قانون مندی و ارتباط عمیق با نظام سیاسی

نکات:

- فرآیند تربیت رسمی و عمومی با نظام حقوقی ارتباط دو سویه و وثیق برقرار می کند.
- ۱- **حق بر تربیت:** دو جنبه فردی و اجتماعی دارد.
- در جنبه فردی، فرد و خانواده صاحب حق و تکلیف اند. و مسئولیت اولیه و اصلی تربیت کودکان با والدین است و دولت نقش مکمل و ناظر دارد.
- در جنبه اجتماعی در تربیت رسمی و عمومی، مسئولیت اصلی با حاکمیت است که با نقش ارکان تربیت و همه نهادهای سهیم صورت می گیرد.

حقوق والدین با خانواده در تربیت فرزندان خود:

- ۱- حق انتخاب نوع تربیت ۲- حق مشارکت در نظام تربیت رسمی و عمومی در حد توانایی و صلاحیت
 - ۳- حق مشارکت در جریان تربیت فرزندان خود ۴- حق نظارت بر نظام تربیت
- در جنبه اجتماعی تربیت، دولت اسلامی برای تحقق شایسته حق بر تربیت نسبت به آحاد جامعه عهده دار سیاست گذاری و برنامه ریزی است.

حقوق عموم شهروندان ایرانی از منظر تربیتی:

دسترسی برابر، برخورداری از تربیت مطابق نیازها، رایگان و الزامی، تربیت اخلاقی و دینی، تامین کرامت انسانی - آزادی - آگاهی، تربیت خلاق، استقلال ملی، وحدت ملی، مصون از تعرضات جسمانی و روانی، مشارکت فعال، فنی و مهارتی، حق انتخاب نوع تربیت متناسب با سطح رشد و توانایی متربی، تشکیل مووسسات مردم نهاد و نهادهای مدنی برای مشارکت و نظارت، حق برخورداری از تربیت دینی و مذهبی متناسب

۳- تکالیف و مسئولیت های تربیتی (دولت و خانواده)

تعهدات دولت نسبت به حق بر تربیت به سه شکل است: رعایت، حمایت و زمینه سازی برای تحقق کامل.

نکات:

- اگر والدین وظیفه تربیتی خود را ایفا نکنند، دولت اسلامی باید این وظیفه را بر عهده بگیرد. این موارد خاص عبارتند از:

(۳ مدل)

- کودکانی که والدین خود را به طور دائم یا موقت از دست داده اند.
- کودکانی که خود یا والدین آن ها سلامت جسمی و روانی ندارند.
- کودکانی که والدین آن ها صلاحیت اخلاقی، تمکن مالی و امکانات رفاهی لازم برای تربیت ندارند.
- سیاست گذاری و برنامه ریزی در خصوص تربیت در زمره اعمال حاکمیتی است اما نحوه ارائه آن قابل واگذاری به بخش غیردولتی است مشروط براین که اصول مورد نظر رعایت شود.
- مسئولیت حفاظت از شئون تربیتی کودکان صرفاً بر عهده دولت نیست، بلکه والدین در این امر مسئول اند. در عین حال دولت باید به هنگام وقوع آسیب های مهم تربیتی با دادن گزارش به مقامات صلاحیت دار، موضوع را پیگیری نموده و موجبات تعقیب اشخاص حقیقی و حقوقی را فراهم آورد.

ایستگاه تست

۱- در حق بر تربیت والدین در فرایند تربیت رسمی و عمومی، حق مشارکت در مدیریت

نظام تربیت رسمی و عمومی می باشد ؛ حد و حدود آن به چه صورت می باشد ؟

۱. توانایی و صلاحیت ۲. آگاهی و شناخت

۳. در چهارچوب فلسفه تربیتی ۴. اعتباری و تجویزی

۲- در عهدنامه مالک اشتر به چهار وظیفه دولت اسلامی یعنی مدیریت مالی، ایجاد امنیت،

آبادانی و عمران و استصلاح شهروندان اشاره شده است ؛ این وظایف مربوط به کدامیک از

مبانی سیاسی تربیت رسمی و عمومی می باشد ؟

۱. تربیت شایسته عموم مردم به لحاظ حاکمیت اصل مردم سالاری دینی در نوع حکومت اسلامی از جمله اهداف تشکیل حکومت است.

۲. در حکومت اسلامی، جهت گیری تربیتی از جمله اولویت های اساسی همه بخش ها و نهادهای اجتماعی، سیاسی و اقتصادی است.

۳. رویکرد تمدن سازی در زمینه مواجهه با مظاهر مدرنیته، جهت گیری مختار و برگزیده است.

۴. هدف حکومت دینی زمینه سازی برای تحقق حیات طیبه است.

پاسخنامه ایستگاه تستی درسنامه ۲		
سوال	۱	۲
پاسخ صحیح	۱	۴

روانشناسی رشد
واختلالات یادگیری

حیطه اختصاصی
روانشناسی رشد و اختلالات یادگیری

www.BetaFile.ir

❖ **تعریف رشد:** تمام تغییر و تحولات جسمی، شناختی و روانی اجتماعی که از زمان تشکیل شدن سلول تخم تا هنگام مرگ در انسان روی می‌دهد.

روان شناسی رشد تمام تغییرات و تحولات جسمی، ذهنی و عاطفی اجتماعی را مطالعه می‌کند و به تمام مراحل رشد انسان مربوط می‌شود؛ ولی بیشترین توجه آن به دوره **کودکی و نوجوانی** است.

رسش یا پختگی: به تغییرات از پیش تعیین شده **ژنتیکی و مستقل از تغییرات محیطی** گفته می‌شود و امکان یادگیری‌های مختلف را برای موجود زنده فراهم می‌کند. رسش به معنی آمادگی زیستی است که خود مبتنی بر یک نقشه ژنتیکی است و به جنبه‌های جسمی و بدنی اشاره دارد.

یادگیری: تغییرات نسبتاً پایداری که ناشی از تجربیات فرد است.

نمو: برنامه از پیش تعیین شده که حالت افزایشی دارد و از هنگام لقاح تا نوجوانی ادامه دارد.
 نکته: پختگی به تجربه‌ها یا شکل‌گیری خاصی نیاز ندارد؛ اما یادگیری به رشد جسمی و پختگی وابسته است.
جمع بندی تعاریف فوق: رشد حاصل جمع رسش، نمو و یادگیری است که شامل تغییرات کمی و کیفی است و از زمان لقاح تا مرگ ادامه دارد.

اهداف روان شناسی رشد: ۱. توصیف و پیش بینی رفتار ۲. شناسایی تاثیرات هنجاری و غیر هنجاری ۳. کمک به زندگی بشر

Δ زمینه‌های اصلی رشد یا سه جنبه مهم فرایند رشد:

۱. **رشد جسمی:** تغییرات در اندازه بدن ظاهر و عملکرد سیستم بدن، توانایی‌های حرکتی و...
۲. **رشد شناختی:** تغییرات در توانایی عقلانی و در حوزه فعالیت‌های ذهنی مانند ادراک، حافظه، تفکر، احساس استدلال، زبان، توجه و...
۳. **رشد روانی اجتماعی:** تغییرات در شخصیت، روابط میان فردی، روابط با دیگران

❖ **نظریه‌های مختلف و موضوعات اساسی در مورد رشد:**

☒ **رشد پیوسته است یا گسسته؟**

روانشناسان دو دیدگاه در مورد رشد دارند، عده ای رشد را پیوسته و عده ای دیگر رشد را ناپیوسته میدانند.
رشد پیوسته (خطی): به تأثیر محیط و اجتماع و عوامل بیرونی در فرایند رشد اهمیت بیشتری می‌دهند و معتقد هستند که به مهارت‌هایی که از آغاز تولد وجود داشته به تدریج افزوده می‌شود. تنها فرق بین کودکان و بزرگسالان را در مقدار و یا پیچیدگی رفتار می‌دانند؛ بنابراین رشد را یک‌روند **کمی** در نظر می‌گیرند.

در این دیدگاه، پیوسته کودک منفعل هست و به تفاوت‌های فردی اهمیت نمی‌دهند، کودکان شباهت زیادی به بزرگسالان دارند.

یعنی رشد مرحله ندارد، پیوسته و تدریجی است.

مانند جان لاک، واتسون، پاولف، اسکینر (رفتارگرایان)، بندورا (نظریه‌های یادگیری اجتماعی) نظریه پردازش اطلاعات خبرپردازی، نظریه بوم‌شناسی فن برنر

☒ کلیدواژه‌های مرتبط با رشد پیوسته: محیط، مکانیسمی (ماشینی)، یادگیری (معلم و مربی)، آموزش، تجربه (تربیت)، اجتماع، بیرونی، کمی

رشد گسسته: این دسته از روانشناسان رشد را مرحله‌ای و ناپیوسته به صورت پلکانی می‌دانند و بر مرحله‌ای بودن رشد، تاکید دارند که در هر مرحله **تغییرات کیفی** در احساس، رفتار و تفکر فرد ایجاد می‌شود.

✓ اینان به تاثیر وراثت (سرنوشت)، رشد و ثبات در فرایند رشد اهمیت بیشتری می‌دهند.

✓ اینان عقیده دارند که رشد فرایندی ناپیوسته است که در مقطع خاصی آگاهی‌ها و مهارت‌های جدیدی در فرد آشکار می‌شوند.

☒ کلیدواژه‌های مرتبط با رشد ناپیوسته: وراثت، ارگانیسمی (وجود)، ذات، رشد، ژنتیکی، ثبات (تثبیت)، طبیعت (سرنوشت)، درونی، کیفی

از مهم‌ترین نظریه پردازان رشد ناپیوسته ← روسو هست که برای اولین بار اصطلاح رشد و مرحله رو استفاده کرد.

❖ تفاوت نظریه رشد پیوسته و رشد ناپیوسته:

➤ نظریه‌هایی که رشد را پیوسته میدانند معتقدند به مهارت‌هایی که کودک از بدو تولد داشته، افزوده میشود بنابراین فرق کودک و بزرگسال در **مقدار و پیچیدگی رفتار** است. مثلاً توانایی یک کودک در دسته بندی اشیا خیلی شبیه بزرگسالان است اما او فقط نمی‌تواند این مهارت را به اندازه ما با دقت و پیچیدگی انجام دهد.

➤ اما نظریه‌های که رشد با ناپیوسته میدانند معتقدند در هر مرحله از رشد تغییرات کیفی در رفتار و احساس و تفکر انسان ایجاد میشود و بنابراین فرق بین کودک و بزرگسال در **شیوه رفتار، تفکر و احساس** است. لذا در هر دوره سنی رفتار و احساس کودک منحصر به فرد و کاملاً متفاوت با بزرگسالان است.

مثلاً یک کودک نوباوه توانایی درک و سازماندهی رویدادها را ندارد، اما یک رشته مراحل رشدی را طی میکند و هر کدام از این مراحل ویژگی‌های خاصی دارند که او را به بالاترین سطح از درک می‌رسانند.

📌 روان شناسانی که می‌گویند **رشد ناپیوسته** و دارای مرحله است روی پارامترهای **وراثت** تاکید می‌کنند و نظریه خودشون بر اساس این مبانی استوار است. یعنی رشد دوره ای، پلکانی و گسسته است و به تفاوت‌های فردی توجه شده است. این نظریه پردازان به اصطلاح رشد گرا هستند.

📌 روان شناسانی که می‌گویند **رشد پیوسته** است و دارای مرحله نیست، تاکیدشان روی **محیط** است یعنی رشد مرحله ندارد، پیوسته و تدریجی است. این روان شناسان به تفاوت های فردی توجه ندارند و می‌گویند کودک در مقابل محیط، منفعل است.

نکته: از این به بعد هر جا که روان شناسی نظریه اش دارای مرحله بود، بدونین که اون رشد رو ناپیوسته می‌دونه و تمامی پارامترهای مربوطه رو قبول داره که بالا گفتیم.

➤ **مهم‌ترین نظریه‌های طرفداران رشد گسسته:**

نظریه طبیعت گرایی روسو

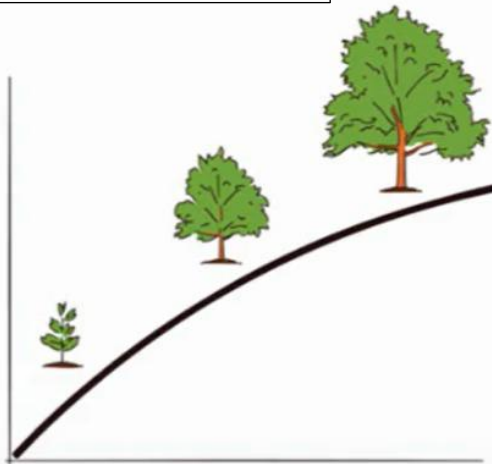
نظریه شناختی پیاژه

نظریه روانی اجتماعی اریکسون

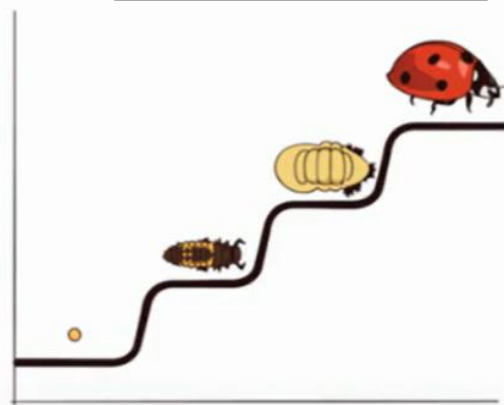
نظریه رشد اخلاقی کلبِرگ

نظریه نمو یافتگی گزل

رشد پیوسته، تغییرات کمی

رشد ناپیوسته، تغییرات کیفی

مرحله: تغییرات کیفی در تفکر، احساس و رفتار کردن که دوره‌های خاص رشد را مشخص می‌کند. در نظریه‌های مرحله‌ای رشد مانند بالا رفتن از پلکان هست.

صفت توحیدی: هر مرحله باید تمام خصوصیات مرحله قبل را نیز داشته باشد به عبارتی هر مرحله باید تمام خصوصیات مرحله قبلی را +بعلاوه خصوصیات مرحله جدید داشته باشد که این یکپارچه شدن خصوصیات در مرحله جدید را صفت توحیدی می‌نامند و از ملاک‌های مرحله‌ای بودن یک تغییر می‌باشد

☒ یک دوره رشدی وجود دارد یا چند دوره؟

دیدگاه‌های مرتبط به یک مرحله رشدی معتقدند که مراحل رشدی جهان شمول است و در همه افراد یکسان است.

دیدگاه‌های مرتبط با رشد چند دوره‌ای معتقدند که رشد از فرهنگی به فرهنگی دیگر و از فردی به فردی دیگر متفاوت است.

☒ یکی دیگر از مسائل مهمی که در رشد مطرح می‌شود، مساله طبیعت و تربیت است.

☒ طبیعت مهم‌تر است یا تربیت؟ مهم‌ترین سؤال در روان‌شناسی رشد است

✓ طبیعت: همان ویژگی‌های زیستی و فطری، یعنی اطلاعات ارثی که در لحظه لقاح از والدینمان دریافت می‌کنیم است.

✓ تربیت: نیروهای مادی و اجتماعی است که ساختار زیستی و تجربیات روانی ما را قبل و بعد از تولد تحت تأثیر قرار می‌دهد.

✓ نظریه‌های مختلف بر اساس تأکیدی که بر طبیعت یا تربیت دارند طبقه‌بندی می‌شوند.

✓ هر قدر نظریه‌ای بر نقش وراثت تأکید بیشتری داشته باشد، بر ثبات وضعیت انسان باور بیشتری دارد؛ به **ثبات** ویژگی‌های افراد تأکید میکنند و از نظر آنان **وراثت** عامل مهمی در رشد است (مثلاً کسی که بصورت وراثتی توانایی کلامی بالایی دارد، در سنین بالایی نیز اینگونه می‌ماند و تغییر نمی‌کند، ثبات دارد) به این روان‌شناسان رشدگرا می‌گویند.

متقابلاً نظریه‌هایی که به نقش محیط تأکید دارند بر انعطاف پذیری و تغییر باور دارند.

بسم اللہ الرحمن الرحیم

روانشناسی تربیتی

مولف: دکتر علی اکبر سیف

نام کتاب : روانشناسی تربیتی

مؤلف : دکتر علی اکبر سیف

۸.....	تعاریف روانشناسی پرورشی یا تربیتی
۹.....	معروف‌ترین و جامع‌ترین تعریف یادگیری:
۱۰.....	تفاوت یادگیری و عملکرد
۱۱.....	تعاریف آموزش و مباحث مرتبط.....
۱۱.....	تفاوت یادگیری و آموزش:.....
۱۶.....	نظریه رشد شناختی پیاژه.....
۱۷.....	مفاهیم نظری پیاژه
۱۸.....	فرایند سازگاری از دو طریق انجام می شود: جذب و انطباق
۲۰.....	مراحل رشد شناختی یا ذهنی از نظر پیاژه.....
۲۴.....	برنامه درسی مارپیچ
۲۵.....	انتقاد از نظریه پیاژه
۲۷.....	ایستگاه تست:.....
۲۹.....	درسنامه ۲
۳۰.....	نظریه رشد شناختی ویگوتسکی.....
۳۰.....	کارکردهای نخستین و عالی ذهن.....
۳۲.....	تفکر و زبان.....
۳۴.....	کاربردهای آموزشی نظریه رشد شناختی ویگوتسکی.....
۳۶.....	مقایسه نظریه بیگوتسکی با نظریه پیاژه
۳۷.....	ایستگاه تست:.....
۳۹.....	درسنامه ۳
۴۰.....	مراحل رشد شناختی برونر.....
۴۰.....	توالی مراحل رشد.....
۴۱.....	نظریه یادگیری برونر.....
۴۲.....	طراحی برنامه درسی در نظریه برونر.....
۴۴.....	ایستگاه تست:.....
۴۵.....	درسنامه ۴
۴۳.....	نظریه های یادگیری رفتاری پاولف، ثرندایک، اسکینر.....
۴۶.....	نظریه شرطی سازی پاسخگر یا کلاسیک پاولف
۴۶.....	خاموش کردن رفتار پاسخگر.....
۴۸.....	شرطی شدن در سطح بالاتر :
۴۹.....	نظریه شرطی سازی وسیله‌ای ثرندایک
۵۰.....	نظریه شرطی سازی کنشگر اسکینر.....
۵۰.....	رفتار پاسخگر و رفتار کنشگر.....
۵۲.....	خاموشی رفتار کنشگر
۵۳.....	نظریه‌های یادگیری گشتالت، آژوبل، بندورا.....
۵۵.....	ایستگاه تست:.....

درسنامه ۵.....	۵۷
نظریه یادگیری گشتالت.....	۵۸
تعریف یادگیری در نظریه گشتالت.....	۵۸
روش آموزشی مبتنی بر منطق.....	۶۰
روش آموزش مبتنی بر تداعی گرایي.....	۶۰
نظریه یادگیری معنی دار آزوبل.....	۶۱
پیش سازمان دهنده.....	۶۲
.....	
انواع پیش سازمان دهنده.....	۶۳
توصیه های آزوبل به معلمان.....	۶۳
نظریه یادگیری شناختی - اجتماعی بندورا.....	۶۴
مفاهیم مهم در نظریه شناختی اجتماعی بندورا.....	۶۶
آموزش خودنظم دهی.....	۶۷
کاربردهای آموزشی نظریه یادگیری شناختی - اجتماعی.....	۶۹
ایستگاه تست:.....	۷۰
درسنامه ۶.....	۷۳
نظریه های یادگیری شناختی خبرپردازی.....	۷۴
مرحله حسی.....	۷۵
مرحله حافظه کوتاه مدت یا حافظه فعال.....	۷۷
مرحله حافظه دراز مدت.....	۷۸
اقسام حافظه بلندمدت.....	۷۹
انواع حافظه غیربیانی:.....	۸۰
اقسام دانش های قابل ذخیره در حافظه بلندمدت.....	۸۱
دیگر نظریه های خبرپردازی.....	۸۲
نظریه سطوح پردازش.....	۸۲
نظریه رمز دوگانه.....	۸۳
نظریه پردازش توزیع موازی.....	۸۳
یادآوری و فراموشی.....	۸۴
علت فراموشی اطلاعات از حافظه کوتاه مدت.....	۸۵
علت فراموشی اطلاعات از حافظه درازمدت.....	۸۵
ایستگاه تست:.....	۹۰

درسنامه ۷.....	۹۳
نظریه‌های یادگیری سازنده‌گرایی.....	۹۴
مقایسه سازنده‌گرایی با خبرپردازی.....	۴۹
فرض‌های مهم رفتارگرایی.....	۹۵
فرض‌های مهم سازنده‌گرایی.....	۹۶
فلسفه عینیت گرایی.....	۹۶
نظریه‌های مختلف سازنده‌گرایی.....	۹۹
یادگیری (شناخت) موقعیتی.....	۱۰۳
خلاصه رهنمودهای نظریه سازندگی.....	۱۰۷
ایستگاه تست.....	۱۰۹
درسنامه ۸.....	۱۱۱
انگیزش در یادگیری (انگیزش و انگیزه).....	۱۱۲
رویکردهای مختلف انگیزش.....	۱۱۲
انگیزش و نیاز.....	۱۱۴
فرانیاها یا نیازهای مربوط به خودشکوفایی.....	۱۱۵
نظریه نیاز پیوندجویی یا نیاز پیوستگی؛.....	۱۱۷
رویکرد انتظار ضرب در ارزش.....	۱۱۷
نظریه برانگیختگی.....	۱۱۸
نظریه انگیزش پیشرفت.....	۱۱۹
نظریه انگیزشی نسبت دادن یا نظریه اسناد.....	۱۲۰
درماندگی آموخته شده.....	۱۲۲
کاربردهای آموزشی نظریه انگیزشی نسبت دادن.....	۱۲۴
فنون ایجاد انگیزش.....	۱۲۵
بانک تست.....	۱۲۹
درسنامه ۹.....	۱۳۳
سبک‌های یادگیری و تفکر.....	۱۳۴
ترجیح یادگیری.....	۱۳۴
سبک‌های یادگیری شناختی.....	۱۳۵
ویژگی یادگیرندگان وابسته به زمینه.....	۱۳۶
سبک‌های یادگیری تکانشی و تاملی.....	۱۳۸

۱۳۹.....	سبک یادگیری کلب
۱۴۱.....	شیوه‌های یادگیری و سبک‌های یادگیری نظریه کلب
۱۴۲.....	سبک یادگیری تفکر همگرا
۱۴۲.....	سبک یادگیری واگرا
۱۴۳.....	سبک یادگیری جذب کننده
۱۴۳.....	سبک یادگیری انطباق یابنده
۱۴۸.....	سبک‌های محیطی، هیجانی، جامعه شناختی،
۱۵۰.....	سبک‌های: حسی، شهودی، دیداری - کلامی،
۱۵۱.....	سبک‌های تفکر
۱۵۲.....	سبک تفکر قانون گذرانه
۱۵۵.....	بحث انتقادی درباره ی سبک های یادگیری و تفکر:
۱۵۶.....	ایستگاه تست
۱۵۹.....	درسنامه ۱۰.....
۱۶۰.....	راهنمای یادگیری و مطالعه
۱۶۰.....	راهنمای شناختی - راهنمای فراشناختی
۱۶۲.....	راهنمای شناختی
۱۶۲.....	راهنمای تکرار ویژه موضوعات ساده
۱۶۳.....	راهنمای تکرار ویژه موضوعات پیچیده
۱۶۴.....	روشهای بسط ویژه مطالب ساده
۱۶۵.....	روش های بسط مطالب پیچیده
۱۶۶.....	راهنمای دیگر گسترش برای یادگیری موضوع های پیچیده
۱۷۰.....	راهنمای فراشناختی
۱۷۲.....	آموزش راهنمای یادگیری
۱۷۷.....	ایستگاه تست
۱۷۹.....	درسنامه ۱۱.....
۱۸۰.....	هوش
۱۸۱.....	نظریه‌های هوش
۱۸۱.....	هوش یگانه و هوش چندگانه
۱۸۳.....	الگوی ساخت هوشی گیلفورد
۱۸۴.....	نظریه هوش سه بخشی استرنبرگ
۱۸۶.....	مطابق دیدگاه استرنبرگ

۱۸۷	 نظریه هوشهای چندگانه گاردنر
۱۸۸	 هوش هیجانی یا IQ
۱۸۹	 مفهوم هوشبهر
۱۹۰	 توزیع بهنجار نمره‌های هوش
۱۹۱	 هوشبهر و استثنایی بودن
۱۹۲	 انواع استثنایی‌ها
۱۹۴	 تمرین سنجیده
۱۹۵	 ایستگاه تست
۱۹۷	 درسنامه ۱۲
۱۹۸	 تفکر، مفهوم سازی و قاعده آموزی
۱۹۹	 انواع تفکر
۲۰۰	 انواع تفکر از دیدگاه جانسون لیرد
۲۰۲	 مفهوم‌سازی
۲۰۳	 تعریف مفهوم
۲۰۴	 ویژگی‌های مفهوم
۲۰۵	 نظریات مفهوم سازی
۲۰۶	 نظریه الگوی اصلی مفهوم سازی
۲۰۸	 قاعده آموزی
۲۰۹	 روش آموزش قواعد و اصول
۲۱۰	 ایستگاه تست
۲۱۱	 درسنامه ۱۳
۲۱۲	 حل مسئله، تفکر و آفرینندگی
۲۱۳	 انواع مسئله
۲۱۵	 انواع انتقال یادگیری (بسیار مهم)
۲۱۶	 نظریه انضباط ذهنی یا انضباط صوری
۲۱۷	 نظریه عناصر همانند ادوارد ثرندایک و وودورث:
۲۲۰	 پیشنهادهایی برای افزایش توانایی‌های حل مسئله
۲۲۱	 عواملی که حل مسئله را با مشکل روبه رو می کند
۲۲۲	 آموزش انتقال یادگیری
۲۲۳	 تفکر انتقادی
۲۲۳	 آموزش تفکر انتقادی

۲۲۴	آفرینندگی
۲۲۵	دیدگاه گیلفورد در مورد آفرینندگی
۲۲۵	ویژگی های تفکر واگرا
۲۲۷	آفرینندگی، هوش و پیشرفت تحصیلی
۲۲۷	ویژگی افراد آفریننده
۲۲۸	آموزش آفرینندگی
۲۳۰	ایستگاه تست

منبع روانشناسی تربیتی جز حیطه اختصاصی می باشد که ۱۵ سوال را در آزمون استخدامی به خود اختصاص می دهد

سوالات این منبع از دو کتاب طراحی می شود

-کتاب روانشناسی تربیتی

-کتاب مسئولیت و سازندگی

معمولاً ۱۰ الی ۱۱ سوال از کتاب روانشناسی تربیتی و ۴ الی ۵ سوال از کتاب مسئولیت و سازندگی در آزمون استخدامی طراحی می شود

کتاب روانشناسی تربیتی نوشته دکتر علی اکبر سیف و کتاب مسئولیت و سازندگی نوشته ی علی صفایی حائری می باشد

محتوای کتاب روانشناسی تربیتی در رابطه با ماهیت یادگیری ، یادگیرندگان (دانش آموزان) ، نحوه آموزش ، تدریس ، تمامی اطلاعاتی که یک معلم باید در رابطه با کلاس درس ، یادگیری ، دانش آموزان و تدریس بداند و همچنین نظریه های مختلف نظریه پردازان در رابطه با این حیطه ها می باشد

کتاب روانشناسی تربیتی در ۲۲ فصل نوشته شده است که در آزمون استخدامی فقط از فصل های ۱ تا ۱۴ (به جز فصل ۲) سوال طراحی می شود

کتاب مسئولیت و سازندگی در ۸ فصل نوشته شده است که در آزمون استخدامی فقط از فصل های ۲، ۳، ۴، ۱۰ سوال طراحی می شود

این جزوه مربوط به کتاب روانشناسی تربیتی می باشد که به صورت جامع و در عین حال چکیده در ۱۳ درسنامه (درسنامه ی مقدماتی تا درسنامه ی ۱۳) توسط تیم مدرسه آنلاین تلاش جهت آمادگی در آزمون های استخدامی گردآوری شده است که همراه با تدریس و ایستگاه تستی خدمت شما عزیزان ارائه می شود

این منبع آزمون یکی از منبع های شیرین و در عین حال بسیار آموزنده و کاربردی می باشد که شما عزیزان با مطالعه ی دقیق جزوه و گوش دادن به تدریس آن می توانید درصد بسیار بالایی را کسب نمایید

موفق و سربلند باشید

مباحث مقدماتی

تعاریف روانشناسی پرورشی یا تربیتی

- یک علم مستقل که با موضوعاتی درباره یادگیری و یادگیرندگان، دانش آموزان و.. سروکار دارد و به مطالعه ویژگی‌های یادگیری، یادگیرندگان و آموزش می‌پردازد.

هدف آن ←

درک و فهم فرایندهای یادگیری
تهیه و گسترش بهبود بخشیدن به این فرایندها
کمک به پرورشکاران در برخورد درست با موضوعات آموزشی

✓ روانشناسی تربیتی به معنای امروزی آن با کوشش ادوارد ثرنادیک از شاگردان ویلیام جیمز در

دانشگاه هاروارد آغاز شد.

✓ استنلی هال در روانشناسی کودک به توجه ویژه به مسائل کودکان و نوجوانان باعث نزدیکی تعلیم و تربیت و روانشناسی علمی به یکدیگر شد.

✓ دیویی با تاکید بر فعال بودن انسان در جریان یادگیری، راه را بر روانشناسی گشتالت باز کرد.

✓ پیאژه با تمرکز بر روانشناسی تربیتی در برداشت صحیح از توانایی‌های ذهنی دانش آموزان کمک کرد.

◆ این علم به شما کمک می‌کند تا ویژگی‌های دانش آموزان و دانشجوین خود را بشناسید، ماهیت یادگیری و چگونگی شکل‌گیری آن را درک نمایید، روش‌ها و فنون موثر آموزش و کلاس‌داری را بیاموزید.

سنجش و اندازه گیری یشرفت تحصیلی

آزمون استخدامی آموزش و پرورش

آموزگاری ابتدایی

حیطه اختصاصی

www.BetaFile.ir

درسنامه ۱

فصل اول: تعریف اصطلاحات

❖ تعریف اندازه گیری

در اندازه گیری، ویژگی ها یا صفات اشیاء و افراد تعیین و مقدار آن ویژگیها یا صفات به صورت عدد یا رقم گزارش می شود.

بنابراین می توان گفت **اندازه گیری** عبارت است از فرایندی که تعیین می کنند یک شخص یا یک شی **چه مقدار از یک ویژگی** برخوردار است. اندازه گیری یک فرایند است.

✓ اندازه گیری یک فرایند است.

نیتکو اندازه گیری آموزشی را به نحو زیر تعریف کرده است: "شیوه نسبت دادن یک عدد (که معمولاً به آن نمره می گویند) به یک صفت یا ویژگی معین یک شخص به گونه ای که آن عده درجه ای از آن صفت یا ویژگی را که آن شخص از آن برخوردار است نشان دهد.

☞ در اندازه گیری ویژگی یا صفتی که اندازه گیری می شود به صورت عدد یا رقم در می آید. مثلاً، به جای اینکه بگوییم حسن نسبت به سن و قدش لاغر است می گوییم حسن ۱۶ سال دارد قدش ۱۷۰ سانتیمتر است ولی تنها ۴۰ کیلوگرم وزن دارد یا به عوض اینکه بگوییم پروین از زهرا باهوش تر است می گوییم هوشبهر پروین ۱۱۱ ولی هوشبهر زهرا ۱۰۲ است. در این مثال ها اعداد نسبت داده شده به افراد حاصل اندازه گیری هایی هستند که از ویژگی های جسمی و روانی آنان به عمل آمده اند. پس اندازه گیری فرایند یا شیوه ای دقیق و نظامدار است.

نانالی در تعریف اندازه گیری بر کاربرد قاعده تأکید کرده است: "اندازه گیری در برگیرنده قواعدی است برای نسبت دادن اعداد به اشیاء یا افراد به گونه ای که صفتهایی از آنها را به صورت کمیت نشان دهد.

✓ منظور از کاربرد قاعده در اندازه گیری این است که روشهای نسبت دادن اعداد باید به طور روشن بیان شوند.

مثلاً در نمره گذاری نتایج یک آزمون حساب وقتی که جواب های درست دانش آموزان شمارش می شوند و به تعداد جوابهای درست به آنها نمره داده می شود، شاهد نمونه ای از کاربرد قاعده در اندازه گیری هستیم. بنابراین قواعد اندازه گیری خط مشی هایی هستند برای نشان دادن مقدار (یا نوعی ویژگی دیگر) شی مورد اندازه گیری.

در بعضی موارد قاعده اندازه‌گیری تا حدی ساده و بدیهی است که توضیح مفصل آن ضرورت ندارد مانند زمانی که از خط‌کش برای اندازه‌گیری طول یک میز استفاده می‌شود. اما قواعد مربوط به اندازه‌گیری ویژگی‌های روانی و تربیتی افراد مانند هوش یا یادگیری دانش‌آموزان به بیان دقیق نیاز دارند.

✓ فایده بیان قواعد اندازه‌گیری این است که کمک می‌کند تا افراد مختلفی که می‌خواهند وسیله اندازه‌گیری را مورد استفاده قرار دهند آن را **یکسان** به کار ببندند.

✓ یکی از جنبه‌های مهم استاندارد کردن یا میزان کردن آزمون‌های روانی و تربیتی بیان قواعد اندازه‌گیری است.

✓ به گفته ایکن هرگونه ابزار اندازه‌گیری استاندارد شده باید دارای راهنما یا دستور عمل روشنی برای اجرا و نمره‌گذاری باشد که به دقت به کار بسته شود و امکان تفسیر شخصی و سوگیری در نتایج وجود نداشته باشد.

✓ بنابراین از مشخصات مهم آزمون‌های استاندارد شده یا میزان شده این است که افراد مختلفی که این وسائل اندازه‌گیری را به کار می‌بندند، نتایج یکسانی به دست می‌آورند.

❖ تعریف آزمون

در تعریف آزمون می‌توان گفت که آزمون به مجموعه‌ای سؤال گفته می‌شود که غالباً به‌طور کتبی (مداد و کاغذی) برای پاسخگویی در اختیار آزمون‌شوندگان قرار داده می‌شود.

✓ برای اندازه‌گیری ویژگی‌های مختلف اشیاء و افراد از وسایل مختلفی استفاده می‌شود. مثلاً برای اندازه‌گیری ویژگی‌های فیزیکی مثل طول و وزن اشیاء یا قد و وزن افراد از متر و ترازو استفاده می‌شود. متر و ترازو ویژگی‌های فیزیکی را به‌طور مستقیم اندازه می‌گیرند. لذا به این دسته از وسایل اندازه‌گیری، وسایل اندازه‌گیری مستقیم می‌گویند.

علاوه بر ویژگی‌های فیزیکی، رفتارهای آشکار یا محصولات رفتاری افراد را نیز می‌توان به‌طور مستقیم اندازه‌گیری کرد. مثلاً تعداد دفعاتی که دانش‌آموزی در یک جلسه درس صندلی‌اش را ترک می‌کند (رفتار آشکار) یا تعداد مسائل ریاضی را که درست حل می‌کند (محصول رفتار) می‌توان به‌طور مستقیم اندازه‌گیری گرفت برخلاف ویژگی‌های فیزیکی (جسمی) و رفتارهای آشکار که به‌طور مستقیم اندازه‌گیری می‌شوند ولی ویژگی‌ها یا صفات روانی مانند، هوش خلاقیت انگیزش، نگرش، یادگیری و مانند اینها را باید به‌طور غیرمستقیم اندازه‌گیری کرد، زیرا هیچ کس به‌طور مستقیم به این ویژگی‌ها دسترسی ندارد.

✓ معمول‌ترین وسیله اندازه‌گیری ویژگی‌ها یا صفات روانی ➡ **آزمون** است.

➤ تعریف فوق از آزمون به اندازه کافی گسترده هست که پرسشنامه را هم شامل شود. از این رو، بعضی متخصصان روانسنجی بین آزمون و پرسشنامه تفاوت قائل نمی‌شوند با این حال، این دو از جهاتی با هم فرق دارند به گونه‌ای که می‌توان آنها را دو نوع ابزار اندازه‌گیری متفاوت تصور کرد.

❖ تفاوت آزمون و پرسشنامه:

تفاوت مهم بین آزمون و پرسشنامه در این است که به کمک **آزمون** توانایی‌ها اندازه‌گیری می‌شوند اما **پرسشنامه** ویژگی‌های غیر توانایی را می‌سنجد. به همین دلیل به آزمون ابزار اندازه‌گیری عملکرد بیشینه گفته می‌شود.

نمونه آزمون‌هایی که عملکرد بیشینه را می‌سنجند عبارت اند از: آزمون‌های هوش و استعداد و پیشرفت تحصیلی

➤ در حالی که پرسشنامه ابزار اندازه‌گیری عملکرد نوعی است. عملکرد بیشینه حداکثر توانایی فرد را در زمینه مورد سنجش نشان می‌دهد؛ عملکرد نوعی وضع معمول فرد را معرفی می‌کند.

➤ نمونه ابزارهای سنجش عملکرد نوعی عبارت اند از پرسشنامه‌های شخصیت و نگرش و علاقه آزمون و پرسشنامه در تعریف مشترک هستند. همان طور که گفته شد، آزمون به نمونه‌ای از رفتارهای معرف یک ویژگی مانند هوش گفته می‌شود که معمولاً به صورت مجموعه‌ای سؤال کتبی (مداد و کاغذی) برای پاسخگویی در اختیار آزمون شوندگان قرار می‌گیرد. پرسشنامه نیز در بر گیرنده نمونه رفتارهای معرف یک ویژگی مانند نگرش است که آن نیز غالباً (اما نه همیشه) به صورت کتبی برای پاسخگویی در اختیار پاسخ دهندگان قرار می‌گیرد.

❖ از لحاظ، تعریف می‌توان گفت که پرسشنامه به مجموعه‌ای سؤال گفته می‌شود که هدف آن جمع‌آوری اطلاعات درباره ویژگی‌هایی از افراد است.

➤ وجه اشتراک دیگر آزمون و پرسشنامه این است که هر دو ابزار سنجش کمی هستند، یعنی نتیجه اندازه‌گیری به وسیله آنها در قالب عدد و رقم (یعنی نمره) گزارش می‌شود.

❖ تعریف آزمودن

وقتی که برای اندازه‌گیری یکی از ویژگی‌های روانی یا تربیتی یک فرد یا گروهی از افراد از آزمون استفاده می‌شود به این فعالیت آزمودن می‌گویند.

☑ از آنجا که آزمون یک وسیله اندازه‌گیری است هر وقت آزمودن صورت می‌پذیرد $\rightarrow$ یعنی آزمونی به کار می‌رود. نوعی اندازه‌گیری انجام می‌شود، اما هر نوع اندازه‌گیری الزماً آزمودن نیست.

☑ **اندازه‌گیری از آزمودن مفهوم گسترده‌تری دارد**، زیرا آزمودن نوع خاصی از اندازه‌گیری است. ممکن است اندازه‌گیری صورت پذیرد اما آزمونی در کار نباشد؛ یعنی اندازه‌گیری می‌تواند با استفاده از وسیله دیگری

بجز آزمون انجام شود. مانند زمانی که یک معلم از راه مشاهده و با شمردن تعداد دفعاتی که یک دانش‌آموز هم کلاسی کنار دستی‌اش را آزار می‌دهد رفتار پرخاشگرانه او را اندازه می‌گیرد.

اندازه‌گیری متغیرهای روانشناختی به وسیله تدابیر یا روش‌هایی که به منظور کسب نمونه‌هایی از رفتار طراحی شده‌اند، **آزمون روانی یا روان آزمایی** نام دارد.

گرچه ما آزمون را از پرسشنامه جدا فرض کردیم اما آزمودن هم به کار بست آزمون و هم به استفاده از پرسشنامه برای سنجش ویژگی‌های روانی گفته می‌شود. از این رو، ما هم به اندازه‌گیری یک ویژگی توانایی (مثلاً هوش) به کمک یک آزمون هوش و هم به اندازه‌گیری یک ویژگی غیر توانایی (مثلاً شخصیت) به کمک یک پرسشنامه شخصیت آزمودن می‌گوییم. از آنجا که آزمون یک وسیله اندازه‌گیری است هر وقت آزمودن صورت می‌پذیرد یعنی آزمونی به کار می‌رود نوعی اندازه‌گیری انجام می‌شود، اما هر نوع اندازه‌گیری الزاماً آزمودن نیست.

❖ تعریف سنجش

سنجش از آزمودن و اندازه‌گیری مفهوم گسترده‌تری دارد. بنا به گفته نیتکو سنجش یک اصطلاح کلی است و به صورت فرایندی تعریف می‌شود که برای گردآوری اطلاعات موردنیاز تصمیم‌گیری درباره دانش‌آموزان، برنامه‌های درسی و سیاست‌های آموزشی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

اگن و کاوچاک سنجش کلاسی را به عنوان **تمامی فرایندهای مورد نیاز برای تصمیم‌گیری** درباره یادگیری دانش‌آموزان تعریف کرده اند.

✓ وقتی که اندازه‌گیری صرفاً با استفاده از آزمون یا پرسشنامه انجام می‌شود آزمودن صورت می‌پذیرد. اما در سنجش وسایل و فنون مختلفی برای جمع‌آوری اطلاعات به کار می‌روند. از جمله آنها می‌توان به آزمون پرسشنامه، مقیاس درجه‌بندی، فهرست واریسی، کار آزمایشگاهی، پروژه تحقیقی، امتحان شفاهی، تکلیف درسی، مصاحبه و مشاهده عملکرد و رفتار دانش‌آموزان در موقعیت‌های مختلف اشاره کرد.

✓ به گفته "وولفلک" سنجش اصطلاح کلی‌تری از آزمودن و اندازه‌گیری است. زیرا سنجش در برگیرنده همه راه‌های نمونه‌گیری و مشاهده مهارت‌ها، دانش و توانایی‌های دانش‌آموزان است..... سنجش هم می‌تواند به صورت رسمی انجام پذیرد مانند اجرای آزمون‌ها و هم به صورت غیررسمی مانند مشاهده اینکه چه کسی در کار گروهی به صورت رهبر گروه در خواهد آمد.

✓ سنجش هم می‌تواند به وسیله معلم کلاس طراحی و اجرا شود و هم به وسیله مؤسسه‌های آموزشی ادارات محلی، ایالتی و ملی و امروزه سنجش از سؤال‌ها و تمرین‌های مداد و کاغذی بسیار فراتر رفته و مشاهده عملکرد، ایجاد کارپوشه و کارهای دست‌ساز یادگیرندگان را نیز شامل می‌شود.

✓ اصطلاح سنجش بیشتر در حوزه روانشناسی بالینی و آموزش و پرورش به کار می‌رود.

✓ اصطلاح سنجش معمولاً به مجموعه کاملی از اطلاعات که توسط معلمان درباره دانش‌آموزان و کلاس‌هایشان جمع‌آوری و دسته‌بندی می‌شوند اشاره می‌کند.

اطلاعات مربوط به دانش‌آموزان را می‌توان به‌طور غیررسمی مثلاً از راه مشاهده یا مبادله کلامی به دست آورد. همچنین این گونه اطلاعات را می‌توان به صورت رسمی مثلاً از طریق دادن تکالیف، آزمون‌های مختلف و گزارش‌های کتبی کسب کرد

❖ تفاوت سنجش و اندازه‌گیری و آزمودن:

تفاوت دیگر میان سنجش و اندازه‌گیری و آزمودن این است که هم اندازه‌گیری و هم آزمودن عموماً با کمیت سروکار دارند. اما سنجش الزاماً به کمیت منحصر نمی‌شود. به سخن دیگر، زمانی که اندازه‌گیری یا آزمودن صورت می‌پذیرد نتیجه به صورت اعداد یا ارقام (کمیت) نشان داده می‌شود، اما نتیجه سنجش می‌تواند به صورت غیر کمی (توصیفی) گزارش می‌شود.

❖ تعریف ارزشیابی

اصطلاح ارزشیابی (یا ارزیابی) به‌طور ساده به تعیین ارزش برای هر چیزی یا ارزشی کردن گفته می‌شود اما در تعریف جامع‌تر، ارزشیابی به یک فرایند نظام‌دار برای جمع‌آوری، تحلیل و تفسیر اطلاعات گفته می‌شود به این منظور که تعیین شود آیا هدف‌های مورد نظر تحقق یافته‌اند یا در حال تحقق یافتن هستند و به چه میزانی.

☒ یکی از ویژگی‌های مهم ارزشیابی تعیین کیفیت است. در فرایند ارزشیابی دآوری ارزشی با توجه به کیفیت به عمل می‌آید.

نیتکو کیفیت را در ارزشیابی پیشرفت تحصیلی به عنوان دانش، مهارت‌ها، و توانایی‌هایی که از دانش‌آموزان پس از آموزش انتظار می‌رود تعریف کرده است.

وی به عنوان مثالی از ارزشیابی پیشرفت تحصیلی گفته است فرض کنید شما دانش‌آموزی را در توانایی نوشتن نسبت به پایه تحصیلی‌اش بسیار خوب ارزشیابی کرده‌اید. به منظور انجام این ارزشیابی شما توانایی نوشتن او را سنجش کرده‌اید. برای این کار مجموعه نوشته‌های دانش‌آموز را مرور کرده‌اید و نوشته‌های او را با نوشته‌های سایر دانش‌آموزان هم کلاسی‌اش و با معیارهای دیگری که برای نوشتن در سطح پایه این دانش‌آموز می‌شناسید. مقایسه کرده‌اید (تعیین کیفیت). سرانجام، دآوری شما از توانایی نوشتن این دانش‌آموز به این نتیجه‌گیری انجامیده است که نوشته‌های او از کیفیت خوبی برخوردارند. پس توصیه می‌کنید که این دانش‌آموز می‌تواند در یک مسابقه ملی مربوط به مقاله‌نویسی شرکت کنند.

☒ بنابراین ارزشیابی مبنای تصمیم‌گیری برای فعالیت‌های عملی و اجرایی است.

مثال بالا در رابطه با ارزشیابی توانایی نوشتن نوعی ارزشیابی پیشرفت تحصیلی است که نمونه‌های دیگر آن می‌تواند ارزشیابی از پیشرفت دانش‌آموزان در درس‌های ریاضی، علوم، تاریخ و مانند اینها باشد. علاوه بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، ارزشیابی آموزشی با موضوع‌های دیگری نیز سروکار دارد از جمله آنها می‌توان عملکرد معلمان و مدیران، روش‌های آموزشی، برنامه‌های درسی، دوره‌های آموزشی، مواد آموزشی، پروژه‌های آموزشی، گروه‌های آموزشی و سازمان‌های آموزشی را نام برد.

✓ این گونه ارزشیابی‌های آموزشی از ارزشیابی پیشرفت تحصیلی که در آن صرفاً موفقیت‌ها و دستاوردهای یادگیری دانش‌آموزان و دانشجویان مورد نظر است معنی گسترده‌تری دارند.

✓ ارزشیابی پیشرفت تحصیلی مفهومی بسیار نزدیک به مفهوم سنجش یادگیری است اما ارزشیابی آموزشی در مفهوم کلی آن معنایی بسیار وسیع دارد. به عنوان نمونه مک بیت و مک گلین مفهوم ارزشیابی از آموزشگاه را که یک ارزشیابی آموزشی است به گونه زیر توضیح داده‌اند:

✓ ارزشیابی از آموزشگاه باید نشان دهد که یادگیری چگونه در آن اتفاق می‌افتد و چگونه می‌توانند در این جهت بهبود یابد.

✓ این ارزشیابی باید مسائل مهمی چون مشورت و تصمیم‌گیری را که می‌تواند بر اخلاقیات کارکنان آموزشی تأثیر بگذارد در نظر بگیرد. این ارزشیابی باید امیدها و آرزوهای شاگردان و رضایت آنان از چگونگی برآورده شدن آن امیدها و آرزوها را نشان دهد.

✓ این ارزشیابی باید به رضایت معلمان و سایر کارکنان آموزشگاه، کیفیت روابط میان اعضاء و فرصت‌ها و تساوی دسترسی به یکدیگر را شامل شود. این ارزشیابی باید ارتباط مدرسه با والدین، تاثیرگذار بودن به روی جامعه، انعطاف‌پذیری و پاسخگویی، و آمادگی برای تغییر را بسنجند.

☒ ورتن و سندرز دو تن از صاحب‌نظران در حوزه ارزشیابی آموزشی گفته‌اند در آموزش و پرورش ارزشیابی به یک فعالیت رسمی گفته می‌شود که برای تعیین کیفیت، اثر بخشی یا ارزش یک برنامه، فرآورده، پروژه، فرآیند، هدف، یا برنامه درسی به اجرا در می‌آید. این متخصصان ارزشیابی آموزشی برای روشن ساختن تعریف خود مثال زیر را به دست داده‌اند:

یک ارزشیاب برنامه درسی ابتدا هدف‌های کلی یا غایت‌های برنامه درسی را تعیین می‌کند و بعد با استفاده از درون داد به دست آمده از گروه‌های مرجع مربوط، تعیین می‌کند که این هدف‌ها برای دانش‌آموزان پدران و مادران و جامعه خوب هستند یا نه.

پس از آن ارزشیاب اطلاعات لازم را برای ارزشیابی از میزان تحقق یافتن آن هدف‌ها و آثار جانبی ناشی از برنامه درسی جمع‌آوری می‌کند. سپس به تحلیل و تفسیر اطلاعات به دست آمده می‌پردازد. و وقتی که این

کار نیز انجام رفت آنگاه ارزشیاب دربارهٔ ارزش برنامه درسی قضاوت یا داوری می‌کند و معمولاً به فرد یا افراد مسئول در تصمیم‌گیری‌های نهایی پیشنهادهایی ارائه می‌دهد.

✓ گفتیم که ارزشیابی آموزشی در پی تعیین کیفیت است و در ارزشیابی پیشرفت تحصیلی کیفیت را به عنوان میزان دستیابی دانش‌آموزان و دانشجویان به دانش، مهارت‌ها، و توانایی‌هایی که از آنها انتظار می‌رود تعریف کرده‌اند.

✓ در ارزشیابی آموزشی به‌طور کلی کیفیت به صورت تناسب داشتن موضوع مورد ارزشیابی با هدف‌های مورد نظر تعریف می‌شود مثلاً وقتی که نتایج یک برنامه درسی مورد ارزشیابی قرار می‌گیرد و معلوم می‌شود که اجزای آن برنامه هدف‌های مورد نظر را برآورده کرده است، می‌گوییم که آن برنامه از کیفیت مطلوبی برخوردار است.

❖ مقایسه اندازه‌گیری آزمودن سنجش و ارزشیابی با یکدیگر

چنان که دیدیم، ارزشیابی شامل داوری ارزشی درباره کیفیت موضوع مورد ارزشیابی است که مبتنی بر تحلیل و تفسیر اطلاعات جمع‌آوری شده است. اطلاعات مورد نیاز ارزشیابی آموزشی به کمک اندازه‌گیری (عموماً آزمودن) و یا سنجش گردآوری می‌شوند و هرچه اطلاعات گردآوری شده جامع‌تر و کامل‌تر باشند، ارزشیابی درست‌تری صورت می‌پذیرد.

به مثال زیر توجه کنید: فرض کنید معلمی می‌خواهد اثربخشی روش آموزشی خود و موفقیت دانش‌آموزانش را در درس علوم ارزشیابی کند. به این منظور، آزمونی برای درس علوم تهیه می‌کند و در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌دهد تا به سوال‌های آن جواب دهند. بعد جواب‌های دانش‌آموزان را تصحیح می‌کند و با شمارش تعداد سؤال‌هایی که دانش‌آموزان درست جواب داده‌اند به آنان نمره می‌دهد. سپس بر پایه نمرات به دست آمده دانش‌آموزان و انتظاراتی که از آنان می‌رفته است درباره مقدار یادگیری آنان و میزان توفیق خودش به داوری می‌پردازد.

در مثال بالا، مجموعه سوال‌هایی که به دانش‌آموزان داده می‌شود آزمون به حساب می‌آید. اجرای آزمون و نمره‌گذاری آن آزمودن یا همان اندازه‌گیری به کمک آزمون نام دارد که در آن تبدیل نتایج آزمون به اعداد طبق یک قاعده مشخص (شمارش پاسخ‌های درست دانش‌آموزان) صورت پذیرفته است. و سرانجام داوری درباره نتایج آزمون یا نتایج اندازه‌گیری در ارتباط با موفقیت یادگیری دانش‌آموزان و توفیق آموزشی معلم ارزشیابی به شمار می‌آید. ناگفته پیداست که اگر نتایج آزمون مورد استفاده در مثال بالا مخدوش باشند، ارزشیابی انجام شده نیز قابل اعتماد نخواهد بود. بنابراین ارزشیابی‌های درست بر پایه اطلاعات دقیق استوارند. البته معلم می‌توانست برای انجام ارزشیابی دقیق‌تری از میزان توفیق دانش‌آموزان در یادگیری و موفقیت خودش در آموزش علاوه بر آزمون از راه‌های دیگری نیز به جمع‌آوری اطلاعات بپردازد. مثلاً می‌توانست از

دانش‌آموزان بخواهد تا به صورت فردی یا در گروه‌های کوچک یک پروژه تحقیقی انجام دهند. یا در آزمایشگاه به آزمایش‌های علمی بپردازند و نتایج کار خود را به صورت کتبی به معلم گزارش نمایند یا هنگام اجرای آزمایش در آزمایشگاه عملکرد دانش‌آموزان را مشاهده کند و به کمک یک فهرست وارسی (چک لیست) یا مقیاس درجه‌بندی یادگیری آنان را تعیین کند.

▢ مجموعه این اقدامات به اضافه اجرای آزمون علوم، سنجش یادگیری به حساب می‌آید. که مبنای محکم‌تری را برای ارزشیابی فراهم می‌آورد.

✓ بنابراین ارزشیابی آموزشی می‌تواند بر اساس شواهد و داده‌های گوناگون صورت پذیرد. بسته به شرایط و موقعیت‌هایی که با آن سروکار دارید، این شواهد و داده‌ها می‌توانند تنها کمی باشند، کمی و کیفی با هم باشند یا حتی تنها کیفی باشند.

▢ نیتکو در این باره گفته است شما می‌توانید دانش‌آموزان را بر اساس سنجش حاصل از مشاهدات نظام‌دار و توصیف‌های کیفی ارزشیابی کنید بدون آنکه به اندازه‌گیری اقدام نمایید. حتی زمانی که اطلاعات عینی (نتایج اندازه‌گیری) در دسترس هستند و مورد استفاده قرار می‌گیرند متخصصان ارزشیابی باید آنها را با تجارب و دیدگاه‌های خود در هم آمیزند و آنگاه اتخاذ تصمیم کنند.

بنابراین در همه ارزشیابی‌ها میزانی از ذهنیت ناهمخوانی و سوگیری وجود دارد ولی آزمودن و اندازه‌گیری از آنجا که از سایر روش‌های سنجش عینی‌ترند پاره‌ای از ناهمخوانی‌ها و ذهنیت‌ها را کاهش می‌دهند. اما گفتن اینکه استفاده از آزمودن و اندازه‌گیری (یا به‌طور کلی فنون کمی اندازه‌گیری) ارزشیابی را خیلی زیاد بهبود می‌بخشد خود نوعی سوگیری نسبت به تکنولوژی است.

برای روشن‌تر ساختن تمایز بین سنجش و ارزشیابی توضیحات آندرسون و بورک در رابطه با ویژگی‌های عاطفی را می‌آوریم در اینجا نیز سنجش به جمع‌آوری اطلاعات درباره ویژگی‌های عاطفی گفته می‌شود؛ در مقابل، ارزشیابی به داوری یا قضاوت درباره ارزش آن ویژگی‌ها یا داوری درباره مقدار آنها معنی می‌دهد.

بنابراین در حالی که سنجش به ما می‌گوید شخص موردنظر از کدام ویژگی‌ها برخوردار است، مثلاً ارزش‌های آموزشی این معلم کدام‌اند؟ ارزشیابی قدر یا ارزش آن ویژگی‌ها را مشخص می‌کند (مثلاً آیا ارزش‌های آموزشی این معلم ارزشهای درستی هستند؟) همچنین در حالی که سنجش نشان می‌دهد که مقدار ویژگی عاطفی چقدر است (مثلاً دانش‌آموزان به یک موضوع درسی خاص چه مقدار علاقه‌مندند؟) ارزشیابی درباره مقدار آن ویژگی داوری می‌کند (مثلاً، آیا آن مقدار علاقه به موضوع درسی مورد نظر کافی است تا آن را در برنامه درسی منظور کنیم؟)

❖ ارزشیابی آموزشی و پژوهش آموزشی

هم پژوهش آموزشی و هم ارزشیابی آموزشی جزو فعالیت‌های علمی به حساب می‌آیند، زیرا هر دو قویاً بر روش‌ها و فنون بررسی تجربی متکی‌اند.

ورتن و سندرز در این باره گفته‌اند اگر شخصی شاهد آزمون‌هایی که به دانش‌آموزان داده می‌شوند باشد یا ببیند که چگونه داده‌های مربوط به زمان صرف شده در تکلیف در کلاس جمع‌آوری می‌شوند به سختی خواهد توانست بگوید که فعالیت در حال انجام مربوط به یک کار پژوهشی است یا یک کار ارزشیابی

❖ تفاوت پژوهش آموزشی و ارزشیابی آموزشی

۱- گرچه هم در ارزشیابی آموزشی و هم در پژوهش آموزشی اطلاعات جمع‌آوری می‌شوند و دانش کسب می‌گردد؛ با این حال هدف ارزشیابی به‌طور عمده تصمیم‌گیری است ولی هدف پژوهش استنتاج است. به سخن دیگر، پژوهشگران عمدتاً به درک پدیده‌ها برای شناسایی بهتر آنها ولی متخصصان ارزشیابی یا ارزشیابان به فهم پدیده‌ها برای هدایت اعمال دیگران علاقه‌مندند.

۲- در پژوهش آموزشی مانند هر نوع پژوهش دیگر، تصمیم‌پذیری نتایج پژوهش از اهمیت خاصی برخوردار است. بنابراین در فعالیت پژوهشی کوشش فراوان به عمل می‌آید تا یافته‌ها به موارد دیگر تعمیم یابند. در مقابل ارزشیابی آموزشی بر یک پدیده آموزشی ویژه متمرکز است و تعمیم‌پذیری در آن نقشی ندارد. بنا به گفته پوفام در ارزشیابی آموزشی بر موقعیت موجود و تصمیماتی که درباره آن می‌توان گرفت تأکید می‌شود.

۳- ارزشیابی آموزشی با ارزش سروکار دارد، در حالی که پژوهش آموزشی مانند سایر پژوهش‌ها، خالی از ارزش است. چنان که قبلاً گفته شد، هدف اصلی هرگونه فعالیت ارزشیابی به ویژه ارزشیابی آموزشی تعیین قدر و ارزش پدیده مورد ارزشیابی است تا اینکه به افراد علاقه‌مند و مسئول کمک کند تا درباره آن پدیده تصمیم‌های درستی اتخاذ نمایند. در مقابل پژوهشگران به دنبال حقایق علمی هستند و هیچ گونه قدر و ارزش مثبت یا منفی برای حقایق به دست آورده خود قائل نمی‌شوند. به همین منظور، پس از آنکه پژوهشگر رابطه بین دو یا چند پدیده مورد نظرش را کشف کرد، به هدفش دست یافته است و دیگر به دنبال ارزش‌گذاری آنها نخواهد بود. یعنی در مورد خوبی یا بدی یافته‌های خود به قضاوت و ارزش‌دآوری نخواهد نشست.

۴- به اعتقاد بسیاری از صاحب‌نظران از جمله، پژوهش وابسته به نظریه است اما ارزشیابی الزاماً مبنای نظری ندارد. به اعتقاد این صاحب‌نظران، هدف اصلی پژوهش تولید دانش تازه و افزودن آن به نظریه‌های موجود است. بخش عمده مطالعات پژوهشی در علوم فیزیکی، زیست‌شناختی و رفتاری با هدف گسترش یک نظریه خاص انجام می‌گیرند. یا دست کم از نظریه استخراج می‌شوند. در حالی که مطالعات ارزشیابی عموماً به منظور حل مشکلات عملی ویژه و کمک به تصمیم‌گیری صورت می‌پذیرند.

❖ پژوهش ارزشیابی

روسی، در رابطه با این مفهوم گفته است: ارزشیابی‌ای که بر پایه شواهد تجربی جمع‌آوری شده به راههایی که قابل تکرار باشند استوار است و در آن مسائل مربوط به روایی درونی، روایی بیرونی و روایی سازه منظور می‌شود پژوهش ارزشیابی نام دارد
به سخن دیگر، پژوهش ارزشیابی عبارت است از کاربرد روش‌های پژوهش در مسائل ارزشیابی.

ایستگاه تست

۱- وقتی که اندازه گیری صرفاً با استفاده از آزمون و پرسشنامه انجام می شود صورت می پذیرد.

الف) سنجش (ب) اندازه گیری (ج) آزمون (د) آزمودن

پاسخ: گزینه د

۲- یک روش جمع آوری اطلاعات و تنها یک ابزار سنجش است.

الف) اندازه گیری- آزمودن (ب) آزمون- اندازه گیری

(ج) آزمودن- آزمون (د) اندازه گیری- آزمون

پاسخ: گزینه ج

۳- به یک فرایند نظام دار برای جمع آوری، تحلیل و تفسیر اطلاعات گفته می شود.

الف) ارزشیابی (ب) آزمودن (ج) اندازه گیری (د) سنجش

پاسخ: گزینه الف

۴- فرایندی که برای گردآوری اطلاعات مورد نیاز تصمیم گیری درباره دانش آموزان برنامه درسی و سیاست های آموزشی مورد استفاده قرار می گیرد تعریف فوق به کدام مفهوم اشاره دارد؟

الف) ارزشیابی (ب) آزمودن (ج) اندازه گیری (د) سنجش

پاسخ: گزینه د

۵- اصطلاح بیشتر در مورد روان شناسی بالینی و آموزش و پرورش کاربرد دارد.

الف) ارزشیابی (ب) آزمودن (ج) اندازه گیری (د) سنجش

پاسخ: گزینه د

۶- شباهت ارزشیابی آموزشی و پژوهش آموزشی در چیست؟

الف) هدف هر دو بر تصمیم گیری است (ب) هر دو تعمیم پذیری اهمیت دارد

(ج) هر دو وابسته به نظریه هستند (د) هر دو بر روش ها و بررسی تجربی متکی هستند

پاسخ: گزینه د